

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník dvanáctý

4

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1962

Některé otázky obranné operace armády

Plukovník Rudolf Stuchel

Jistě ne nadarmo se v poslední době věnuje zvýšená pozornost otázkám obranné operace a boje. V několika minulých letech se všestranně rozpracovávala problematika útočné činnosti se zvláštním důrazem na počáteční období války. Tento zjev byl a je naprosto správný. Vždyť budoucí válka, podaří-li se jí imperialistům rozpoutat, s definitivní platností rozhodne o vítězství pokrokových sil v rozhořčeném boji jasně vyhraněného třídního charakteru. A k takovému vítězství je nezbytně nutná důsledná a nesmiřitelná útočná činnost všech našich sil a prostředků.

Tato skutečnost však v žádném případě nevyvrací fakt, že v průběhu všech válek docházelo a jistě bude i napříště docházet na určité části válčistiště k situacím, kdy je přechod k obranné činnosti nevyhnutelný. V zásadě to bude tehdy, podaří-li se nepříteli v určitém pásmu získat převahu a iniciativu, nebo když okamžitý přechod do útočné činnosti nebo pokračování v útoku nebude výhodné či možné z hlediska možností a celkového zámyslu útočné operace.

Přecházet do obrany můžeme s cílem:

- udržet důležitý prostor menšími silami a tím vytvořit výhodné podmínky pro útok silného úderného uskupení na strategicky důležitém směru ;
- při počátečním neúspěšném střetném sražení zastavit útok větších sil nepřítele, vytvořit podmínky pro jejich zničení a tím zabezpečit další úspěšnou útočnou činnost všech našich sil ;
- nedovolit nepříteli využít výsledků jeho jaderných úderů a přes vzniklé vlastní ztráty zastavit útok nepřítele do doby možného přechodu vlastních sil do dalšího útoku ;
- bránit hranice s neutrálním státem a nedovolit tak nepříteli získat výhody z překvapení při narušení této neutrality.

Mohou být i jiné důvody, pro které bude muset část našich sil přejít do obrany.

Přecházet do obrany budeme jak podle předem připraveného zámyslu bojové činnosti, tak v průběhu útočné činnosti. Jsem však toho názoru, že právě v podmínkách středoevropského válčistiště téměř vždy půjde o přechod do obrany v průběhu útočné činnosti ; půjde tedy o obranu vynucenou, spěšně zaujímanou a dočasnou s cílem vytvořit podmínky pro nejrychlejší pokračování v útoku.

V této souvislosti chci vysvětlit význam slov „dočasná obrana“. To neznamená, že obrana bude méně odolná a jakási „provizorní“. Pro jednotky, přecházející do obrany, má význam jen co do délky času jejího vedení, ale v každém případě ne co do její kvality. Pro bránící se jednotky je každá obrana v zásadních svých vlastnostech stejná.

Soudíme-li, že budeme téměř vždy přecházet do obrany v průběhu útočné operace, pak tento závěr bude mít rozhodující vliv na charakter obranné činnosti a umožňuje nám tak uvědomit si řadu činitelů, určujících způsob organizace a vedení obrany.

Kromě jiných to jsou:

- nepříteli se podařilo získat na úderném směru dočasnou iniciativu v bojové činnosti,
- vzájemný poměr sil a prostředků bude ve prospěch nepřítele,
- přechod do obrany se bude zpravidla uskutečňovat v situaci, kdy naše vojska budou v útočné sestavě a v dotyku s nepřítelem, který bude též v útočné sestavě,
- čas vymezený k organizaci všech opatření obrany bude zpravidla velmi krátký,
- u vojsk, nuceně přecházejících do obrany, bude vždy snaha co nejdříve pokračovat vlastními silami v útočné činnosti.

Rozebereme-li tyto závěry (kterých je přirozeně daleko více, ale z nich zde uvedené mají podle mého názoru rozhodující vliv), vyplynou nám některé důležité zásady. Při stanovování jednotlivých zásad je nutné vycházet z komplexního hodnocení všech hlavních vlivů, neboť jen tak můžeme dojít ke správným závěrům.

Ve svém příspěvku chci rozebrat vliv těchto činitelů v podmínkách spěšně zaujímané obrany na otázky operační sestavy vojsk, použití jaderných zbraní v souvislosti s poměrem sil a prostředků, na otázky protitankové obrany a nakonec na nutnost ženižního budování obrany.

Vycházíme-li ze zásady, že konečného cíle války je možno dosáhnout jen rozhodnou útočnou činností, pak k obraně může dojít na tom kterém směru celkového válčiště nejvíce v rámci armády, spíše však v menším měřítku. Rozeberu tedy tyto otázky z hlediska armády.

K otázce operační sestavy armády v obraně

Bude-li armáda nucena přejít do obrany v průběhu nebo ke konci útočné operaci, bude mít přirozeně zpočátku rozhodující vliv na sestavu její učlenění za útoku. Svazky v 1. sledu armády útočí na jednotlivých směrech v celkovém pásmu armády, širokém 100 — 120 km. Je zřejmé, že v tomto pásmu (v některých případech ještě širším) se bude armáda bránit. Při tom je možné, že některý svazek armády bude mít podmínky i pro další útok a bude tedy útočit. Předpokládáme, že většinou dojde při přechodu armády do obrany ke změně v jejím složení: svazky, mající možnost dále útočit, budou podřízeny armádě, která pokračuje v útoku a naopak armáda převezme jiné svazky, vhodné pro obrannou činnost.

Přechod z útočné do obranné činnosti jasně znemožní vytvoření souvislé fronty obrany, v níž by měly svazky těsný styk, jak bylo pravidlem ve 2. světové válce. Zpočátku se tedy objektivně vytvoří nesouvislá a ve svém průběhu velmi nepravidelná fronta; poněvadž i přechod všech sil a prostředků armády do obrany nebude současný.

Na vytvoření celého systému obrany a rozmístění vojsk v něm mají přirozeně vliv ještě další zásadní okolnosti.

Obrana musí čelit útoku nepřítele, který se také připravuje k činnosti na jednotlivých směrech, poněvadž to umožňuje maximální využití úderů jaderných zbraní. Je třeba tudíž soustředit síly a prostředky na přehrazení pravděpodobných směrů útoku nepříte-

le s možností manévru na ostatní směry v pásmu armády, kde by se mohlo v průběhu již bojové činnosti prověřit nebezpečí průlomu.

Hlavním prostředkem obrany v současných podmínkách, zejména na operačním stupni a výše, nejsou již obvyklé bojové síly a prostředky, které by bylo nutno jako dříve soustřeďovat na směru hlavního úsilí obrany, ale jaderné zbraně. Ty jediné jsou schopny způsobit rozhodující ztráty jaderným prostředkům, vojskům i ostatní bojové technice nepřítele, který se chystá nebo již zahájil útok, radikálně změnit nevýhodný pro nás poměr sil a vytvořit tak podmínky ke splnění hlavního cíle obranné operace a boje — zmařit útok nepřítele a pokračovat v útočné činnosti. Budeme se snažit plně využít jaderných zbraní, způsobit nepříteli ztráty v průběhu vyjití hlavních jeho úderných uskupení k přednímu okraji naší obrany. Pokračuje-li i přes tyto ztráty v útoku, donutit ho pak úpornou obranou jednotlivých rajónů obrany na určených směrech vytvořit nejvýhodnější cíle pro úder jak jaderných a jiných zbraní, tak pozemních vojsk.

Nepřítel bude též v maximální míře používat úderů jaderných zbraní, musíme proto přijmout všechna opatření ke zmenšení ztrát svých sil a prostředků. Důležité opatření kromě jiných bude rozmísťování jednotlivých prvků obrany. Mezery mezi nimi budou takové, aby úder jaderné zbraně nepřítele určité ráže vyřadil jen velmi omezenou část sestavy.

To jsou podle mého názoru hlavní důvody, které si vynucují, aby bránci se vojska zaujímal po širší přerušované, nesouvislou linii, v níž hlavní úsilí je soustřeďováno na bezpečné přikrytí pravděpodobných směrů útoku nepřítele. Šířka pásma armády bude v těchto podmínkách 100 — 120 km a

pásmo obrany svazků 1. sledu armády do 20 — 40 km s mezerami mezi jednotlivými divizemi 10 i více km. Rozložení úseků a rajónů obrany družstev, čet a rot do šířky i do hloubky zůstane přitom v zásadě nedotčeno, neboť jen tak je možno vytvořit odolnou obranu. Mezery mezi úseky, zaujaté vojsky, bude přirozeně třeba bránit zátarasy, hlídkami, připravenými palbami všech druhů zbraní a manévrem sil z ostatních úseků, hlavně z hloubky obranné sestavy.

V soudobé obraně je jiný pohled i na hloubku sestavy vojsk.

Hlavní příčinou toho je pravděpodobný charakter útočné činnosti nepřítele. Masové použití jaderných zbraní by umožnilo útočníkovi plánovitě zničení bránců se vojsk, která by byla rozmístěna v pravidelné, nepříteli hluboké sestavě, jak bylo pravidlem na konci 2. světové války. Toto nebezpečí vzrůstá ještě více tím, že i nepřítel se připravuje útočit na jednotlivých směrech; proto vytvořit v kompaktní pravidelné sestavě obránce současným úderem několika jaderných nábojů „zelenou ulici“ pro svá úderná, velmi pohyblivá uskupení by jistě nebylo pro něho složitým problémem.

Tato skutečnost vyžaduje vnést do sestavy armády v obraně zásadní změny. Operační odolnost obrany v současných podmínkách se bude dosahovat především ničením nepřítele údery jaderných zbraní a následujícími za nimi v krátké době údery vojsk, prisunovanými na směry útoku nepřítele z hloubky, spolu s úpornou obranou hlavních prostorů v celkovém systému obrany. Úporná obrana připravených rajónů se bude provádět jak divizemi 1. sledu armády odražením útoků nepřítele na předním kraji obrany a v její blízké hloubce, tak zastavováním útoku nepřítele na směrech v operační hloubce. Současně se budou hlavní

síly a prostředky armády soustřeďovat v hloubce obrany v pohotovosti k vysoce manévrové bojové činnosti. Zničení uskupení nepřítele, vklínivších se hluboko do naší obrany, se bude pak dosahovat údery jaderných zbraní a útokem z chodu hlavních sil armády na takto otřesená úderná uskupení nepřítele.

Z uvedeného můžeme učinit závěr pro rozložení sestavy vojsk armády do hloubky.

Minulé pozici formy obrany nemožnou uvedeným požadavkům vyhovovat. Abychom zajistili možnost rychlého manévru vojsk druhých sledů a záloh z hloubky na směry útoku nepřítele, musíme je rozmisťovat v daleko větší hloubce než dříve. Vycházíme-li ze skutečnosti, že šířka pásma obrany svazky v 1. sledu armády bude činit 20 — 40 km, pak jeho druhý sled je třeba umisťovat do hloubky 15 až 20 km; 2. sled armády vzhledem k šířce pásma bude třeba umisťovat do hloubky 50 — 70 km od předního kraje obrany. Přitom bude třeba druhé sledy rozmisťovat vždy, bez ohledu na jejich předpokládaný úkol, do těch prostorů, které bude nutno podle zámyslu obranné operace udržet stůj co stůj.

Má-li mít obranná operace vysloveně dynamický a vysoce manévrový charakter a má-li se jejího cíle dosáhnout údery jaderných zbraní a údery hlavních sil armády z hloubky, předpokládá to, aby do druhého sledu armády bylo vyvedeno dostatek sil a prostředků. Tento úkol musí být jedním z hlavních prvků rozhodnutí velitele armády pro organizaci a vedení obranné operace.

Předpokládáme, že armáda bude mít k dispozici pro obrannou operaci zpravidla do pěti divizí, z nichž jedna až dvě budou tankové.

V útoku bude většina těchto sil v 1. sledu armády. Bude-li armáda útočit se dvěma sledy, pak přechod do obranné sestavy nebude představovat zvlášť složitý problém. Určené svazky 1. sledu armády přejdou na stanovené čáře do obrany. Může to být čára, kterou tyto svazky dosáhly, nebo čára, na kterou vojska musí ještě vyjít; častější bude druhý případ. Současně velitel armády bude zesilovat dosavadní 2. sled přemístováním některých svazků 1. sledu, podle možnosti hlavně tankových, do operační hloubky. Zpravidla by měly být v 1. sledu armády dvě až tři divize a ve druhém sledu tři až dvě divize.

Sestava prvního sledu armády bude hlavně určována počtem výhodných prostorů v celém obranném pásmu, které přehrazují hlavní směry pravděpodobného útoku nepřítele. Hlavním úkolem divizí prvního sledu je způsobit nepříteli ztráty, zabránit mu z chodu prolomit naši obranu, přinutit ho rozvinout hlavní síly, pokud možno v námi zvolených prostorech a tím vytvořit podmínky pro jejich konečné zničení.

Tankové svazky se zpravidla budou používat ve druhém sledu operační sestavy armády k provádění protiúderů, v krajním případě k zaujetí obrany v určených prostorech. V některých případech, zejména při rychlém přechodu z útoku do obrany, motou tankové svazky zaujímat obranu i v prvním sledu armády.

Druhý sled armády je určen k tomu, aby po jaderných úderech dokončil zničení nepřítele, který pronikl do hloubky obrany, a tím vytvořil podmínky pro přechod sil armády do útoku. Část sil druhého sledu může mít za úkol být připravena přehradit vzniklou mezeru v obraně, nahradit zničené síly po jaderných úderech nepřítele nebo vést boj s jeho výsledky.

Daleko obtížnější úkol bude tvořit vhodnou obrannou operační sestavu armády v případě, že armáda útočila v jednom sledu. Ovšem i tehdy musí velitel armády **smělým a energickým rozhodnutím 2. sled vytvořit a vhodně jej umístit v hloubce obrany.** V těchto podmínkách bude hrát zvlášť významnou úlohu úporný boj jednotek, ponechávaných v 1. sledu, který zabezpečí tento složitý manévř.

Kromě 1. a 2. sledu budou v ope-

račním učlenění armády dále raketové svazky nebo útvary operačně taktického dosahu, vojska PVO, jedna nebo více protitankových záloh, nejméně dva pohyblivé odřady zatarasovací, jedna — dvě ženijní a chemické zálohy. Zálohy se budou rozmisťovat při cestách v takové hloubce, aby byl zajištěn jejich rychlý manévř v celém pásmu armády.

Možná varianta operační sestavy armády v obraně je uvedena na schématu.

K otázce využití jaderných zbraní v souvislosti s poměrem sil a prostředků

Převaha sil a prostředků bude zpravidla na straně útočníka, neboť právě tato okolnost mu především umožňuje řešit situaci nejaktivnějším způsobem, tj. útokem a na druhé straně nedostatek sil a prostředků je většinou tím hlavním důvodem, pro který musí určitá strana přejít do obrany. Historie válek sice zná i případy opačné, ale ty byly vždy považovány za výjimku, uskutečněnou díky různým výhodným podmínkám.

I my počítáme s tím, že převaha sil a prostředků, kterou nepřítel dočasně získá na některém směru válčiště, mu dovolí získat iniciativu v bojové činnosti a tím i umožní přejít do útoku.

Poněvadž jaderné zbraně dnes představují rozhodující prostředek ve válečném sražení, je samozřejmé, že vzniklý poměr sil a prostředků se bude týkat především těchto zbraní. A právě u tohoto momentu se chci zastavit.

Při rozboru otázek obrany jsme dospěli k názoru, že rozhodující silou obránce k dosažení cíle obranné operace a boje jsou jaderné zbraně. Jimi budeme působit již na velkou vzdálenost na přicházející síly a prostředky nepřítele, jimi budeme mařit přechod nepřítele do útoku z chodu či z výchozího položení a konečně ony způsobí vlivnímu se nepříteli rozhodující ztráty.

Aby jaderné zbraně mohly plnit tyto úkoly, musí být v jednotlivých obdobích obranné operace použity v dostatečném počtu. Jenom tak vytvoří základ palebného systému v obraně, způsobí nepříteli v krátké době velké ztráty a budou s to změnit pro nás nevýhodný poměr sil.

Mluvíme-li tedy o **nevýhodném poměru sil a prostředků obránce**, měli bychom jím v první řadě rozumět poměr pozemních sil, tj. vševojskových svazků, tanků, děl a minometů i letectva, kde může být poměr dvakrát až třikrát výhodnější ve prospěch nepřítele, ale podle mého názoru v žádném případě **nemůžeme jím rozumět radikální rozdíl v počtu jaderných zbraní.** Jejich počet u obránce, i když bude zpravidla menší než u útočníka, **musí plně zabezpečit obrannou činnost.**

Zatím však se dopouštíme v našich úvahách v tomto směru určitého zkreslování a podceňování činnosti a možností nepřítele. Jestliže armáda brání pásmo široké 100 i více kilometrů, pak bude čelit útoku nejméně polní armády nepřítele, v níž bude značné množství odpalovacích zařízení se 100 i více jadernými náboji, deset i více svazků, přes 2000 tanků a tentýž počet děl i minometů. Abychom v takovém případě zmařili útok nepřítele a zásadně

změnili poměr sil a prostředků, musíme přinejmenším vyřadit:

1. určitou část odpalovacích zařízení operačního a operačně taktického dosahu jak organických, tak posilových — minimálně je nutno počítat na tento úkol 20 — 25 jaderných nábojů;

2. alespoň polovinu svazků 1. sledu nepřítele, tj. tři až čtyři svazky — vycházejí z rozpočtu šesti nábojů na jeden svazek, je nutno počítat na tento úkol s minimálním počtem 18 — 24 jaderných nábojů. Celkem tedy musíme počítat se 40 — 50 jadernými náboji, abychom mohli úspěšně působit na vojska 1. sledu nepřítele po celou dobu jejich činnosti do zahájení jejich útoku na přední kraj naší obrany. K tomu je dále nutno připočítat nejméně jednu třetinu uvedeného počtu pro období bezprostřední obranné operace, tj. v době vniknutí se nepřátelského úderného uskupení do naší sestavy, jeho ničení a podpory přechodu hlavních sil armády do útočné činnosti. Vychází tedy celkový počet na 50 — 70 kusů atomových nábojů, který se jeví ne-

zbytným pro úspěšné vedení obrany v rámci vševojskové armády. (Podrobnější rozpočet potřeby jaderných nábojů v armádní obranné operaci je zdůvodněn v článku mjr. Havlíčka.)

Některé dosavadní úvahy o tom, že armáda musí být s to dosáhnout cíle obranné operace s minimálním počtem jaderných zbraní (10 — 20 kusů), je nutno počítat podle mého názoru za málo reálné. Při tak malém počtu jaderných zbraní nemůžeme hovořit o neustálém účinném působení na nepřítele od vzdálených přístupů k naší obraně až po určitou její hloubku, nebudeme moci použít jaderných zbraní v tom kterém období operace masově nýbrž naopak nás to bude nutit používat je rozptýleně bez naděje na radikální zvrat situace.

Úspěch soudobé obranné operace bude tedy zabezpečen tehdy, když dosáhneme při celkovém nevýhodném poměru sil a prostředků určité rovnováhy mezi počtem a kvalitou jaderných zbraní nepřítele a našich.

K otázce protitankové obrany

Tanky v současných podmínkách více než kdy jindy představují hlavní údernou sílu útočníka, která je schopna v nejkratší době a s maximální odolností proti všem důsledkům oboustranného použití jaderných zbraní využít a upevnit výsledky úderů vlastních jaderných zbraní. Proto v obraně stále více vystupuje do popředí nutnost spolehlivě čelit jejich soustředěnému útoku.

Dnes jsou jednotky a útvary daleko lépe vybaveny k tomuto boji svými organickými prostředky, jejichž počet a kvalita se bude jistě i nadále zvětšovat.

Kromě toho zvláště významným prostředkem v boji s nepřátelskými tan-

ky jsou raketové útvary a svazky. Smělým a včasným použitím jejich úderů budeme s to způsobit tankovým uskupením útočícího nepřítele rozhodující ztráty a znemožnit tak jejich plánovitě, organizovaně zasazení v době pro nás nejnepríznivější, tj. ihned po jaderných úderech nepřítele.

Vedoucí snahou v obraně musí být dosáhnout toho, aby každý **opěrný bod** či **obraný rajón** byl vybudován s využitím organických prostředků a dovedným budováním protitankových zátarasů jako protitankový bez nutnosti přidělování prostředků z vyššího stupně velení. Tím bude dána možnost zachovat tankové jednotky v celku, používat je centralizovaně při protitank-

čích a protitúderch a tak zvyšovat údernost a účinnost aktivní činnosti v obranném boji a operaci a současně vytvářet protitankovou obranu do celé hloubky obrany.

Bude-li takto každý opěrný bod a obranný rajón budován s maximálním využitím vlastních prostředků jako protitankový, nemá již smyslu vytvářet speciální protitankové rotní opěrné body, praporní protitankové uzly a hlavně plukovní, divizní a armádní protitankové rajóny, na které je třeba vyčlenovat množství posilových prostředků. Proti této minulé praxi mluví i dynamický charakter současné bojové činnosti, který nedovolí zplánovat předem do všech podrobností vývoj situace na tom kterém směru. Oznamovat účinnost protitankových prostředků jejich pozičním umístěním v tom kterém protitankovému rajónu by se jevilo jasně neúčelným a neodpovídajícím celkovému pojetí a provádění zámyslu obranné operace.

V protitankové obraně naopak daleko větší význam nabývají níže formy manévru protitankovými prostředky, mezi nimiž zvláště důležitý úkol dostává pohyblivý odřad zatarasovací. Je to zdůvodňováno širokou frontou i větší hloubkou obranných rajónů a pásem, existencí velkých mezer mezi obsazenými úseky a skutečností, že každá jednotka má více méně odkrytá křídla a boky.

Útok nepřítele na jednotlivých směrech vyžaduje rychlou reakci k zajištění včasného zesílení úsilí na těchto ohrožených směrech; vytvoření účinných protitankových zátarasů velmi pohyblivými a technicky dobře vybavenými odřady zatarasovacími bude jedním z hlavních opatření. Vzhledem k šířce úseků a pásem obrany lze dojít k závěru, že pohyblivý odřad zatarasovací bude povinným prvkem bojové sestavy pluku, divize i armády, při čemž bude nutno vytvářet u svazku a armády nejméně dva tyto odřady.

V protitankové obraně bude hrát zásadní, velmi důležitou úlohu maximální využití všech výhodných vlastností terénu s cílem do krajnosti omezit manévr tankových uskupení nepřítele. Vedoucí myšlenkou při tom musí být svést všemi prostředky útok těchto uskupení, jejichž údernou sílu, vzhledem k momentální jimi získané převaze nelze v žádném případě podceňovat, do předem zvolených prostorů, v kterých bude možno v největší míře využít vlastních jaderných úderů. Jen tak bude možno realizovat hlavní zásadu v protitankové obraně — maximální využití jaderných zbraní taktického i operačně taktického dosahu k ničení tanků nepřítele již od jejich zahájení přesunů z hloubky po celou dobu jejich útoku.

K otázce ženíjního budování obrany

Činitelé, uvedení na začátku mého článku, budou mít rozhodující vliv na způsob ženíjního budování obranného systému na všech stupních. Obrana spěšně zaujímaná sama o sobě již určuje charakter jejího ženíjního budování, velmi odlišného od budování, vžitého v obraně předem připravované. Jistě je správný názor, že právě způ-

sob a stupeň ženíjního budování odlišuje tyto dva „druhy“ obrany.

V této souvislosti je třeba si uvědomit zásadní rozdíl ve vztahu operační sestavy vojsk a zámyslu obranné operace či boje k systému obrany. Dříve ve větší či menší míře měl často vedoucí místo právě pravidelný systém budování obrany: nesprávné sice, ale

běžně se vyskytující chápání vzdáleností pásem a postavení mezi sebou mělo často za následek šablonovité řešení velitelů. Obrana na směrech a nepravidelnost celé sestavy dnes správně vyzdvihuje a zajišťuje vůdčí úlohu zámyslu a zakotvuje nutnost, aby ženijní budování se mu plně podřídilo.

Hlavním cílem ženijního budování obrany zůstává i nadále vytvořit nejlepší podmínky pro naši obrannou činnost a nejhorší pro činnost nepřítele a zajistit v největší možné míře ochranu vlastních vojsk proti účinkům ZHN. Zvláště poslední úkol si vynucuje věnovat mu nejvyšší pozornost, poněvadž uchovat bojeschopnost jednotek v podmínkách oboustranného použití jaderných zbraní patří mezi základní povinnosti velitelů všech stupňů.

A skutečnost, že prosté zákopy pro živou sílu a okopy pro bojovou a jinou techniku snižují účinky jaderných úderů až dvakrát, ukazuje na význam ženijních úprav terénu v tomto směru. Ony společně se správným rozptýlením sestavy, důsledně prováděným protiatomovým manévrem, všestrannými klamnými opatřeními a přirozeně s aktivním působením na nepřátelské zbraně jsou hlavními činiteli protiatomové ochrany vojsk.

Ženijní budování obrany neztratilo svůj význam ani v souvislosti s otázkami účinnosti paleb zbraní všech druhů. Právě naopak. Charakter obranné sestavy a způsob obranného boje, o němž jsem se zmínil v první části článku, vyžaduje úpornou kruhovou obranu každého opěrného bodu či obranného rájónu. A vytvoření maximálně výhodných podmínek pro využití všech zbraní, hlavně protitankových, je k dosažení tohoto cíle nezbytným předpokladem.

Dost často se vyskytují názory, zda vůbec v současné obraně budovat zákopovou síť. Jsem toho názoru, že pro

její budování mluví kromě důvodů již uvedených ještě řada dalších faktů. I když je pravda, že zákop jako spojovací cesta vzhledem k technickému vybavení i nejmenších jednotek bojovými vozidly nebude mít dnes ten význam jako dříve, přece jen svou důležitost neztratil a zajišťuje nutnou součinnost v jednotce i vedení kruhové obrany. Dovedné budování zákopů dovoluje dále velmi účinně klamat nepřítele o naší skutečné sestavě a systému obrany. A nakonec zákopy jsou i jedním z důležitých protipožárních opatření.

Způsob a rychlost ženijního budování obrany jsou přímo závislé na času, který bude pro tento úkol vymezen. A ten bude, jak jsme si již řekli, **zpravidla velmi krátký.** Ovšem ani tato skutečnost nesmí být příčinou zanedbání uváděné činnosti.

Jaká hlavní opatření bude třeba vždy provést? Kromě okopů a zákopů pro motostřelecké, tankové a dělostřelecké jednotky to budou palebná postavení raketových a jiných zbraní, úkryty pro osoby i část bojové techniky včetně velitelských míst a zdravotnických míst, příprava cest k manévru, příprava zátarasů všeho druhu, zabezpečení vodních zdrojů a nejn nutnějších protipožárních opatření. Souběžně s těmito pracemi budeme provádět opatření k utajení skutečného rozložení všech prvků sestavy vojsk.

Pořadí všech těchto prací se podřizuje v podmínkách zkrácených časových lhůt požadavku stálé pohotovosti vojsk k bojové činnosti. To znamená, že se buduje metodou postupného zvyšování úplnosti jednotlivých opatření od nejjednodušších forem ke složitějším, při čemž budované objekty slouží v každém stupni zhotovení jak k aktivní činnosti, tak k ochraně jednotek proti jaderným zbraním. Právě tato schopnost je velmi závažná v pod-

mínkách masového použití jaderných zbraní.

Posloupnost prací a lhůty jejich splnění určuje velitel armády podle podmínek, ve kterých vojska armády přecházejí do obrany, podle času vymezeného pro přípravu obrany a podle množství sil a prostředků, které je možno použít pro tento účel. Zásadou zde zůstává, že prací se zúčastňují všechna vojska a že ženijní vojska vykonávají odborné a zvláště složité úkony.

Je samozřejmé, že v těchto vhodných podmínkách bude mít významnou úlohu maximální využití všech vhod-

ných strojů k zemním pracem všude tam, kde to situace na bojišti dovolí.

Rozhodujícím rysem však za všech podmínek musí být požadavek, že sebekratší časová lhůta k přípravě obrany nesmí být příčinou toho, že bychom se nesnažili o nejúplnější ženijní budování. Jestliže tato skutečnost byla samozřejmou v době 1. a 2. světové války, kdy účinnost zbraní byla poměrně omezenou, pak by měla být tím více zjevnou v podmínkách masového oboustranného použití jaderných zbraní. Některé naše úvahy v tomto směru však tomu odporují.

*

To jsou jen některé otázky z problematiky armádní obranné operace. Jsem přesvědčen, že povinnost nás všech připravit se důkladně i na obrannou činnost v průběhu příští války, nás nutí zvýšit teoretickou činnost v těchto otázkách, v poslední době dosti zanedbávanou.

Způsoby a formy obrany na taktickém stupni

Podplukovník Zdeněk Hradecký

V souhlase s celkovými změnami ve způsobech a formách boje a operace, mění se zákonitě i způsoby a formy obrany. Vzájemný vztah obrany a útoku a v souvislosti s tím i rozsah a kvalita změn ve způsobech organizace a vedení obrany, jsou v různých oblastech vojenského umění různé. Tento vztah je plně závislý na tom, jak narůstá vliv a význam raketových a jaderných zbraní od taktiky přes operační umění ke strategii. Úměrně s růstem významu a vlivu těchto hlavních prostředků soudobého ozbrojeného zápasu narůstá i naléhavost aktivní bojové činnosti a klesá význam obrany jako samostatného druhu boje, vedeného celou operační sestavou. Proto obrana bude mít v jednotlivých oblastech vojenského umění podstatně odlišné formy, cíle i obsah.

Cíl obrany nebude vždy a za všech okolností stejný. Např. obrana ve strategickém měřítku bude mít za cíl zničit agresora (to odpovídá základní politické koncepci obrany socialistického tábora — „nejlepší obrana je útok“), kdežto obrana v taktickém nebo operačně taktickém měřítku bude mít za cíl vyčerpání síly nepřítele, získat čas, popřípadě ušetřit síly a prostředky na určitých směrech a připravit nejvýhodnější podmínky pro přechod do rozhodného útoku. V tom spočívá onen rozdíl v cílech obrany v jednotlivých oblastech vojenského umění.

Skutečnost, že hlavní prostředek soudobého ozbrojeného zápasu — raketové a jaderné zbraně, na rozdíl od všech předcházejících, uplaňují svůj vliv směrem shora dolů (z oblasti strategie přes operační umění na taktiku) a protože jsou svým charakterem v podstatě prostředky účinné, dochází k disproporcím při realizaci závěrů vojenského umění na organizaci, způsoby a formy soudobé obrany v operačně taktickém a taktickém měřítku.

V oblasti strategie a operačního umění jsou otázky obrany v potřebném rozsahu v podstatě dořešeny. Na operačně taktickém a taktickém stupni jsme však teprve ve stadiu řešení problému. Je to vcelku pochopitelné, protože v taktice nelze vystačit jen s obecnými zásadami. Od taktiky se požaduje již konkrétní návod na způsoby a formy bojové činnosti vojsk v určitých konkrétních podmínkách situace. Obecné zásady a principy, které postačují operačnímu umění, slouží sice taktice jako vodítko, ale bez jejich konkrétní aplikace do bojové činnosti vojsk zůstávají jen obecnými a málo prospěšnými tézemi. **Taktika musí ukazovat a učit vojska — proto její závěry musí být konkrétní a jasné.** Že toto není lehký úkol, ale naopak náročný a značně spleťtý problém, to potvrzuje dostatečně jasně současný stav řešení otázek soudobé obrany v operačně taktickém a zvláště taktickém měřítku.

Skutečnost, že obrana v taktickém měřítku se v současné době ocitla v jakési „nevyjasněné oblasti“ je všeobecným zjevem, který lze pozorovat ve všech armádách.

K ucelení si obrazu o situaci „taktické obrany“ ukažme si nejdříve ve stručnosti, k jakým závěrům došli američtí vojenští odborníci.

Vývoj amerických názorů na obranu šel v poválečném období i po zavedení jaderných zbraní cestou odpovídající hlavní zásadě polního řádu armády USA FM-100-5, který uvádí: „Hlavní principy vedení bojové činnosti jsou neměnné, je však třeba při každém zdokonalení výzbroje a techniky opravovat taktiku vojsk.“ Jinými slovy řečeno, vývoj šel cestou přizpůsobování taktiky druhé světové války novým podmínkám. Podle názoru Američanů byla tato cesta nutná především proto, že jaderné zbraně „předběhly“ dosa- vadní výzbroj a vybavení armády a v poměrně krátké době nebylo možné přezbrojit a reorganizovat armádu tak, aby odpovídala požadavkům použití ja- derných zbraní. Vzhledem k tomu, že Američané prováděli praktické zkoušky s jadernými zbraněmi na střelnicích, uplatňovali postupně získané zkuše- nosti do všech oblastí vojenského umě- ní — tedy i do taktiky. Jisté je, že tato cesta je vcelku přirozená a může nakonec přivést k důležitým a podstat- ným změnám v teorii vojenství i v pra- xi budování ozbrojených sil.

Pochopitelně, že jako i v jiných ar- mádách, tak i v USA vyvolal onen „boj nových názorů se starými“ bouřlivé diskuse na stránkách vojenských od- borných časopisů. A zcela zákonitě byla hlavním předmětem sporu právě oblast taktiky.

Diskuse o problémech obrany vůbec a zvláště o problémech obrany v tak- tickém měřítku není pochopitelně uza- vřena. Jedna základní tendence však převažuje — **snaha najít pružné, elas- tické a dynamické formy obrany.** A právě proto, že diskuse ani praktic- ké zkoušky jaderných zbraní nejsou skončeny, mají všechny nové věci, kte- ré Američané zavádějí do taktiky obranného boje, typický charakter do- časnosti. Praktickým důkazem toho jsou tyto skutečnosti.

Zhruba před 7 léty považovali Ame- ričané za hlavní úkol obrany pevné udržení terénu a tomuto úkolu odpo- vídaly hlavní uznávané druhy obrany — **poziční a mobilní.** Při tom přednost byla dávana prvnímu druhu. V letech 1958 — 1959 však již bylo první místo přisouzeno mobilní obraně. Tato se začala budovat do velké hloubky a její síly tvořily pohyblivé zálohy obrněných vojsk.

Vesměs známé principy mobilní a poziční obrany vycházely však stále ze základního požadavku — udržení te- rénu.

Soudobé názory, o kterých se živě diskutuje na stránkách amerického vojenského tisku, vesměs **odmítají ja- koutkoli pozičnost, lineárnost a prin- cíp soustředění vojsk za účelem ud- ření terénu.** Prosazuje se požadavek tvoření bojových sestav tak, aby od- povídaly možnostem a schopnostem pohyblivých vojsk a možnosti vést ši- rokou manévrovou činnost útočného charakteru. Vojska v obraně se prý musí vyhýbat všem pasivním formám obrany a rozhodným cílům, které jsou nyní před vojska stavěny v obraně, musí odpovídat aktivní formy činnosti. Proto jádrem soudobé obrany a jejím hlavním obsahem je podle názorů Američanů tak zvaná „**útočná obranná činnost**“, která údajně dovolí v maxi- mální míře využít vysokou manévro- vost vojsk a vytváří pro velitele všech stupňů podmínky k rozvinutí a uplat- nění tvůrčí iniciativy v organizování a vedení boje.

Soudobá americká taktika zcela za- vrhuje mobilní obranu a pochopitelně i poziční obranu budovanou systémem opěrných bodů. Z terminologie vymizel i „ústupový boj“ a všechny tyto druhy obrany jsou zavrhovány jako nevyhovující. Současné názory připou- štějí jen takový druh činnosti jako je obrana částí sil, která má za úkol ne-

dovolit proniknutí nepřítele do určeného prostoru během určité doby určené rozkazem nadřízeného, při čemž hlavní síly využívající své vysoké pohyblivosti, musí se vyhnout jaderným úderům nepřítele a v potřebný okamžik přejít do útoku. (V souvislosti s tím chci poznamenat, že termín „mobilní obrana“ se sice ještě objevuje v americké vojenské literatuře, avšak má již podstatně jiný smysl. Pod pojmem „mobilnost“ je myšleno odmítnutí jakékoli stabilnosti — pozičnosti v obranné činnosti vojsk a nikoli určitá forma organizace obrany.) Převažuje názor, že nejmenší jednotkou schopnou vést „útočně obrannou činnost“ je divize, při čemž k tomuto druhu činnosti musí přistupovat obezřetně zvláště tehdy, zahajuje-li jej samostatně — na samostatném směru. Nejúčinnější je útočně obranná činnost tehdy, je-li vedena operačně taktickými a operačními svazy (sbor, armáda, skupina armád). V tomto vyšším rámci útočně obranné činnosti bude pak divize, podle názorů Američanů, vést jeden ze dvou základních druhů obrany, které korespondují útočně obranné činnosti, a to buď **boj na zdrženou**, nebo **obranu samostatného rajónu**. Obecně tedy Američané uznávají v současné době tři druhy obrany: útočně obrannou činnost, obranu s využitím boje na zdrženou a obranu samostatného rajónu.

Podstata útočně obranné činnosti spočívá v tom, že hlavní síly složené z vysoce pohyblivých skupin pozemních vojsk vedou útočnou činnost zpravidla s omezenými cíli za současného boje na zdrženou na samostatných směrech nebo obranou samostatných rajónů.

Přijatou zásadou pro vedení útočné činnosti je členění bojové nebo operační sestavy vojsk do tří sledů. První sled při tom tvoří pohyblivé zabezpečovací jednotky, které vedou zpravidla boj na zdrženou. V druhém sledu jsou

zpravidla jednotky a útvary členěné do menších samostatných skupin, které obsazují samostatné rajóny určitého obranného postavení. Jejich úkolem je zdržet na potřebnou dobu nepřítele, nebo omezit jeho činnost na určitý prostor. Třetí sled jsou hlavní síly, ze kterých se vytvářejí úderná pohyblivá skupení s úkolem okamžitě za jadernými údery útokem rozdrtit útočící síly protivníka a vytvořit tak podmínky pro přechod do útoku. Rozmístění těchto úderných uskupení je třeba volit tak, aby byla co nejvíce uchráněna před účinky jaderných úderů protivníka.

Přestože útočně obranná činnost vojsk v obraně je novým názorem v taktice americké armády a její podstata je v zásadě objasněna, nejsou ještě formy jejího vedení dostatečně propracovány a působí dojmem schematicnosti. Američané se však nijak touto skutečností „nermoutí“, protože vycházejí ze zásady, že **boj organizuje a řídí velitel, jehož povinností je vzhledem ke konkrétní situaci volit i odpovídající uskupení bojové sestavy, formy činnosti i manévru vojsk**.

V rámci útočně obranné činnosti nebo zcela samostatně (podle konkrétní situace a stupně velení) připisují Američané důležitý význam **boji na zdrženou** (používají termínu „obrana pomocí boje na zdrženou“).

Boj na zdrženou není zdaleka novou formou bojové činnosti vojsk. Je známo, že Američané se k němu uchýlovali, i když výjimečně, již v druhé světové válce a stejně tak ve válce v Koreji. Soudobé formy boje na zdrženou nejsou ničím jiným než přizpůsobením starých forem novým podmínkám. Podstata onoho „nového“ v boji na zdrženou spočívá zhruba v těchto zásadách. Dříve se vojska, vedoucí boj na zdrženou, vyhýbala boji zblízka — vyhýbala se těsnému dotyku s nepří-

telem. Nyní naopak se doporučuje plně využívat boje zblízka a vyčlenit pro ně část sil s cílem přinutit nepřítele k soustředění sil v předurčených prostorech a vytvořit tak vhodné cíle pro vlastní jaderné zbraně.

Další zásadou, vyplývající z možnosti jaderných zbraní, je kombinace použití zatarasovacích prostředků s použitím pozemních jaderných výbuchů, které vytvářejí rozsáhlé zamořené prostory s vysokou úrovní radiace. Radioaktivní zamoření terénu může totiž nepřítele donutit k zhuštění bojových sestav, čímž opět vytváří vhodné objekty pro jaderné úder. V neposlední řadě je ražena zásada, že pohyblivost vojsk vedoucích boj na zdrženou musí být vyšší než pohyblivost vojsk útočícího protivníka. Využitím této zmmodernizované taktiky boje na zdrženou, kterou Američané dříve nazývali „fabiánskou“ nebo „kutuzovskou“ taktikou („fabiánská taktika“ — odvozeno od římského vojevůdce Quinta Fabia Maxima, který po prvé použil boje na zdrženou proti Hanibalovi; „Kutuzovská taktika“ — podle Kutuzova, který použil boje na zdrženou proti Napoleonovi při jeho tažení v Rusku r. 1812), lze podle jejich názorů při vtipném a efektivním využití jaderných braní, způsobit protivníkovi vysoké a velmi citelné ztráty.

Třetí druh obranné činnosti, uznávaný Američany, je **obrana samostatného rajónu**. Je typický jen pro taktické celky (bojová skupení a svazky).

Nejsou bez zajímavosti zásady tohoto druhu obranné činnosti. I když pojem „obrana samostatného rajónu“ vzhledem k vžitým představám nutně připomíná určitý charakter pozicnosti, stacionárnosti a všech těch zastaralých rysů obrany, Američané zdůrazňují, že tento druh obranné činnosti nelze nikterak chápat jako pozicní systém v pohyblivé činnosti hlavních sil. Jednoznačně ukazují, že obrana

určeného rajónu musí být elastická a pružná. Elastičnost a pružnost této obrany nelze prý jednoznačně definovat, ale zhruba má odpovídat těmto zásadám. Hlavní síly mají působit v přední části určeného prostoru (rajónu) — tedy v prvním sledu. Menší části — zálohy jsou využívány pro vytvoření hloubky obrany k aktivním zásahům proti vniknuvšímu nepříтели. Vojska v prvním sledu mají být rozmístěna rozptýleně, šachovitě, nešablonovitě a členěna do hloubky. Taktické jednotky obsazují jednotlivé opěrné body a při obranném boji musí široce využívat manévru, palby a ženijních úprav terénu. Vzhledem k situaci, především v případě nebezpečí jaderných úderů protivníka, mají se vyhýbat strnulým způsobům činnosti, využívat ústupu do týlu a na křídla do záložních postavení apod. Při tom vklínění útočníka do bráněného rajónu je považováno za zcela normální zjev. Obránce manévrováním palbou a pohybem na hranicích vyhrazeného rajónu musí se snažit snížit tempo postupu útočícího protivníka a protiztečemi do boků a týlu přinutit jej, byť i na krátkou dobu setrvat v určitém prostoru, zvýšit soustředění vojsk a tím si vytvořit podmínky pro jeho napadení jadernými zbraněmi. Uvedené tři druhy obranné činnosti mohou podle názorů Američanů úspěšně vést všechny taktické svazky a pochopitelně i operační svazy, které mají organické nebo přidělené jaderné zbraně a prostředky jejich dopravy na cíl. Přitom převládá názor, že čím více se bude používat jaderných zbraní, tím méně se bude třeba uchylovat k takovému druhu obrany, jako je obrana samostatného rajónu.

Tolik k tendencím vývoje a některým současným názorům na organizaci a vedení obrany v armádě USA. Jaké vyplývají z toho pro nás závěry?

Jistě by nebylo správné tvrdit, že tendence a názory americké vojenské doktríny v oblasti obrany jsou v zásadě nesprávné a to jen proto, že jde o doktrínu našich nepřátel — o doktrínu imperialistického státu. Naopak zamysleme se vážně nad závěry, ke kterým došli američtí vojenští odborníci.

Shrneme-li si zásady „útočně obranné“ činnosti a v souvislosti s tím i zásady boje na zdrženou a obrany samostatného rajónu, můžeme dojít k závěrům, které mají opodstatněný a reálný základ v důsledku analýzy nových podmínek boje a operace v soudobých podmínkách:

1. Cílem všech druhů obranné činnosti vojsk americké armády je vysoce aktivní a manévrovou činností přivést protivníka pod úder jaderných zbraní. Jinými slovy řečeno, vést obrannou činnost tak, aby útočník byl přinucen soustředit svá vojska v určitém prostoru a tím se stal výhodným cílem pro jaderné zbraně obránce. Jadernými údery způsobit útočníkovi maximální ztráty a vytvořit si tak výhodné podmínky pro přechod do útoku.

2. Zcela kategoricky jsou zavrženy formy a druhy obranné činnosti, mající za cíl udržet za každou cenu určitý prostor (udržet terén). Ztráta terénu není nenormálním jevem, ale naopak „vyklizení“ určitého prostoru může a bude zpravidla prostředkem k splnění obrany tak, jak je uveden ad 1.

3. Hlavní formou obranné činnosti ve všech druzích je manévr útočného charakteru.

4. Obranná činnost musí být absolutně nešablonovitá — významná úloha při řešení konkrétní situace přináleží iniciativě a samostatnosti vševojskových velitelů.

5. Převládajícím rysem činnosti vojsk v obraně je proti stacionárnosti

v minulosti pohyb — manévr, což v plné míře odpovídá zásadě, že pohyb je nejspolehlivější ochranou proti těm prostředkům, které si pohyb a zvýšenou manévrovost vynutily — proti raketovým a jaderným zbraním.

6. Uvedené druhy obranné činnosti vytvářejí podmínky k uchování bojeschopnosti útvarů a svazků po delší dobu a dovolují přejít do útoku bez složitých přeskupování bojových sestav. Obránce při tom využívá jaderných zbraní a všech ostatních prostředků ničení s cílem vyčerpání síly protivníka natolik, aby se tento zřekl dalšího útoku a byla mu vzata možnost k rychlému obnovení svých sil a prostředků.

Těmto zásadám, které jsou jádrem obsahu nových teorií americké obrany, nelze opravdu nic zásadního vytknout. Formy i způsoby obranné činnosti aplikované v americké armádě jsou beze sporu jednou z možných variant řešení obrany v soudobých nových podmínkách boje a operace. Závěry, ke kterým americké velení došlo a dochází, jsou na druhé straně dosti jasným dokladem toho, že nelze podceňovat naše nepřátele a že zvláště v oblasti taktiky jde vývoj vojenství a tím i „vojenské myšlení“ stejnou cestou.

*

Všimněme si nyní otázek obrany poněkud blíže a to i z takových hledisek, které Američané v nám dostupných materiálech neuvažují.

Již v úvodu jsme si ukázali, že problematika obrany je nejméně propracovaná v oblasti taktiky. Zároveň jsme si řekli, že taktika je tou oblastí vojenského umění, kde je třeba obecné závěry vojenského umění konkretizovat v příslušný návod na řešení, že taktika musí ukazovat a učit vojska a proto její závěry musí být zcela konkrétní a jasné. Pokusme se tedy uká-

zat na některé možné konkrétní závěry pro obrannou činnost vojsk.

Jestliže existuje nutnost diferencovaného posuzování a aplikace obecných zásad a závěrů vojenského umění v jednotlivých jeho oblastech, pak i v samotné oblasti taktiky je třeba **diferencovat**. Diferenciace se projeví prakticky v tom, že nelze např. uplatňovat stejné zásady a formy obranného boje na stupni pluk nebo divize a na stupni četa družstvo. Jestliže obrana divize bude mít zcela určité podstatně jiný charakter, než tomu bylo v nedávné době, pak družstvo či četa se bude bránit v nařízeném postavení podle vžitých a stále platných zásad, zakotvených v našich bojových řádech a předpisech.

Společná pro všechny taktické stupně velení bude určitá, i když namnoze relativně dočasnost obrany, která je dána podmínkami přechodu do obrany a v souvislosti s tím i vyloučení rozsáhlého ženíjního budování. Jistě však nelze nic slevit na požadavku, aby družstvo, četa a zpravidla i rota při výcviku v obranném boji se nezakopávala, aby jednotlivci při přechodu do obrany a při každé zastávce v boji nebudovali okopy a palebná postavení pro zbraně. Představa, že vojska se budou v soudobém boji jen „vozit“ na obrněných transportérech nebo automobilech by byla jistě nesprávná a vyvozovat z toho závěry pro výcvik vojsk by bylo nebezpečné.

Domnívám se, že plným právem lze tvrdit, že **obránná činnost malých jednotek (družstva, čety a roty) se co do forem a způsobů nebude nikterak podstatně lišit od dnes vžitých zásad**. V podstatě se bude obrana roty podobat známé a často procvičované ohniskové, spěšně zaujaté obraně na široké frontě, skládající se z četných opěrných bodů.

Důvod, že družstvo, četa a rota bu-

dou v obraně plnit zpravidla tytéž úkoly, které plnily dodnes a že formy jejich bojové činnosti budou zhruba stejné, není jen v tom, že tyto malé taktické jednotky se nikterak podstatně organizačně nezměnily, ale spočívá i ve skutečnosti, že obranné postavení družstva, četní nebo rotní opěrný bod nebude téměř nikdy dostatečným — hodnotným cílem pro jaderný úder útočníka. Proto obrana v samostatných opěrných bodech rot a čet nemusí mít onen manévrový charakter, který je nutných požadavkem na vyšších stupních velení.

Domnívám se proto, že hledat za každou cenu něco nového v obraně malých taktických jednotek a násilně obecně se snažit zde uplatňovat všechny obecné zásady obrany, platné na vyšších stupních, bylo by protismyslné a málo účelné. Budou-li družstvo, četa a rota vycvičeny ve vedení obranného boje z hlediska dnes platných a v řádech zakotvených zásad, budou-li maximálně využívat terénu, vtípnosti a nešablonovitosti při řešení bojové sestavy a umisťování palebných prostředků, budou schopny vést úspěšný boj i v podmínkách raketové jaderné války.

Složitější situace je zcela zákonitě již na vyšších taktických stupních velení — prapor, pluk a divize. Při tom i zde bude obrana zcela zákonitě jedním z hlavních, i když ne v pořadí důležitosti prvním druhem bojové činnosti. Prapor, pluk i divize budou nezřídka jako celek nuceny plnit obranný úkol byť i v rámci útočné operace vševojskové armády. Z toho vyplývá, že pokud budeme mluvit o obraně na těchto stupních velení, máme na mysli obranu v dotyku s nepřítelem, v prvním sledu bojové (operační) sestavy nadřízeného útvaru (svazku či svazu).

Jedno si je však třeba uvědomit: pokud uvažujeme o nových rysech

obranu, jde o obranu v těch prostorech a na těch směrech, kde se předpokládá použití jaderných zbraní. A v tomto ohledu zacházíme často do extrémů. Za všech okolností a za každé situace hovoříme o jaderných úderech a to ne o jednotlivých, ale i skupinových a hromadných. Mapy jsou při velitelsko-štabních cvičeních i při cvičeních s vojsky doslova posety jadernými údery. Dostí často se hovoří o „všemohoucnosti“ raketových a jaderných zbraní, a o tom, že mají neomezený dosah apod. Proto se stalo celkem pravidlem, že bez jaderných úderů se neobejde žádné cvičení a doslova se vžila představa, že všechny jednotky, útvary i svazky budou bojovat při neustálém používání jaderných zbraní. Jisté je, že je třeba vojska a štáby cvičit v těch nejsložitějších podmínkách — proto i obranu procvičovat v podmínkách hromadného použití jaderných zbraní, ale přitom nelze, podle mého názoru, zapomínat ani na to, že budou směry a prostory bojové činnosti (a nebude jich málo), kde použití jaderných zbraní nebude vhodné a někdy ani možné a přesto vojska budou v těchto prostorech nucena bojovat. Domnívám se, že není nereálné i to, že budou dokonce určité armádní operace, při kterých nebude použito více jaderných zbraní a to ať z důvodů malého efektu nebo z důvodu, že tyto budou hromadně použity na jiných důležitějších směrech.

A vyjdeme-li reálně z těchto předpokladů, pak i v otázkách obrany budeme volit správnou proporcii změn, zvláště na taktických stupních. **Správné a reálné vyhodnocení oboustranných možností použití jaderných zbraní bude proto základním kritériem pro volbu forem a způsobu obranné činnosti vojsk.** A rozebereme-li si podrobně území budoucího možného válčiště, snadno zjistíme, že nejen na našem

území (např. v pohraničí), ale i dále na západ jsou směry a prostory, kde reálné možnosti efektivního použití jaderných zbraní jsou minimální, což ve svém důsledku znamená, že i nejjeden prapor, útvar či svazek povede bojovou činnost — bude útočit nebo se bránit v podmínkách použití jen klasických zbraní — tedy v podmínkách, které se budou do značné míry přibližovat situaci před zavedením raketových a jaderných zbraní. Obrana v těchto podmínkách bude tedy obdobou propracovaných způsobů a forem zakotvených v našich řádech a předpisech.

Podstatně složitější bude situace na hlavních směrech — na směrech rozhodující činnosti, kde bude v masovém měřítku používáno nejen jaderných zbraní, ale i ostatních prostředků hromadného ničení a kde i obrana musí být přizpůsobena oněm známým charakteristickým rysům soudobého, vysoce dynamického a manévrového boje na nesouvislých frontách s rychlými a často zásadními změnami v situaci právě v důsledku použití jaderných zbraní.

Jak v těchto podmínkách organizovat a vést obranu v rámci praporu, pluku a divize? Bezesporu, že „konkrétní“ vyřešení tohoto problému nemůže a nesmí být však šablonou v tom smyslu, že by byly 2 — 3 varianty obrany na jednotlivých stupních, které by se v soulase se situací používaly. Lze proto vytyčit jen určité konkrétní zásady a kritéria, která mohou být vodítkem velitelům a štábům k řešení obrany za různých podmínek. Pokusím se proto stručným rozбором dojít k některým z těchto konkrétních zásad kritérií.

Jedna z prvních zásad musí nutně najít své opodstatnění v celkové situaci, za které prapor, pluk či divize přechází do obrany. Bude značný rozdíl v tom, zda prapor, pluk či divize

se bude bránit na samostatném směru — v samostatném rájónu (prostoru), nebo v rámci nadřazené součásti.

Vezmeme-li v úvahu, že vojska budou přecházet do obrany zpravidla v průběhu útoku a to v důsledku změny v poměru sil ve prospěch nepřítele, v důsledku neúspěšného střetného boje, nebo při odrážení silných protiztečí nepřítele, nelze vyloučit ani ty případy, že i jednotka v síle praporu může dočasně na samostatném směru či v určitém prostoru přejít do obrany, přičemž sousední prapory budou pokračovat v útoku nebo uskutečňovat útočný manévř s cílem zničit nepřítele. V takovýchto případech bude obrana praporu typická svou dočasností, spěšným zaujetím obranné sestavy, která se velmi málo bude lišit od útočné. Vyjdeme-li z předpokladu, že velitel praporu ve snaze pokračovat v útoku, zasadil i svou zálohu do prvního sledu a teprve tehdy, když se mu nepodařilo zlomit odpor silnějšího nepřítele, přešel do obrany, pak budou zpravidla hlavní síly praporu zasazeny v prvním sledu — v přímém dotyku s nepřítelem.

Úkolem praporu bude udržet určitou čáru v terénu, nebo určitý důležitý prostor (komunikaci, přechod přes vodní tok, dominantu apod.), poutat na sebe síly nepřítele a umožnit tak sousedním jednotkám pokračovat v útoku. Ke splnění úkolu nebude vždy nutné za každou cenu držet obranou na místě určenou čáru či prostor. Vzhledem k situaci sousedů a v souhlase se zámyslem nadřazeného velitele bude možné a často i účelné vést do určité omezené hloubky organizovaný boj na zdrženou, čímž popřípadě i oklamat nepřítele a vlákat jej do „pytle“. Důležitý požadavek při obranném boji praporu bude, aby hlavními silami udržel co nejtěsnější dotyk s nepřítelem a tím způsobem odebral nepříteli mož-

nost použít jaderných zbraní na bránci se jednotky praporu. Předpokládáme, že pro použití jaderných zbraní je třeba zachovat bezpečnostní vzdálenost zhruba 2 — 3 km a že při pohybovém boji je velmi těžké určit přesně epicentrum výbuchu těsně před jednotkami v dotyku. Srovnáme-li tyto faktory s hloubkou bojové sestavy praporu, pak lze plným právem tvrdit, že bezprostřední dotyk s nepřítelem z hlediska praporu je důležitým předpokladem k zabránění nepříteli použít jaderné zbraně. Jakou volit bojovou sestavu praporu při tomto obranném boji — na to nelze pochopitelně dát zcela jednoznačnou odpověď. I v tomto případě má velitel praporu pamatovat na stále platnou zásadu — mít vždy v ruce určitý prostředek, kterým by mohl ovlivňovat průběh boje. Bude-li to hodnota jedné roty, čtyř nebo i více, to bude záležet na situaci při přechodu do obrany, na terénu i činnosti nepřítele.

Vzhledem k tomu, že jen s velmi malou pravděpodobností lze počítat se zásahem jaderných zbraní bezprostředně proti jednotkám praporu, které vedou tento druh obranného boje, není podle mého názoru ani v tomto případě nutné hledat nějaké podstatné zvláštnosti ve způsobech a formách obrany. Je pochopitelné, že již vlastní forma tohoto druhu obranného boje nedovoluje a ani neumožňuje uplatnit jakýkoli rys lineárnosti, pozičnosti a nevytváří žádné předpoklady k rozsáhlému budování obrany po ženíjní stránce. To však samo o sobě není žádnou zvláštností, protože s podobnými druhy obranné činnosti jsme se setkali již za druhé světové války a i v počátečním období byly procvičovány.

Pokud jde o aktivnost této obrany z hlediska konečného cíle — přechodu do útoku je nasnadě, že bude-li prapor, který vedl shora stručně charakterizo-

vaný obranný boj, přecházet znovu do útoku, nebude to zpravidla proto, že by si on sám k tomu vytvořil podmínky, ale nejčastěji to bude v důsledku úspěšné činnosti sousedů nebo vydatné „pomoci“ — zásahu — nadřízeného velitele. Jak jsme si ukázali, mezi obrannou a útočnou sestavou nebude podstatných rozdílů — nebude proto činit obzvláštní potíže přejít v nezměnné sestavě do útoku. Nejčastěji bude přechod do útoku umožněn tím, že nepřítel zahájí ústup nebo bude odrážet síly, aby si kryl boky.

*

Téměř obdobná situace a podmínky budou v případě, že byl k tomuto druhu obrany přinucen **pluk**, který působil na samostatném směru (buď jako PO, v 1. sledu divize za pronásledování po samostatné ose apod.). Důležitý moment je, že **hloubka bojové sestavy pluku** je již podstatně větší než u praporu. Na stupni pluku se zpravidla již vytváří druhý sled, v sestavě motostřeleckého pluku je kompaktní a jistě důležitá jednotka — tankový prapor — pluk má již poměrně objemné velitelské stanoviště, určité zálohy, dělostřelectvo a další prvky včetně týlu, které vytvářejí hloubku bojové sestavy. Proto v rámci **pluku**, i v případě, že **motostřelecké prapory** bojují v těsném dotyku s nepřítelem, jsou v hloubce sestavy takové prvky, které mohou být vhodným cílem pro **jaderné zbraně nepřitele**. Jestliže při přechodu do obrany — tj. po zastavení útoku — se nebezpečí napadení jadernými zbraněmi nepřitele zvyšuje a to zvláště na druhý sled, zálohy, dělostřelectvo, VS a týl, pak se nabízí v podstatě dvojí řešení, jak se „vyhnout“ jaderným úderům nepřitele a tím si zachovat sílu k úspěšnému obrannému boji: Buď **rozptýlit druhé sledy a zálohy** po četách nebo rotách a tím vytvořit cíle, na něž je použití jaderných zbraní ne-

efektivní, nebo ponechat zmíněné prvky bojové sestavy pohromadě a **manévrovat s nimi** (protiatomový manévr). Jisté je, že oba způsoby jsou náročné a jejich provedení značně složitě. Každý z nich má logicky řadu výhod a těžko lze jednoznačně stanovit, který z nich je výhodnější. Domnívám se, že **vhodná jejich kombinace v souhlase se situací bude projevem požadované iniciativy a samostatnosti velitele pluku**.

Z hlediska **bojové sestavy** motostřeleckého pluku při přechodu do obrany bude jistě i v soudobých podmínkách účelné vytvářet si i za cenu určitého přeskupení druhý sled nebo zálohu. Mít v druhém sledu tankový prapor nebo alespoň jeho větší část bude jistě vhodné a účelné. Jeho použití do protiztečí nebo k přehrazení určitého směru jako protitanková záloha bude hrát jistě důležitou úlohu v obranném boji pluku. Jisté je, že **rozmístění druhého sledu či zálohy** oproti dřívější době nebude zpravidla na předpokládaném hlavním směru útoku nepřitele, ale bude ovlivněno terénem z hlediska ochrany před účinky jaderných zbraní. Vhodnější bude umisťovat je v **členitěm terénu mimo hlavní směr**, k rozmístění maximálně využít ochranných vlastností terénu a k **zásahu na hlavní směr plánovat příslušný manévr**.

Charakteristické pro prapor i pluk, bránící se samostatně (na samostatném směru či v samostatném rajónu) za předpokladu, že sousední jednotky pokračují v útoku, bude opravdová „dočasnost“ obranného boje, která bude reprezentovat zpravidla ne více než délku 24 hodin. Obrana bude mít všechny znaky spěšně zaujaté obrany a výsledek obranného boje bude s konečnou platností řešen zpravidla nadřízeným velitelem a sousedy, protože prapor ani pluk nemá vlastní organické prostředky, kterými by byl s to zá-

sadně a v krátké době změnit poměr sil na bojišti. Formy a způsoby obranného boje se budou ve značné míře přibližovat obraně za použití klasických zbraní. Tolik k obraně pluku na samostatném směru nebo bránícím se v samostatném rajónu.

Podstatně jiná a složitější bude situace u **divize**, která bude nucena přejít do obrany celou svojí bojovou sestavou — tj. kdy prapory a pluky budou přecházet do obrany v rámci divize. I na stupni divize hovoříme plným právem o obraně jako o dočasném druhu bojové činnosti. Tato „**dočasnost**“ bude mít vzhledem k stávající úloze a místu divize v rámci operační sestavy armády a tím i v operaci vševojskové armády, své zvláštnosti a podstatně jiný dosah. Bude-li divize přinucena přejít celou bojovou sestavou do obrany, může se bránit nejen několik hodin, ale i několik dnů.

Přešla-li divize do obrany v důsledku vyrovnaní poměru v palebné a úderné síle nebo v důsledku nedostatku vlastních sil a prostředků, bude útok nepřítele, kterému se pravděpodobně podaří dříve přisunout druhé sledy a zálohy, předcházet i **krátké přípravné období** v trvání i několika dnů. Divize v důsledku předcházejících ztrát nebude moci včas obnovit bojeschopnost svých útvarů, aby pokračovala v útoku a bude proto nucena přejít do obrany — a to do obrany, organizované v dotyku s nepřítelem.

Z toho je patrné, že pojem „dočasnosti“ a z ní plynoucí řada důsledků pro organizaci a vedení obrany nelze chápat vždy a za všech okolností a na všech stupních velení i v oblasti taktiky, stejně. Bude-li pro divizi obranná činnost „dočasnou“, jistě to nelze říci o četě či rotě, která v rámci divize bude plnit obranný úkol. Stejně tak je tomu s pojmem „spěšně zaujatá obrana“. Bude-li na přípravu obrany

2 — 3 dny času, bude jistě mít na stupni divize charakter „spěšně zaujaté“, ale těžko se to dá tvrdit o malých taktických jednotkách (družstvu, četě, rotě).

Stejně důležité je i to, že **divize má již své organické raketové zbraně**, schopné dopravovat jaderné nálože. Má proto možnost, i když v obraně v důsledku zpravidla nedostatku prostředků značně omezenou, využívat přímo těch zbraní, které jsou s to ve značné míře ovlivnit průběh bojové činnosti.

Bojová sestava soudobé divize má kromě značné šířky i **značnou hloubku** a celou řadu důležitých prvků, které jsou hledanými cíli pro jaderné údery nepřítele.

Tyto a celá řada dalších skutečností jsou příčinou toho, že formy a způsoby obrany na nejvyšším taktickém stupni — na stupni svazku budou již v podstatě složitější, různorodější a svéráznější než na nižších taktických stupních. Jestliže jsme v oblasti operačního umění došli k závěru, že na operačně taktickém stupni v rámci vševojskové armády nebude charakteristickou činností v obranné operaci výlučně obranná činnost svazků, pak plným právem lze tvrdit, že vševojskový svazek (divize), bude tou nejtypičtější jednotkou, která bude organizovat a vést obranný boj **celou bojovou sestavou, čímž se na tomto stupni musí zcela zákonitě projevit většina obecně platných závěrů, ke kterým dospělo vojenské umění v otázkách obrany**. Na stupni divize musí najít plné uplatnění **kombinace úpornosti obrany s vysokou aktivností, zde musí být v plné míře uplatněna nešablonovitost, manévrovost, pevnost a odolnost** a v neposlední řadě musí obrana vytvářet již **v základu předpoklady pro přechod do rozhodného útoku**.

Proto, jestliže jsme si na nižších stupních velení vyvodili závěr, že ne-

lze vytvořit žádné schéma obrany, byť i v několika variantách, pak na stupni divize je tato skutečnost tím více zdůrazněna. Různorodost a mnohotvárnost situací nelze reálně předvídat do všech detailů a proto ani způsob a formy obranné činnosti vojsk divize nelze předem jednoznačně stanovit. Oprávněnost či neoprávněnost různých úvah o systému obrany na stupni svazku, pokud jde např. o úsilí obrany z hlediska volby bojové sestavy a rozmístění jejích prvků do hloubky a šířky, je značně problematická a pokud ji lze reálně posuzovat, pak jen za předpokladu určité konkrétní situace — a ta nebude nikdy navlas stejná.

V zásadě lze říci, že tíha realizace požadavků na úpornost, pevnost a odolnost obrany bude zpravidla na praporcích prvního sledu, tj. na jednotkách v dotyku. Aktivnost a manévrovost budou zpravidla realizovat druhé sledy a zálohy, při čemž první sledy se na ní budou podílet v tom smyslu, že úpornost jejich obrany nebude muset být bezpodmínečně a vždy spojována s udržetím terénu (prostoru) za každou cenu. Manévrovost při tom nebude spočívat jen v pohybu vojsk, ale i ve vhodném využití manévru palbou.

Nešablonovitost a originalnost řešení obrany s maximálním využitím utajení zároveň překvapení nepřítele budou ve značné míře rozhodovat o volbě forem a způsobů obrany a tím

i o úspěchu či neúspěchu obranného boje.

Nový charakter nabývá **protitanková obrana**, která je zcela oprávněně základem soudobé obrany. K systému protitankové obrany patří pochopitelně nejen systém palby protitankových zbraní, ale i zátarasy. Akceschopnost protitankové obrany musí být bezpodmínečně zabezpečena její pohyblivostí a manévruschopností. Protitankové zbraně musí být z převážné části staženy z pravděpodobného směru hlavního úderu nepřítele, musí být dostatečně pohyblivé, aby mohly být rychle a hromadně použity na směr útoku nepřátelských tanků. Proto těžiště soudobé protitankové obrany nemůže být již v prvních postaveních — v opěrných bodech nebo PT uzlech na předním okraji obrany, ale ve vytváření větších počtů co nejpohyblivějších protitankových nebo tankových záloh, které je třeba rozmisťovat na vedlejších (podružných) směrech. Úpornost a pevnost obrany jednotek na předním kraji (čet, rot) z hlediska protitankové obrany by měla za toho předpokladu být vytvářena skupinami bojovníků, určenými pro boj s tanky z blízka. Na těchto stupních nemůže být protitanková obrana jen záležitostí velitelů, ale jakožto základ obrany se musí stát úkolem každého bojovníka.

Tolik ve stručnosti k problematice obrany v oblasti taktiky.

Závěrem chci konstatovat, že obrana jako druh bojové činnosti vojsk má v současné době své plné opodstatnění a že tendence směřující k likvidaci obrany jsou v současné době při nejmenším předčasné a nezdůvodněné. Přitom obrana v soudobých podmínkách je složitým druhem bojové činnosti, čehož důkazem je řada nedořešených otázek a řada různých názorů na její organizaci i způsoby a formy vedení. Dílčí závěry, ke kterým vojenská věda dochází v otázkách obrany, nelze paušálně uplatňovat ve všech oblastech vojenského umění a je třeba je diferencovaně posuzovat i v rámci jedné oblasti — v rámci taktiky vzhledem k jednotlivým stupňům velení. Zásadně lze jistě souhlasit s tím, že čím vyšší stupeň velení, tím změny ve způsobech a formách obrany vlivem účinků a možností nových bojových prostředků budou pronikavější.

Obrana vševojskového svazku

Plukovník Josef Průša

Volání vojsk a štábů po vyjasnění a rozpracování problematiky obrany v soudobém ozbrojeném boji nachází v poslední době potřebný ohlas ve vojenském odborném tisku. S názory na funkci a pojetí strategické obrany seznamují čtenáře články Vojenské mysli, sovětské i naší, s názory na funkci a pojetí obrany v operačním a operačně taktickém rámci pak vedle článků naší Vojenské mysli i práce ve sbornících druhů vojsk, VA AZ apod.

Rovněž v příslušných vojenskoodborných časopisech ostatních socialistických armád, stejně tak i v literatuře západních států, jsou publikovány četné práce a články z problematiky obrany.

Při studiu uvedených materiálů může si čtenář udělat v celku již dobrou představu o hlavních rysech a zásadách strategické obrany, o obranné operaci vševojskové armády, jakož i o obecných otázkách vztahu obrany a útoku, i o přechodu z útoku do obrany a naopak. Publikované práce a články nedávají však zatím čtenáři možnost, stejně jasně promítnout si problematiku obrany do taktického rámce, do boje taktických organizačních celků ozbrojených sil.

V článku chci se pokusit o rozvedení některých zásadních otázek obranného boje vševojskového svazku a nastínit do diskuse některé otázky taktické obrany v soudobém boji; tímto sleduji hlavní cíl — teoretickou pomoc při přípravě a provádění taktických cvičení v závěru letošního výcvikového roku.

Za jakých podmínek a v jakých situacích bude v soudobých operacích docházet k obrannému boji vševojskových svazků

V soudobých podmínkách ozbrojeného boje stěží lze očekávat frontové obranné operace, zejména na rozhodujících válečných. Stejně tak, případné armádní obranné operace budou nejčastěji časově omezenou, nepřítel vynucenou etapou znovuvytváření si dočasně ztracených předpokladů úspěšného pokračování útoku.

Zásada, že útočná činnost je rozhodujícím a proto i hlavním druhem bojové činnosti v soudobé válce, zůstává plně v platnosti i v taktickém měřítku; ovšem při tom právě obrana bude daleko častějším jevem v taktickém měřítku, než v operačním, nebo strategickém. Zejména obranný boj vševojskového svazku v rámci útočné operace armády, a stejně tak

obránný boj pluku v rámci útočné činnosti divize bude typickým jevem. Proto také rozpracování teorie taktické obrany v soudobém boji budeme v současné době věnovat větší pozornost.

Vševojskový svazek může připravovat obranu, nebo přecházet do ní buď se všemi nebo některými divizemi své armády při současné útočné činnosti jádra sil armády. Svazek může přejít do obrany též samostatně, nebo pouze částí sil v rámci útočného úkolu. Při tom obranu může připravovat, nebo do ní přecházet v dotyku nebo mimo dotyk s nepřítel buď z přinucení, např. v důsledku těžkých ztrát, způsobených jí v průběhu útoku nepřátelskými údery ZHN,

nebo podle předem přijatého rozhodnutí nadřízeného velitele, např. ke krytí státní hranice s neválčícím neutrálním státem apod.

Pojetí, obsah a způsob obrany budou v různých podmínkách různé a nemůžeme tedy hledat a dokonce snad určovat nějaký zázračný, univerzálně platný obranný systém.

Abychom mohli zvažovat vhodnost či nevhodnost různých možných názorů na systém budování a vedení obrany vševojskového svazku (pro zjednodušení uvažujeme v dalším motostřeleckou divizi), musíme si především ujasnit, jakých cílů chceme obranou dosáhnout a jaké výsledky očekáváme.

Základním cílem veškeré bojové činnosti ozbrojených sil ve válce v podstatě je zlomit odpor nepřítele; maximalistickým pojetím tohoto cíle je úplné zničení nepřítele. Tento cíl můžeme v různých podmínkách plnit různým způsobem; např. útočným bojem, obranou apod. I v rámci obranného boje mohou být způsoby dosažení tohoto cíle různé: jiné úkoly vyplnou pro obranu divize, která zachvátí v operační hloubce důležitý prostor obrany v průběhu útočné operace a jiné pro obranu divize, přechá-

zející do obrany v průběhu útočné operace v důsledku těžkých ztrát, způsobených ničivými údery nepřátelských ZHN.

Ovšem základní požadavky na divizi v obraně budou vždy a za každé situace v podstatě shodné:

— nedovolit nepříteli zahájit útok na naši obranu;

— útok nepřítele zastavit, rozbit a nedovolit mu úspěšně rozvíjení útoku do hloubky vlastní sestavy;

— způsobit nepříteli co největší ztráty a přitom zachovat bojeschopnost vlastních sil a prostředků;

— vytvořit tak všestranně výhodné podmínky pro vlastní přechod do úspěšného útoku.

Tyto základní požadavky každé obrany mohou být realizovány:

— účinným ničením sil a prostředků útočníka všemi prostředky ničení, zejména zbraněmi hromadného ničení;

— účinnou realizací všech zásad ochrany vojsk, především OPZH;

— udržením klíčových prostorů obranného systému.

Pokusme se v dalším postupně přezkoušet možnosti motostřelecké divize při realizaci těchto základních požadavků obrany.

Promítnutí palebných možností motostřelecké divize do systému soudobé obrany

V článku „Několik poznámek k obranné operaci armády“ v 5. čísle Vojenské mysli uvádí generálporučík Kolovratník možnosti motostřeleckého praporu v obraně souhrnným konstatováním jeho schopnosti — bránit praporní rajón obrany o rozloze 3krát 3 km; autor předpokládá mezi jednotlivými praporními rajóny mezery do 3 km a vyvozuje šířkovou normu obranného pásma motostřelecké divize s třemi pluky v prvním sledu do 50 km.

Vycházíme v dalších našich úvahách z těchto norem.

Bude-li obrana motostřelecké divize budována na systému praporních obranných rajónů, má velitel divize možnost vybudovat a bránit svými motostřeleckými prapory 9 praporních obranných rajónů obrany, svým tankovým plukem další 3, a jako maximálně možný počet pak (nebudou-li tanky tankových praporů motostřeleckých pluků použity k zesílení motostřelec-

kých praporů) celkem 15 praporek obranných rajónů.

Kdybychom chtěli v obraně motostřelecké divize vytvořit sice přerušované, ale v taktickém smyslu vcelku souvislé obranné čáry, v šířce 45 až 50 km, pak bychom skutečně musili na příslušné čáře, při systému 3 km rajón a 3 km mezera, vybudovat nejméně 8 obranných praporek rajónů a vyčlenit k tomu většinu (polovinu až dvě třetiny) z 12 až 15 motostřeleckých a tankových praporů motostřelecké divize. Na vytvoření celé hloubky obrany prvosledových pluků i divize, na realizaci jakéhokoli manévru z hloubky, jakož i protiútoků zůstala by nám jen menší část sil divize.

Ze všech dosud zveřejněných úvah a prací, zabývajících se problematikou soudobé obrany, naprosto souhlasně vyplývá požadavek, aby soudobá obrana byla především vysoce aktivní. Tento požadavek plně již akceptovaný v strategickém a operačním měřítku, je podle mého názoru bezpodmínečně nutné promítnout jak v teorii, tak i v praktickém výcviku našich vojsk i do pojetí taktické obrany.

Domnívám se proto, že přehrazení 50 km širokého pásma obrany divize v článku generálporučíka Kolovratníka, a to ani jako zdůvodnění širkové normy pásma obrany divize, není šťastně voleno a je svou podstatou v myšlenkovém rozporu s naprosto správnými obecnými zásadami uvedeného článku (v článku je totiž širková norma 50 km na divizi na jiném místě zdůvodněna správně). Vyčleněním 8 praporů jako prvosledových prakticky na čáru dotyku a do hloubky 3 až maximálně snad 5 km, ponechal by si velitel divize jen 7 a při zesílení motostřeleckých praporů tanky motostřeleckých pluků dokonce jen 4 prapory na celou ostatní hloubku obranného pásma divize, tedy na 35–45 km, akceptuje-

me-li normu hloubky obrany divize, uvedenou v citovaném článku („do 40 až 50 km“). Při takovémto pojetí obrany tedy požadavek vysoké aktivity obrany byl by silami a prostředky velitele divize stěží realizovatelný.

V této souvislosti považujeme za potřebné upozornit na pojem „aktivnost“ obrany. Polní řád (pluk—prapor) v článku 262 uvádí, že aktivnost v obraně se dosahuje stálým ničením nepřítele, zvláště jeho tanků, palbou všech zbraní; vnucováním své vůle nepříteli a vytvořením podmínek boje pro něj nevýhodných; manévrem palbou a jednotkami, zvláště protitankovými prostředky a zátarasy; prováděním průzkumných výpadů a odvetnou činností proti nepřátelskému průzkumu; smělymi a rozhodnými protizábrany.

V soudobém pojetí obrany ve strategickém měřítku bezesporu hlavním (i když ne jediným) prostředkem zabezpečení vysoké aktivity obrany bude vysoká účinnost a prakticky neomezená časová i prostorová manévrovost kombinace jaderná nálož—raketový nosič. Na operačním stupni k tomuto prvku aktivity přistupují rozhodné akce pohyblivých druhů vojsk, zejména výsadkových a tankových. Na taktickém stupni pak, z hlediska dispoziční pravomoci velitele divize, aniž bychom snad chtěli podceňovat význam divizních palebných prostředků ničení, nejzávažnější podmínkou reallizace aktivity obrany bude zachovat co nejvyšší akční volnost, tedy možnosti manévru co největší částí vojsk (praporů) divize.

Při rozpracovávání problematiky taktické obrany je proto třeba hledat taková řešení, takové systémy, jež by umožňovaly mít v hloubce obrany motostřelecké divize (včetně druhých sledů prvosledových pluků) nejméně polovinu motostřeleckých a tankových praporů divize, tj. 6–7 praporů.

Uvažovat o podstatnějším zúžení pásma obrany motostřelecké divize při přechodu do obrany v průběhu armádní útočné operace, bylo by při přijatém pojetí útočných operací a útočného boje nelogické. Bude-li divize v útočné operaci vševojskové armády útočit po směrech (2—3) v celkové šíři útočného pásma 40—50 km, vedl by požadavek zúžení normy pro šířku obranného pásma divize k nesmyslnému paradoxu: do obrany proti útočící divizi bychom potřebovali více sil než potřebuje útočící nepřítel k útoku.

Logický je naproti tomu požadavek, abychom proti očekávaným útokům nepřítelů po směrech vybudovali obranný systém, založený na obraně těchto směrů. V takovém případě by pak motostřelecká divize v 50 km širokém pásmu přehrazovala (bránila) zpravidla 2—3 taktické směry a uvažovanými námi do prvního sledu 5—6 prapory bylo by možno jednotlivé směry bránit při dvou směrech hodnotou do 3 praporů v prvním sledu a při třech směrech hodnotou průměrně po 2 praporech. Mezery mezi jednotlivými směry, dosahující šířky 10—15 km, bylo by ovšem nutno zabezpečit střezem (průzkumem), podle charakteru terénu i systémem odpovídajících překážek, a hlavně palebnými soustředěnými všech druhů, zejména pak i jadernými údery. K vybudování potřebné hloubky obrany na jednotlivých směrech a k zabezpečení případného manévru na směr nepřátelského úspěchu, jakož i k silným a rozhodným protiztečím měl by velitel divize v plukovních druhých sledech a zálohách a ve svém druhém sledu a svých zálohách 6—9 praporů.

Dosud jsme uvažovali palebné možnosti zbraní, zařazených či začleněných do sestavy jednotlivých praporů, rajónů obrany. Zvažme nyní, na základě jedné z možných variant or-

ganizace motostřelecké divize, uvažovaných v posledních cvičeních, palebné možnosti dělostřelectva a protitankových prostředků této motostřelecké divize. Vedle oddílů vojskových raket bude v celé divizi palebná hodnota dvou divizních dvanáctihlavňových oddílů (H 122 a RMO 130), hodnota dalšího oddílu plukovních baterií H 122 a palebná hodnota 1—1 a půl oddílu minometů 82 mm.

Tyto palebné prostředky mají zabránit nepříteli přístup k prvosledovým praporům rajónů obrany (6 praporů po 3 km šířky) a palebně zabezpečit mezery mezi směry a mezi jednotlivými prvosledovými praporními rajóny obrany (v uvažovaném případě tedy 32 km mezer). I bez podrobnějších propočtů je jasné vidět, že raketové, dělostřelecké a minometné prostředky motostřelecké divize, nehledě ani na začlenění většiny plukovních prostředků do systému praporních obranných rajónů, ani na nutnost plnění v obraně i řady dalších závažných palebných úkolů (protibaterijní činnost apod.), pro splnění vytyčených úkolů nepostačují.

K stejnému závěru dospějeme při propočtu možností protitankové obrany motostřelecké divize v obraně. Uvažovaná varianta organizace motostřelecké divize umožňuje totiž při 50 km širokém pásmu obrany divize dosáhnout na 1 km šířky tohoto pásma husoty 1 protitankové hlavně, 1 tarasnice a 2 tanků (při využití k protitankové obraně všech tanků motostřeleckých pluků), celkem tedy na 1 km 4 protitankové prostředky (vedle 6—7 pancéřovek).

V článku nechci propočítávat, zdůvodňovat a doporučovat případná palebná zesílení motostřelecké divize v obraně. Na podkladě našich dosavadních úvah však chci potvrdit správn-

nost, že odolnost taktické obrany motostřelecké divize na důležitých směrech nepřátelského útoku bude plně závislá především na kvantitě a kvalitě palebné podpory operačních stup-

ňů (armády, frontu). Stejně tak můžeme si potvrdit naprostou oprávněnost požadavku, hledat a rozpracovávat nové formy a nové způsoby obranného boje taktických jednotek.

Zásady ochrany vojsk (OPZHN)

V 5. čísle Vojenské mysli (roč. 1961) propočítávají autoři článku „K některým otázkám soudobé obrany“ dosažité možnosti armádních prostředků atomového napadení americké vševojskové armády v útočné operaci a dospívají k závěru, že v atomové přípravě útočné operace americké vševojskové armády maximální počet jaderných úderů bude v hloubce 3–20 km od čáry dotyku, přičemž maximální hustota paleb klasického dělostřelectva bude sahat od čáry dotyku do hloubky 10 km. Jejich požadavek, rozmístovat v důsledku toho v soudobé obraně druhé sledy a zálohy prvosledových pluků v hloubce 10–15 km, prvosledových divizí v hloubce přes 20 km a prvosledových armád, pak v hloubce přes 90 km, je logický a oprávněný. Možnost jeho realizace, zejména u druhých sledů a záloh armád, bude ovšem mnohdy ovlivněna dalšími, rovněž závažnými požadavky soudobé obrany. Tyto normy v citovaném článku pro vzdálenosti druhých sledů a záloh prvosledových pluků a divize považují plně za přijatelné. Pouze dosah nepřátelských taktických zbraní hromadného ničení v našich dalších rozbořech budu uvažovat hlubší, do 25 km od čáry dotyku.

Abychom mohli posoudit nasycenost prostoru, bráněného motostřeleckou divizí, při šířce obranného pásma 50 km, a hloubce 40 km, tedy prostoru o rozloze 2000 km², jednotlivými prvky obranné sestavy divize, uvažujeme následující variantu jejich počtu a přibližné velikosti:

— prvky velikosti praporečního rajónu obrany, tj. 3krát 3 km, tedy 9 km²: 9 motostřeleckých praporů, 3 tankové prapory motostřeleckých pluků, 3 tankové prapory tankového pluku, 1 oddíl vojskových raket, VS divize, a celkem 7 týlových prostorů (pro 4 vševojskové a 1 dělostřelecký útvar, a 2 prostory pro tyl divize), celkem 24 prvků;

— prvky velikosti rotního rajónu obrany, tj. 2krát 1 km, tedy 2 km²: 2 dělostřelecké oddíly, ženijní záloha, chemická záloha, záloha průzkumu a 6 míst velení (PVS a TVS divize, a 4 VS pluků), celkem 11 prvků;

— ostatní jednotky motostřelecké divize uvažují za rozmístěné v rámci vyjmenovaných prvků; případné posilové prostředky divize měly by samozřejmě vliv na celkový počet uvažovaných prvků, ovšem podstatně by neovlivnily charakter závěrů; neovlivní je ani případné odchylky přesné prostorové rozlohy uvažovaných prvků od prostorových rozloh zjednodušené kalkulace.

Podle této varianty bude tedy nutno na celkovém prostoru 2000 km² rozmístit 24 prvků o rozsahu 9 km² a 11 prvků o rozloze 2 km², tedy 35 prvků o celkové rozloze 238 km². Budeme-li, vzhledem k přiblížení našich kalkulačních podkladů uvažovat celkovou rozlohu všech prvků obranné sestavy motostřelecké divize v rozmezí 200 až 300 km², dospějeme k 10–15 % pokrytosti celkového prostoru.

Na náčrtu čis. 1 je možné rozmístění vyčíslených 35 prvků v jednotlivých

hloubkových pásmech prostoru obrany divize, vytvořených podle dosahu působnosti palebných prostředků nepřítel. Z propočtů vyplývá, že v prostorech optimálních možností nepřátelského ničení je možno dosáhnout minimální nasycenosti prostoru jednotlivými prvky obranné sestavy divize, a podstatně tak ztížit nepříteli realizaci jeho kapacity ničení v palebné přípravě útoku.

Z propočtů náčrtu č. 1 vyplývá, že zdaleka nejvyšší nasycenost prostoru vhodnými cíli pro nepřátelské prostředky ničení je v pásmu do hloubky 3 km (od čáry dotyku), kde 36 % terénu je pokryto jednotkami šesti praporečnických rajónů obrany. Přitom toto procento bude ještě vyšší na aktivních úsecích pásma obrany, kde mezery mezi jednotlivými obrannými rajóny budou menší, než na úsecích pasivních.

Zvažme proto možnosti případného použití jaderných úderů nepřítel i do pásma I., tedy do hloubky 3 km od čáry dotyku: Podle údajů Zprav-51-32 k zničení živé síly (ukryté v zákopech) praporečnického rajónu obrany, rozmístěného na prostoru 3krát 3 km, tj. na 9 km², bylo by třeba, i při epicentru umístěném přesně do středu rajónu obrany, provést nízký vzdušný výbuch o síle nejméně 200 kilotun. Takovýto výbuch ovšem není proveditelný na čáře dotyku bez těžko utajitelného odvedení vojsk útočníka z čáry dotyku. Pro případný jaderný úder na praporečnické obranné rajóny, rozmístěné v dotyku s vojsky útočníka, bylo by třeba použít úderů o minimální kilotonáži. Ovšem na stejný stupeň zničení vojsk praporečnického obranného rajónu, jaký by byl dosažen jedním úderem o kilotonáži 200 kilotun, bylo by třeba, vzhledem k prostorové rozloze rajónu a účinnosti úderu příslušné kilotonáže, asi 5 úderů o síle 8–10 kilotun, nebo nejméně 9 úderů o 5 kilotunách, nebo

dokonce až 20–25 úderů o síle 1 až 2 kilotun (uvažovány jsou nízké vzdušné výbuchy).

Tyto údaje ukazují celkovou výhodnost a poměrně dobrou protiatomovou bezpečnost obranných rajónů v dotyku s nepřítel.

Pokud se týká porovnání protiatomové odolnosti motostřeleckých jednotek s tankovými, je možno uvést, že přibližně tutéž odolnost, jako mají zakopané jednotky motostřelecké, má živá síla v nezakopaných tancích.

Při spěšně zaujaté obraně netankovými jednotkami, bez vybudovaných zákopů, či okopů, je ovšem ničivý účinek jaderných úderů několikanásobně vyšší (k plnému zničení živé síly praporečnického rajónu obrany, umístěné vně zákopového systému, postačí již úder o síle 15–20 kilotun).

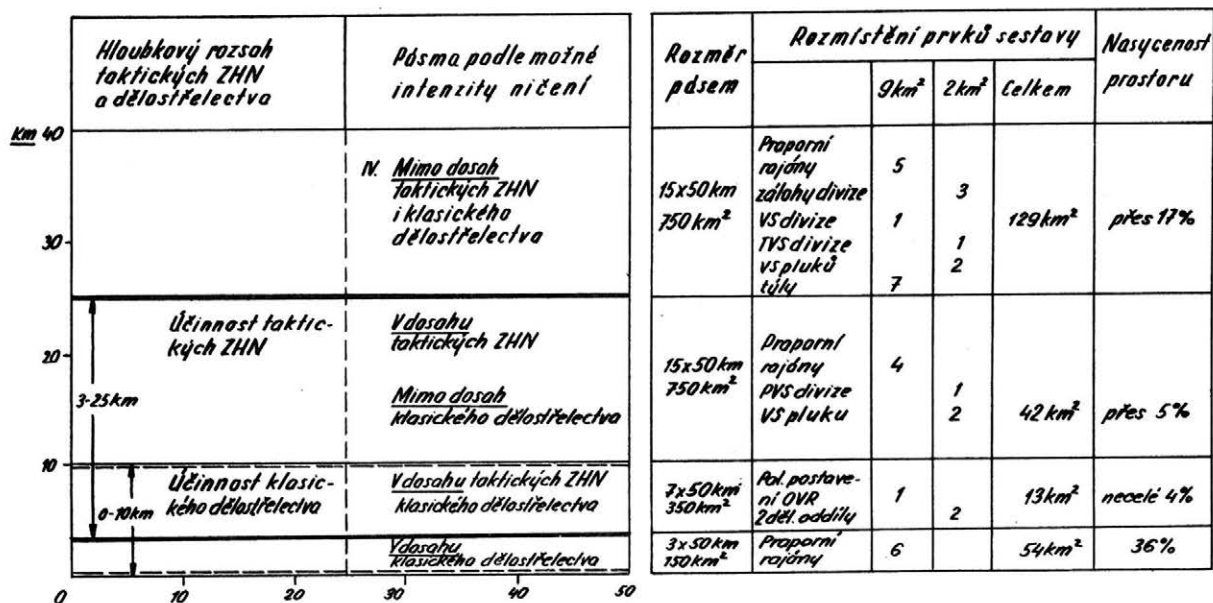
Zdůvodněme si ještě závažnost mezer jednotlivými praporečnickými (a rotními) obrannými rajóny, oprávněnost a výhodnost uvažovaných rozsahů těchto mezer a zvažme i výhodnost či nevýhodnost (jen z hlediska odolnosti celkového systému obrany vůči nepřátelským jaderným úderům) systémů obrany, budovaných na principu praporečnických a rotních rajónů obrany.

V úvahách vycházím ze zásady, že rozestup dvou cílů na vzdálenost průměru okruhu ničivých účinků jaderného úderu na živou sílu, ukrytou v zákopech, vylučuje možnost současného zasažení obou cílů jediným úderem. Pak postačí, při nízkém vzdušném jaderném výbuchu o síle

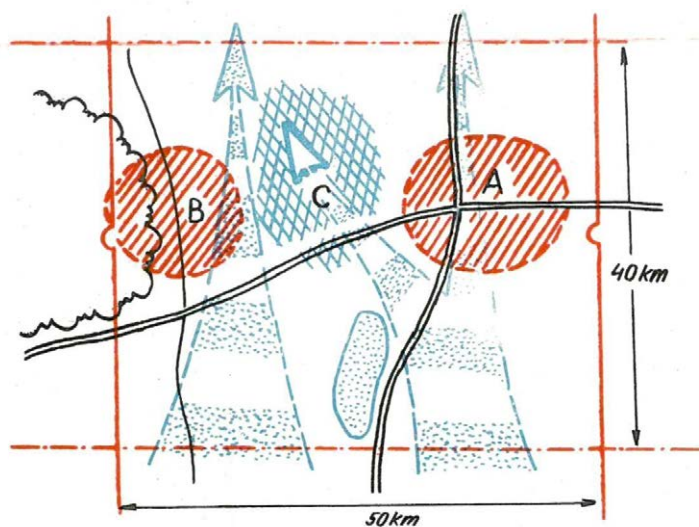
- 1— 2 kt rozestup 600—700 m,
- 5— 10 kt rozestup 1000—1300 m,
- 15— 20 kt rozestup 1500—1600 m,
- 40— 50 kt rozestup 1800—2000 m,
- 75—100 kt rozestup 2200—2500 m,
- 200 kt rozestup 3000 m, atd.

Jestliže jsme dospěli k závěru, že na zničení živé síly praporečnického obran-

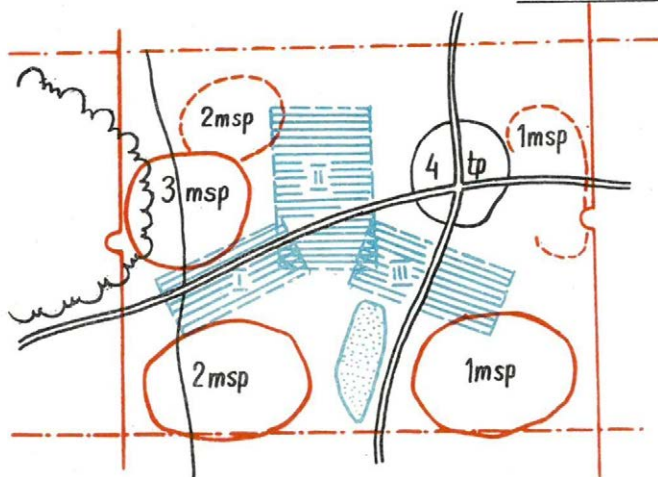
POROVNÁNÍ *prostorového dosahu taktických ZHN a klasického dělostřelectva nepřitele s možným rozmístěním prvků obranné sestavy motostřelecké divize*

Poznámka: Možné rozmístění prvků obranné sestavy divize v jednotlivých pásmech vzato z varianty viz náčrt 2-6

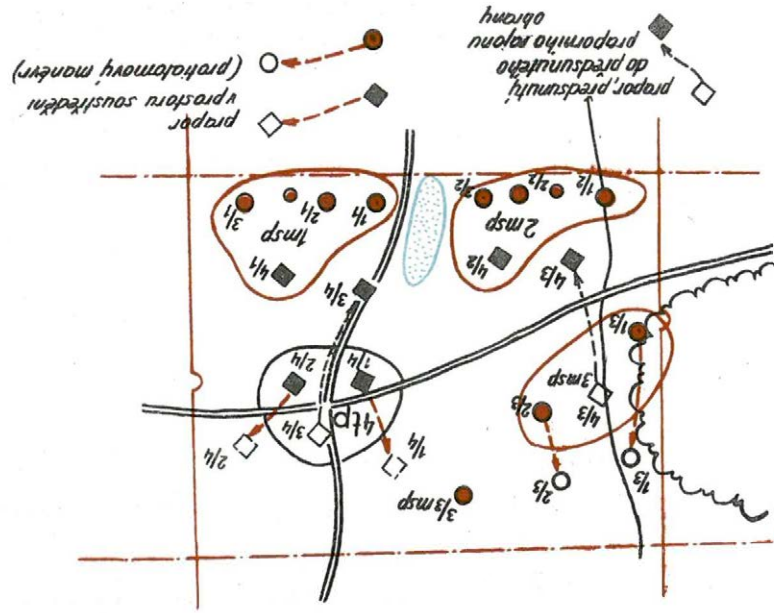

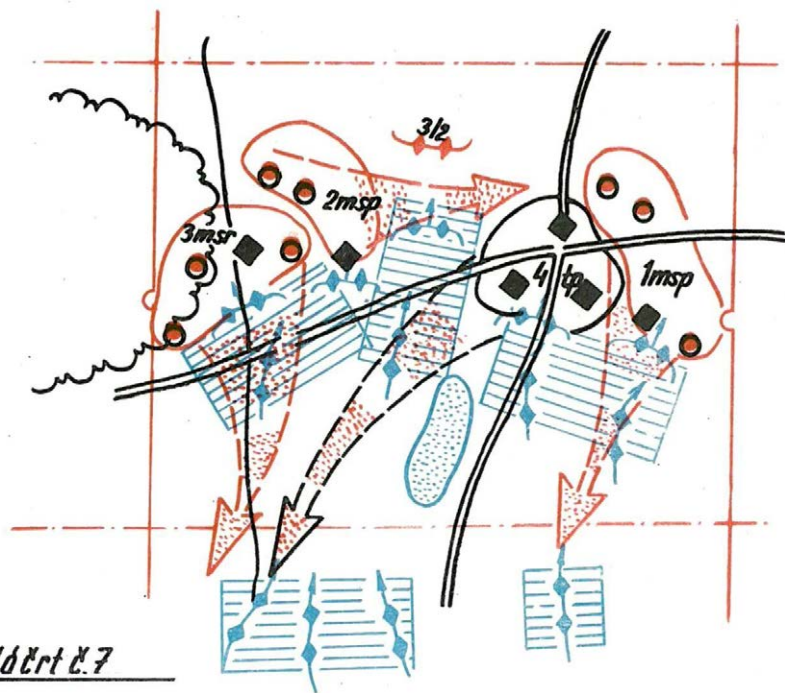
Náčrt č.2

Náčrt č.3

42142DN

ného rajónu (v zákopech), mohl by nepřítel použít jaderné úder o 200 kilotun, pak uvažované mezery mezi jednotlivými praporečnými obrannými rajóny — 3 km — jsou oprávněné a postačující.

Stejně tak, bude-li na zničení živé síly rotního obranného rajónu postačovat úder o síle do 50 kilotun, budou oprávněné a postačující mezery mezi rotními obrannými rajóny — 2 km.

Pokud se týká srovnání větší výhodnosti systému obrany, založené na praporečných rajónech obrany, nebo rotních obranných rajónech, vyjdeme z údaje, že k zničení praporečného rajónu 3krát 3 km potřebuje nepřítel 1 úspěšný úder o síle 200 kilotun, nebo 5 úspěšných úderů o síle 5—10 kilotun. Bude-li praporečnej rajón obrany o velikosti 2krát 1 km, tedy 2 km², s mezerou mezi nimi 2 km, bude nepřítel k jeho zničení potřebovat 3 úder o kilotonáži po 50 kilotun. Použije-li úder o síle 5—10 kilotun (o průměru požadované ničivosti 1000—1300 m), pak zničíme v každém rotním rajónu obrany živou sílu jen ze 65 %.

Vidíme tedy, že z hlediska odolnosti vůči nepřátelským jaderným úderům, není mezi oběma uvažovanými systémy podstatného rozdílu.

Poznámka k tabulce 1:

Kdybychom též porovnání provedli pro obranu motostřelecké divize v pásmu obrany širokém 25 km a hlubokém 15 km (normy Vševojsk-1-1, čl. 316 a 318 pro obranu divize na hlavním směru) a respektovali při tom požadavek

rozlohy jednotlivých prvků obranné sestavy divize 9 km² a 2 km², dospěli bychom k těmto výsledkům:

— při celkové ploše obranného pásma divize 25×15 km, tj. 375 km², a při celkové rozloze všech prvků obranné sestavy divize 238 km², bude nasycenost terénu přesahovat 63 %;

— z celkové plochy 375 km² tvoří plocha tříkilometrového pásma při čáře dotyku (3×25 km, tj. 75 km²) — 20 %. Celá ostatní hloubka (tedy 80 % celkové plochy obranného pásma divize) je v dosahu taktických prostředků atomového napadení nepřitele;

— pouze 33 % celkové plochy obranného pásma divize je mimo dosah klasického dělostřelectva nepřitele.

Kdybychom pak měli uvažovat za týchž podmínek minimální normy šířky a hloubky obranného pásma divize (viz Vševojsk-1-1 čl. 316 a 318), tj. šířku 12 km a hloubku 10 km, pak na celkovém prostoru obranného pásma divize (120 km²), mohli bychom rozmístit pouze polovinu prvků obranné sestavy divize (při dodržení požadavku, rozmístovat prvek praporečnej velikosti na 9 km² a prvek rotní velikosti na 2 km²).

Z těchto propočtů jasně vyplývá, že řešení obrany motostřelecké divize podle šířkových a hloubkových norem, uváděných Vševojsk-1-1 pro obranu divize na hlavním směru (šířka 12 až 25 km, hloubka 10—15 km, neumožňuje rozmístění jednotlivých prvků obranné sestavy divize na takové ploše, která by spolehlivě zabezpečovala požadovanou jejich protiatomovou odolnost.

K požadavku udržení klíčových prostorů obranného systému motostřelecké divize

V předcházejících částech dospěli jsme k závěru, že je nereálný požadavek, aby motostřelecká divize v soudobém obranném boji vybudovala a bránila souvislý přední okraj v celé šířce svého obranného pásma.

bém obranném boji vybudovala a bránila souvislý přední okraj v celé šířce svého obranného pásma.

Přijmeme i nadále šířku obranného pásma 50 km a hloubku obrany divize 40 km. Vycházíme dále z předpokladu, že ve smyslu výsledků a závěrů našich dosavadních úvah velitel divize vyhodnotil prostor, který má jeho divize bránit (viz náčrt čis. 2), takto:

— nejdůležitější („klíčové“) prostory, jejichž udržení je nezbytnou podmínkou úspěchu celého obranného boje divize, jsou — prostor křížovanky silnic a východní okraj lesa (viz náčrt čis. 2, prostory A, B), které jsou v hloubce 15—20 km od čáry dotyku;

— prostor „C“ (viz též náčrt) je nejvýhodnějším pro kanalizování nepřátelského útoku a provedení skupinového jaderného útoku na útočící síly nepřítele;

— z hlediska útočníka je obranné pásmo divize rozděleno na dva útočné směry, splývající v hloubce 20 až 25 km ve směr jediný.

Základní pojetí obrany může velitel divize určit na podkladě těchto úvah: vzhledem k závažnosti prostoru křížovanky a očekávaného skupinového jaderného úderu na cíle v tomto prostoru během nepřátelské palebné přípravy útoku, bude výhodné vyčlenit k jeho obraně tankový pluk a pro obranu druhého klíčového prostoru (B), motostřelecký pluk. Oba přístupové směry k oběma klíčovým prostorům přehradit na čáře dotyku silami do pluku — každý. Do prostorů, v nichž předpokládáme zastavit útočícího nepřítele (viz náčrt čis. 3, prostor I., III.) a kanalizovat jeho útok (tamtéž, prostor II.), plánovat jaderné skupinové úderý starších náčelníků a soustředění maxima paleb všech vlastních palebných prostředků. Do prostorů těchto jaderných úderů připravit důrazné útočné akce většiny sil divize k úplnému zničení útočníka.

Pokusme se toto pojetí obrany realizovat, při respektování všech našich

dosavadních dílčích závěrů, při čemž neuvažujeme v dalším variantu sestavy motostřeleckého pluku, při níž tankový prapor motostřeleckého pluku je rozdělován motostřeleckým praporům. Možný způsob obranného boje v této variantě sestavy rozpracovává jiný článek.

Dále chci zvážit variantu, při níž vybavení motostřeleckých praporů a motostřeleckého pluku odpovídajícím počtem dalších protitankových prostředků umožní veliteli divize a pluku použít tankový prapor motostřeleckého pluku jako další, velmi dobře použitelnou taktickou jednotku.

K přehrazení obou směrů na čáře dotyku vyčleníme (viz náčrt čis. 4) v rámci dvou pluků, 6 z celkového počtu 15 praporů divize. Jelikož tyto prvosledové praporek (po případě podle terénu někde i rotní) rajóny obrany budou v hloubce do 3 km od čáry dotyku, je reálné očekávat nepřátelské palebné zásahy proti nim, při přípravě a zahájení útoku především klasickými palebnými prostředky, letectvem a z prostředků jaderných jedině úderý o malé kilotonáží. K vytvoření plukovní hloubky na obou směrech je výhodné použít tankové prapory obou pluků. Svým umístěním ve vzdálenosti od předního okraje 5—10 km (podle terénu), budou však oba prapory v dosahu klasického dělostřelectva, jakož i v dosahu jeho taktických prostředků atomového napadení. Vyčlenit proto k tomuto úkolu tankové prapory zabezpečuje vyšší odolnost praporek rajónů obrany z hlediska protiatomového a protitankového a umožňuje též výhodný protiatomový manévr před zahájením nepřátelského útoku.

V téže vzdálenosti od čáry dotyku bude nutno umístit i palebná postavení divizních raketových a dělostřeleckých prostředků. Poměrně malá nasycenost

terénu vojsky v uvedené vzdálenosti poskytuje i raketovým a dělostřeleckým prostředkům divize dobré podmínky pro protiatomový manévru.

Prostor křižovatky silnic, jako rozhodující, klíčový prostor celé obrany divize, bude bráněn tankovým plukem, v sestavě 3 tankových praporečnických rajónů obrany, učených do dvou sledů. Obdobně i prostor východně lesa bude bráněn třemi prapory. Čtvrtý prapor (motostřelecký) tohoto pluku je předurčen jako záloha velitele divize i pro úkol likvidace výsadek.

Jelikož praporeční obranné rajóny obou druhosledových pluků, vzhledem k terénu, jsou v pásmu dosahu ne-

přátelských taktických prostředků atomového napadení, jsou v rámci protiatomového manévru do zahájení nepřátelského útoku soustředěny příslušné prapory za hranici dosahu taktických nepřátelských ZHN.

V rámci uvažovaných variant obrany pak je připraveno předsunutí z druhosledových pluků po jednom tankovém praporu k posílení protitankové odolnosti obrany v plukovní hloubce obou směrů nepřátelského útoku.

Rozmístění ostatních prvků obranné sestavy divize (záloh, míst velení, týlových prvků apod.) je proveditelné podle zásad, rozpracovaných na náčrtu čís. 1.

Průběh obranného boje motostřelecké divize

Zásadním rozdílem v možnostech soudobé obrany proti obraně druhé světové války je mohutná ničivá schopnost soudobých zbraní hromadného ničení, která ve spojení s nebyvalými dosahovými možnostmi raketových zbraní, s časově a prostorově prakticky neomezenými možnostmi jejich manévru palbou, dává obránci možnost zahájit obranný boj s nepřítelem na nejvzdálenějších již přístupech k bráněným prostorům. I když tyto palby povede nadřazený stupeň (armáda, front a popřípadě i hlavní velení), budou právě ony (jejich mohutnost a účinnost), rozhodovat o úspěchu obrany i v taktickém rámci motostřelecké divize.

V 5. čísle VM 1961 jsou otázky organizace paléb dostatečně rozvedeny a nepovažují za potřebné, vzhledem k cíli článku, podrobněji se jimi zabývat.

Při řešení obranného boje motostřelecké divize vyjdeme proto z palběné přípravy nepřátelského útoku.

Ze strany obránce bude nejzávaž-

nější, jak se mu podaří uchránit své síly a prostředky před ničivými důsledky především jaderných nepřátelských úderů. V této souvislosti je třeba podtrhnout zásadní význam správného sladění protiatomového manévru s klamnou činností a s výsledky vlastního průzkumu a správného či nesprávného vyhodnocení příprav nepřítele k zahájení útoku. Úspěch obrany bude, podaří-li se divizi, v důsledku správné realizace protiatomového manévru druhého sledu divize udržet většinu sil vně dosahu taktických atomových prostředků nepřítele a po nepřátelských úderech pak včas zaujmout plánovanou obrannou sestavu.

Bude-li reálné, podle vývoje situace, předpokládat možnost zastavení útoku nepřítele v hloubce prvosledových pluků obrany, hájících v naší variantě přístupy ke klíčovým prostorům obrany divize, pak druhé sledy pluků a podle potřeby i druhosledové pluky divize provedou rychlé, energické protiztíže a zlikvidují případné nepřátelské vlomy (viz náčrt čís. 5). Tato mož-

ná varianta obranného boje odpovídá v podstatě dosavadním způsobům obrany a nepovažují za nutné ji rozvádět.

V případě zřejmě a naprosté převahy útočícího nepřítele, bude nutné obranný úkol divize splnit nikoli tvrdohlavým obětováním prvosledových pluků „na zaujatých obranných čarách“, ale volit jinou variantu obrany. Prvosledové prapory a pluky, podle předem promyšlených (a při dostatku času i zplánovaných) variant, budou ničit útočícího nepřítele a podle rozkazů nadřízeného velitele zdržovat jeho postup a vhodným manévrem kanalizovat útok nepřítele do plánem předvídaného směru a prostoru (viz náčrt čis. 6). Při tom vhodným manévrem uvolní prostor palbám druhsledových pluků a divizních palebných prostředků, jejichž úkolem bude zadržet postup nepřítele v předvídaných prostorech a umožnit plánované skupinové jaderné údery na zastaveného ne-

přítele. Energickým útokem většiny sil divize na dezorganizovaného a atomovými údery oťresaného útočníka řeší pak velitel divize svůj hlavní obranný úkol — zničení nepřítele (viz náčrt čis. 7).

Využití výsledku obranného boje k obnově původní situace, nebo k přechodu do všeobecného útoku, bude ovšem usměrněno velitelem armády, podle celkové situace armády či frontu.

Obdobně i v situaci, kdy síly divize zjevně budou nedostatečné (např. pro nemožnost zesílení obranného boje divize jadernými údery armády či frontu), aby mohly zastavit útok nepřítele a zničit ho, může velitel armády, v průběhu obranného boje divize usměrnit její úsilí na udržení nejdůležitějšího, klíčového prostoru obrany. Udržením tohoto prostoru, i za cenu obklíčení, umožní pak divize veliteli armády realizaci plánovaných armádních akcí (protiúderu apod.).

Obrana pohyblivá, mobilní, elastická atd.; ústupový boj

V teoretických úvahách vojenských odborníků setkáváme se s celou řadou „specifických“ druhů obrany, které na rozdíl od obrany tzv. „poziční“ vyzdvihují manévrovost v celkovém pojetí obranného boje.

Domnívám se, že není rozhodující, zda v našich řádech a předpisech máme či nemáme přesné *rozškátulkování* různých způsobů plnění obranného úkolu. Z druhé strany je ovšem nutné požadovat, aby v příslušných řádech a předpisech byly formulovány zásady soudobého obranného boje tak, aby tato formulace nevyplývala praktickou aplikací správně vytyčovaných obecných zásad.

Při studiu „Polního řádu — Vševojsk-1-1“ nalezneme v čl. 313, mezi zásadami organizace a vedení obrany i tato obecná ustanovení k problema-

tice manévrovosti v obranném boji mostřecké divize: „... cíle obrany se dosahuje: „... rozsáhlým manévrem silami a prostředky na rozhodující směry a prováděním prudkých protiúderů (protiúderů)“ a dále: „... vnučováním vlastní vůle nepříteli a vytvářením pro něj nevýhodných podmínek boje“. Závěr článku pak říká: „Bránící se vojska nemají právo opustit zaujatá postavení a odejít bez rozkazu nadřízeného velitele.“

V čl. 398 pak Vševojsk-1-1 říká: „Odchod je vynuceným druhem bojové činnosti. Používá se ho v těch případech, kdy jen za cenu dočasně ztráty území je možno pronikavě změnit nepříznivou situaci, vyvést vojska zpod úderu nepřátelské přesily a vytvořit tak pro ně výhodnější situaci,“ a dále: „Odchod vojsk musí být proveden or-

ganizovaně, skrytě a jen na rozkaz nadřízeného velitele.“

V čl. 402 pak je stanoveno: „K zajištění odchodu hlavních sil divize, které vyšly z boje, zadní voje zaujmají určenou čáru a brání ji po dobu stanovenou velitelem divize. Poté se svolením velitele divize zadní voje odcházejí z jedné čáry na druhou.“

V čl. 339 polního řádu Vševojsk-1-2 (pluk, prapor) je určeno: „Vyjítí z boje a odchod může provést pluk jen na rozkaz velitele divize.“

Obdobný je i charakter boje krycích jednotek při vyvedení divize z obklíčení (viz čl. Vševojsk-1-1 a čl. 358 Vševojsk-1-2).

Vševojsk-1-2 při řešení zvláštnosti obrany v zabezpečovacím pásmu (čl. 312) stanoví: „Přítom je velitel před-sunutého odřadu povinen včas odvést své jednotky zpod úderu silnějších nepřátelských sil a zaujmout obranu na dalším postavení.“

Vidíme, že naše polní řády tedy vytyčují:

- požadavek rozsáhlého manévru silami a prostředky v obraně;

- zásadní ustanovení, že zaujatá obranná postavení nelze opustit bez rozkazu nadřízeného velitele (tedy nevyklučuje možnost opustit zaujatá obranná postavení na rozkaz nadřízeného velitele);

- při řešení obranného boje jednotek ve zvláštních situacích pak naše polní řády vytyčují i takový způsob obranného boje, který je možno charakterizovat jako „pohyblivou obranu“

(např. boj jednotek v zabezpečovacím pásmu, boj jednotek při „odchodu“ apod.).

V našem článku použil jsem citaci polních řádů proto, abychom si ujasnili vliv přílišného omezení možností, od-vážného, pružného a manévrového ře-šení obrany našimi řády, resp. jejich příliš úzkým výkladem. Tento vliv se projevuje jak v teoretickém rozpracová-ní problematiky obrany, tak i v praktické přípravě štábů a vojsk.

V posledních operačních cvičeních, v průběhu útočných operací armád a frontů, mnohé vševojskové svazky přecházely do obrany, např. s cílem odrazit nepřátelskou protizteč, či nepřátel-ský protiúder. Rozehry cvičení fixova-ly v dalších situacích úspěšná zasta-vení těchto protiztečí a protiúderů, v mnohých případech ovšem po jejich proniknutí do hloubky 20 i více kilo-metrů. Je logický závěr, že divize, kte-ré tyto protiúder a protiútoky odrá-žely, vedly obranný boj formou postup-ných odporů na jednotlivých čarách, tedy formou tzv. „pohyblivé obrany“.

Jsem přesvědčen, že je třeba teore-ticky řešit a naše vojska prakticky zvládnout, v souladu s celkově ma-névrovým charakterem soudobého bo-je, i problematiku organizace a prová-dění manévrových forem obrany.

Úprava nebo alespoň pružnější vý-klad znění našich řádů, jsou nutným předpokladem jak pro teoretickou práci v tomto směru, tak, a to hlavně, pro potřebné doplnění a usměrnění vý-cviku našich štábů a vojsk.

Závěr

Článek nebyl věnován těm formám a způsobům přípravy a vedení obranného boje, jež jsou rozvedeny v našich řádech, v teorii dostatečně rozpracovány a ve štábech a vojskách v podstatě zvládnuty. V článku pokusil jsem se o vytyčení dalších způsobů správných zásad soudobé obrany, obecně sice v našich řádech zřetelně formulovaných, avšak nepromítnutých do dalších, podrobnějších usta-

novení příslušných článků těchto řádů (např. šířkové a hloubkové normy obrany divize, rozsáhlý manévr silami a prostředky na rozhodující směry, rozptýlení a skryté rozmístění sil a prostředků apod.).

V tomto smyslu pak shrnuji úvahy takto:

1. I při plném respektování zásady, že vojska v obraně musí pevně držet zaujatá postavení a nesmějí je opustit bez rozkazu nadřízených velitelů, nepovažujeme za správné, aby při rozpracovávání plánů obrany těchto nadřízených velitelských stupňů nebyly uvažovány a promýšleny varianty, kdy bude nutno potřebné rozkazy k opuštění bráněných čar či prostorů podřízeným jednotkám dát, a odvést je na jiné, plánem předvídané obranné čáry.

2. Podle výsledků teoretických úvah o obraně v operačním měřítku a podle zkušeností z posledních operačních cvičení, vyplývá nutnost, abychom teoreticky rozpracovali a vojska postupně zvládla problematiku spěšně zaujímané obrany divize, zejména v průběhu armádní útočné operace, v operační hloubce nepřátelské obrany, kdy útočící divize, při přechodu do obrany bude musit bránit obranné pásmo o šířce a hloubce kolem 50 km.

3. Při hledání nejvhodnějších systémů soudobé taktické obrany pak bude nutno odvážně oprostit se od příliš úzce chápané aplikace bezprostředních zkušeností z obranných bojů druhé světové války; bude nutno kvalitativně změněné možnosti prostředků soudobého boje promítnout do naší taktické obrany zásadním zásahem do celkového jejího pojetí a uvést toto v soulad s kvalitativními změnami podmínek a prostředků jejího vedení.

Raketové vojsko a dělostřelectvo v obranné operaci

Major Bohuslav Havlíček

Úkoly raketových vojsk a dělostřelectva

Úkoly raketových vojsk a dělostřelectva v obranné operaci jsou určovány charakterem operace, předpokládáním činností nepřítele, podmínkami, za kterých se přechod do obrany uskutečňuje, a počtem palebných prostředků (letectva).

Největší nebezpečí pro bránící se vojska představují jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení. Jejich zjištění a okamžité zničení — to je hlavní úkol bránících se vojsk a na úspěšném splnění tohoto úkolu závisí i splnění všech ostatních úkolů operace.

Proto raketové vojsko a dělostřelectvo má v obraně jako hlavní úkol boj s prostředky jaderného napadení nepřítele, jehož cílem je vybojovat a udržet palebnou převahu a tím i dosáhnout odolnost obrany.

O dosažení a udržení palebné převahy hovoříme tehdy, jestliže dosáhneme toho, že nepřítel nemůže pro stanovenou dobu provést hromadné ani skupinové údery na naše vojska.

Při zabezpečení tohoto úkolu může raketové vojsko a dělostřelectvo ničit tyto cíle:

- raketová odpalovací zařízení a atomové kanóny (houfnice) v prostorech soustředění, na přesunech do vyčkávacích a palebných postavení a ve vyčkávacích a palebných postaveních,

- letectvo na letištích a řízené střely MATADOR a MACE na odpalovacích postaveních,

- sklady jaderné munice a základny raketové techniky a

- prostory pro přípravu jaderné munice a prostředků její dopravy na cíl.

Před obranným pásmem vševojskové armády může být značný počet prostředků jaderného napadení nepřítele. Tak např. nepřátelská polní armáda ve složení tří as [7 pd (md), 3 odj] může mít i s posilovými prostředky 200—300 odpalovacích zařízení (hlavní).

Vezmeme-li v úvahu takticko-technická data odpalovacích zařízení (hlavní) pravděpodobného nepřítele a možné rozmístění jejich palebných postavení v jeho sestavě, můžeme konstatovat, že téměř 90 % odpalovacích zařízení (hlavní) náleží k taktickým prostředkům, které se rozmisťují do hloubky 6—12 km od našeho předního okraje; zbývajících 10 % tvoří operačně taktické prostředky, které se rozmisťují ve vzdálenosti 40 a více kilometrů od předního okraje. Tyto prostředky ničíme ihned po jejich zjištění. Operačně taktické prostředky (REDSTONE, CORPORAL, MATADOR a MACE) a podle situace i některé taktické prostředky nepřítele (HONEST JOHN, LITTLE JOHN, LACROSSE) ničíme jadernými údery.

K ničení houfnic 203,2 mm, kanónů 280 mm a ve většině případů i HONEST JOHN, LITTLE JOHN a LACROSSE v palebných postaveních používáme soustředěné palby několika baterií (od-

dílů) klasického dělostřelectva nebo letectva tříštitelovými pumami. Tyto oddíly, rozmístěné v prostorech soustředění (nebo vyčkávacích prostorech), můžeme ničit též jadernými úderem. Sklady jaderné munice, základny raketové techniky a prostory pro přípravu jaderné munice i prostředků její dopravy na cíl ničíme jadernými úderem.

V obranné operaci (boji) budeme ve velké míře využívat pozemních jaderných úderů. Také na využívání zápalných látek se nesmí zapomínat. Jaderné úderem (dělostřelecká palba) mají za úkol zničit nebo umlčet daný cíl.

Abychom mohli ničit prostředky jaderného napadení nepřítele co nejrychleji po jejich zjištění, vyčleňují se u raketových jednotek pohotovostní baterie tak, aby mohly provádět úderem na celý zájmový prostor armády jak do hloubky, tak i do šířky.

Množství vyčleňovaných pohotovostních baterií závisí na

- sestavě a charakteru činnosti nepřítele,

- počtu vlastních odpalovacích zařízení a

- množství jaderné munice, kterou máme k dispozici.

Minimálně je však třeba dodržovat zásadu, aby v úseku obrany svazku bylo alespoň jedno pohotovostní odpalovací zařízení taktických raket a u armády dvě pohotovostní baterie operačně taktických raket.

Pro boj s prostředky jaderného napadení nepřítele vyčleňujeme potřebné síly a prostředky průzkumu, raketové jednotky, dělostřelectvo, letectvo a často též diverzní skupiny, nebo i předsunuté odřady. Všechna tato opatření se souhrnně objevují v komplexním plánu boje se ZHN nepřítele.

Část tohoto plánu, tj. organizaci použití dělostřeleckých průzkumných jed-

notek, raketových jednotek a dělostřelectva, rozpracovává náčelník dělostřelectva a jeho štáb. Štáb dělostřelectva v úzké součinnosti se vševojenským štábem určuje:

- počty pohotovostních baterií a jejich střídání,

- prostory palebných (vyčkávacích) postavení a dobu jejich zaujetí,

- osy přesunu pohotovostních baterií,

- množství dělostřeleckých oddílů v každé divizi, které se zúčastní boje se ZHN nepřítele,

- mohutnost jaderné munice u baterií a počet nábojů u klasického dělostřelectva,

- organizaci meteorologického zabezpečení,

- organizaci spojení a způsob vyžádání paleb pohotovostních baterií,

- signály a hesla pro vyžádání paleb.

Z důvodů utajení skutečného rozmístění našich vojsk plánujeme rozmístění pohotovostních baterií na široké frontě.

Včasně zjištění prostředků jaderného napadení nepřítele, rozhodný manévr palbou i pohybem vlastních raketových vojsk, dělostřelectva a letectva ke zničení těchto cílů je základním úkolem, který zabezpečuje dosažení změny poměru sil v jaderných prostředcích ve prospěch obránce. Tím zabezpečujeme též vybojování a udržení palebné převahy nad nepřítelem a připravíme potřebné podmínky k přechodu do útoku.

Úspěch obranné operace bude ve značné míře záviset na stupni zničení hlavních úderných uskupení nepřítele ještě před zahájením útoku, to znamená na jejich zničení ještě v prostorech soustředění nebo na přístupech k přednímu okraji naší obrany.

Pouze jadernými úderem na vojska nepřítele ještě před jejich přechodem

do útoku je možné zabezpečit úspěšné splnění úkolů obrany. Při přechodu do útočné operace budeme používat operačně taktické rakety též v hromadném úderu (palebné přípravě).

Jak je známo, pravděpodobný nepřítel plánuje zahájení útočné operace útokem z chodu (ze vzdálených prostorů soustředění) bez předchozího zaujímání výchozího položení k útoku. Na posledních cvičeních v západní Evropě věnuje tomuto zahájení operace maximální pozornost. Podle jejich názorů je toto úderné uskupení velmi málo zranitelné jadernými údery bránících se vojsk.

Proto budeme ničit nepřitele již na vzdálených přístupech k naší obraně, abychom změnili poměr sil a prostředků v náš prospěch a zmařili jeho útok. Jaderné údery soustředíme především na tanková uskupení nepřátelských vojsk. K tomu použijeme hromadné a skupinové údery a i údery jednotlivých baterií.

Jednou z nejvyšších forem aktivity obrany je hromadný úder raketových vojsk, dělostřelectva a letectva.

K ničení nepřitele, rozmístěného ve značné vzdálenosti od našich vojsk, je třeba, aby vojska v obraně měla palebné prostředky, především raketové, které mohou provádět údery na 30 i více kilometrů od předního okraje.

Bylo by však nesprávné počítat s tím, že se vždy bránícím vojskům podaří rozhodným způsobem zničit hlavní uskupení nepřitele ještě před přechodem do útoku. Proto před raketovým vojskem a dělostřelectvem stojí i další úkol — *odražení útoku nepřitele*. Při plnění tohoto úkolu bude raketové vojsko a dělostřelectvo plnit především tyto úkoly:

- ničit hlavní úderné uskupení útočícího nepřitele,

- ničit jeho dělostřelecké a minometné baterie,

- odrážet útoky tanků a motorizované pěchoty na přední okraj vlastní obrany,

- překrývat mezery vzniklé ve vlastních vojskách po jaderných úderech nepřitele,

- zabezpečovat mezery, styky a boky vlastních vojsk.

K odražení útoku nepřitele se využívají všechny palebné prostředky bránících se vojsk. Nejdůležitější cíle (prostředky jaderného napadení operačně taktického významu, tanková uskupení, velká VS apod.) ničíme jadernými údery. Dělostřelectvo a minomety a též v častých případech i atomové kanóny 280mm (H 203,2 mm) a oddíly HJ nebo LACROSE v palebném postavení ničí v průběhu celé obranné operace klasické dělostřelectvo. Při plnění těchto úkolů široké uplatnění nalezne i použití chemického střeliva.

Při odražení útoku nepřátelských tanků budou značnou úlohu hrát protitankové řízené střely. Úspěch boje s tanky nepřitele před předním okrajem a též s tanky, vklínivšími se do naší obranné sestavy, závisí na správném rozdělení a rozmístění dělostřeleckých a protitankových prostředků.

Soustředěné hromadné použití prostředků jaderného napadení i ostatních palebných prostředků nepřitele na určité úseky nebo směry v naší obraně nás nutí *rozmístitovat dělostřelecké protitankové prostředky rozptýleně*. Rozptýlení však nesmí být přeháněno. Na druhé straně musí být jen takové, aby v případě potřeby byl na každém důležitém směru možného útoku nepřitele dostatečný počet vhodných prostředků k odražení jeho útoku, k zabránění vlonu do naší obrany i k zabránění rozšiřování eventuálního jeho úspěchu. Proto včas vybudovaná a zaujatá obrana nesmí být schematická a zastaralá, ale musí být vybu-

dována z hlediska dělostřeleckého tak, aby znemožnila nepřátelský útok. Na druhé straně je chybné uvažovat, že vytvořením husté sestavy PT prostředků (velkou hustotou na 1 km) v prvním operačním sledu zabezpečíme odolnost předního okraje naší obrany.

K zabezpečení odolnosti obrany budeme včas organizovat a připravovat široký manévr dělostřeleckými PT prostředky na ohrožené úseky obrany.

Abychom zničili vklínivší se vojska nepřítele do naší obrany, obnovili náš přední okraj, nebo abychom dobyli výhodného prostoru, ze kterého v dalším směru naše vojska přejít do útoku, je třeba plánovat a provádět silné protiúder. Úspěšné provedení protidúeru je třeba zabezpečit dobře organizovanou palbou podporou vojsk.

Při protiúderech a též při přísunu vojsk druhého sledu k zaujetí obranných pásem bude docházet zpravidla ke střetnému sražení. V tomto případě raketové vojsko a dělostřelectvo bude ničit nepřítele jako ve střetném sražení (bude rozebráno dále).

K zabezpečení cílů útočné operace bude nepřítele často používat *vzdušné výsadky*. Proto musí bránící se vojska organizovat a připravovat boj s nimi. Boj se vzdušnými výsadky nepřítele z hlediska raketových vojsk a dělostřelectva zahrnuje:

- ničení výsadkových vojsk a všech jejich prostředků v prostorech jejich soustředění a při jejich nakládání, včetně ničení letectva, vyčleněného k jejich přesunu a ochraně,

- ničení vzdušných výsadků za letu i při jejich vysazování a

- ničení již vysazených vzdušných výsadků.

Raketové svazky (útvary) budou ničit jadernými údermi soustředěná výsadková vojska a jejich bojové i přepravní prostředky ještě do vysazení.

Již vysazené výsadky budeme ničit převážně palbou dělostřeleckých baterií a oddílů. Široké využití bude zde mít přímá střelba. Při vysazení operačního výsadku na velké ploše je možné k jeho ničení použít i *jaderných úderů taktických raket*.

V každém případě úspěch boje se vzdušnými výsadky nepřítele bude záviset z velké části na včasné zjištění výsadku ještě v prostorech soustředění, při nakládání nebo v prostoru vysazení, dále pak na včasné vydělení prostředků k jeho zničení a v neposlední řadě i na přípravě systému velení raketovým jednotkám a na jejich vhodném rozmístění. Velitelská a pozorovací stanoviště, střediska velení raketovému vojsku a dělostřelectvu, radiolokační uzly a místa velení a navedení letectva ničíme v rámci celkového systému ničení nepřítele klasickými, chemickými i jadernými údermi. Velitelská stanoviště od armádního sboru nepřítele výše se ničí zpravidla jadernými údermi.

Jadernými údermi ničíme pouze objekty, které byly náležitě prověřeny. Abychom mohli provádět urychlené jaderné údermi na nové důležité objekty, určují se podle vyhodnocení předpokládané činnosti nepřítele prostory, na které raketové jednotky připravují úder.

Takovéto prostory mohou být:

- pravděpodobné prostory pro rozvinutí prostředků jaderného napadení nepřítele,

- pravděpodobné prostory soustředění hlavního úderního uskupení vojsk nepřítele,

- výchozí prostory,

- prostory pravděpodobného rozmístění velitelských stanovišť,

- komunikační uzly a

- prostory možného manévru letectva.

Obdobné prostory se rovněž určují i v hloubce vlastní obrany.

Po stanovení těchto prostorů se určují vykonavatelé jednotlivých úkolů a stanoví se jim podle nich prostory bojového rozmístění.

Proto budeme připravovat pro raketové útvary a svazky jeden nebo

i více záložních (dočasných) prostorů bojového rozmístění a plánovat vhodný manévr.

Prostory, ve kterých se plánuje ničení nepřítele jadernými údery, musíme neustále sledovat všemi druhy průzkumu a upřesňovat podle jeho zpráv i podle změn úkolů jednotlivých raketových jednotek.

Použití raketových vojsk a dělostřelectva ke zmaření útoku nepřítele

Budoucí válka, podle názorů západních vojenských teoretiků, bude zahájena mohutným jaderným útokem, jehož výsledek rozhodne nejen o úspěchu v počátečním období války, ale i o výsledku celé války. Hlavním obsahem jaderného útoku budou neustálé hromadné údery mohutných atomových a termojaderných náplní všemi prostředky pozemních, leteckých a námořních sil. Cílem těchto úderů je rychlá změna poměru sil a prostředků, po které má následovat přelom v dosavadní situaci a v krátkém čase i vítězné zakončení války.

Vycházíme-li z těchto názorů, vidíme, že je nutné zvláštní pozornost věnovat bojové pohotovosti palebných prostředků, které musí okamžitým zásahem a činností dokázat zmařit agresivní zámysly nepřítele a rozhodným ničením jeho úderných uskupení v krátkém čase odrazit možné nenadálé napadení.

Hlavním opatřením ke zmaření jaderného útoku nepřítele je vlastní první hromadný úder, který je vlastně zahájením našich aktivních opatření a je základním prvkem prvních operací v počátečním období války.

Cílem našeho prvního hromadného úderu musí být především maximální oslabení palebné síly nepřítele (zejména jaderné), narušení systému velení vojskům a řízení státu, ničení živé síly a prostředků jeho úderných

uskupení. Prvním hromadným úderem můžeme způsobit nepříteli značné ztráty, dezorganizovat velení, působit na morální stav jeho obyvatelstva a vojsk a dosáhnout i hlavního cíle a to zmařit útok nepřítele.

Druhá světová válka nám dává řadu příkladů, kdy po dobře organizované a provedené protipřipravě byl zmařen připravovaný útok nepřítele. Tehdy ve většině případů však šlo pouze o zmaření zteči nepřítele, o jejich zastavení nebo zdržení a často pouze o to, aby zteč byla méně organizovaná.

V současné době však vlivem mohutných atomových a termojaderných náplní a neomezených možností jejich dopravy na cíl, je možné způsobit nepříteli tak veliké ztráty, že zahájení jeho všeobecného útoku bude zmařeno.

Ke splnění tohoto úkolu je závažné včas odhalit položení a sestavu prostředků jaderného napadení nepřítele a jeho hlavního úderného uskupení. Přitom si uvědomíme, že nepřítel bude rozmísťovat úderné uskupení na široké frontě a ve značných vzdálenostech od čáry dotyku, což bude velmi znesnadňovat průzkum a upřesnění nejdůležitějších objektů.

Počítáme s tím, že i prozkoumané cíle budou po krátké době měnit prostory rozmístění a zaujímat záložní. Bude proto velmi nesnadné mít nepřetržitě potřebné údaje o většině

hlavních objektů nepřítele. Proto ničení těchto cílů jadernými údery nebude pouze jednorázové, na začátku zahájení operace, ale bude nepřetržitě pokračovat po každém jejich zjištění.

Ke zmaření útoku nepřítele se podle konkrétních podmínek situace plánuje v obraně odpovídající množství jaderné munice. O způsobu ničení prostředků jaderného napadení nepřítele již bylo hovořeno. K ničení živé síly a palebných prostředků úderného uskupení nepřítele se plně využívá hromadných a skupinových jaderných úderů. Vycházíme z předpokladu, že vyřadit z boje nepřátelskou divizi, znamená způsobit jí nejméně 50 % ztrát na živé síle a bojové technice. Způsobit tyto ztráty a tím i zmařit zasazení jedné nepřátelské divize do útoku znamená provést okolo 5 jaderných úderů střední ráže. Jestliže proti obrannému pásmu armády se předpokládá útok hlavního uskupení nepřítele, pak ke zmaření jeho útoku plánujeme jadernou municí podle konkrétního vyhodnocení úderného uskupení (zejména jeho ZHN). Orientačně můžeme počítat s vydělením 50—60 % z celkového počtu jaderné munice, plánovaného na obrannou operaci.

Nejdůležitější cíle pro jaderné údery v tomto období jsou:

- prostředky jaderného napadení nepřítele,
- prostředky chemického napadení,

— tanky a motorizovaná pěchota v prostorech soustředění nebo při rozvinování ve výchozím položení,

— dělostřelectvo, VS, radiotechnické prostředky,

— sklady jaderné munice a pohonných hmot,

— letectvo (nosiči) na letištích.

Rozdělení objektů mezi různé palebné prostředky je závislé na konkrétních podmínkách situace, na charakteru činnosti nepřítele a na možnostech palebných prostředků. Hlavní tíhu však nesou především rakety s jadernou náplní.

K ničení klasického dělostřelectva, PL dělostřelectva, atomových kanónů (H), míst velení (do svazku vto) i radiotechnických prostředků se využívá palby klasického dělostřelectva. Velké výhody při maření útoku nepřítele má používání pozemních jaderných úderů. Při jejich plánování je však třeba vycházet nejen z konkrétních povětrnostních podmínek, ale i z předpokládané činnosti nepřítele a hlavně potom i z plánované činnosti vlastních vojsk.

Přijetí správného řešení pro ničení prostředků jaderného napadení nepřítele i jeho úderných uskupení závisí ve značné míře na včas provedeném průzkumu a na přesnosti zpráv. Proto jedním z nejdůležitějších úkolů štábů všech stupňů je organizace a provádění nepřetržitého a hodnotného průzkumu všemi prostředky, které mají k dispozici.

Použití raketových vojsk a dělostřelectva při zabezpečení protiúderu vlastních vojsk

Cílem protidúderu je zničit vklínivší se vojska nepřítele do naší obrany, obnovit původní položení vojsk anebo ovládnout a zabezpečit výhodný prostor pro přechod našich vojsk do útoku. Rozhodný a rychlý protiúder je jednou z vyšších forem obrany, ve kte-

ré se projevuje její aktivnost. V současných podmínkách se význam protiúderu silně zvyšuje. Dovedné hromadné použití jaderné munice vojsky zabezpečuje vysoká tempa protiúderů.

Manévrový charakter soudobého boje, krátká doba pro přípravu proti-

úderu, snaha zahájit protiúder s převkvením a současně zabezpečit i ochranu protiúderného uskupení před jadernými a jinými údery nepřítele, to vše nás nutí k tomu, abychom prováděli protiúder z chodu. Úspěch protiúderu závisí nejen na dobré organizaci palebné přípravy a podpory vojsk, ale především na úspěšném zničení prostředků jaderného napadení nepřítele, především těch, které přímo působí do prostoru protiúderu.

Podpora protiúderu může zahrnovat tyto úkoly:

- zabezpečení činností vojsk 1. sledu, které brání zaujaté čáry nebo prostory, předurčené pro rozvinování a zasazení protiúderného uskupení a znemožňují nepříteli rozvíjet úspěch v hloubce naší obrany,

- palebnou přípravu protiúderu a
- palebnou podporu útoku jednotek protiúderného uskupení.

Při prvním úkolu budou operačně taktické i taktické rakety a dělostřelectvo ničit tyto cíle:

- prostředky jaderného napadení nepřítel,

- zálohy (druhé sledy) útočících vojsk nepřítel,

- dělostřelecké a minometné oddíly (baterie),

- živou sílu a bojovou techniku prvního sledu nepřítel a

- útvary a svazky armádního dělostřelectva.

Operačně taktické rakety budou ničit prostředky jaderného napadení nepřítele, jeho druhé sledy (zálohy), především tankové, rozmístěné ve značné vzdálenosti od předního okraje naší obrany. Taktickými raketami budeme ničit obdobné cíle, především s důrazem na první sledy nepřítel.

Dělostřelectvo budeme používat k ničení prostředků jaderného napade-

ní nepřítele (280mm K, 203,2mm H, HJ), baterií dělostřelectva, radiolokačních zařízení, míst velení a ostatních důležitých objektů nepřítele v prostorech, na které neprovádíme jaderné úder.

Úder raket a letectva i palba dělostřelectva se v tomto období soustřeďuje na ničení hlavního uskupení nepřítele. Plnění tohoto úkolu musí však současně zabezpečovat i maskování a přikrytí manévru protiúderného uskupení i jeho rozvinování do útočné sestavy protiúderu.

Současně se zahájením a po celou dobu přesunu protidúerného uskupení na čáru zasazení je třeba vést intenzivní průzkum.

Je známo, že nepřítel bude přisouvat síly i prostředky, aby zabezpečil jejich neustálé narůstání. Především bude zabezpečovat přisun dalších prostředků jaderného napadení. V této době bude hlavním úkolem raketových vojsk a dělostřelectva vybojovat a v dalším udržet palebnou převahu nad nepřítelem. Množství úkolů v tomto období bude vyžadovat použití nejen vojskových a armádních raket, ale též i frontových raket a letectva.

Zabezpečení manévru, přisunu a rozvinování vojsk protiúderného uskupení jadernými údery, úder letectva i palbou klasického dělostřelectva musí nepozorovaně přejít na ničení živé síly a palebných prostředků vojsk nepřítele před frontou protiúderného uskupení a na jeho bocích, to znamená, že musí nepozorovaně přejít k palebné přípravě útoku jednotek protiúderného uskupení.

V průběhu palebné přípravy útoku je třeba především ničit nově objevené se prostředky jaderného napadení nepřítele před celou frontou našich vojsk a místa velení, živou sílu a techniku, radiolokační stanice, dělostřelecké a minometné baterie před čarou rozvi-

nutí protiúderného uskupení i na jeho bocích.

Délka trvání a organizace palebné přípravy závisí na konkrétních podmínkách situace. Jako základ pro určení její délky je možno vzít množství a charakter úkolů, plněných raketovým vojskem a dělostřelectvem a též časové podmínky, jaké má protiúderné uskupení pro přesun na čáru rozvinutí.

Palebná příprava, má-li zabezpečit překvapivý protiúder, musí být mohutná a podle možností co nejkratší. Musí však zabezpečit zničení živé síly a bojové techniky protistojícího nepřítele, aby útočící tankové a motostřelecké svazky (útvary) mohly rychle překonat odpor nepřítele a přenést úsilí své činnosti do hloubky jeho sestavy.

Při protiúderu z chodu zahájíme palebnou přípravu tak, abychom zabezpečili rozvinutí se vojska protiúderného uskupení při jejich příchodu na čáru zasazení, to znamená zabezpečit je od momentu, kdy dosáhnou čáry dostřelu hlavního uskupení dělostřelectva nepřítele. Bereme-li v úvahu současné druhy polního dělostřelectva pravděpodobného nepřítele a jeho rozmístění v útočné sestavě, můžeme přijmout jako střední normu možného jeho působení hloubku 6–8 km od dotyku vojsk. Jinými slovy zabezpečíme překonání uvedených 6–8 km účinným umlčováním a ničením palebných prostředků a živé síly nepřítele.

Budou-li se vojska protiúderného uskupení přesunovat rychlostí 15 až

20 km/hod., pak délka palebné přípravy se může pohybovat okolo 20 až 30 minut. Je výhodné jaderné údery v rámci palebné přípravy provádět na její zahájení. To zabezpečí účinné zničení nepřítele a bezpečnou činnost našich vojsk při příchodu na čáru rozvinutí.

Současně s přechodem vojsk do útoku přechází palebná příprava v palebnou podporu protiútoku. Při ní budeme pokračovat v ničení cílů jako v palebné přípravě. Mimo ně věnujeme zvýšenou pozornost zabezpečení boků útočících vojsk a znemožnění nebo ztížení manévru živé síly, tanků i palebných prostředků nepřítele jak po frontě, tak i z hloubky.

Při plnění těchto úkolů můžeme provádět jak vzdušné, tak i pozemní jaderné údery. Pozemní údery se v tomto případě budou používat převážně na bocích úderného uskupení (při vhodném směru větru) nebo k provedení radioaktivních přehradných pásů k zabránění přísunu dalších operačních záloh nepřítele. Pozemní údery použijeme především k ničení objektů v těch prostorech, kde se podle vzniklé situace nepředpokládá v dohledné době žádná činnost vlastních vojsk a při výhodných meteorologických podmínkách.

Při plánování a přípravě palebné přípravy protiúderu budeme dbát na to, aby tato plně souhlasila s plánovanou činností pěchoty, tanků, letectva i ostatních druhů vojsk. Jen tak může plně zabezpečit úspěšné zakončení protiúderu.

Použití raketových vojsk a dělostřelectva ve střetném sražení

Při vedení obranné operace se budeme často setkávat se střetným sražením. Bude to především v případě vynuceného přechodu našich vojsk do obrany na některých směrech za sou-

časného přísunu druhých sledů k obnovení útočné činnosti, nebo při protiúderu s následujícím přechodem do útoku.

Včasné provedení jaderných úderů

s cílem zničit útočící vojska nepřítele ještě před jejich zasazením do sražení a palebná podpora našich vojsk ve střetném sražení jsou hlavní úkoly raketových vojsk a dělostřelectva v této etapě.

Způsob použití raketových vojsk a dělostřelectva je určován celkovou operačně taktickou situací, podmínkami, za kterých se střetné sražení uskutečňuje, a charakterem činnosti sousedních vševojskových svazů a svazků.

Úspěšné použití raketových vojsk a dělostřelectva závisí především na výsledcích průzkumu těch nepřátelských objektů, jejichž zničením se mohou vytvořit výhodné podmínky pro střetné sražení. K tomu, abychom splnili úkol — rozbít nepřítele ve střetném sražení — musíme se snažit předejít jej v organizaci a provedení hromadného úderu raketových vojsk, lektva a dělostřelectva a tím zabezpečit vhodné podmínky vševojskovým svazkům (svazům) k jejich rozvinutí, k boji, uchvácení iniciativy a donutit nepřítele k střetnému sražení ve výhodných podmínkách pro nás.

Velmi důležitým momentem při střetném sražení je manévra raketových svazků (útvárů nebo jednotek) palbou a pohybem. Spojení tohoto manévru s rozhodnou činností ostatních

vojsk má rozhodující význam při ničení nepřítele a zabezpečuje úspěšné splnění úkolu.

Specifické podmínky střetného sražení se odrážejí i na bojovém použití palebných prostředků raketových vojsk a dělostřelectva.

Bereme-li v úvahu možný značný rozsah střetného sražení, nutnost v průběhu boje přenášet úsilí vojsk z jednoho směru na druhý, dále nutnost přípravy jaderných úderů v kratším čase, vidíme, že raketové vojsko a dělostřelectvo musí být v neustálé pohotovosti k úderu na přisumující se vojska nepřítele. Ke splnění uvedených úkolů se musí raketové jednotky rychle rozvíjet a připravit se v co nejkratším čase k úderu.

Včasná příprava a provedení jaderných úderů i palba dělostřelectva vyžaduje též pevné velení. Je třeba dosáhnout stálého a nepřetržitěho spojení jednotlivých stupňů velení, s pomocí takových spojovacích prostředků, které zabezpečují spojení především za pohybu. K tomu, aby byla zabezpečena stálost velení, organizuje se spojení nejen s přímo podřízeným velitelem (štábem), ale i o jeden až dva stupně níže. Tím se též podstatně zkracuje doba potřebná k předání rozkazu k přípravě a provedení úderu.

Zásady organizace technického zabezpečení obranného boje

Podplukovník Kamil Ergens

Můj článek obsahuje zásady organizace technického zabezpečení, jež jako návrh služebního předpisu Zákl-4-3 předkládám čtenářům k posouzení a k připomínkovému řízení.

Základem organizace technického zabezpečení je rozmístění prostředků technického zabezpečení v sestavě vojsk. Toto rozmístění prostředků (včetně divizních) určuje:

- úsilí v obraně,
- sestavy vojsk,
- nasycení sestavy technikou,
- plánované protizteče,
- stupeň vybudování obrany.

Nejjednodušší alternativa je organizace technického zabezpečení motostřelecké divize, bránci prvé pásma obrany, na které velitel armády klade hlavní úsilí. Pro zjednodušení nezahrnuji do organizace technického zabezpečení otázky, týkající se způsobu zaujetí obrany, jakož i otázky technického zabezpečení, související s cílem armádního protiúderu, pokud se týkají obranného pásma motostřelecké divize.

Ze sestavy vojsk beru rovněž za základ jednu z možných alternativ. Pro pochopení organizace technického zabezpečení obranného boje vycházím z pásma, které má tři postavení. Hloubka pásma, jakož i vzdálenost druhého pásma obrany, hloubka postavení a vzdálenosti zákopů v nich nejsou již zcela určující.

Důležitým činitelem při organizaci technického zabezpečení je rozložení techniky v bojové sestavě vojsk. Vycházím ze zásady, že tanky budou zpevňovat rotní opěrné body, budou v tankových léčkách, v protitankových rájonech, a budou tvořit zálohy nebo 2. sledy s úkolem provést protizteč nebo obsadit postavení záloh. To znamená, že budou v celé šířce a hloubce bojové sestavy.

Obrněné transportéry pluků (praporů) prvního sledu budou shromažďovány v plukovních shromaždištích obrněných transportérů za pásmem obrany, které tyto pluky brání (výjimečně v praporech shromaždištích — za prapore — pokud je terén netankový, členitý a dostatečně

pokrytý. Obrněné transportéry pluků a praporů 2. sledu budou v jejich prostorech, aby umožnily plnit plánované úkoly (protizteče, obsazení postavení). Shromaždiště zaujmou až po obsazení postavení.

Automobilní technika, tj. tahače zbraní, budou v blízkosti palebných stanovišť, postavení vlečných zbraní (po zájezd do záložních stanovišť, postavení); automobily s účelovou nástavbou pro velení, budou rozmístěny na velitelských stanovištích (v spojovacích uzlech). Dopravní automobily rot a praporů budou rozmístěny v týlovém prostoru praporů, pluků a svazků v příslušných prostorech skladů a nakonec neuvedené speciální automobily podle svého určení.

Obranné rájony praporů a i obranné pásmo pluku je třeba odlehčit od veškeré automobilní techniky, která není určena k vlastnímu vedení obranného boje. Bude proto největší nahromadění tankové a automobilní techniky u záloh, v protitankových rájonech, v plukovních shromaždištích obrněných transportérů a v týlových sledech.

Plánování protiztečí ovlivní organizaci technického zabezpečení proto, že v prostorech, kam jsou protizteče plánovány, nutno počítat s přechodným výkyvem předního okraje. V rájonech (pásmech), kde počítáme s výkyvem předního okraje, nebudeme rozvíjet dilenské prostředky, naopak pro obranný boj budeme je dotovat odsunovými prostředky; dokonce je možné a výhodné předsunout část dilenských prostředků. Dotace těchto prostorů odsunovými prostředky není prvořadého významu.

Stupeň vybudování obrany dává předpoklady pro ukrytí techniky a zpomalení postupu nepřitele, což kladně ovlivňuje organizaci technického zabezpečení.

Všeobecně možno říci, že prostředky technického zabezpečení rozmísťují se v obraně jednak na výši týlového sledu, nebo s ním, dále v netankovém terénu (za příčkami a příčnými postaveními), v prostorech s přírozenými podmínkami protiatomové ochrany a na příčných cestách pro usnadnění odsunů poškozené techniky (systém zátarasů určuje odsunové cesty

a možnosti pohybu dilenských nebo vyprošťovacích skupin).

Prostředky technického zabezpečení motostřeleckých praporů na předním okraji se rozmisťují v bojových sestavách praporů nebo přímo za nimi (s tylem praporu), jsou-li u nich vytvořeny praporeční shromaždiště obrněných transportérů, prostředky druhosledových praporů za prapore (v sestavě praporu), podle úkolu, který druhosledový prapor má.

Prostředky tankového praporu motostřeleckého pluku se rozmisťují s tou částí tanků praporu, které k plnění stanovených úkolů budou v pohybu (tanky určené k protizteči apod.). Je-li tankový prapor rozdělen do praporečních rajónů obrany, pak se prostředky technického zabezpečení rozmisťují s prostředky toho praporu, který má největší počet tanků.

Praporeční prostředky druhosledových pluků jsou v sestavách praporů.

ZVT praporů jsou na obranných postaveních v blízkosti velitelů praporů, u ostatních se rozmisťují podle potřeby.

Technické opravy pluků obou sledů zřizují v tylu pluku (nebo v jeho blízkosti) shromaždiště poškozených vozidel. Technické opravy pluků zpravidla vyčleňují dilenské vyprošťovací skupiny za prapore 1. sledu, pokud do jejich obranných rajónů není plánována protizteč. Tyto dilenské vyprošťovací skupiny se rozmisťují za druhým sledem pluků (za posledním postavením bráněným plukem v blízkosti zdravotnických etap). Prostředky praporů, do jejich obranného rajónu je plánována protizteč, mohou být technickou opravou pluku posíleny vyprošťovacím tankem, pokud v jejich obranném rajónu tanky jsou (bez ohledu na úkoly tanků).

Technické opravy druhosledových pluků připraví dilenské vyprošťovací skupiny pro prapore, určené k divizní protizteči (plukovní protizteč nebývá pro její poměrně malou hloubku zpravidla dilenskou vyprošťovací skupinou doprovázena).

ZVT pluků jsou na VS pluků, technická skupina na TVŠ pluků.

Technická opravná divize zřizuje v blízkosti prostoru divizních skladů (za druhým pásem obrany) shromaždiště poškozené techniky. Provádí rekognoskaci záložního prostoru a přísunových cest k němu. Technická opravná divize zřizuje předem shromaždiště poškozené techniky (shromaždiště č. 2) za prvním pásem obrany, poblíž některého plukovního shromaždiště. Podaří-li se zpomalit postup nepřítele nebo úspěšně provést protizteč,

vysílá technická opravná divize k tomuto shromaždišti poškozené techniky (číslo 2) dilenskou skupinu.

ZVT divize řídí technické zabezpečení z VS divize. Technické oddělení pracuje na TVŠ divize.

Základní rozmístění prostředků TZ pro obranu viz přílohu 1.

Technické zabezpečení při přípravě obrany plní úkoly obdobné úkolům technického zabezpečení v prostorech mimo boj. Zvláštností však zůstává činnost v praporečních rajónech prvního sledu. Technika (část tanků a automobilů) je neustále v pohotovosti k boji a nemůže být vyvedena za účelem ošetřování. Stejně tak i prostředky pro ošetřování, popřípadě i opravy, nemohou vždy zajíždět k stanovištím techniky. Technika bude proto připravována postupně přímo na stanovištích techniky, přičemž prostředky pro ošetřování (popřípadě opravy) se jen přiblíží.

Zvláštní podmínky pro činnost prostředků technického zabezpečení nastanou v boji.

Kladnými činiteli jsou:

- vedení obranného boje se zúčastní jen část techniky,
- technika je zakopaná a tím i částečně chráněna proti účinkům nepřátelských zbraní,
- technika je maskovaná, vybavená PHM, výstrojí a potřebnými náhradními díly.

Záporných činitelů je však daleko více. Nejdůležitější z nich je, že poškozená technika v období nepřátelského postupu rychle ztrácí ochranu, vyplývající ze sestavy vojsk, že ztráty v postaveních, které nepřítel získává, nemohou být likvidovány opravami bez odsunů, a že využití opravárenské kapacity je často závislé na možnosti zpomalení postupu nepřítele. Další překážkou je, že odsuny prostorů, které získává nepřítel, nemohou být prováděny koloběhy atd.

Přes tyto nepříznivé vlivy musí organizace technického zabezpečení vycházet z předpokladu, že postup nepřítele se postupně zpomalí až zastaví, že protizteč nebo protiúderem se obnoví původní přední okraj a vytvoří podmínky k přechodu do útočné činnosti. Bude proto hlavním úkolem technického zabezpečení v boji zachránit (odsunout) co nejvíce poškozené techniky a to i z úseků dočasně ztracených, odsuny provádět jen na nejnútnejší vzdálenost a rychle prováděnými opravami vytvářet předpoklad pro návrat techniky

k vojskům. Tyto okolnosti vyžadují zvláštní opatření při odsunu a opravách v boji.

Třeba vycházet ze základního uskupení prostředků technického zabezpečení. K tomu je třeba zvážit:

- na jaké čáry maximálně předsunout dilenské skupiny,

- na jaké čáry maximálně předsunout vyprošťovací prostředky (skupiny),

- na jakou vzdálenost (čáry) je ekonomické provádět odsuny,

- jak nejvýhodněji využít odsunových prostředků na jednotlivých stupních velení.

Z toho vyplývá, že v obranné sestavě vojsk bude třeba stanovit určité čáry, na které se budou vysílat vyprošťovací a dilenské skupiny, dále čáry, na kterých se budou provádět opravy a na kterých se bude neopravitelná technika předávat.

Těmito základními čarami v obranném pásmu jsou:

- čára bližších hnízd poškozené techniky,

- čára vzdálenějších hnízd poškozené techniky,

- čára plukovních shromaždišť poškozené techniky,

- čára (čáry) divizních shromaždišť poškozené techniky.

Čára bližších hnízd poškozené techniky určujeme mezi 1. a 2. postavením (za praporek prvního sledu), čáru vzdálenějších hnízd poškozené techniky volíme mezi 2. a 3. postavením (za pluky prvního sledu), blíže k 3. postavení.

Čára bližších hnízd poškozené techniky je vlastně čarou, při které jsou rozmístěny prostředky technického zabezpečení praporů prvního sledu (včetně přidělených prostředků). Oproti útočnému boji na této čáře se nám neobjeví dilenské skupiny pluků. Čára bližších hnízd poškozené techniky je proto čarou,

- z které vycházejí prostředky praporů prvního sledu, aby pomohly při ošetřování techniky a odstraňování poruch na technice v obranných rajónech praporů 1. sledu,

- na kterou se odsunuje „odsunutelná“ poškozená technika (poškozené tanky, tahače zbraní, prostředky velení, které povolil odsunout nejméně velitel praporu) odsunovými prostředky, přidělenými k praporům 1. sledu nebo odsunovými

mi prostředky plukovních dilenských vyprošťovacích skupin,

- na kterou vyjíždějí ze svého stanoviště plukovní dilenské skupiny, aby zde provedly (po odsunu za účelem umožnění provedení opravy) opravy, na jejichž rozsah svou kapacitou (schopností) stačí (v přípravném období nebo byl-li postup nepřítelem zastaven),

- z které poškozenou techniku neopravitelnou prostředky praporů a plukovních dilenských skupin odsunují vyprošťovací (odsunové) prostředky technických opraven pluků a to buď ke svému shromaždišti poškozené techniky nebo na čáru vzdálenějších hnízd poškozené techniky,

- na kterou v boji vysílá pluky své vyprošťovací skupiny (převážnou většinu).

Čára vzdálenějších hnízd poškozené techniky je čarou,

- na kterou technické opravy pluku odsunují poškozenou techniku z čáry bližších hnízd poškozené techniky, kterou nejsou schopni opravit,

- z které vyprošťovací (odsunové) prostředky svazků odsunují pluky neopravitelnou techniku na svá shromaždiště poškozené techniky (hlavní, popřípadě předsunuté),

- na kterou v boji vysílají svazky své vyprošťovací skupiny (převážnou většinu vyprošťovacích prostředků),

- na které může být ponechána i méně poškozená technika, která se opraví dilenskou skupinou svazku (útvary), byl-li postup nepřítelem zastaven.

Odsunové prostředky svazku mohou ponechat část poškozené techniky i v prostoru předsunutého shromaždiště poškozené techniky (před 2. pásmem obrany), pokud jsou podmínky k pozdějšímu vysílání dilenské skupiny svazku k tomuto shromaždišti (viz přílohu 2).

Takto je třeba chápat podstatu organizace technického zabezpečení v obraně. Prvky bojové sestavy, vytvořené z jednotek druhů vojsk, musí být seznámeny s organizací technického zabezpečení vytvořenou vševojskovými útvary a svazky, neboť na ni navazují. Těžištěm organizace technického zabezpečení v boji spočívá především v záchraně poškozené techniky. Tato záchrana poškozené techniky se týká i techniky, která zůstala před předním okrajem a nebyla zachycena nepřítelem.

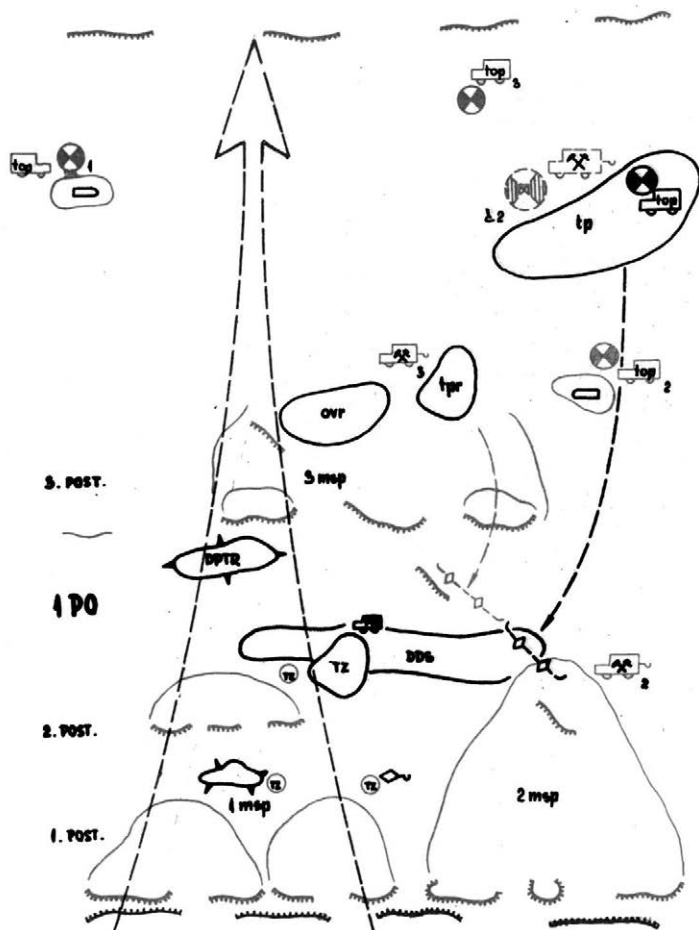
Návrh na předpis „technické zabezpečení vojsk v poli“ dostatečně vytyčuje zásady pro opatření, která nutno vykonat u techniky, která po svém poškození přestane být chráněna sestavou vojsk, jakož i zásady pro manévry s opravárenskými prostředky v boji, pokud tyto prostředky nemohou být bezprostředně využity. Nebudu proto tyto a i další zásady rozebírat.

2 DO

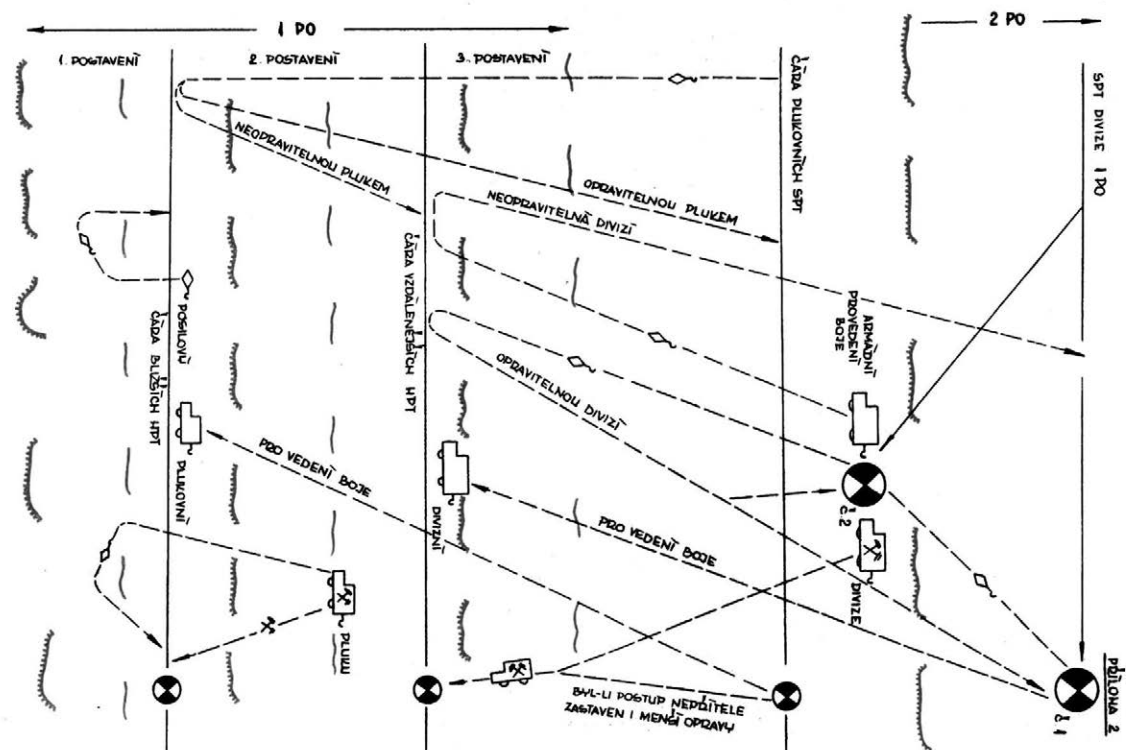

č. 1

PŘÍLOHA I

ZÁKLADNÍ ROZMÍSTĚNÍ PROSTŘEDKŮ TZ PRO OBRANU

Ženíjní materiální a technické zabezpečení vševojskové armády v obraně

Podplukovník Jaroslav Pichovec

Použití jaderných zbraní v soudobých operacích nedává podmínky jenom k rychlým změnám v bojových a operačních situacích, ale i k rychlým změnám zásob materiálních prostředků všeho druhu pro zabezpečení pokračování v operaci. Přesto že jsou kladeny přísné požadavky na udržení vysokého tempa boje a operace a na zabezpečení vysoké manévrovosti vojsk na bojišti, může docházet i k takovým situacím, kdy týlové útvary a zařízení svazků, armády i nadřazeného nebudou schopny plně zabezpečit potřebným materiálem a prostředky operační sestavy na směrech jejich činnosti. Může dokonce dojít i k tomu, že vojska budou nucena zmírnit tempo pohybu a vyčkat přísunu materiálních prostředků pro zabezpečení pokračování v operaci. Tim může být nepříteli umožněno soustředit operační zálohy k protiuđerům s cílem zastavit postup armády a popřípadě donutit buď část sil, anebo celou armádu k postupnému přechodu, i když na dočasnou dobu, do obrany.

Armáda může tedy přecházet do obrany pouze částí sil a na časově — z hlediska ženíjní přípravy obrany — velmi krátkou dobu. Vyjdeme z předpokladu, že armáda přejde do dočasné obrany na jeden až dva dny. Na tuto dobu třeba usměrnit i činnost ženíjního týlu i organizaci zásobování vojsk ženíjním materiálem a prostředky.

Toto období ženíjního materiálního i technického zabezpečování obrany bude náročné na potřebu kapacity dopravních prostředků k přísunu hlavně protitankových min a trhavin. Bude nutno dovedně plánovat a využívat dopravní kapacity od vojsk a speciálních dopravních jednotek a útvarů a široce rozvinout prostředky a metody mechanizace nakládacích a vykládacích prací.

Současně s organizací ženíjního materiálního zabezpečení obranné operace třeba vojska vybavit materiálními prostředky i k dalšímu pokračování (přechodu) v útočné operaci. Je třeba splánovat a provést doplnění a přípravu pohyblivých zásob ženíjních prostředků na všech stupních

k zabezpečení možného přechodu svazků armády z protizteče nebo protiuđeru do útočné operace. Tato opatření nejsou či nebudou náročná pouze pro armádu (její týl), nýbrž budou náročná i na týl frontu, který bude nucen při přechodu armády do obrany učinit různá opatření k tomu, aby vojska nezůstala — při spotřebování svých pohyblivých zásob — bez materiálních prostředků.

Vzhledem k časovým normám na přípravu obranné operace bude třeba ženíjní prostředky, zvláště protitankové miny a ženíjní techniku potřebnou pro přípravu ženíjních opatření protiatomové ochrany a zatarasování, včas přisunout k vojskům. Front bude armádě přisunovat ženíjní prostředky buď z předsunuté frontové základny nebo častěji z rozdělení předsunuté frontové základny.

Stačí-li železniční brigáda frontu upravit železniční směr nebo nestačil-li nepřítel v důsledku vysokého tempa přechodu útočné operace železnici zničit, bude výhodné využít železniční dopravy k přísunu ženíjních prostředků k armádě. Vyhoda přísunu ženíjních prostředků po železnici vyplývá z potřeby např. dopravních prostředků pro přísun protitankových min. Pro 50 000 protitankových min bakelitových je třeba asi 32 železničních vagonů „Z“ a pro převoz tétoho množství min by bylo třeba asi 210 nákladních automobilů V3S.

Při přechodu armády do dočasné obrany projeví se následkem časové tísně i ztížená situace v organizaci ženíjního technického zabezpečení. Při plánování úkolů ženíjního zabezpečení vycházíme z početního a technického stavu ženíjní techniky. Stroje je třeba podrobit technické prohlídce a určit, které je nutno předat k opravě a kterým je možno vzhledem k jejich technickému stavu zvýšit počty průběhu motohodin.

S opravárenskou kapacitou je třeba účelně hospodařit a v bojových nařízeních pro ženíjní technické zabezpečení stanovit pořadí oprav s důrazem na ženíjní techniku, potřebnou k plnění úkolů ženíj-

ního zabezpečení protiatomové ochrany, raketového dělostřelectva, zatarasování apod.

Při organizaci ženíjního zabezpečení a stanovování rozsahu náplně ženíjních úkolů budeme přihlížet ke ztrátám ženíjní techniky z předchozí útočné operace a někdy přičítáme ke ztrátám i stroje, nutné vyčleněné k středním a generálním opravám po předepsaném průběhu moto-

hodin. Ztráty vyplývající ze zásob motohodin neovlivní však nějak výrazně celkové ztráty ženíjní techniky.

Současné s přípravou techniky k plnění úkolů ženíjního zabezpečení obrany třeba perspektivně připravovat s určením pořadí i techniku, potřebnou k ženíjnímu zabezpečení útočné operace po přechodu armády z úspěšné protizteče a protiúderu do útoku.

ORGANIZACE ZÁSOBOVÁNÍ A PŘISUNU ŽENIJNÍHO MATERIÁLU

Při ujasňování potřeby ženíjních materiálních prostředků vyjdeme z předpokladu, že armáda přechází do obrany částí sil — čtyřmi divizemi — a že nebude zesilována ženíjnými silami.

Při určování rozsahu přísunu ženíjního materiálu vycházíme z času, který budou mít vojska armády k dispozici na přípravu obrany a z možnosti „zpracování a spotřebování“ přísouvaného množství materiálu vojsky. Při rozboru potřeb materiálních prostředků vyjdeme dále z předpokladu, že armáda má k dispozici pro přípravu obrany dva dny.

Hlavním druhem přísouvaného materiálu, představujícího maximální potřebu kapacity dopravních prostředků, jsou protitankové miny, potřebné k přehrazení nejdůležitějších směrů a prostorů v obranném pásmu armády. Protitankové miny přísuneme především skupinám a odřadům, určeným k manévru zátarasu (pohyblivým odřadům zatarasovacím divize i armády i jednotkám z ženíjní zálohy, předurčeným k manévru zátarasu) a to ještě v rámci doplňování pohyblivých zásob ženíjních prostředků podle plánu zásobování, zpracovaného ještě pro útočnou operaci. Zásoby protitankových min, určené pro manévry zátarasu, musí být v neustálé pohotovosti. Miny jsou buď uloženy na zemi nebo lépe podle situace z částí uloženy na zemi a z částí na minových zatarasovacích nebo jiných vozídech, přízpusobných k rychlému kladení minových polí. Jednotky a útvary, určené k manévru zátarasu zřizují minová pole a připravují ničení podle plánu zatarasování a rozkazů příslušných ženíjních náčelníků.

Miny pro armádní pohyblivé odřady zatarasovací mohou být — pokud budou uloženy na zemi — v pásmu armády uloženy v jednom nebo ve dvou prostorech zhruba na výši svazků druhého sledu armády.

Při doplňování pohyblivých zásob ženíjních prostředků pro případ přechodu svazků armády z obrany do útoku třeba

si uvědomit, že pohyblivé zásoby budou nižší než jsou jejich předepsané počty. Budou zmenšeny koeficientem odpovídajícím ztrátám ženíjních sil a prostředků, jako např. minových zatarasovačů, automobilní dopravní techniky apod., z předchozí útočné operace.

Všimněme si blíže potřeby ženíjních materiálních prostředků pro obrannou operaci, případně zabezpečení přechodu armády do útoku.

Pro zatarasování v obranném pásmu armády je třeba asi 50 i více tisíc protitankových min.

Poznámka: Dva pohyblivé odřady zatarasovací položí za dva dny . . . 12 až 18 tisíc PTMí; ženíjní prapor pomocí skluzů položí za dva dny . . . až 18 tisíc PTMí; k tomu: dvě divize prvního sledu položí svými POZY . . . až 4 tisíce PTMí; 2/3 až 1 ženíjní prapor u divizi prvního sledu, přidělený pro zatarasování, položí . . . 12,6 až 18 tisíc PTHí;

Celkem 46,6 až 58 tisíc PTMí

tj. průměrně asi 50 tisíc PTMí.

Za předpokladu, že front přidělí armádě pro zatarasování 50 i více tisíc (podle počtu divizí) protitankových min např. kovových, bude třeba na jejich přísun vyčlenit dopravní prostředky s kapacitou asi 440 tun. Do uvedeného počtu není zahrnuta potřeba min k doplnění pohyblivé zásoby min dělostřeleckých útvarů a svazků. Tato potřeba bude poměrně malá, neboť dělostřelci při opuštění palebných postavení protitankové miny zdvihají.

Další značnou potřebu přísunu vyžadují trhaviny. Největší spotřeba trhavin (pro ženijní přípravu, protiatomovou ochranu a ničení) je u motostřelecké i tankové divize. Divize by potřebovala při přípravě pásma obrany v maximálním rozsahu během dvou dnů na vrbudování všech krytů pro obrněné transportéry, dvou okopů a jednoho krytu pro tank, krytů pro všechny tahače a raketometry a jiné práce asi 50 tun trhavin včetně ničení. To je maximální potřeba. Přihlédneme-li však k tomu, že $\frac{1}{3}$ techniky využije k ukrytí přirozených vlastností terénu, okopy pro $\frac{1}{3}$ techniky budou provedeny stroji a pouze okopy pro $\frac{1}{3}$ techniky budou provedeny trhavinami, sníží se potřeba trhavin při požadavku jednoho okopu pro tank na 15 až 20 tun včetně přípravy ničení. Za předpokladu této minimální potřeby bude třeba přisunout do pásma armády o čtyřech divizích 60 až 80 tun trhavin, což představuje hodnotu asi 67 až 90 tun včetně obalů. Dále je třeba začlenit do přísunu ženijních prostředků i protipěchotní miny (PPMi) v celkové počtu asi 5 tisíc o průměrné váze i s obaly asi 10 tun.

K uvedeným druhům ženijního materiálu je třeba připočítat přísun náhradních dílů (ND), potřebných pro opravu ženijní techniky, k vytvoření zvýšených zásob ND i k vytvoření a k doplnění pohyblivých zásob ND u dílenských jednotek. Hodnota přísunu ND pro vševojskový, tankový i ženijní svazek může dosáhnout až 10 tun. Celková hodnota přísunu ND v armádě může dosáhnout 40 až 50 tun. Dále je třeba do přísunu začlenit doplnění zásob spotřebního materiálu v hodnotě asi 20 až 30 tun.

Za těchto předpokladů dosáhne hodnota potřebného přísunu:

a) pro přípravu obrany během dvou dnů:			
— 50 tisíc PTMí K . . .	440 tun		
— 4,5 tisíc PPMí . . .	10 tun		
náhradní díly . . .	40 až 50 tun		
spotřební materiál . . .	20 až 30 tun		
Celkem 510 až 530 tun			

b) k tomu:

- doplnění pohyblivých zásob základních dávek trhavin pro vozidla, případně min pro dělostřelectvo, různý ženijní materiál a prostředky u druhů vojsk a divizí 150 až 200 tun

— doplnění pohyblivých zásob žen. materiálu a prostředků ve skladech vševojskových a tankových útvarů a svazků, spotřebovaných před přechodem do obranné operace	asi 200 tun
Celkem 350 až 400 tun	

Podle tohoto přehledu může dosáhnout požadovaná hodnota přísunu až 930 tun během dvou dnů, tj. průměrně 450 tun denně. Do uvedeného počtu tun není zahrnut přísun materiálu na stavbu opevnovacích objektů. Potřebná kapacita dopravních prostředků k přesunu uvedeného množství ženijního materiálu může být uhrazena např. vyčleněním buď celé nebo části automobilní rotu automobilního praporu armády a případně části nákladních automobilů od automobilní rotu armádní ženijní brigády. V některých případech může být nedostávající se kapacita uhrazena hlavně svazky druhého sledu armády, jakož i dopravními prostředky ženijních praporů, pracujících v operační hloubce „přisunem na sebe“.

Svazkům prvního sledu bude ženijní materiál přisunován zpravidla péčí armády z ženijních skladů v pohyblivé armádní základně (PAZ). Vzdálenost ženijních skladů v PAZ od předního okraje obrany může být různá. Při přechodu z útočné do obranné operace po přemístění PAZ za vojsky, může být jejich vzdálenost od vojsk v soulase s předchozím požadavkem, aby se neodloučily od vojsk kolem 80 km. Hloubka operační sestavy po přeskupení svazků může dosáhnout až 100 i 150 km. Prostor PAZ bude v tomto případě až za operační sestavou armády.

Ženíjní materiál z armádních ženijních skladů může být v obranném pásmu armády předsunut a rozložen na jednom, dvou (i více) směrech podle jejich důležitosti a šířky pásma obrany s cílem jak zkrátit vzdálenosti přísunu, tak vytvořit zálohy ženijních prostředků k úhradě ztrát po jaderných úderech nepřítele, k zabezpečení obranné operace armády i k zabezpečení činnosti vojsk na směrech.

Armádě bude přisuzován ženijní materiál frontem podle situace jeho dopravními prostředky zpravidla z ženijních skladů v oddělení předsunuté frontové základny (OPFZ). V dalším může být armáda zásobována buď z OPFZ nebo i z předsunuté frontové základny (PFZ).

Svazkům a útvarům budou z prostředků ženijních skladů v PAZ přisunovány ještě další ženijní prostředky jako koutové odražeče, filtry na vodu, krumpáče, lopaty, elektrocentrály apod. Z frontových ženijních skladů (i ženijních opraven) může být armádě přidělována i střední a těžká ženijní technika jako kompresory, buldozéry apod. podle potřeby vyplývající z úlohy a místa armády v operaci frontu.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat ženijní materiální přípravě protiztečů a protitůderů a materiálnímu zabezpečení vojsk armády při jejich přechodu do protitůderu. Pro obrannou operaci je třeba vy-

tvorit POZům a ženijním zálohám materiálně výhodné podmínky a zabezpečit jim nerušený přísun protitankových min a travin zvláště pro manévr záтары. Zásoby ženijních prostředků třeba rozmístit na předvídaných směrech jejich spotřeby, buď je uložit na zem nebo je podle možnosti udržovat jako pohyblivou zásobu na dopravních prostředcích. Zásoby, spotřebované v obranné operaci se v jejím průběhu doplňují. Po odrazení nepřátelského útoku a po protitůderu se přisunují přednostně (nepodařilo-li se přejít do útoku) PTMí, trhaviny, prefabrikované objekty polního opevnění hlavně pro VS armády, svazků a jiné prostředky.

POŽADAVKY NA ORGANIZACI ŽENIJNÍHO TECHNICKÉHO ZABEZPEČENÍ

Při organizaci ženijního technického zabezpečení obranné operace armády vycházíme z kapacity a možností dilenských prostředků, které budou v obranném pásmu armády působit. Při přechodu z útočné do obranné operace upravíme pořadí oprav ženijní techniky a jejího návratu po opravě k vojskům. V prvním pořadí opravíme techniku, potřebnou pro zřizování minových polí, základových jam pro opevnění a ochranné objekty, pro úpravu, udržování a zřizování cest, pro dřevařské práce apod.

U armády (4 divize bez posílení ženijními útvary) jsou ženijní pojiždné dílny začleněny u každého motostřeleckého i tankového pluku i divize, u ženijní brigády a speciálních ženijních útvarů armády. Jejich počty podle typů dosahují hodnoty: 24 souprav ŽPD 1, 9 — ŽPD 2, 4 — ŽPD 3 a 1 — ŽPD 4, jimiž lze při jedné směně provést za den 73 běžných (BO) a 3 střední (SO) opravy. Při plánování opravárenské služby vycházíme z toho, že dilenské prostředky nemají plnou dilenskou kapacitu. Část kapacity ztratily v předchozí útočné operaci a část ztratí i v obranné operaci, takže jejich kapacita může dosáhnout maximálně hodnoty asi 80%. To znamená, že během dvou dnů mohou organické dilenské prostředky vrátit vojskům v různých časových intervalech ženijní techniku po provedení 118 BO a 4 SO. Normohodiny na provedení SO, hlavně těžší ženijní techniky do rozpracování a materiálního zabezpečení méně náročné technologie oprav, jsou značně vysoké. Opravy tohoto typu budou přejímat převážně dilenské prostředky frontu.

U vševojskové armády uvedeného složení dosahují tabulkové počty ženijní techniky včetně elektrocentrál různých

typu, s nimiž armáda zahájila útočnou operaci, hodnoty asi 1550 kusů. Při přechodu armády z útočné do obranné operace dosáhl počet ženijní techniky v důsledku předchozích ztrát hodnoty o 15 až 20 % nižší (včetně strojů, předávaných do GO a strojů, vyžadujících náročnou SO) a klesl z plného tabulkového počtu asi na 1250 kusů. Během dvou dnů přípravy obranné operace mohou dosáhnout ztráty techniky vyžadující BO, SO nebo GO 15 až 20 % (průměrně 18 %), k tomu nenávratné ztráty asi 5 až 10 % (průměrně 8 %). To znamená, že z prací na přípravě obrany bude vyřazeno jako nenávratné ztráty dalších 100 strojů a k opravě různého typu bude předáno asi 230 strojů.

Z 230 strojů může si vyžádat 150 ks (65 %) — běžnou, 35 ks (15 %) — střední a 45 ks (20 %) generální opravu. Srovnáme-li možnosti organických opravárenských prostředků (118 BO a 4 SO během dvou dnů při jednoduché směně) s předpokládáními vyřazeními strojů vyžadujících asi 150 BO a 35 SO (mimo GO), docházíme k závěru, že hodnota organických dilenských prostředků k BO, při prodloužené směně dilenských prostředků, v podstatě postačuje. Kapacita dílen však kryje pouze asi 10 % potřeby na SO. Proto bude třeba, aby nedostávající se kapacita byla armádě buď zcela, nebo (obvykle) z části uhazena vyčleněním části kapacity frontových prostředků ve prospěch armády, nebo přidělením strojů, opravěných v předchozích dnech a poškozených v předcházející útočné operaci. Potřebu vyčlenění opravárenské kapacity nebo navrácení strojů posoudí podle důležitosti úkolů náčelník ženijního vojska frontu.

Při plánování chodu opravárenské služby ženijního vojska a předvídaní návratu

opravené techniky z opravárenských zařízení k vojskům přihlížíme i k dalším okolnostem. Převážnou část ženijní techniky tvoří technika automobilní nebo tanková s účelovými zařízeními, přičemž opravy automobilní a tankové techniky patří do oboru činnosti orgánů tankového a automobilního technického zabezpečení, opravy účelových zařízení ženijní techniky do oboru orgánů ženijní technické služby. Proto při plánování opravárenské služby ženijního vojska v operaci třeba navázat velmi těsnou součinnost s orgány tankového a automobilního technického zabezpečení a upřesnit s nimi, podle pokynů a směrnic velitele, jak organizaci vyprošťování a odsunu ženijní techniky (druhy a pořadí vyprošťování a odsunu), tak i vyčleněnou kapacitu automobilních a tankových opraven pro opravu podvozků účelových zařízení ženijních strojů.

Při organizaci technického zabezpečení klademe zvláštní důraz na technické zabezpečení svazků prvního sledu. Tyto zabezpečíme dílenskou kapacitou a dílenskými prostředky a specialisty, vyčleněnými hlavně z ženijní brigády nebo speciálních ženijních útvarů a seskupenými do ženijních komplexních opravárenských skupin. Při jejich vyčleňování nutno předvídat a plánovat jejich návrat do bojové a operační sestavy při zahájení protizteče, protiúderu a zvláště při přechodu svazků armády do protiútku.

Opravárenské prostředky frontu, působící ve prospěch armády, pokračují ve své činnosti z předchozí útočné operace v opravárenské zóně s organizovanými opravárenskými rajóny se shromážděnými poškozené ženijní techniky. Poškozenou techniku z opravárenských rajónů a techniku, kterou mohou opravovat svazky prvního případně druhého sledu, je vhodné přisunovat vyprošťovacími a odsunovými jednotkami a útvary vševojskových útva-

rů, svazků i armády do nařízených shromáždění poškozené ženijní techniky.

Prostory rozmístění ženijních dílenských prostředků v obranné operaci při jejich opravárenské činnosti volíme tak, aby byly pokud možno na směru protizteče a protiúderu, aby nepřekážely svazkům armády při jejich manévru a aby je bylo možno vhodně a včas začlenit, bez náročnějšího manévru, do sestav svazků a armády po jejím přechodu do další útočné operace.

Rozvíjí-li se příznivě útočná operace frontu na směru rozhodující činnosti frontu jinou armádou, přejde obvykle armáda do dočasné obrany pouze s organickými dílenskými prostředky bez pomoci frontových prostředků. Činnost dílenských prostředků armády bude potom třeba zaměřit hlavně na opravy ženijní techniky pro zatarasování a zemní práce. Technika armády, předaná v předchozí útočné operaci do opravárenských zařízení frontu a opravená, bude obvykle přidělována k doplnění techniky u svazků rozvíjejících úspěšné frontovou operaci na úkor armády, která přešla do dočasné obrany k zabezpečení např. boků útočného uskupení operační sestavy frontu.

Z uvedených požadavků na organizaci ženijního technického zabezpečení u vševojskové armády vyplývá, že úsilí musí být zaměřeno na správné, ekonomické a plánovitě využívání ženijních opravárenských prostředků. Značný problém je vyprošťování a odsun ženijní techniky do hnízd poškozené techniky k osám činnosti opravárenských zařízení nebo do shromáždění poškozené techniky. Závisí na výsledku dohody součinnosti technických orgánů ženijního vojska s orgány automobilního a tankového technického zabezpečení do jaké míry bude úkol vyprošťování, odsunu a nakonec i oprav splněn.

Organizaci ženijního materiálního a technického zabezpečení budeme v současné době věnovat zvláštní pozornost, péči a rozvíjet ji. Problémy organizace ženijního týlového zabezpečení musí rozpracovávat orgány ženijního týlu ve vzájemné spolupráci s orgány vševojskového a operačního týlu a orgány automobilního a tankového technického zabezpečení.

Nestačí teoreticky stanovit potřebu přísunu ženijního materiálu jako alikvotní díl přísunu tzv. „ostatního materiálu“, nýbrž i kapacitu vyčleněných dopravních prostředků tak, jak je to vžito u jiných druhů materiálu jako nepř. munice, pohonných hmot apod.

Při organizaci a plánování tankového a automobilního technického zabezpečení třeba uvážit i potřebu ženijního vojska.

Týlové zabezpečení tankové divize při přechodu do dočasné obrany

Plukovník F. Berný, podplukovník V. Machulda

Vliv přechodu tankové divize do obrany na organizaci jejího týlu

Při náhlém přechodu tankové divize do obrany, při neúspěšném střetném boji nebo při hromadných ztrátách, způsobených úderem jaderných zbraní, musí být ihned týl nově organizován podle vzniklé situace. Týlové jednotky sjedou s komunikací, rozmístí se postupně v nejbližších skrytech, v podstatě ve vzdálenostech, jichž dosáhly za útoku a ihned zahájí svou zásobovací a odsunovou činnost.

V této situaci nelze čekat na vyjasnění operační, týlové situace a na rozvinutí týlu. Nutno zahájit práci týlu „z chodu“ — neztrácet zbytečně čas. To ovšem předpokládá, aby vedoucí funkcionáři týlu tankové divize stále žili a včas předvídali možné situace.

Bude-li přechod tankové divize do obrany předvídan předem, např. po splnění úkolu, umístí se týl útvarů a divize v předem plánovaných prostorech podle plánu. Prostory rozmístění mohou být i předem stanoveny zástupcem velitele armády pro týl. Během operace pak dojde k upřesnění plánovaných prostorů podle konkrétní situace. Vzdálenosti týlových jednotek a útvarů budou závislé na konkrétní situaci, např. při boji tankové divize na samostatném směru, odtržené od hlavních sil armády na velkou vzdálenost budou týlové jednotky útvarů umísťovány v menších vzdálenostech za jejich bojovými sestavami. To ovšem předpokládá značnou samostatnost v plnění úkolů materiálního a zdravotnického zabezpečení, zejména však v otázkách aktivní obrany prostorů rozmístění. Nelze totiž počítat s tím, že velitel tankové divize bude moci vyčlenit větší síly k obraně týlu. Je pravděpodobnější, že i týl bude muset naopak aktivně vypomoci bojovým útvarům a jednotkám.

Při obraně předmostí umístí týl tak, aby vojska na předmostí byla nepřetržitě zabezpečena. Týlové jednotky praporů a útvarů a v případě nutnosti i divizní obvažiště, část technické opravy a část materiálu na dopravních prostředcích se zpravidla umístí na předmostí, ostatní týlové útvary divize mohou zůstat někdy i na vlastním břehu.

Řešení této otázky v podstatě závisí na velikosti předmostí i na celkové operační situaci. Držíme se zásady, aby při přepravě většiny sil tankové divize byly přepraveny i týly divize na předmostí.

Za přechodu tankové divize do dočasné obrany na výhodné čáře ještě před střetnutím s nepřátelskými zálohami vyváděnými do protidruhu a kdy k přechodu do obrany bylo vydáno včas i předběžné nařízení velitele armády, mohou se týlové jednotky útvarů a týlové útvary divize rozmístit ve větší hloubce než za útoku tak, aby změny situace nevyžadovaly jejich opětné přemístění do nových prostorů. Týlový prostor nebude zpravidla určován. Týl divize rozmístíme pak takto:

- týlové jednotky praporů v bojových sestavách praporů, nebo přímo za nimi,

- plukovní obvažiště, část jednotek technického zabezpečení a v nutných případech i část dopravních prostředků pluku s municí, za sestavou pluku, za sestavou divize při přísunové cestě vlastního pluku a poblíž příčné cesty divize,

- divizní obvažiště, část technické opravy a v nutných případech i dopravní prostředky divize s municí za středem sestavy divize (na úrovni týlových jednotek útvarů), ostatní týlové útvary divize více vzadu na bezpečnostní vzdálenost (3–5 km) od týlu středního útvaru (nebo za první částí týlu divize).

Týlové jednotky a útvary se rozmísťují se zřetelem na plnění úkolu a využití ochranných vlastností terénu v prostorech těžce dostupných tankům, mimo směr pravděpodobného hlavního úderu nepřítele a pečlivě se maskují.

Zvláštní pozornost věnujeme ve spolupráci s ženijním náčelníkem divize volbě přísunových a odsunových cest z prostorů divizních skladů do prostorů plukovních skladů a z plukovních obvažišť k diviznímu obvažišti. Nelze počítat s větší úpravou komunikací výhradně pro týl. Týl bude zpravidla využívat komunikací upravených pro vojska (i za cenu prodloužení komunikace). Dále určíme příčné cesty na úrovni plukov-

ních skladů a plukovních obvazů pro zabezpečení manévru materiálem a odsunových prostředků. Určíme též záložní komunikaci a připravíme objízdky.

Týlové jednotky pluku druhého sledu a

posilových prostředků umístíme zpravidla v bezpečnostní vzdálenosti za sestavou pluku, dělostřelectva a vojskových raket v prostorech, určených velitelem divize v týlovém nařízení.

Materiální zabezpečení

Materiální situace při přechodu do obrany td v operační hloubce bude velmi složitá. Pohyblivé zásoby budou značně sníženy, především u zbraní, praporu a pluku. Tato situace bude ztěžovat činnost týlu a vyžadovat co nejrychlejší doplnění zásob na nejnižších stupních. V týlu tankové divize je nutné si ponechat minimální zásoby pro manévry zásobami do doby převzetí materiálu od armády.

S přechodem tankové divize do obrany musí zástupce velitele divize pro týl ihned upřesnit stav zabezpečení jednotek a útvarů a učinit rychlá opatření k přísunu materiálu přímo k jednotkám, do palebných postavení bez jakéhokoli překládání a též do skladů útvaru a to především toho materiálu, jehož je nedostatek a kterého je nejvíce třeba k aktivní obraně, munice a ženijního výbušného materiálu. Doplnění provedeme tak, aby představené jednotky a prvosledové útvary měly pohyblivé zásoby na normě, po případě zvýšeny. Tanková divize, která bude útočit již několik dní, bude značně opotřebovaná. Mimoto, úsilí týlu armády i frontu bude zaměřeno k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení těch divizí, které v této době budou rozvíjet úspěch. Tanková divize přecházející do obrany bude zpravidla muset vystačit s vlastními silami a prostředky. Jen v tom případě, že obrana v dané situaci bude rozhodující k splnění úkolu armády (silný protiúder, obrana předmostí apod.) možno počítat i rozhodující úsilí týlu armády, popřípadě frontu ve prospěch divize.

Zástupce velitele divize pro týl musí urychleně vyžádat materiál od armády a doplnit tak, aby po odražení nepřítele mohla co nejdříve přejít do útoku. Nebude-li divize příliš vzdálena od prostoru rozmístění pohyblivé armádní základny a nebudou-li přerušeny přísunové cesty, může materiál odebírat vlastními prostředky. Nelze vyloučit ani odběry přímo z OPFZ frontu. V zásadě bude však divize doplněna pečí nadřízeného.

Doplnění tankové divize bude složité. Složitost vyplývá z nejasné a stále se měnící operační situace. Přísuny od armády

nebo divize k útvarům mohou být narušeny (atomovými údery, vytvořením zamořených prostorů, vysazením výsadků, činností skupin nepřítel, které zůstaly v týlu apod.). Bude proto běžná praxe (která se v současné době značně opomíjí), že přísuny budou uskutečněny pod silným bojovým doprovodem. Nebude výjimka, kdy tanková jednotka bude razit cestu dopravním proudům.

Možnosti vzdušného přísunu nelze v daných podmínkách přeceňovat. Jeho kapacita je stále poměrně malá, vyžaduje velkých nákladů a mnoha bojových prostředků k jeho zabezpečení. Bude během operace zaměřena pouze na řešení zásobovací situace toho svazku, který bude po splnění úkolu rozhodující, nebo u kterého se vytvoří kritická situace v materiálním zabezpečení a bude vyžadovat co nejrychlejšího doplnění. Tento způsob přísunu připadá v úvahu jen při obraně předmostí a v případě, že tanková divize pronikla hluboko do operační hloubky, odtrhla se od vlastních vojsk, splnila úkol a nyní brání důležitý operační objekt.

Pro ten případ je nutné počítat se zdvojením pozemního přísunu. Zásobování vzduchem budeme předvídat již při plánování boje. Pro zabezpečení boje představeného odřadu tankové divize v operační hloubce obrany nepřítele znamená pak plánovaná vzdušná doprava materiálu zdvojení pozemního přísunu pro případ, že bojová situace nedovolí ani při pevném bojovém zabezpečení uskutečnit pozemní přísun. Rovněž velitel útvarů tankové divize jsou dále povinni vytvářet příznivé podmínky pro vzdušné zásobování během boje. Představené jednotky budou zachvacovat nepřátelská letiště a jiné plochy, vhodné pro přistání dopravních letounů. Tato slouží nejen pro vzdušné zásobování, ale i pro zabezpečení manévru stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva.

Dobytí letiště v případě potřeby i jejich zajištění a převzetí materiálu pro své útvary organizuje velitel tankové divize. Tento vyděluje i síly a prostředky pro bojové zabezpečení letiště a k vykládacím pracím (asi 1 motostřelecký prapor, z to-

ho 1 rota je třeba pro vykládací práce).

Velitel tankové divize musí dále v součinnosti s leteckými technickými jednotkami vytvářet příznivé podmínky pro včasné zahájení obnovy zachyceného nepřátelského letiště. To vyžaduje začlenit letecké technické jednotky (letiště ženijní roty, průzkumné skupiny letištního praporu a průzkumné skupiny praporu pozemního zabezpečení navigace) do bojových proudů divize. Dovolí-li to komunikační situace, bude zapotřebí pro jejich rychlý přesun vyčlenit vzhledem k jejich těžkému ženijnímu strojímu zvláštní cestu.

Převzetí materiálu přisunutého vzduchem organizuje zástupce velitele divize pro tyl.

Organizace převzetí zásob přisunutých na letiště s přistáním letounů a odsun raněných vyžaduje od zástupce velitele divize pro tyl mnoho práce. Pro plnění tohoto těžkého úkolu musí mít nezbytně několik pomocníků např.

- pomocníka pro bojové zabezpečení letiště, kteroužto funkci může zastávat velitel motostřeleckého praporu,

- pomocníka pro odsun raněných; pro tuto práci může určit náčelník zdravotnické služby divize jednoho lékaře z divizního zdravotnického praporu a

- pomocníka pro převzetí zásob přisunutých vzdušnou cestou, nejlépe náčelníka divizních skladů nebo náčelníka (pomocníka) příslušného druhu zásobování svazku. Nejčastěji to bude náčelník dělostřeleckého vyzbrojování nebo jeho pomocník a náčelník zásobování pohonnými hmotami a mazadly divize, poněvadž tyto druhy zásob budou zpravidla přisunovány v největším množství.

ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Při přechodu do obrany zástupce velitele divize pro tyl musí spolu s náčelníkem zdravotnické služby divize urychleně organizovat odsun raněných a nemocných na divizní obvyklé tankové divize (nebo na obvyklé rozvinuté samostatným zdravotnickým oddílem). Raněným musíme co nejdříve poskytnout nejnutnější chirurgickou pomoc a připravit je k dalšímu odsunu do tylu. V některých případech raněné od pluků i jednotek můžeme odsouvat na obvyklé sousedních divizí event. i útvarů. Odsun raněných a nemocných provedeme především od před-sunutého odřadu a od útvaru prvního sledu.

Vzhledem k charakteru obrany budeme klást hlavní důraz na urychlení odsu-

ň zásob materiálu, zejména munice, spotřebované v průběhu obranného boje, musí být po odražení útoku nepřítel ihned doplněny hlavně u předsunutých jednotek a prvosledových praporů. Při přisunu materiálu zamořeným terénem zabezpečíme jeho ochranu proti zamoření radioaktivními a otravnými látkami a bojovými biologickými prostředky.

Při obraně více směrů položíme úsilí materiálního zabezpečení na hlavní směr. Zároveň organizujeme bojové zabezpečení přisunových a odsunových cest a příčných cest, spojujících všechny směry pro zajištění nepřetržitého přisunu a manévru materiálními prostředky, zejména k útvarům vysunutých mimo hlavní směr.

Pro těžbu z místních zdrojů platí tytéž zásady jako v útočném boji, to znamená, že je možno ji provádět jen ve velmi omezeném měřítku: hlavně u stavebního materiálu, paliva, vody, PHM a potravin výhradně po laboratorním vyšetření.

Kořistní materiál využijeme jen po souhlase nadřízených odborných náčelníků, potravin a PHM jen po laboratorním vyšetření nadřízených orgánů.

Včasný přisun materiálu jednotkám a útvarům při přechodu do obrany vyžaduje předvídat a v průběhu boje neustále informovat se o změnách v taktické situaci a vysokou iniciativu řídicích tylových orgánů všech stupňů. Velikou důležitost má včasné plánování přisunu a hlavně zdvojení pozemního přisunu vzdušnou dopravou, aby celá divize byla schopná po úspěšném boji v dočasné obraně v co nejkratším čase opět pokračovat v plnění původního úkolu.

nu raněných. Tyto budeme odsouvat prostředky pluků i praporů (zdravotnickými i improvizovanými) přímo na zdravotnickou etapu tankové divize. Cílem všech těchto opatření je stále uvolňovat všechny zdravotnické etapy, aby byly kdykoliv schopné přesunu pro případ manévru (při dočasném úspěchu nepřítel). Maximální pozornost budeme věnovat i sběru raněných v prvních sledech. Urychlený odsun od tankové divize zabezpečí armáda svými autobusovými zdravotnickými prapory. Nelze však rovněž vyloučit, že i s tímto úkolem se bude muset divize vyrovnat sama, poněvadž armáda bude především zabezpečovat svazky rozvíjející úspěch.

Na základě rozhodnutí velitele divize

pro obranu budeme nově organizovat zdravotnické zabezpečení. Obvazistě jednotek a útvarů prvního sledu zvláště těch, které se brání na hlavním směru, zesílíme zdravotnickým personálem a zdravotnickými odsunovými prostředky útvarů a divize.

Musíme zesílit všechna opatření k udržování správného hygienického režimu i rozmístěných vojsk. K tomu zvýšíme i denní dávku vody.

Musíme dále důkladně připravit odstraňování následků atomového napadení.

Při odstraňování následků tohoto napadení musíme z hlediska zdravotnického postupně zabezpečit:

- poskytnutí včasné první pomoci raněným a zasaženým všemi prostředky, jež jsou po ruce;

- hrubé třídění raněných a zasažených a stanovit pořadí odsunu;

- rychlé a pokud možno šetrné odsunutí raněných a zasažených na shromaždiště zasažených;

- zdravotnické třídění na shromaždišti s cílem oddělit zamořené radioaktivními látkami, určit pořadí naléhavosti první lékařské pomoci a pořadí odsunu a druhu odsunového prostředku na vyšší zdravotnickou etapu;

- částečnou speciální očistu raněných a zasažených;

- poskytnutí první lékařské pomoci;

- přípravu raněných a zasažených k dalšímu odsunu na další zdravotnickou etapu;

- dozimetrickou kontrolu raněných a zasažených včetně příslušníků zdravotnické služby.

První pomoc si poskytují ranění a zasažení především svépomocí a vzájemnou pomocí při použití kapselního obvazu, který má každý voják u sebe okamžitě po zranění. Většinu vážně postižených se však dostane první pomoci až po příchodu ZUO a provádějí ji příslušníci záchranné podskupiny ze základního jádra.

Činnost ZUO zahájí průzkumné skupiny, které přímo v terénu označí stupeň

zamoření. Současně s nimi vyjedou podskupiny uvolňovací a protipožární, které uvolní cestu pro podskupinu záchrannou a odsunovou a vyproští raněné ze závalů a ze zničených a převržených vozidel. Záchranná podskupina se zdravotnickým instruktorem a sběrači raněných nasadí zasaženým nejprve ochranné prostředky a poskytne jim nejnutnější první pomoc. Potom je vynesou na určená místa s přípustným stupněm zamoření, kde jim poskytne další pomoc a připraví je k odsunu na shromaždiště zasažených. Odsun provede další část záchranné podskupiny a řidiči odsunové podskupiny.

Shromaždiště zasažených rozvine zdravotnická etapa určená plánem zdravotnického zabezpečení v bezprostřední blízkosti ohniska napadení, ovšem v zamořeném prostoru. Jednotlivé části shromaždiště, zvláště místo pro třídění a poskytování první lékařské pomoci, mají být ve vhodném objektu, např. v zachovaném sklepě, úkrytu nebo ve zdravotnickém stanu apod. Na shromaždišti je nutno dále organizovat místo pro dozimetrickou kontrolu, částečnou speciální očistu, místo pro třídění a poskytování první lékařské pomoci a konečné místo pro další odsun.

První lékařskou pomoc raněným a nemocným, ovšem pouze v neodkladných případech (např. dočasné zastavení krvácení, protišokové aj. opatření, umožňující odsun na další zdravotnickou etapu), poskytne osobně lékař shromaždiště.

Na shromaždiště zasažených nutno dále přidělit zdravotníka, zdravotnického instruktora se sběrači raněných, kteří budou pomáhat především při profylaxi raněných infekcí, v transportním znehybnění zlomenin, při zmírňování bolesti, částečné hygienické očištění, ohřátí a občerstvení, evidenci raněných a zasažených, vyplnění průvodních listků a naložení na odsunové prostředky.

V případě, že shromaždiště zasažených a organické prostředky by nestačily zvládnout úkoly, je nutno použít další prostředky, které má divize k dispozici.

VELENÍ TÝLU A ORGANIZACE JEHO OCHRANY A OBRANY

Je nezbytné, aby zástupce velitele divize pro týl spolu s užším štábem týlu (jeden důstojník z organizačního a plánovacího oddělení, náčelník zásobování PHM a náčelník zdravotnické služby) byl v boji přímo na VS, aby byl včas informován o průběhu boje a o všech změnách v bojové situaci a mohl včas podle nové-

ho rozhodnutí velitele nebo přímo sám iniciativně činit opatření, jež by odpovídala nové situaci. Zástupce velitele divize pro týl v mnohých případech bude povolán, nebo sám iniciativně zajede k veliteli ke krátké informaci nebo podá nový návrh na organizaci týlu, materiálního a zdravotnického zabezpečení.

Při přechodu divize do dočasné obrany musí zástupce velitele divize pro tyl nejprve vydat **předběžné nařízení** pro zastavení postupu tylu, **usměrnit tylový průzkum** do nových prostorů, nařídit **přemístění tylu**, které by odpovídalo zámyslu velitele a **zabezpečit jeho spolehlivou ochranu, obranu a maskování**. Dále musí zástupce pro tyl upřesnit rozsah materiálního zabezpečení útvarů a jednotek a učinit rychlá opatření k přisunu materiálu, především munice, ženijního a chemického materiálu, organizovat odsun raněných a nemocných od útvarů, vyžádat zabezpečení odsunu armádou do tylu.

Velení tylu bude uskutečňováno **krátkými nařízeními** rádiem, osobním stykem, styčnými důstojníky apod. Velmi dobře by se osvědčil vrtulník z velitelského roje velitele divize, přidělený přímo tylu divi-

ze. Dále je nutné využívat i styčných důstojníků operačního oddělení, kteří s rozhodnutím velitele musí předávat velitelům útvarů i nařízení velitele divize pro materiální, technické a zdravotnické zabezpečení.

Týlové velitelské stanoviště (TVS) rozmístíme v prostoru divizních skladů v terénu těžko dostupném pro tanky a pečlivě je maskujeme. Na jednotlivých pracovištích TVS okamžitě organizujeme opatření protiatomové a protichemické ochrany.

Velení musí se vyznačovat předvídavostí, samostatností a rychlostí v rozhodování. Zástupce velitele divize i útvarů pro tyl, musí pracovat iniciativně v souladu s vývojem situace, často i bez předchozích rozhodnutí velitelů.

* * *

Přechod tankové divize do dočasné obrany se vyznačuje některými rysy, které zdánlivě umožňují dokonalejší organizaci tylu, jeho ochranu a obranu, dokonalejší materiální, technické a zdravotnické zabezpečení než v průběhu útočné činnosti. Ve skutečnosti však dočasná obrana přináší s sebou řadu vážných potíží. Hlavní potíž spočívá v iniciativě a převaze nepřitele, nedostatku času a prostoru a ve velkém nebezpečí zásahu přímo tylových útvarů a jednotek nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení.

V průběhu boje musíme proto sledovat neustále bojovou situaci a podle jejího vývoje iniciativně přeorganizovat tyl, aby tento byl schopen urychleně zabezpečit nový úkol.

Kvalitativní poměr sil ve zbraních hromadného ničení

V poslední době se vyskytla řada názorů na způsob výpočtu poměru sil. Někteří soudruzi tvrdí, že počítat poměr sil zejména v prostředcích hromadného ničení je vcelku zbytečné. Žádáme proto čtenáře VM, aby se k tomuto problému vyjádřili a pomohli tak dosáhnout názorové jednoty v této otázce.

Major Miroslav Vítek, podplukovník Václav Hodošek

V článku chceme ukázat, jak podle našeho názoru hodnotit prostředky hromadného ničení, tj. počítat poměr sil ve zbraních hromadného ničení, aby tento byl co nejreálnější.

Každý nový prostředek, který se v minulosti zaváděl do výzbroje armád, způsobil změny ve formách a způsobech operací (bojové činnosti). Také jaderné zbraně zásadním způsobem ovlivnily strategii, operační umění i taktiku. Jejich zavedení do výzbroje armád má rozhodující význam pro soudobou operaci.

Proto při výpočtu poměru sil musíme především hodnotit poměr v těchto prostředcích a to jak v množství jaderné munice, tak i v počtu (kusech) odpalovacích zařízení (hlavní).

Je proto jistě správné a zcela zákonité na první místo při hodnocení poměru sil dávat prostředky hromadného ničení. Stojí však za úvahu, zda postačuje hodnotit tyto prostředky pouze z hlediska kvantity a nepřihlížet ke kvalitě těchto prostředků. Podle našeho názoru může pouze kvalitativní poměr sil v prostředcích hromadného ničení dát správný obraz o skutečných možnostech obou válčících stran.

Co vidíme pod kvalitativním poměrem sil v prostředcích hromadného ničení.

Především to, že nebereme v úvahu jen počty odpalovacích zařízení nebo počty jaderné munice a její kt, ale všechny charakteristické ukazatele daného prostředku jako např.: délka střelby, možná nosnost kt, přesnost střelby v dálce a ve směru, rychlosti a možnosti přesunu ve dne i v noci, možné vzdálenosti přesunu, možnosti převážení raket na odpalovacích zařízeních, možnosti rozvinutí jednotky (útvary) v prostoru bojového rozmístění, doba potřebná k přípravě palby, různé jiné technické možnosti jako např. možnosti odměru bez změny polohy odpalovacích zařízení, možnosti technických jednotek (zásobování, příprav rakety včetně prověrek, vzdálenosti výrobních středisek od míst použití) a celá řada dalších ukazatelů jako je morálka vojsk obsluhujících tato zařízení, jejich bojová vycvičenost atd.

Porovnáním těchto charakteristických ukazatelů prostředků hromadného ničení vlastních i nepřítelů můžeme stanovit koeficienty,

co vidíme pod kvalitativním poměrem sil v prostředcích hromadného ničení.

Dosud na všech našich cvičeních počítáme poměry sil v prostředcích hromadného ničení starým způsobem. Spočítáme, kolik a jaké prostředky má nepřítel, kolik a jaké prostředky máme my a podle toho stanovíme poměr sil. Podle našeho názoru je tento poměr sil značně zkrácený a neodpovídá také reálné skutečnosti. Považujeme-li zbraně hromadného ničení za hlavní palebnou sílu, na které bude záviset úspěch či neúspěch v operaci (boji), je třeba jejich poměr sil stanovit vždy odpovědně. Nereálnost dosavadního poměru sil se projevuje v tom, že nebereme v úvahu jejich charakteristické střelecké, technické a jiné vlastnosti.

Je celkem každému jasné, že srovnávat např. americký 280mm AK, nebo 203,2mm H nebo HJ s naší vojskovou raketou kus jako kus, nebo oddíl jako oddíl je nemyslitelné.

A právě tyto jednotky tvoří u nepřítelů maximum jeho raketových a dělostřeleckých prostředků dopravy jaderné munice

na cíl a svým počtem zkracují poměr sil. Hodnotíme-li jejich kvalitu, dojdeme k závěru, že jejich počet nenahradí střelecké, technické a ostatní vlastnosti našich prostředků.

Proto budeme hledat nový způsob výpočtu poměru sil. K tomuto problému se vyskytlo již mnoho názorů. Jeden z nich navrhuje počítat namísto odpalovacího zařízení jadernou municí. Podle množství jaderné munice můžeme o něco reálněji hodnotit vlastní možnosti i možnosti nepřítele. Je otázka, zda tato munice bude všechna použita, tj. bude-li včas přisunuta, technicky připravena a bude-li nakonec vhodný prostředek, který ji dopraví na cíl.

Jiný názor se přiklání k tomu, abychom počítali jak množství odpalovacích zařízení, tak i množství munice. Rozhodně tento způsob je proti prvnímu daleko reálnější. Zdaleka však nejsou v něm uváženy všechny ukazatele, které mohou ovlivnit celkový poměr sil v prostředcích zbraní hromadného ničení.

Další způsob je kombinace mezi kusy odpalovacích zařízení, kusy jaderné munice a její možnou celkovou kilotonáž. Zde se již sdružují tři prvky důležité pro použití jaderné munice, ale výsledky též ještě neodpovídají skutečnosti. Mnoho zde totiž záleží na realitě „odhadu“ celkového množství (kusů i kt) jaderné munice nepřítele.

Vyskytl se též názor, že prý je zcela zbytečné v současné době nějaký poměr sil

v prostředcích hromadného ničení počítat. Zastánci tohoto názoru totiž tvrdí, že prý reálný poměr v prostředcích hromadného ničení není možné určit a že prý převaha v těchto prostředcích nemá za určitých okolností podstatný význam. Pod určitými okolnostmi se zde rozumí např. to, že rozhodující vliv na úspěch operace (boje) bude mít dovedné použití vlastních prostředků hromadného ničení na nepřítele, zejména na jeho prostředky hromadného ničení. To znamená ihned po zjištění tohoto prostředku u nepřítele jej zničit a znemožnit mu jaderný úder na naše vojska. To je sice pravda a naši snahou vždy bude především ničit zbraně hromadného ničení nepřítele. Kde jsou ale nějaké reálné podklady k tomu, aby velitelé již předem mohli plánovat, kolik vyčlenit jaderné munice na zbraně hromadného ničení nepřítele, kolik na vojska, na letiště atd. Podle kterých podkladů se velitel bude rozhodovat, kde zvolit směr rozhodující činnosti, na základě jakých podkladů bude klást požadavek na nadřízené velitele na úder ve svůj prospěch atd. Podle našeho názoru musí každý velitel předvídat, s čím se může setkat, co může očekávat od nepřítele a musí porovnávat svou sílu s nepřítelem. K tomu potřebuje znát poměr sil jak v živé síle, tak v bojových prostředcích a především ve zbraních hromadného ničení.

Hlavní problém však, podle našeho názoru, spočívá v tom, do jaké míry bude tento poměr sil reálný a bude odpovídat skutečné situaci na frontě.

Možnosti nepřítele k atomovému útoku a prvnímu úderu na území ČSSR

Z literatury a z rozborů různých cvičení na Západě jsou známy názory západních vojenských teoretiků na charakter příští světové války a její počáteční období. Není tajemství, že mohutnými nenadálými jadernými údery hodlá si velení anglo-amerického bloku zabezpečit především palebnou převahu za prvé vytvořením velkých zásob jaderné munice a prostředků její dopravy na cíl. Z tohoto základního cíle vycházejí potom při plánování veškeré další činnosti. Tak např. v souladu s celkovým zámyslem atomového útoku na středoevropském válčišti plánuje velení Severoatlantického paktu atomové údery i na objekty na území ČSSR s cílem oslabit údernou sílu naší armády a rozrušit celkové řízení státu. Podle úvah západních teoretiků se předpokládá k úderům na ČSSR vyčlenit:

— do 30–32 odpalovacích zařízení ŘS (z toho 2 REDSTONE, 4–6 CORPORAL, 12 MACE a 12 MATADOR);

— do 70–100 letounů nosičů — taktického letectva (2 až 3 letky americké, 1 letka západoněmecká).

Celkem tedy 100 až 130 prostředků atomového napadení operačně taktického dosahu. Připočteme-li ještě taktické prostředky, které by mohly být skrytě přisunuty k hranicím ČSSR pod záminkou různých cvičení, zvýšil by se celkový počet zhruba o 20 odpalovacích zařízení HONEST JOHN a asi 20 hlavních atomového dělostřelectva. Podle dostupných pramenů uvádějících názory západních vojenských teoretiků na zahájení války lze předpokládat, že první salvou těmito prostředky může být provedeno asi 50 jaderných úderů, kterými prý by bylo vyřazeno na území ČSSR 40 až 45 ob-

Tabulka č. 1

Výpočet dílčích poměrů a celkového koeficientu u prostředků hromadného ničení nepřítele a vlastních

Charakteristické ukazatele		Prostředky hromadného ničení nepřítele				Vlastní operačně taktický útvar
		Oddíl CORPORAL	Poměr	Oddíl HONEST JOHN	Poměr	Poměr
Odpalovací zařízení v útvaru		2	0,33	4	0,66	1
Dostřel (dosah) v km		120	0,71	30	0,18	1
Mohutnost nálože v kt		10, 20, 50, 75 100, 200, 500	2,50	10, 20, 50	0,25	1
Příprava k boji	Prvky nastaveny	30'	0,07	10—15'	0,13	1
	Po obdržení souřadnic na nový cíl	2—3,5 hod.	0,21	1—2 hod.	0,38	1
	Rozvinutí a příprava k palbě	do 1 dne	0,06	3 hod.	0,50	1
Celkem poměr získaný součtem			3,88		2,10	6
Poměr obdržení krácením			0,65		0,35	1
Celkový koeficient			0,7		0,4	1

jektů za použití 60—70 kusů jaderné munice do 3—4 hodin. Podle výsledků tohoto úderu a podle účinnosti našeho odvetného úderu bude ovlivněno pokračování dalšího atomového útoku. Všeobecně však lze usuzovat, že do pěti dnů by nepřítel na cíle v ČSSR provedl pravděpodobně dalších 125 až 150 jaderných úderů. Celkem je tedy třeba v rámci atomového útoku proti ČSSR do pátého dne od zahájení války kalkulovat zhruba asi se 180 až 220 jadernými údery. Při dosavadní struktuře složení druhů nosičů jaderných náplní nepřítele, kdy 70 % připadá na letectvo a 30 % na rakety a dělostřelectvo, to znamená, že zhruba 120 až 150 jaderných úderů by provedlo letectvo a zbytek, tj. 60 až 70 jaderných úderů by připadlo na rakety a dělostřelectvo. Počítáme-li, že v průměru letectvo bude použí-

vat atomové pumy 50 až 100 kt, potom za určenou dobu, tj. zhruba 5 dní války, může letectvo použít jadernou náplň v celkové hodnotě od 6000 do 15 000 kt. Na rakety a dělostřelectvo by připadlo zhruba asi 20 000 kiloton, počítáme-li průměrnou kilotonáž u REDSTONE až 3800 kt, u MATADORU nebo MACE 50 až 60 kt, u 203,2mm H 1 až 1,5 a u HONEST JOHN a kanónu 280 mm v průměru 20 kt. Celkem tedy by nepřítel použil na objekty ČSSR jadernou munici v hodnotě zhruba asi 26 000 až 40 000 kt.

Týž rozbor jsme rozpracovali i pro naše prostředky, které používáme při cvičeních. Vzájemným porovnáním výsledků těchto rozborů by se zdálo (uvážujeme-li pouze starý způsob výpočtu poměru sil), že určitá převaha je na straně nepřítele.

Proto, podle našeho názoru, je zapotřebě-

Tabulka č. 2

Přepočítávací koeficient pro stanovení poměrů sil v prostředcích hromadného ničení

Název	Prostředky hromadného ničení nepřítele								Prostředky hromadného ničení vlastní		
	RS TM-76	RS TM-61	RS REDSTONE	RS CORPORAL	RS LACROSSE	DR HONEST JOHN	K 280 mm	H 203,2 mm	RAKETY		
									taktické	oper. takt.	oper.
Koeficient počítán pro počet odpalovacích zařízení	12	12	2	2	4	4	6	12	2	6	3
Přepočítávací koeficient	2,3	1,8	1,1	0,7	0,4	0,4	0,3	0,25	0,4	1	1,2

Podotýkáme, že při stanovení těchto koeficientů jsme brali v úvahu jenom ty nejzákladnější charakteristické ukazatele, které nejvíce ovlivní celkový poměr sil jako např. počet odpalovacích zařízení, používaná kilotonáž, dostřely a přesnost střelby a příprava k palbě. Brali-li bychom v úvahu ještě ostatní činitele jako např. rychlost přesunu, možnosti rozvinutí a svinutí, možnosti zásobování jadernou municí, možnosti technických jednotek atd., přepočítávací koeficient by se ještě o něco změnil. Můžeme však říci, že tato změna podle všech dosud známých takticko-technických dat jak prostředků nepřítele tak prostředků vlastních by ještě více zvýhodnila celkový poměr v náš prospěch. Ti, kdož se touto problematikou ve své práci zabývají, si jistě porovnají své výpočty s našimi výsledky.

bí kvalitativně porovnávat mezi sebou prostředky hromadného ničení podle jejich charakteristických ukazatelů.

K tomu, abychom mohli srovnávat a stanovit dílčí poměry pro jednotlivé vlastnosti daného prostředku a potom stanovit celkový koeficient u každého prostředku, bylo zapotřebí z něčeho vycházet, tzv. stanovit určitý základ, ke kterému by bylo možno porovnávat ostatní hodnoty.

Rozhodli jsme se proto, že za základ vezmeme náš operačně taktický útvar, kde jsme ve všech ukazatelích dali hodnotu jedna (1) a ke kterému jsme srovnávali ostatní prostředky jak nepřítele, tak vlastní. Tak např. jsme porovnali oddíl řízených střel CORPORAL a oddíl dělostřeleckých raket HONEST JOHN s naším operačně taktickým útvarem.

Nesrovnávali jsme všechny vlastnosti těchto prostředků, ale vzali jsme jen ty nejzákladnější jako např. počet odpalovacích zařízení v útvaru, maximální dostřel, mohutnost jaderné náplně v kt a dobu potřeb-

nou na přípravu k palbě. Je samozřejmé, že je možné srovnávat i ostatní vlastnosti, o kterých jsme se již na začátku našeho článku zmínili. I na těchto vlastnostech však je ukázána metoda a způsob práce, a na jejich základě je možno srovnávat a stanovit poměry i pro ostatní charakteristické ukazatele, které jsme zde neuváděli. Tak například počet odpalovacích zařízení u oddílu CORPORAL — 2 kusy jsme porovnali s počtem odpalovacích zařízení operačně taktického útvaru — 6 kusů (podle cvičné organizace), který, jak jsme se již zmínili, jsme zvolili za základ. Porovnáním těchto počtů jsme dostali určité poměry. Tak pro oddíl CORPORAL činil poměr 0,33... ($2 : 6 = 0,33$) a pro oddíl HONEST JOHN byl tento poměr 0,66... ($4 : 6 = 0,66$). U vlastního útvaru je tento poměr 1. Obdobným způsobem jsme stanovili poměry i u ostatních charakteristických ukazatelů prostředků hromadného ničení nepřítele a vlastních. Potom jsme všechny takto získané poměry sečetli a obdrželi jsme celkový

poměr charakteristických ukazatelů u každého prostředku. Tento celkový poměr činil u oddílu CORPORAL 3,88, u oddílu HONEST JOHN 2,10 a u našeho operačně taktického útvaru 6.

Opětným porovnáním těchto celkových poměrů jsme obdrželi nové zkrácené poměry, které ve skutečnosti již představují daný koeficient (číselné vyjádření kvalitativních vlastností každého prostředku), poněvadž jejich porovnáním s 1 se prakticky nic nemění. Tak v našem případě přepočítávací koeficient pro oddíl CORPORAL je 0,7, pro oddíl HONEST JOHN 0,4 a pro náš zvolený útvar 1. Pomocí takto získaného koeficientu můžeme poměrně snadno vypočítat celkový poměr sil v prostředcích hromadného ničení. Celá práce spočívá v tom, že tímto koeficientem násobíme počet útvarů daného prostředku, čímž získáme určité hodnoty za každý prostředek, které potom sečteme zvlášť u nepřítelů a vlastních vojsk a vzájemným porovnáním a krácením těchto součtů obdržíme celkový poměr sil v prostředcích hromadného ničení.

V tabulce 1 jsou uvedeny dílčí poměry v jednotlivých charakteristických ukazatelích u oddílu CORPORAL, oddílu dělostřeleckých raket HONEST JOHN ve srovnání s naším operačně taktickým útwarem. Obdobně jsme porovnali náš útvar taktických raket a součtem jednotlivých dílčích poměrů jsme obdrželi výsledný poměr 2,55, který se krácením upravil na koeficient 0,4.

Obdobným způsobem byly vypočteny koeficienty pro všechny ostatní prostředky hromadného ničení jak nepřítelů, tak vlastní. Tyto přepočítávací koeficienty jsou uvedeny v tabulce 2.

Jak jsme se již zmínili dříve pomocí takto stanovených koeficientů můžeme lehce spočítat celkový poměr sil v prostředcích hromadného ničení.

Metodiku a způsob výpočtu si ukážeme na konkrétním případě. Vycházíme při tom z předpokladu, že nepřítel může mít na určitém úseku fronty následující prostředky jaderného napadení: 1 útvar MACE (12 kusů); 1 skupinu řízených střel REDSTONE (2 kusy odpal. zařízení), 1 oddíl CORPORAL (2 kusy), 5 oddílů děl raket HONEST JOHN (20 kusů), 7—8 oddílů houfnic 203,2 mm (84 kusy), 1 oddíl 280mm kanónů (6 kusů) a jeden oddíl LACROSSE (4 kusy), celkem 130 kusů odpalovacích zařízení a hlavně.

Předpokládáme, že u vlastních vojsk, na stejném úseku fronty může být do 10 útvarů taktických raket, do 2 útvarů operačně taktických raket a do 2 útvarů operačních raket.

Koeficienty máme stanoveny pro celé útvary a proto jak jsme se již zmínili, budeme jimi násobit počet útvarů. Tak například:

a) Prostředky nepřítelů:	
1 útvar TM-76 MACE (12 kusů)	$1 \times 2,3 = 2,3^*)$
1 útvar CORPORAL (2 kusy)	$1 \times 0,7 = 0,7$
1 útvar REDSTONE (2 kusy)	$1 \times 1,1 = 1,1$
1 útvar LACROSSE (4 kusy)	$1 \times 0,4 = 0,4$
5 útvarů HONEST JOHN (20 kusů)	$5 \times 0,4 = 2,0$
1 útvar K 280 mm (6 kusů)	$1 \times 0,3 = 0,3$
6 útvarů H 203,2 mm (72 kusů)	$6 \times 0,25 = 1,5$
Celkem	8,3

b) Prostředky vlastní:	
13 útvarů taktických raket	$10 \times 0,4 = 4,0$
3 útvary operačně taktických raket	$2 \times 1 = 2$
1 útvar operačních raket	$2 \times 1,2 = 2,4$
Celkem	8,4

Nyní vzájemně porovnáme tyto součty, to znamená, že součet koeficientů nepřátelských prostředků dělíme součtem koeficientů prostředků vlastních a obdrženy výsledky je ve skutečnosti kvalitativním poměrem sil těchto prostředků. V našem případě je tento poměr 1 : 0,98 v náš prospěch ($8,3 : 8,4 = 0,98$).

Porovnáme-li tento poměr s hrubou kalkulací v odpalovacích zařízeních podle našeho předpokladu, kde měl nepřítel převahu více než dvojnásobnou, je tento rozdíl skutečně značný. Z tohoto malého příkladu je dobře vidět, jak máme přistupovat k reálnému hodnocení poměrů sil v prostředcích hromadného ničení.

Tento poměr je ve skutečnosti ještě daleko příznivější pro nás, bereme-li u vlastních prostředků v úvahu prostředky hromadného ničení hlavního velení, které jistě bude jadernými údery v náš prospěch působit. O síle těchto jaderných úderů hlavního velení jistě není nutné se zmiňovat.

*) Útvar násobený koeficientem z tabulky 2.

vat. Stačí si jenom připomenout slova sou-
druha Chruščova, že SSSR vlastní jaderné
zbraně a náplně o mohutnosti několika de-
sítek megaton. Je jisté, že tyto úder by
podstatně změnily poměr sil na frontě v náš
prospěch.

Uvedený způsob výpočtu kvalitativního
poměru sil byl vztažen na celý útvar.

Je třeba uvážit, jestli by nebylo výhod-
nější propočítávat tyto koeficienty ne na
celý útvar, nýbrž pouze na jedno odpalo-
vací zařízení. Výhoda by spočívala v tom,
že v průběhu operace, kdy zcela určitě bu-
deme mít jak my, tak nepřítel, ztráty v jed-
notlivých odpalovacích zařízeních, bude
těžké kalkulovat s počty odpalovacích za-
řízení útvaru jako celku. Proto zatím při-
pravené koeficienty pro jedno odpalovací
zařízení zcela určitě urychlí celý výpočet
poměru sil v prostředcích hromadného ni-
čení v průběhu operace.

Určitou nevýhodou tohoto způsobu je
to, že zde nemohou být brány do všech po-

drobností v úvahu všechny charakteristické
ukazatele, které platí pro celý útvar, jako
např. doba potřebná k přípravě palby, pří-
prava raket, svinutí a rozvinutí bojových
sestav atd. Rozhodně však tato nevýhoda
není tak značná, aby celkový poměr sil
zkreslovala. Způsob a metoda výpočtu jsou
prakticky stejné s tím rozdílem, že srovná-
váme a počítáme poměry na jedno odpá-
lovací zařízení a nikoli na celý útvar.

Ve svém článku jsme vědomě nebrali
v úvahu poměr sil v letectvu — v nosičích.
Předpokládáme, že touto otázkou se budou
zabývat soudruzi letci. Pro praktickou po-
třebu však bude výhodné vždy uvádět po-
měr sil v prostředcích hromadného ničení
pozemních vojsk a odděleně nosičů letec-
tva, čímž bude dán reálný obraz o prostře-
cích hromadného ničení nepřitele a mohou
být stanoveny úkoly raketovému vojsku
pro zlepšení poměru sil jako např. větší
počet jaderných úderů nutno vést na letiš-
tní uzly atd.

Zdůrazňujeme, že jsme si nekladli za cíl ve svém článku vypočítávat přesně přepo-
čítávací koeficienty, nýbrž jsme se pokusili vysvětlit a na praktickém příkladě ukázat,
jak je třeba přistupovat k hodnocení poměru sil v prostředcích zbraní hromadného ni-
čení, to znamená ukázat způsob a metodu kvalitativního výpočtu poměru sil. Není roz-
hodně správné a neodpovídá skutečnosti počítat poměr v odpalovacích zařízeních. Počet
odpalovacích zařízení neznamená ještě, že nepřítel musí mít ve zbraních hromadného
ničení převahu. Důležité je, jaké jsou to prostředky, jaké jsou jejich vlastnosti, co je
možné těmito prostředky provést a jedině důkladným zvážením všech těchto ukazatelů
můžeme dosáhnout reálného hodnocení.

Kvantitativní a kvalitativní poměr sil v letectvu

Major Václav Hamr

Pro rozhodnutí velitelů připravujeme řadu velmi závažných podkladů. Jedním z nich je i **poměr sil**, který číselně vyjadřuje vlastní a nepřátelské možnosti jednotlivých vojsk.

Správné zhodnocení, vyjádření poměrem sil, vyniká zvláště v současné době, kdy i malé množství prostředků použitím jaderných zbraní může v podstatné míře ovlivnit boj a operaci.

Vypočítat poměr sil matematickým porovnáním počtů jednotlivých druhů zbraní navzájem bez ohledu na jejich bojové vlastnosti a možnosti nedává podle mého názoru správný podklad k rozhodnutí. To se týká především letectva.

Rozvoj techniky se silně odráží ve vývoji různých druhů letectva. Bojové vlastnosti a možnosti letounů se nepřetržitě vyvíjejí. Vzhledem k značným finančním nákladům na vyzbrojování letectva novými typy letounů, není možné, při jejich rychlém morálním opotřebování, najednou vyměnit všechny typy starých letounů.

Při kvantitativním poměru sil jsou dány do jedné roviny letouny s rozdílnými bojovými možnostmi např. MIG 15 bis a MIG 19, nebo letoun řady F 86 a F 104. Tímto výpočtem můžeme se dopustit určité chyby, zkrslujeme poměr sil a nevyjadřujeme skutečné bojové možnosti vlastních i nepřátelských letounů.

V mnohých případech bývá poměr sil počítán bez ohledu na předpokládané bojové použití letounů. Jsou sčítány počty stíhacích letounů a letounů úderného letectva (SBoL a BoL) a pak vypočítán celkový poměr sil v letectvu. Poměr sil dává obraz jen o početní převaze vlastní nebo nepřítele, ale nevyjadřuje kvalitu a bojové možnosti jednotlivých druhů letectva i jednotlivých typů letounů.

Správný poměr sil musí zahrnovat nejen počet letounů, který bude mít i nadále podstatný vliv na poměr sil, ale také jeho kvalitu při bojovém použití. Je nutné brát v úvahu i vycvičenost osádek, na které je použití letounů za různých meteorologických podmínek ve dne i v noci přímo závislé.

Poměr sil v letectvu je možné počítat z těchto hledisek:

1. Srovnáváním takticko-technických a bojových možností letounů s přihlédnutím k jejich počtům;

2. srovnáváním bojových vlastností a možností jednotlivých druhů letectva s ohledem na počet vycvičených osádek za různých povětrnostních podmínek;

3. srovnáváním poměru vlastních prostředků protivzdušné obrany k možnostem nepřátelského úderného letectva a obráceně.

ad 1. Při srovnávání takticko-technických vlastností budeme srovnávat jen letouny stejného bojového určení.

Tento způsob je zdůvodněn také tím, že u každého druhu letectva převládají především ty takticko-technické vlastnosti, pro jaké bojové použití je daný typ letounů předurčen. Tak u stíhacího letectva vyniká před ostatními parametry rychlost, stoupavost, dostup a výzbroj k ničení cílů ve vzduchu, u stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva pak rychlost, dolet, dostup, únosnost, výzbroj k ničení pozemních cílů, popřípadě možnosti obrany proti vzdušným cílům. Kromě toho mohou mít letouny různých typů rozdílnou výstroj pro zabezpečení letu, navedení na cíl, start a přistání.

Každý druh letectva i letounů má své specifické vlastnosti, které nemůžeme se správným konečným výsledkem srovnávat.

Příklad koeficientů pro jednotlivé typy letounů vzhledem k jejich takticko-technickým vlastnostem uvádím v příloze č. 1.

Příloha č. 1 (A. Stíhací letectvo, B. Úderné letectvo).

V tabulce jsem přihlédl k těmto předpokladům:

— údajovaná takticko-technická data jednotlivých typů letounů byla dělena 100. Tím bylo dosaženo, že takticko-technické vlastnosti zůstaly ve stejném poměru u všech typů letounů;

— porovnáním různých typů letounů byly vypočítány jednotlivé indexy pro různou výstroj např. palubní radiolokátor, možnosti létat s trávou a palubní výstroj.

Vzhledem k tomu, že konečný koeficient jednotlivých typů letounů vychází v desítkách, je možné ho pro snadnější výpočet dělit 10 nebo 100.

Vynásobením vypočítaného koeficientu pro určitý typ letounu počtem letounů dostaneme kvalitu jednotlivých typů letounů. Sečtením těchto kvalit dostaneme kvalitu jednoho druhu letectva. Vzájemným porovnáním kvalit jednotlivých druhů letectva vlastního a protivníka dostaneme poměr sil jednotlivých druhů letectva.

Vzhledem k jednoduchosti i možností rychlého výpočtu je možné ho používat ve všech případech, kdy není známa vycvičenost pilotů u jednotlivých typů letounů.

Zkušenosti ukazují, že koeficienty letounů jsou vcelku správné a že mohou nastat případy, že i při početní převaze letounů může být konečný poměr sil nepříznivý, což podle prostého výpočtu poměru sil srovnáním počtu letounů nebylo možné. Podobným způsobem (přil. č. 1) je možné stanovit koeficienty i pro další typy letounů, které budou zaváděny postupně do výzbroje armád.

ad 2. Kromě takticko-technických vlastností letounů hraje velmi důležitou úlohu i stav výcviku osádek. Je totiž rozdílné, když letoun svou výstrojí a výzbrojí je schopen plnit úkoly za všech povětrnostních podmínek ve dne i v noci, ale stav vycvičenosti osádky neumožňuje využití těchto vlastností letounů. V takovém případě je možné počítat s omezenou činností letectva za letecké podpory boje pozemních vojsk, nebo při protivzdušné obraně.

Poměru sil v letectvu s ohledem na vycvičenost osádek vyjadřuje kvalitativně lepší poměr sil. Je však přímo závislý na znalosti vycvičenosti osádek. Ne vždy však budeme znát vycvičenost osádek, zejména u nepřítele a proto počítat poměr sil tímto způsobem bude někdy obtížné.

Výpočet poměru sil je uveden v příloze č. 2 a je ve svém základu obdobný jako v příloze č. 1.

Za základ výpočtu jsem vzal koeficienty pro jednotlivé typy letounů podle přil. č. 1.

Znásobením koeficientů letounů počtem pilotů, kteří jsou vycvičeni za určitých povětrnostních podmínek, dostaneme koeficient použitelnosti jednotlivých typů letounů za různých meteorologických podmínek.

Vypočtené koeficienty je možno navzájem srovnávat jen ve stejných druzích le-

tektva a vzájemnou použitelnost za stejných meteorologických podmínek.

Vycvičenost osádek a vypočtené koeficienty jednotlivých typů letounů není možné ani účelně sečítat, poněvadž bychom počet osádek vycvičených za ztížených povětrnostních podmínek a v noci počítali čtyřikrát (tj. za dne a noci za normálních povětrnostních podmínek a ztížených povětrnostních podmínek (ZPP)) a na NPP v noci 3krát, ZPP v noci 2krát, neboť tyto osádky jsou připraveny plnit úkoly i za povětrnostních podmínek řádově nižších. Případným sečtením koeficientu a dělením čtyřmi dostaneme jakýsi průměr, který se vzhledem k nejvyšším počtům vycvičených pilotů za NP a ZPP ve dne může přibližovat poměru sil za ZPP ve dne.

Kromě toho by bylo možné stanovit indexy vycvičenosti pilotů za jednotlivých povětrnostních podmínek, např. pilot vycvičený ve dne za NPP by měl index 1, ve dne za ZPP 1,1, za NPP v noci 1,3, za ZPP v noci 1,5. Znásobením těchto indexů počtem pilotů, vycvičených za daných povětrnostních podmínek a vypočítanými koeficienty pro určitý typ letounů, by se sice koeficienty zvětšily, ale poměr sil za jednotlivých povětrnostních podmínek by zůstal nezměněn. Sečtením všech koeficientů podle osádek jednotlivých typů a druhů letectva bez ohledu na povětrnostní podmínky by se poměr sil nutně změnil podle toho, v jakém vzájemném poměru by byla vycvičenost za jednotlivých povětrnostních podmínek u jednotlivých typů letounů.

Poněvadž však není účelné tyto hodnoty sečítat a poměr sil uvádět jen jediným poměrem, nebyl tento způsob výpočtu poměru sil uvažován.

Výpočet ukazuje, jaký bude poměr sil při bojové činnosti za normálních nebo ztížených povětrnostních podmínek ve dne a v noci a lze z něho usoudit, jaká může být maximální bojová činnost za různých povětrnostních podmínek.

Někdy bude vhodné přihlídnout i k tomu, že u jednotek je větší počet pilotů než je letounů. Tento faktor může do jisté míry ovlivňovat celkový poměr sil, neboť letoun může být použit vícekrát než jsou maximální možnosti pilotů.

ad 3. Výpočet poměru sil vzhledem k možnostem vlastních prostředků protivzdušné obrany vůči možnostem úderního letectva nepřítele a obráceně je vzhledem k mnoha faktorům, které ovlivňují úkoly PVO, velmi složitý a vyžaduje mnoho času.

Nepřítel

A. STÍHAČÍ LETECTVO

Příloha č. 1

vepřítel

TYP	Rychlost		Dostup		Stoupavost		RL/TRÁVA		Výzbroj				Koeficient letounu	Celkem		
									kanóny		rakety			přepoč. index	počet letounů	celkový koeficient typu letounu
	výkon	index	výkon	index	výkon	index	RL/T	index	počet	index	počet	index				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
F-86 K	1100	11	16 000	16	60	6	RL/T	5	4.20	3	—	—	40	1/100	x	40 · x
CF-100	1050	10,5	17 000	17	50	5	RL/-	5	—	—	50 × 70	5	42,5	1/100	x	42,5 · x
F-102	1600	16	20 000	20	100	10	RL/-	5	—	—	6.FAL-CON	6	57	1/100	x	57 · x
F-104	2100	21	20 000	20	200	20	RL/-	5	1.20*	4	2.FAL-CON	4	74	1/100	x	74 · x
MIRAGE III	2000	20	20 000	20	150	15	RL/-	5	2.30	3		3+4	70	1/100	x	70 · x

Celkový koeficient druhu letectva

a

B. ÚDERNÉ LETECTVO (SBoL a BoL)

TYP	Rychlost		Dolet		Nosnost		21/ TRÁVA/RHG		Výzbroj					Celkem		
	výkon	index	výkon	index	výkon	index	RL T RNG	index	kanóny		rakety			přepo- čítavací ind.	počet letounů	celkový koeffi- cient typu letounu
									počet	index	počet	index				
VAVTOUR II b	1100	11	2000	20	3000	30	T RNG	10	2.30	3	—	—	74	1/100	x	74 · x
F-100D	1500	15	3300	33	3400	34	RL RNG	10	4.20	3	—	—	99	1/100	x	99 · x
F-104	2100	21	2000	20	1000	10	RNG	5	1 × 20 ^a	4	42.70	4	60	1/100	x	60 · x
F-105D	2000	20	3200	32	3600	36	RD RNG	5	1 × 20 ^a	4	4.FAL- CON	6	108	1/100	x	108 · x
F-84 F	1100	11	4400	44	1800	18	RNG	5	6 × 12,7	2			84	1/100	x	84 · x

Celkový koeficient druhu letectva

a

65

Obdobným způsobem lze stanovit koeficienty pro vlastní letectvo

VÝPOČET POMĚRU SIL, VZHLEDEM K VYCVIČENOSTI OSÁDEK

Rychlost	Nepřítel						Vlastní						Poměr sil podle vycvičenosti			
	letoun		počet pilotů				letoun		počet pilotů							
			počet pilotů × koef. let.						počet pilotů × koef. let.							
	typ	koeficient	DEN		NOC		typ	koeficient	DEN		NOC		DEN		NOC	
			NPP	ZPP	NPP	ZPP			NPP	ZPP	NPP	ZPP	NPP	ZPP	NPP	ZPP
DO M-1	F-86	40	$\frac{a_1}{a_1 \times 40}$	$\frac{a_2}{a_2 \times 40}$	$\frac{a_3}{a_3 \times 40}$	$\frac{a_4}{a_4 \times 40}$	MIG	39,5	$\frac{b_1}{b_1 \times 39,5}$	$\frac{b_2}{b_2 \times 39,5}$	$\frac{b_3}{b_3 \times 39,5}$	$\frac{b_4}{b_4 \times 39,5}$	$\frac{a_1 \times 40;}{b_1 \times 39,5;}$ (poměr)			
	CF-100	42,5	$\frac{c_1}{c_1 \times 42,5}$				MIG 17	44	$\frac{d_1}{d_1 \times 44}$							
Celkem			$\frac{a_1 \times 40}{+ c_1 \times 42,5}$	atd.			Celkem		$\frac{b_1 \times 39,5}{+ d_1 \times 44}$	atd.						
NAD M-1	F 102	57														
	F 104	74														
	MIRAGE III	70														
Celkem							Celkem									
Úhrnem							Úhrnem									

Poznámka.

- obdobnou tabulku lze připravit i pro poměr sil úderného letectva;
- rubriky 4 – 13 jsou pomocné a slouží jako podklad pro výpočet poměru sil rubriky 14 – 17;
- $a_1, a_2, a_3, a_4, b_1, b_2, b_3, b_4$ atd. jsou skutečné počty osádek podle stupně výcviku;
- $a_1 \times 40$, nebo $b_1 \times 39,5$ atd. vyjadřují skutečnou hodnotu použitelnosti letounů za určitých meteorologických podmínek, vzhledem k počtu vycvičených osádek;
- uváděné koeficienty jsou příkladem

K jeho správnému výpočtu by bylo nutno znát kapacitu navedení stíhacího letectva obou stran, možnosti radiotechnického rušení prostředků velení a navedení, sy-

stém a způsob vzdušných náletů v jednotlivých časových úsecích a další faktory.

Je nutné vzít v úvahu též rozmístění prostředků protivzdušné obrany nepřítele.

Z á v ě r:

Prostý kvantitativní výpočet poměru sil v letectvu neodpovídá soudobým podmínkám boje a operace. Je výhodné najít takové parametry pro jednotlivé typy letounů, které by odpovídaly jejich bojovým možnostem. Porovnáním vypočítaných koeficientů je možné vypočítat poměr sil, který by byl odrazem takticko-technických možností a vlastností jednotlivých druhů letectva.

Uvedené výpočty i koeficienty jsou jen jedním z možných způsobů a mohou být podkladem k dalšímu zkvalitnění, popřípadě myšlenkou k dalším podnětným návrhům.

Pravítko pro určení hlavních parametrů atomových úderů

Podplukovník Novotný, podplukovník Kubín, major Sovák, major Jahoda

Zatím co u klasických prostředků byly již stanoveny a použitím ve druhé světové válce ověřeny hlavní kalkulační normy a mohlo jich být reglementárně používáno ve formě různých tabulek, nelze toto říci o jaderných zbraních. Parametry účinků těchto zbraní jsou do té míry závislé na rozměrech a charakteru cílů a dále střelby, že je třeba tyto hodnoty určovat pro každý úder zvlášť. Ve vševojskových štábech není dosud pomůcka, která by toto rychle a s dostatečnou přesností při jednoduchém použití umožňovala. To má umožnit navrhované pravítko.

Doposud k určení nutné kilotonáže na určitý cíl a pravděpodobných výsledků úderu používáme různých, rozměrově velkých grafů nebo tabulek s celou řadou nutných vstupních hodnot. Nevýhoda je v tom, že při použití grafů, zejména při práci s nimi v polních podmínkách lehce dochází k omylům při vyčítání hodnot. Při použití tabulek je třeba interpolovat při hledání výsledných hodnot na obou osách a používat několika tabulek. V obou případech je práce zdlouhavá, požaduje velkou praxi pracovníků a dobré pracovní prostředí. Ve štábech dělostřelectva nutno vzhledem k přesnosti výpočtů takto postupovat. Pro rychlou orientaci vševojskového velitele a štábu je však tento postup zbytečně zdlouhavý.

Proto jsme zpracovali pomůcku, která, podle našeho názoru, odstraní nevýhody grafů a tabulek. Umožňuje zjistit všechny rozhodující parametry účinků jaderné nálože buď při dané kilotonáži nebo při daných parametrech účinku volit rychle potřebnou kilotonáž. Je jednoduchá a k jejímu použití není potřeba zvlášť vycvičených lidí nebo samostatného pracoviště.

Je pochopitelné, že při sestavování pomůcky jsme nemohli „vynalézt“ nové způsoby určování parametrů, jiný systém hodnocení účinnosti palby apod. Vycházeli jsme nutně ze známých dat, grafů a tabulek. Ve snaze dosáhnout rychlé práce i při maximálním možném vyloučení omylů při malých rozměrech pomůcky jsme volili systém pravítka s běžcem připevněným na pouzdro pravítka (obr. 1). Pravítko je sestaveno tak, že na jedné straně jsou údaje pro vzdušný výbuch, na druhé straně pak údaje pro pozemní výbuch.

Na každé straně je stejně uspořádány běžec. Toto uspořádání dává možnost cel-

kem 1008 kombinací. Na pravítku jsou vy počítány hodnoty v procentech pro S, což je minimální účinně zasažená plocha cíle při pravděpodobnosti zásahu 90 % a pro P, což je pravděpodobnost zásahu, kterého hodnoty jsou směrodatnými ukazateli pro určování pravděpodobných účinků na skupinový (plošný — S_0) a jednotlivý (bodový — P) cíl. Dále je zde v hektametrech vyznačena bezpečnostní vzdálenost (4 údp + zanedbatelný účinek). Jedním nastavením běžce lze v jeho výřezu číst všechny uvedené parametry pro danou kilotonáž a dálku.

Pro výpočty na pravítku jsme volili běžně používané kilotonáže (3, 5, 10 a 20 kt) a v nich jednotlivé dálky po 2 km. Do 15 km včetně byl vzat jeden údaj, neboť na těchto dálkách se velikost S ani P nemění. Velikost S_0 a P se mění až na dálkách od 16 do 30 km v závislosti na použitém zapalovači a velikosti pravděpodobné úchylny dálky (údp) nebo směru (úšp) a to v takových hodnotách, že nás to na tomto pravítku opravňuje počítat pouze pro sudé dálky a mezi nimi hodnotu zjišťovat interpolací.

Běžec sám pak je rozdělen řádky na tři základní části. První slouží ke zjištění pravděpodobnosti zásahu jednotlivého cíle (P) na dva typy bodových cílů, které mohou přijít v úvahu při ničení a to auta či zařízení neřízených raket anebo děla a tankové podvozky neřízených raket. V druhé zjistíme bezpečnostní vzdálenost (Bv) pro různé krytou vlastní živou sílu (nekrytá, na autech, v tancích). Konečně ve třetí části jsou vyčísleny velikosti minimální účinně zasažené blochy cíle (o) pro živou sílu nepřitele nekrytou, živou sílu na nákladních

autech nebo obrněných transportérech bez horního pancéřování a živou sílu v tancích nebo obrněných transportérech s horním pancéřováním.

Hodnoty minimální účinně zasažené plochy cíle (S_0) byly vypočteny pro cíle o rozměrech 1, 4 a 7 km². I když jsme si vědomi toho, že závislosti minimální zasažené plochy cíle na velikosti cíle při dané dálce střelby nejsou, zejména u cílů větších rozměrů, přísně lineární, jejich odchylka od lineární závislosti v rozmezí 1–4 km² a 4 až 7 km² je dostatečně malá, aby nám dovolila běžnou interpolaci pro cíle rozměrů v pomůckce neuvedených, tedy 2 a 3 km² a 5 a 6 km².

Druh cílů na běžci jsme volili podle zkušeností ze štábních a velitelsko-štábních cvičení, které ukázaly, že většina jaderných úderů taktickými raketami byla vedena právě na tyto druhy cílů. Maximální plocha 7 km² byla vzata opět podle zkušeností a proto, že v případě úderu na tankové jednotky maximální hodnotou 20 kt minimální účinně zasažená plocha cíle se pohybuje podle dálky střelby od 32 % do 37 %, což je nejmenší požadovaná hodnota. Při zvětšování plochy cíle dochází ke snížení minimální účinně zasažené plochy pod 30 %, což je z hlediska hospodárnosti a požadovaného účinku nežádoucí a bylo by třeba volit větší kilotonáž, což se opět vymyká možnostem taktických raket.

Které úlohy lze na pravítko řešit:

- výpočet potřebné kilotonáže, je-li dána S_0 nebo P ;
- výpočet S_0 nebo P , je-li dán cíl, jeho charakter a rozměry, jakož i dálka střelby;
- určení bezpečnostní vzdálenosti;
- určení výšky výbuchu.

Uvedme několik praktických příkladů:

1. Cíl HJ automobilního typu

Dálka střelby: 28 km, vzdušný výbuch.

Požadovaná pravděpodobnost zásahu: 90 %.

Jakou kilotonáž je třeba použít?

Hledáme v prvním řádku (zničíme auto i zařízení) u jednotlivých kilotonáží na dálce 28 km a zjistíme:

- u 3 kt: $P = 90 \%$
- u 5 kt: $P = 95 \%$
- u 10 kt: $P = 98 \%$
- u 20 kt: $P = 100 \%$

Stačí tedy použít ke splnění úkolu jadernou nálož v hodnotě 3 kt.

Obrácený úkol:

Cíl: 203mm H

Dálka střelby: 20 km, pozemní výbuch.

Máme k dispozici jadernou nálož 5 kt.

Jaká je pravděpodobnost zásahu?

Pravděpodobnost zásahu = 60 %.

Provedeme-li tedy úder, bude vzhledem k pravděpodobnosti zásahu 60 % nutno provést důsledný doplňkový průzkum, připravit eventuálně další prostředky pro zničení cíle, nebyl-li by zasažen.

2. Cíl: tanková rota v soustředění, plocha cíle $S_0 = 2$ km².

Dálka střelby: 20 km, vzdušný výbuch.

K dispozici máme jadernou nálož 10 kt.

Jaká je minimální účinně zasažená plocha cíle S_0 ?

Interpolací v druhém a třetím řádku zdola na dálce 20 km u kt 10 zjistíme 40 %. Znamená to tedy, že z velkého množství střelb bude vždy minimálně zasaženo 40 % dané plochy, ale i více, to znamená je-li rota rovnoměrně rozmístěna na dané ploše, bude jí vyraženo minimálně 40 % (konkrétně na příklad u roty NSR ze 17 tanků 40 %, tj. 7 tanků), ale může být i více (prakticky až do plného kruhového účinku dané kilotonáže na daný cíl), bude-li střelba naprosto přesná, tj. bude zasažena maximálně možná plocha.

Na příklad: poloměr účinku 10 kt na živou sílu v tancích je 750 m, zasažená plocha je tedy $\pi \cdot r^2 = 750^2 \cdot 3,14 = 1,7$ km². 2 km² : $1,7$ km² $\approx 85 \%$ plochy může být zasaženo.

Tedy závěr: v 90 % případů bude minimální účinně zasažená plocha cíle 40 % a více až do vypočítaných 85 % plochy, v 10 % případů může být menší než 40 %.

Ovšem rozhodující ukazatel pro nás je minimální účinně zasažená plocha, tj. taková plocha, s jejímž dosažením můžeme téměř vždy reálně počítat.

Obrácený úkol:

Cíl: tanková rota v soustředění, zjištěná plocha cíle $S_0 = 2$ km².

Dálka střelby: 25 km, pozemní výbuch.

K dispozici máme 3, 10 a 20 kt.

Kterou kilotonáž použít, požadujeme-li $S_0 = 40 \%$?

- u 3 kt: $S_0 = 17 \%$
- u 10 kt: $S_0 = 33 \%$
- u 20 kt: $S_0 = 43 \%$

Nutno tedy použít 20 kt.

3. Komplexní příklad:

Určit potřebnou kilotonáž k zničení ohniska odporu (pěchota v nakrytých záko-

Operačně taktická příprava

Podplukovník Novotný, podplukovník
Kubín, major Sovák, major Jahoda

pěch) a bezpečnostní vzdálenost pro vlastní tankové jednotky. K dispozici 8 a 15 kt, požadovaná $S_0 = 40 \%$. Zjištěné rozměry cíle: $\bar{s} = 1400 \text{ m}$, $h = 800 \text{ m}$, plocha $S_0 = 1,12 \text{ km}^2$, vzdušný výbuch.

Dálka střelby pro odpalovací zařízení s 8 kt = 23 km,
pro odpalovací zařízení s 15 kt = 20 km.

Postup:

a) Určení potřebné kilotonáže:

úvahou pěchota v nakrytých zákopech je přibližně stejně krytá jako živá síla v tanku.

Pro 5 kt = 29 %

pro 10 kt = 39 %.

Protože máme k dispozici hodnotu 8 kt, dojdeme interpolací k výsledku 35 %.

Pro 10 kt = 42 %

pro 20 kt = 57 %.

Protože máme k dispozici hodnotu 15 kt, interpolací dojdeme k výsledku 50 %.

Použijeme tedy jaderného náboje v hod-

notě 8 kt, při čemž ohnisko bude zničeno minimálně z 35 %.

b) Bezpečnostní vzdálenost

pro 5 kt = 2250 m,

pro 10 kt = 2450 m.

Protože jsme se rozhodli pro úder hodnotou 8 kt, interpolací zjistíme bezpečnostní vzdálenost 2350 m.

c) Výška výbuchu (informativně): $k = 12 = 240 \text{ m}$ pro 8 kt.

Tolik asi k použití pravítka pro určení hlavních parametrů při provádění atomových úderů vojskovými raketami.

Použité pomůcky:

— grafy pro výpočet parametrů atomových úderů,

— číselné tabulky pro plánování jaderných úderů čj. 046252 MNO/VD-61,

— doplněk k číselným tabulkám pro plánování jaderných úderů čj. 047661 MNO/VD-61.

Některé nové pohledy na organizaci a zabezpečení přesunů

Generálmajor Václav Vítanovský

Bylo již mnoho napsáno o tom, že podmínky soudobé války vyžadují, abychom v jejím průběhu prováděli celou řadu přesunů vojsk. Tyto přesuny musí být rychle a správně zorganizovány, ale co je hlavní, musí být spolehlivě řízeny a zabezpečeny. Nebudou v dalším rozvádět, proč potřeba přesunů a jejich důležitost tolik v nových podmínkách boje a operace vzrostla, protože o tom bylo rovněž velmi mnoho napsáno. Mám však pocit, že dosud ne všechno bylo napsáno a hlavně uděláno pro to, aby přesuny byly provedeny přesně a při minimálních časových ztrátách a ztrátách na lidech a materiálu přesunovaných jednotek.

*

Nejprve několik slov k **organizaci přesunů** a k jejich **plánování**. Metodika plánování přesunů je všeobecně známá. Po rozhodnutí velitele pro přesun musí štáb přistoupit k jeho zplánování. Na mapu se nanesou sestava přesunované jednotky (jednotek) v prostoru soustředění, vyhledají se osy přesunu, stanoví prostory denních odpočinků (jde-li o daleký přesun) a nakonec se zakreslí prostory, do kterých se má jednotka, útvar nebo svazek přesunout. To jsou základní data, ze kterých se při plánování přesunu vychází, ale skutečně jsou to jenom základní a dokonce ta nejednodušší data. Vlastní **složitá práce** štábu začíná teprve řešením otázek **zabezpečení přesunu**. K těmto otázkám patří nejprve rekognoskace os přesunu, vyhledávání prostorů denních odpočinků a jejich detailní rekognoskace, dále vyřešení otázek průzkumu během přesunu (jde-li o přesun — a to bude v nových podmínkách téměř vždy — při možném střetnutí s nepřítelem), vyřešení otázek PVO, protiatomové ochrany, maskování, technického příkrytí přesunu, tylového zabezpečení a v neposlední míře vyřešení otázek pořádkové služby. Tyto otázky patří k nejsložitějším problémům zabezpečení přesunu a je nám známo, že právě v těchto otázkách se dopouštíme nejvíce chyb. Ani v této oblasti nechci rozebírat všechny problémy, ale vyberu jen některé z nich. Nejdříve se chci v několika myšlenkách zastavit u otázky **rekognoskace os přesunu** a na co všechno přitom zaměřit naši pozornost. Je samozřejmé, že pro přesun, který má být proveden ve vysokém tempu (a to

není móda, ale nutnost) je třeba vybrat komunikace nejlepší kvality. To znamená, že to budou zpravidla komunikace I. třídy, protože na nich můžeme předpokládat jednak objekty dostatečné únosnosti, na nich bude v maximální míře odstraněno úroňové křížování silnice se železnicí (nebudou železniční závory) a že tyto komunikace (zvláště dálnice) půjdou s ohledem na tempo dopravy mimo velká města. A zde jsme právě u jednoho rozporu. Je sice pravda, že nově stavěné dálnice půjdou mimo velká města (aby plynulost dopravy netrpěla), ale těchto dálnic nebude ani v budoucnu nikdy dostatek a nebudou všude tam, kde bychom je potřebovali. Dnešní silnice I. třídy, kterých je na evropském válečnickém dostatek, procházejí však zpravidla jednotlivými většími či menšími městy s menšími či většími dopravními závadami při průjezdu. Kromě toho průjezd takovými městy vytváří pro přesunovanou jednotku nebezpečí i v tom, že kdykoliv může být po atomovém úderu průjezd zasypan a cesta uzavřena na kratší či delší dobu. To je všeobecně známá věc a proto při plánování přesunů a při rekognoskaci se na tuto okolnost musí myslet a vyhledávat čas objezdu takového města, aby v případě potřeby přesunovaná jednotka mohla být objet. Na tom zpravidla však naše úvahy končí a já jsem toho názoru, že to není správné.

Podívejme se na celý problém z jiné strany. Je samozřejmé, že přesunovaná jednotka je vcelku nevýhodný cíl pro atomový úder. Říkáme přece, že provádět na takový proud atomový úder je neekonomické.

mické. Že je správné úder provést jen v tom případě, jestliže jednotku zastihneme v době, když vychází z prostoru soustředění do proudů a rovná se na osy přesunu, nebo když do takového prostoru zajišťuje. Kromě toho je výhodné napadnout přesunující se jednotku v době, kdy projíždí nějakým místem, kde musí zpomalit svůj přesun a kde zákonitě dochází ke zhuštění její sestavy. Takovými místy jsou mosty, soutěsky, přechod z komunikace vyšší třídy na třídu nižší, ale také při průjezdu městy a většími osadami. A zde obvykle naše úvahy končí. Vyhledali jsme objezd a všechno je v pořádku. Snad je to v pořádku pro rozhodčího na cvičení a pro rozbor, ale v žádném případě to není zcela v pořádku pro skutečný přesun v boji a operaci. Soudobé prostředky boje a hlavně rakety a stíhací bombardovací letectvo budou právě vyhledávat takové momenty, kdy proud bude procházet podobným „úzkým místem“ a úder v této době bude pro něho maximálně efektivní. A co bude znamenat pro nás takovýto úder? Kromě ztrát na lidech a materiálu bude znamenat zastávku, novou organizaci jednotky, řady opatření dezaktivace, často při plánování přesunu opravy techniky a já nevím, co ještě všechno v každém případě kromě značných ztrát i velké časové zdržení a to ve svém důsledku může vážně ohrozit splnění úkolu nejen přesunované jednotky, útvaru nebo svazku, ale i úkolu v celku.

Proč tedy takovými „úzkými místy“ vůbec jezdit? Mám totiž na mysli, proč z objektu, který připravujeme na každý případ, kdyby byl průjezd zavalen, neudělat cestu pouze náhradní a z dosavadního objektu, který planujeme pro každý případ, neudělat základní osu přesunu. Jsem toho názoru, že by to bylo správné. Může být sice namítáno, že obvykle mimo město nenajdeme komunikaci takové kvality jako právě městem, ale jestliže se na její kvalitu podíváme v celém komplexu bojové činnosti, zjistíme, že méně kvalitní objezd představuje často větší jistotu splnění úkolu, než silnice první třídy, vedoucí městem. Bude dokonce i stát za to objezd upravit, aby nedostatky na něm nebrzdily vlastní přesun, ale myslím, že to bude výhodné (obr. 1). Zamysleme se nad tím a uvidíme, že tyto úvahy stojí za další důkladné rozpracování.

Je otázka, jak daleko od okraje města takový objezd z hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení volit. To však není rozhodující. Rozhodující je, aby pře-

sunující se jednotka se neocitla z čista jasna uprostřed rozvalin a neutrpěla úderem atomových zbraní velké ztráty.

Jedním z dalších problémů přesunu je zachovat potřebnou průměrnou rychlost přesunovaných jednotek. To podle mého názoru není tak jednoduché, jak si to často děláme. Vždyť nařídíme-li přesunovanému svazku, aby dodržel např. rychlost 30 km/hod., pak to přece neznamená, že svazek pojede stále 30 km/hod. Víme z praxe, že někde pojede rychleji a někde zákonitě pomaleji. Konečně průměr je pak do samého konce přesunu otázkou. Může se namítnout, že veliteli svazku se to nařídí a jeho povinností je průměr dodržet. To je sice pravda, ale já bych chtěl ukázat na to, jak současně pomoci veliteli svazku, aby měl jistotu, že tento průměr dodrží a mohl s jistotou tvrdit, že v danou dobu bude na místě. I to je podle mého názoru předmětem rekognoskace os přesunu. Při rekognoskaci projede důstojník nebo skupina osu přesunu a při jejím průjezdu zaznamenává možnosti, jaké nám osa přesunu skýtá k dosažení té nebo oné rychlosti. Mám na mysli to, že celá osa přesunu se rozdělí na jednotlivé kratší či delší úseky a v mapě se vyznačí, jakou rychlostí je nejen možné (to ukáže rekognoskace), ale i nutné (to je dáno nařízeným průměrem) se přesunovat (obr. 1). Nyní půjde o to, aby přesunující se jednotky a velitelé plně využívali data, získaná takovýmto průzkumem. Jak to udelat?

Jsou podle mého názoru dva možné způsoby. Jedním z nich je ten, že na začátku každého takového úseku se zapíše tabulka s označením rychlosti, kterou je třeba v úseku dodržet. Myslím, že by to nebyl problém, aby pořádková služba tyto úseky vytyčila a kromě toho dbala na to, aby nebyly nikým ničeny nebo zneužity. Kromě toho je možné, aby každý velitel proudu (např. roty) měl v mapě přesné úseky, vyznačené potřebnou rychlostí na tomto úseku. Vzhledem k tomu, že ne každý velitel se rychle orientuje podle mapy a mohl by všechno poplést, bude snad správné použít oba způsoby kombinované.

Co takovýto způsob přípravy přesunu vyžaduje? Samozřejmě velmi pečlivou rekognoskaci. Tuto musí provádět zkušení důstojníci štábu, kteří odpovědně vytyčili jednotlivé úseky a reálně určili rychlost na nich. Je správné každé „úzké místo“ na ose vyznačit 2 až 3 km předem podél cesty (most, soutěska, složitější

osada apod.). Je to důležité nejen pro velitele přesunované jednotky, ale i pro orgány pořádkové služby. Chci upozornit i na to, že na osách přesunů často bývají téhlá stoupání, která i když mohou být přímá (bez zatáček) nutí řidiče, aby zafadili nižší rychlost a snížili tak celkové tempo přesunu. Při tom běžným pohledem do mapy se může zdát, že na tomto úseku pojedeme zcela hladce.

To bylo několik úvah k organizaci přesunů a myslím, že bude dobré se nad nimi zamyslet.

*

Nakonec mám na srdci ještě jednu otázku, se kterou bych se chtěl na čtenáře obrátit. Jde o pořádkovou službu. Mám za to, že pořádková služba, jak ji mnohdy organizujeme, nemůže plnit ty úkoly, které od ní požadujeme. Nové podmínky soudobých operací a boje vyžadují, abychom se podívali na pořádkovou službu do všech důsledků a abychom z nových podmínek vyvodili příslušné závěry. Chci proto i já přispět několika úvahami. Předpokládám přitom, že další rozpracování musí být záležitostí širšího kruhu teoretických pracovníků i praktického přezkoušení.

Jedno je jasné, že totiž představa vojáka, který stojí na křižovatce a pomocí žlutého a červeného praporku „řídí“ přesuny je představa nejméně vyhovující. Je to jednak proto, že zpravidla voják na křižovatce není dostatečně kompetentní svůj úkol do důsledku plnit a kromě toho si každý dovede představit, co takových vojáků je třeba postavit, aby se vytýčila osa přesunu pro svazek, dlouhá např. 150 km. Proto při takovémto způsobu vytýčování osy přesunu vznikají zákonitě požadavky, aby byly zvětšovány regulační jednotky, že jejich počty nepostačují. Myslím, že kdyby došlo k jejich dalšímu zvýšení, že by požadavky na jejich velikost rostly dále. Jde o to, zda je to vůbec nutné. Jsem toho názoru, že to nutné není.

Podívejme se na celý princip znovu a to z jiné strany. Představme si, že jsme připravili přesun divize na vzdálenost 150 km. Vyhledali jsme pro tuto divizi dvě osy, na tyto osy jsme vystavili dejme tomu rotu směrniců a na důležitých křižovatkách jsme organizovali pořádková stanoviště, při čemž na nejdůležitějších z nich jsme dali důstojníky štábu svazku. Toto všechno jsme připravili, uvedení zaujali svá místa a očekávají přesunující se jednotky. V této situaci dochází ke změně.

Změna přitom není jen náhodná, ale dochází k ní proto, že např. nadřízený velitel v důsledku vzniklé nové situace se rozhodl jinak, nebo na osách přesunu po atomových úderech je taková úroveň radiace, která vyžaduje jejich změnu. Co teď? Všichni víme, že není v silách nikoho, aby celý systém pořádkové služby stál a znovu postavil, aniž by při tom ztratil mnoho času. Bude tedy správné vzít novou rotu, postavit ji na nové osy a tak zabezpečit přesun? Mám za to, že ani to.

Podle mého názoru bude třeba nikoliv na místě přesunující se jednotky očekávat a usměrňovat, ale přesunující se jednotky vést.

Za tím účelem bylo by dobré, aby v každé divizi bylo ve štábu několik motocyklů (praporčků), kteří by byli speciálně k tomuto účelu školeni a používáni. Není ani vyloučena ta myšlenka, aby to byli příslušníci hudeb. V každém případě však by bylo správné, aby to byli příslušníci praporčického sboru. Jde totiž o to, aby to byli jednak vynikající řidiči motocyklu, a hlavně aby to byli lidé s vysokou autoritou.

Je samozřejmé, že právě oni to budou, kteří se zúčastní spolu s důstojníky štábu rekognoskace pochodových os a přímo při ní dostanou potřebné pokyny pro přesun a budou samozřejmě osy dododrobna znát. Znalost os jim bude velkou výhodou pro vlastní jejich činnost při přesunu. Kromě toho budou odpovědní za dodržování potřebné průměrné rychlosti (proto jsem uvedl vpředu, že budou i označovat úseky a odpovídající rychlost na nich) a budou odpovídat za pořádek na osách přesunu.

Jeich funkce bude pak během přesunu spočívat v tom, že se budou dva nebo tři navzájem překračovat a na důležitých křižovatkách budou propouštět vlastní proudy. Tím se octne taky na konci proudy. Mezitím však druhý předjede a na další křižovatce se celá procedura opakuje. Je jasné, že tam, kde se mohou osy přesunu křížit a může dojít ke kolizi s jinou jednotkou nebo svazkem, bude třeba, aby bylo pořádkové stanoviště staršího štábu, které celou záležitost řídí.

Důležitou a složitou otázkou bude spojení těchto orgánů. Myslím, že by to bylo proveditelné tak, že by na důležitých místech na ose přesunu a to zpravidla tam, kde budou pořádková stanoviště štábu, byla rádiová stanice na síti pořádkové služby, která by byla ve spojení s náčelníkem štábu přesunující se jednotky a na

přijmu v síti štábu armády. Takovým způsobem by bylo možné, aby celá činnost orgánů mohla být i operativně řízena a přechod na nové osy by byl snazší, než je tomu v jiném systému pořádkové služby. Úkolem těchto pořádkových orgánů by nebylo jenom zabezpečit rychlý přesun svazků podle plánu, ale i to, že by stále informovali svazek o radiální situaci a o situaci PVO, protože pro přesunující jednotku je to vždycky složitější, má-li se těmito zprávami zabezpečovat sama během přesunu. Při tom celkový přehled o svazku může velitel svazku získat tím, že vrtulníkem obletí jednotlivá pořádková stanoviště štábu a zde informace získá kromě svého vlastního pozorování za letu. S ohledem na zkušenosti bude správné, jestliže jednotlivá pořádková stanoviště budou v místech, odkud velitel svazku chce zprávy o přesunujících se jednotkách svazku a tím jejich předání bude zabezpečeno.

Mám za to, že by pro tuto funkci v divizi plně postačovalo 6 — 8 praporečků-motocyklistů, kteří by ji plně zastali. Kromě toho by to byli lidé stále v tomto oboru cvičení, kteří by získali vysokou odbornost a z ní nakonec i vyplývající velkou autoritu.

Je samozřejmé, že bude třeba rozlišovat i nadále řešení pořádkové služby v prostorech soustředění svazku a za jeho přesunu. V prostoru soustředění bude se provádět i nadále známým způsobem, za přesunu však to bude podle mého názoru třeba dělat tak, jak jsem naznačil.

Bylo by nesprávné, kdybych ovšem neukázal i na další důsledky celého řešení pořádkové služby. Bude jistě spočívat v tom, že celý týlový prostor např. frontu bude rozdělen na jednotlivé zóny ve kterých bude vždy odpovědný jeden velitel. Tento velitel podle pokynů štábu frontu bude pak plnit úkoly koordinační a bude řídit podřízené orgány.

*

Neměl jsem v úmyslu řešit do všech podrobností otázku pořádkové služby a ani bych nechtěl dělat konečné závěry. Jedno mi však, před tím, než jsem k napsání článku sedl, bylo jasné, že dosavadní způsob organizace pořádkové služby a hlavně řízení přesunů tak, jak ho provádíme, nevyhovuje. Chtěl jsem ukázat na některé možné cesty řešení tohoto problému. Bude třeba, aby se touto otázkou zabíralo více teoretických pracovníků, aby se touto otázkou zabírali zkušení důstojníci z praxe, kteří by tyto myšlenky dále rozvinuli. V každém případě jde o problémy velmi důležité a aktuální a jejich konečné dořešení pomůže nakonec i plnění rozkazu ministra národní obrany v otázkách umění organizovat a řídit daleké přesuny vojsk v podmínkách soudobé války.

Organizace boje s letectvem a s prostředky vzdušného napadení nepřítele ve frontové útočné operaci

(VM čís. 5/1961)

Podplukovník Josef Brož

Tento článek zdůraznil úzkou součinnost letectva při ničení prostředků protivzdušného napadení se štábem raketových vojsk a dělostřelectva. Já chci tuto nutnost podložit konkrétností při boji s prostředky protivzdušné obrany nepřítele. K tomuto úkolu je třeba vyčlenit potřebný počet jaderných náplní a domnívám se právě, že vševojskový štáb tento požadavek opomíjí.

Především pokládám za nutné osvětlit otázku prostředků protivzdušné obrany (PVO) u svazků americké armády. V současné době svazky a svazy americké polní armády nemají žádné organické prostředky PVO. Protivzdušná obrana vojsk je však řešena protiletadlovými řízeními střelami a PL dělostřelectvem, kterážto prostředky se přidělují

svazkům a svazům ze zálohy hlavního velitelství. PL dělostřelectvo je zpravidla určeno k boji s letouny v malých a středních výškách a je převážně přidělováno divizím a sborům. Prostředky, určené k ničení cílů především ve velkých a stratosférických výškách, jsou soustředěny na stupni svazu.

Americká polní armáda a komunikační zóna (průměrný počet prostředků připadající na polní armádu) může být posílena:

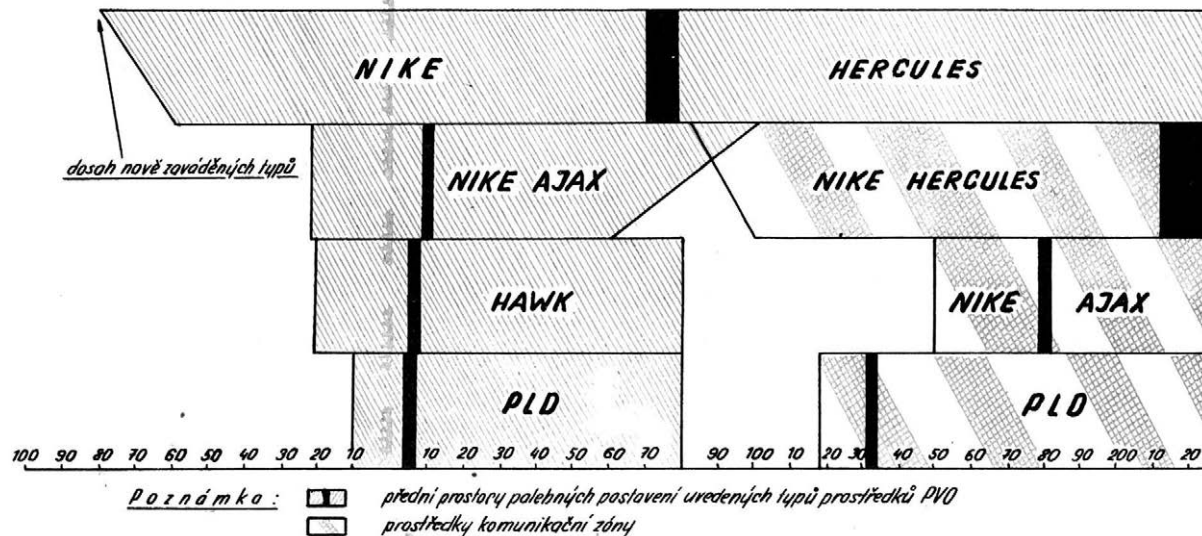
Druh materiálu	Polní armáda			Komunikační zóna		Celkem v pásmu pol- ní armády
	oddílů	z toho ponecháno u armády	celkem hlavní	oddílů	hlavní	
Oddíl 40 m/m PLK (dvouhlavňový)	21	9	672			21
Oddíl 75 m/m PLK SKYSWEEPER	8	2	144	5	90	13
Oddíl 90 m/m PLK	8	2	128	5	80	13
Oddíl PLRS NIKE AJAX	2	2	72	13	468	15
Oddíl PLRS NIKE HERCULES	2	2	96			2
Oddíl PLRS HAWK	6	3	144			6
Celkem	47	20	1256	23	638	70

Normy posílení umožňují dosáhnout u polní americké armády při maximální šířce pásma (180 km) a 267 bateriemi až 10 hlavní a odpalovacích zařízení na 1 km fronty. Většina přidělených oddílů PLRS polní armádě je ponechána v ruce velitele armády a používá se jich k PVO hlavního operačního uskupení, prostředků jaderného napadení všech druhů a ostatních objektů armádního významu. Přidělené prostředky PVO svazku, sboru, polní armády a komunikační zóny vytvářejí souvislou hloubku PVO celého prostoru operačního uskupení polní armády. Dosah prostředků PVO před přední okraj linie fronty je vzhledem k jejich takticko-technickým vlastnostem a jejich umístění (u nově zavedených typů PLRS) až 80 km. Největší palebná hustota těchto prostředků před předním okrajem je, podle obrázku 1, asi od 25 km a dále do hloubky sestavy nepřitele. Pro boj s těmito prostředky s použitím jaderných náplní pokládám za nutné uvést jejich krátkou charakteristiku: (viz tabulka na str. 76).

Z této krátké charakteristiky je vidět důležitost boje s prostředky PVO nepřitele. Na základě dálkového dosahu (okruhu účinnosti) prostředků PVO, pomíne-li se účinný výškový dostřel, jsou v další tabulce (příloha 2) zobrazeny údaje o počtu prostředků, které je nutno zničit k zabezpečení letounů na trase letu. Z tabulky vyplývá, že je např. k zabezpečení letu dopravní letecké skupiny operačního výsadku k vysazení do hloubky

Prostředky PVO			Charakteristika	Účinný výškový dostřel v km	Účinný dálkový dostřel v km	Palebná ustanovení od předního okraje v km	
						1. linie	2. linie
PL dělostřelectvo určené k ničení vzdušných cílů	v malých a částečně středních výškách	40 m/m PLK	oddíl má 4 bat. po 8 dvojkanónech, může být použit po četách a jednotlivých dělech, baterie zaujímá plochu 6—9 ha	4,6	8	0,7—0,8 a dále do hloubky	
	v malých a středních výškách	75 m/m PLK	oddíl má 3 bat., každá má 6 děl; může být použit k ničení pozemních cílů, obrněných vozidel; baterie zaujímá plochu 6—9 ha	5,6	10	3—3,5 a dále do hloubky	
	ve středních výškách	90 m/m PLK	oddíl má 4 bat. po 4 dělech; může být použit k boji s tanky; baterie zaujímá plochu 9 ha	10,7	15	7—10 a dále do hloubky	
PL řízené střely určené k ničení vzdušných cílů	v malých a středních výškách	HAWK	oddíl má 4 bat. po 6 odpalovacích zařízeních, po třech odpalovacích rampách. Oddíl má dva radiolokátory, což vytváří podmínky samostatné palby čtyř. Hlavice střel mají konvenční nebo jadernou náplň (0,1, 0,5, 2 kt). Baterie zaujímá plochu 16 ha	0,1—14	1,8—26	4—6	16—20
	ve velkých a stratosférických výškách	NIKE AJAX	oddíl má 4 bat. po 9 odpalovacích zařízeních. Na odpalovacím zařízení mohou být 4 střely. Průměrná plocha palby. postavení baterie 20 ha. Oddíl může být přepraven vzduchem	2—18	30—32	8—12	20—24
	ve velkých a stratosférických výškách	NIKE HERCULES	Oddíl má 4 bat. po 12 odpalovacích zařízeních. Palebné úkoly plní po bateriích. Hlavice jsou opatřeny konvenční nebo jadernou náplní 2 a 30 kt Palebné postavení baterie je na ploše asi 20 ha. Doba potřebná pro zaujetí bojové sestavy po přemístění asi 3 hodiny. Zvláštností je to, že může být použit k jadernému úderu na pozemní cíle s náplní 2,5 a 28 kt na vzdálenost 185 km	0,3—30	120—130	70—80	120—130

PROTIVZDUŠNÁ OBRANA V PÁSMU POLNÍ AMERICKÉ ARMÁDY

POČET PROSTŘEDKŮ PVO NEPŘÍTELE NA TRASE LETU, KTERÉ NUTNO ZNIČIT

PROSTŘEDKY PVO		ŠÍŘKA PÁSMA, VE KTERÉM NUTNO ZNIČIT PROSTŘED- KY PVO NEPŘÍTELE PŘI LETU VLASTNÍCH LETOUNŮ KM	POČET BATERIÍ PVO NEPŘÍTELE, KTERÉ NUTNO ZNIČIT NA TRASE LETU PŘI HLoubCE ÚKOLŮ				POČET PROSTŘEDKŮ K ZABEZPEČENÍ LETU							
			100 Km		200 Km		JADERNÝCH NÁPLNÍ	DĚLOSTŘEL. ODDÍLŮ	LETEK STIH. BOMB. LET.					
			PŘI LETU LETECKÉ SKUPINY DO											
			JEDNÉ TRATI	DVOU TRATÍCH	JEDNÉ TRATI	DVOU TRATÍCH							JEDNÉ TRATI	DVOU TRATÍCH
PL DĚLOSTŘEL.	40 mm PLK (dvojkono)	15	4	7	4	7			2	3				
	75 mm PLK SKYSWEEPER	20	2	3	3	5			1	2	1	1		
	90 mm PLK	30	5	6	5	6	3	4	1	1				
PL ŘÍZENÉ STŘELY	NIKE AJAX	60 - 64	4	4	6	6			1	1	3	5		
	HAWK	52	12	12	16	16	8-12	8-12	4	4				
	NIKE HERCULES	240 - 260	3-4	3-4	4-5	4-5	3-5	3-5						
	CELKEM		19-20 11	19-20 76	26-27 12	26-27 18	14-20	15-21	9	11	4	6		

100 km třeba zničit asi 19–20 protiletadlových baterií řízených střel a do hloubky 150 až 200 km 26–27 těchto baterií. K tomu dále přistupuje umlčení (zničení) 11–18 baterií PL dělostřelectva. K zničení těchto prostředků je zapotřebí asi 14–11 jaderných náplní 9–11 dělostřeleckých oddílů a 4–6 letek stíhacího bombardovacího letectva. Jelikož svazky nepřítelů budou působit po směrech (nesouvislé fronty), nemožou organizovat systém PVO tak úporně a účinně a konečně trasa letu dopravní letecké skupiny může vést v mezerách mezi svazky, možno pak uvažovat, že se tento počet sníží 2–3krát. Z tohoto hlediska můžeme počítat 5 až 10 jaderných úderů k zničení prostředků PVO na jedné nebo dvou osách. **Jadernými údery je třeba především ničit PL řízené střely, určené k ničení skupinových vzdušných cílů jadernou náplní (HAWK, NIKE HERCULES) a PL dělostřelectvo, které není v dosahu hlavnového dělostřelectva.**

Pro výše uvedený počet (5–10) jaderných úderů k zničení prostředků PVO je třeba asi 6 odpalovacích zařízení takticko-operačního typu a 4 odpalovací zařízení taktických raket. Dále nutno k umlčení (ničení) přibrat asi 3–5 dělostřeleckých oddílů a 2–3 letky stíhacího bombardovacího letectva. Z uvažovaného počtu odpalovacích zařízení je zřejmé, že vzhledem k šířce a hloubce pásma umlčení prostředků PVO bude nutné přibrat dva oddíly vojskových raket svazků 1. sledu. Dále je třeba, aby ze 6 zařízení takticko-operačního typu byla polovina frontového a polovina armádního typu. K zabezpečení operačního výsadku na trase letu nutno přibrat jak raketové prostředky armády 1. sledu, tak i frontové prostředky. Jelikož dopravní letecké skupiny výsadku se vracejí zpravidla po jiné trase, bude zničení prostředků PVO nepřítel vyžadovat obdobný počet úderů. Proto i zpáteční trasu letu musíme pečlivě vybírat.

Z uvedené činnosti můžeme pro práci štábů učinit některé závěry.

Tak způsob boje s prostředky PVO nepřítel je dosud ve štábech, hlavně vševojskových, opomíjen. Hlavní pozornost je třeba věnovat studiu charakteru bojové činnosti a rozmístění bojové sestavy PVO nepřítel.

Přidělením dvou oddílů NIKE HERCULES polní americké armádě se prakticky zvýší počet prostředků jaderného napadení, schopných též úderů na pozemní cíle o 96 odpalovacích zařízeních. Proto ničit tyto prostředky je třeba, vzhledem k jejich univerzálnímu použití a k možnosti ničení našich leteckých jednotek (útvárů), v celém pásmu činnosti frontu podobně jako pozemní prostředky jaderného napadení. Též cíle u protiletadlových prostředků nepřítel budeme delimitovat podobným způsobem jako u pozemních prostředků jaderného napadení. Začleněním PL řízených střel dosáhl nepřítel souvislosti PVO do celé hloubky pásma bojové činnosti polní armády. Proto při plánování bojového použití jaderných zbraní nutno počítat s určitým počtem jaderných náplní k ničení systému PVO nepřítel. Při tomto úkolu nutno přihlídnout k bojovému použití letectva, počtu vlastních jaderných náplní a počtu prostředků PVO nepřítel. Podle možných objektů PVO, uvedených v tabulce (příloha 2), v rámci frontové operace možno počítat s vyčleněním 10–20 jaderných náplní. Tímto počtem může být vyřazen hlavní systém PVO v pásmu bojové činnosti armády nepřítel.

Hromadný úder na zjištěné prostředky PVO nepřítel je třeba zahájit v okamžiku, kdy vlastní letouny se přiblíží na vzdálenost 80 km k linii fronty. Umlčení PL dělostřelectva nutno ukončit do doby přiletu letounu na vzdálenost asi 10 km k přednímu okraji. Je třeba úzké součinnosti štábu raketových vojsk a dělostřelectva s leteckým štábem, aby byla časově sladěna činnost letectva s úderem. Rovněž je třeba upřesnit trasu a výšku letu. Vždyť při letu ve výšce nad 5 km není zapotřebí umlčovat 40mm PLK a při zvoleném příkladu sniží se nám potřeba o 1–2 dělostřelecké oddíly.

V uvedeném příkladu ničení systému PVO nejsou zahrnuty radiolokační stanice těchto prostředků. Stávající typy radiolokátorů (střelecké) jsou umístěny v blízkosti nebo v prostoru palebných postavení PL baterií a budou tedy ničeny současně s bateriemi. K vyřazení palebného systému postačí umlčení těchto střeleckých radiolokátorů. Ovšem něco jiného je umlčení tzv. operačních středisek. Tato radiolokační střediska (ústředny) získávají údaje o vzdušných cílech, upřeshňují objekty a koordinují činnost podřízených útvarů nebo skupin. Vyřazení těchto objektů jen částečně ovlivní bojové použití palebného systému podřízených útvarů.

K organizaci a přemístování míst velení

(VM čís. 1/1962)

Podplukovník Jaromír Langer

V soudobých podmínkách operací nabývá na významu organizátorská a řídicí práce. Velení vojskům, odpovídající situaci, která se vytvořila na bojišti, reagující pohotově na všechny změny v poměru sil a k možnostem vojsk, je jednou z podmínek úspěchu v boji a operaci.

K této problematice byl uveřejněn článek plukovníka Varvařovského.

Domnívám se, že vzhledem k důležitosti těchto otázek je vhodné připojit několik poznámek a poznatků tak, jak se nám prakticky ukázaly na TVS.

Ukazuje se nezbytným, aby místa velení byla analogická od nejnižšího stupně až na stupeň front, samozřejmě co do počtu osob a techniky, odpovídající stupni, který tvoří. Tato jednotnost se týká zejména vnitřní struktury PVS, VS a TVS.

Považuji za velmi účelné, aby velitelská stanoviště na stupni svaz a vyšší operační svaz byla tvořena **systémem kolektorů** (pracovních skupin), které by byly složeny podle funkčních určení. Tvoření těchto kolektorů je důležité z hlediska velení, spojení, ochrany a obrany, přemísťování. Vzdálenosti mezi kolektory budou vycházet z podmínek terénu, z možnosti obrany těchto míst, z protiatomových hledisek a podobně.

Rozmísťování takovýchto kolektorů musí vycházet ze zásady, aby jejich uspořádáním byla do maximální možné míry zvýšena součinnost mezi jednotlivými celky. Tak např. pro TVS: Oddělení plánování dopravy — automobilní oddělení — silniční oddělení atd.

Je účelné tvořit menší celky, schopné okamžitě pracovat a to i za pochodu, přestávek a také zanedlouho po přesunu na novém místě. Činnost místa velení svazu nebo vyššího operačního svazu je v současných podmínkách příliš stacionární, a trvá mnoho času po přesunu, než se vše rozmístí, naváže spojení atd.

Je nutno se zamyslet, jak dlouho bude místo velení pracovat na místě. Tak např. vzhledem k postupu vojsk, k nutnosti manévru míst velení na stupni vyššího operačního svazu se ukazuje nezbytným přemísťovat se denně. Uvažujeme-li vzdálenost

přemístění do 100 km (prakticky 120 km), to jest 4 hod. přesunu, k tomu čas na přípravu k přesunu a čas na rozmístění, dále i tu okolnost, že ve složité operační situaci se mohou vyskytnout různé ztrátové časy před zahájením i za přesunu (tzn. např. vyčkávání na rozkaz k zahájení přesunu, činnost nepřítel atd.), může přesun trvat 8—12 hodin, tj. téměř 50 % času dne.

Z tohoto závěru vyplývá řada dalších úvah:

— místa velení nutno rozmísťovat pokud možno co nejvíce podél komunikací tak, aby výjezd z prostoru rozmístění byl rychlý a bez komplikací;

— z hlediska přemísťování je nutné řešit i výstavbu jednotlivých míst velení, zejména spojovacími prostředky, polním zařízením a vhodnými typy dopravních prostředků;

— je nutné vyřešit organizační předpoklady, které by umožňovaly práci jak na novém, tak i na původním místě velení (tzn. zdvojení určitých prvků).

Z těchto hledisek vidím u TVS vyššího operačního svazu tato opatření:

— vybavit TVS štábními autobusy s přístřešky, které by byly skladné, snadno a rychle smontovatelné, vybavené osvětlovacími prostředky jak s centrálním, tak i s **místním** zdrojem energie.

Na určitý počet štábních autobusů přidělovat vleky, upravené jako pracovní, ve kterých by během přesunu byl dopravován polní materiál toho onoho kolektoru. Tím by se ušetřila nákladní auta, zkrátily by se proud vozidel na přesunu, zrychlila by se práce na novém místě. Tyto přednosti by vyvážily zdaleka nevýhodu vleku, protože na tomto stupni velení tak či onak charakter terénu musí dovolovat zajištění s vlekem. V praxi jsme toto vyzkoušeli na stupni svazku a s úspěchem;

— vybavit místo velení prakticky **dvěma** soupravami hlavních spojovacích prostředků. Spojovací materiál musí být součástí pracoviště, zejména dispečink, telefonní přístroj s určitou délkou kabelu. Rádiove stanice musí být rozmístěny tak, aby dovozovaly pracovat jak na místě, tak i při za-

řazení do proudu (a to v jednotlivých sledech, což je velmi důležité) a i za pochodu; — ke každému vozidlu určit **záložního řidiče**, který by kromě své základní povinnosti nahradil v řízení vyčerpaného řidiče, plnil i ostatní úkoly — jako pracovní jednotka v rámci kolektoru — jako jednotka ochrany a obrany — eventuálně jako spojář k instalování telefonního a dispečinkového spojení. I když se zdá neúměrné zvyšovat takto počty, relativně vyloučením ostatních pomocných jednotek by počet osob celkově klesl.

Několik poznámek z praxe k **organizaci a provádění přesunu**. I zde je nutné věnovat neustálou pozornost nácvikům. To znamená cvičit řidiče jízdy v proudech; velitele kolektorů, vozů, řidiče, spojovací a pomocný personál v řízení proudů v co nejkratších lhůtách, stanovit signály pro vyjždění jednotlivých sledů z prostoru rozmístění do pochodových sestav atp.

Vlastní přesun i dnes — v podmínkách cvičení — naráží na řadu potíží. Není dosahována potřebná rychlost proudů, přesuny trvají tudíž déle, než stanoví plán a není vždy jisto, zda nějaké to vozidlo nezabloudí. Málo pozornosti se věnuje bojovému zabezpečení.

Ukazuje se, že je-li nařízena rychlost

přesunu 30 km/hod., je nutno na volných úsecích cesty mít rychlost minimálně 50 km za hodinu. V praxi se několikrát potvrdilo, že při dobrém vedení proudů vzdálenost 120 km se překoná ne dříve než za 4 hod. za předpokladu, že v proudu jsou zařazena vozidla podobného typu (např. štábní autobusy, automobily zn. GAZ atp.).

Rovněž je velmi důležité, aby každý velitel vozu plnil odpovědně své povinnosti, připravil se na přesun, důkladně prostudoval trasu na mapě a během jízdy stále sledoval jak komunikaci, tak i osu na mapě a nespolehl se pouze na předcházející vozidlo. Dojezdy do nového prostoru musí být zvlášť dobře regulovány. Zajžděním, popojžděním a blouděním vozidel na novém místě se ztrácí dost času.

Daleko více pozornosti musíme věnovat **všestrannému zabezpečení přesunu**, přihlídneme-li k složité operační, bojové a radiční situaci na frontě. Tak např. samostatné jízdy náčelníckých vozidel (bez zajištění) po ose asi nebudou možné, rovněž nelze si představit přesun proudů bez několika motospojek, bez vybavení proudů obrněnými transportéry, bezzákluzovými děly, protiletadlovými kulomety, vyprošťovacími auty a prostředky k rychlému odstraňování zatarasů na komunikacích.

Plánování a organizace přesunů na velké vzdálenosti

(VM č. 1/1962)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Článek je zaměřen na plánování a organizaci přesunů na velké vzdálenosti armády druhého sledu frontu převážně vlastními silami a prostředky.

Vliv na plánování, organizaci a na bezprostřední zabezpečení přesunu na velké vzdálenosti bude mít však i řada jiných složek frontu.

K základním činitelům, zabezpečujícím úspěšné plánování i provedení přesunů na velké vzdálenosti patří i dobře organizovaná součinnost se všemi složkami, které se na přesunech budou bezprostředně podílet.

Bude to především operační správa frontu, která bude určovat nejen pásmo přesunu armády druhého sledu, prostor a čas jejího zasazení, ale i komunikace a důležité přechody přes horská pásma a

význačnější vodní toky a dobu, po kterou budou tyto pro přesunující se armádu vyhrazeny.

Ve vyhrazeném pásmu pro přesun armády druhého sledu frontu bude se přesunovat i řada záloh, samostatných útvarů a svazků bezprostředně podřízených frontu a dále týlové útvary. Z tohoto důvodu má zásadní význam, aby operační správa určila průběh jednotlivých silničních tras a dobu jejich vyhrazení.

Operační správa musí zabezpečit ekonomické využití stávající komunikační sítě, která je v daném prostoru a uspokojit jak potřeby týlu, tak i přesunujících se svazků druhosledové armády. Toto centrální řízení je schopné zabezpečit přesuny i ve složitých bojových podmínkách, kdy použitím hlavně atomových zbraní bude do-

cházet velmi často k odklonům od určeného silničního směru. Určení silničních tahů štábem přesunující se armády druhého sledu frontu může vést k dezorganizaci přesunů a vytvořit nepříznivé podmínky pro ekonomické využití silniční sítě. Štáb přesunující se armády druhého sledu frontu nezná organizaci tylových převozů frontu a manévr frontových tylových útvarů a zařízení. Tak by se mohlo stát, že by silniční tahy, určené pro operační přesuny, se křížily se silničními tahy vyhrazenými pro tylové převozy. Tylové převozy by bylo nutno po dobu operačních přesunů omezit, což by se mohlo nepříznivě projevit na včasném tylovém zabezpečení armád prvního sledu. Proto by bylo účelné, aby silniční směry pro operační přesuny a pro převozy týlu se nekřížily, ale probíhaly paralelně.

Pro přesuny na velké vzdálenosti bude mít velký význam i určení jednotlivých přechodů přes důležité překážky a vyhrazení doby jejich možného využití. Vyplyvá to z toho, že vhodných přechodů pro zabezpečení operačních přesunů a tylových převozů bude značně menší procento než vhodných silničních tahů, i když se budou v těchto přechodech kanalizovat.

V určitém časovém období budou vedle sebe paralelně probíhat **tylové převozy i operační přesuny**. Proto je nutné již předem plánovat možné objížďky všech citlivých míst na silničních tazích, aby nevzniklo nežádoucí křížení **zájmových silničních tahů**.

Kolektiv štábu druhého vojenského okruhu správně zdůrazňuje nutnost využít pro přesuny na velké vzdálenosti těch nejvyšších silničních tahů. Tento požadavek však mají i složky týlu, které budou muset v době operačních přesunů buď na shodné zájmové silnici provoz buď dočasně přerušit, nebo přejít na směr záložní.

Z toho, co jsem uvedl, vyplývá nutnost centrálního řízení provozu na silniční síti, aby tak byly co nejlépe sladěny jak zájmy týlu, tak i potřeby přesunující se armády druhého sledu.

Na zabezpečení přesunů armády druhého sledu frontu bude se dále bezprostředně podílet i náčelník ženijního vojska frontu potřebnou úpravou určených silničních tahů.

Ženíjní útvary a svazky frontu budou pak zabezpečovat sjízdnost os přesunu až do prostoru nasazení.

Ženíjní útvary frontu budou upravovat silniční síť před přesunující se armádou

druhého sledu frontu a to zpravidla po etapách, které budou zpravidla určovány prostory denního odpočinku.

Náčelník ženijního vojska frontu musí proto znát včas silniční tahy a dále požadavky, které musí pro přesun zabezpečit.

Konečně na technické úpravě os přesunu se musí podílet v nejnútnejší míře i ženijní útvary a svazky přesunující se armády druhého sledu frontu, poněvadž zvláště v soudobých bojových podmínkách je možnost dalšího ničení již upravených os, určených pro přesun. Druhosledová armáda bude moci za přesunu a zvláště v jeho konečné fázi, využívat poměrně málo těch opatření, která provedly armády prvního sledu, obzvláště v případě, bude-li zasazována na samostatném směru v mezeře mezi dvěma armádami.

Armáda druhého sledu frontu bude část přesunu uskutečňovat i v operačním tylovém prostoru a to jak armád prvního sledu, tak i frontu, ve kterých je udržována silniční síť v rozsahu, nezbytném pro zabezpečení tylových přesunů a odsunů.

Tak např. v tylovém prostoru frontu až po příčnou silnici, procházející pohyblivými armádními základnami, mohou být od příčné silnice, procházející předsunutými frontovými základnami, udržovány za každou z prvosledových armád jedna až dvě silnice základní, jedna silnice kontrolovaná a jedna silnice záložní.

Pokud jde o silnici základní, budou to ty nejlepší a nejvyšší silniční tahy, které umožní nejen nejkratší spojení mezi tylovými útvary a zařízeními frontu a armád, ale zabezpečí i potřebný provoz s požadovanou kapacitou 6 — 7 tisíc vozidel za 24 hodin. Budou to silniční tahy dvoupruhové s únosností silničních objektů 40 až 60 t. Na základních silnicích bude pak plně rozvinuta pořádková služba, která bude na těchto silnicích udržovat provoz trvale, přičemž její stanoviště budou zpravidla v prostorech nejdůležitějších křižovatek. Každá ze silnic základních spolu se silnicí kontrolovanou bude mít své označení. Mimo vlastního označení silnice rozmístuje se podél silničního tahu celá řada smluvných značek, které jsou shodné se značkami, kterých používá veřejná bezpečnost a které mimo upřesnění směru vyjadřují takové příkazy, které jsou pro zabezpečení plynulého provozu nezbytné.

Z hlediska řízení provozu v tylovém prostoru dělí se tento na **silniční zóny**. Podle podmínek mohou to být zóny podélné nebo příčné. Každá zóna se pak rozděluje

na silniční rajóny a každý rajón pak na silniční úseky.

Provoz v silniční zóně zabezpečuje silniční brigáda, v silničním rajónu pak silniční prapor a na silničním úseku pak silniční rota. Příčná zóna postihuje zpravidla celou šířku útočného pásma frontu a je omezena buď zadní hranicí týlového prostoru, nebo přední hranicí předchozí silniční zóny nebo zón, dále pak pravou a levou hranicí frontu a konečně přední hranicí. V příčné silniční zóně se pak zpravidla organizují silniční rajóny příčné. **Velitelem silniční zóny je velitel silniční brigády**, který odpovídá za plynulý provoz ve své zóně. **Veliteli jednotlivých silničních rajónů jsou pak velitelé silničních praporů.**

Za příznivých podmínek mohou být zřizovány i silniční zóny podélné. Za každou prvosledovou armádou může být zřízena jedna podélná silniční zóna, která se pak zpravidla dělí na příčné silniční rajóny. V těchto organizačních celcích je provoz zabezpečován tak, že na stupni silniční brigáda, silniční prapor a silniční rota zřizují se podél základních silnic dispečerská stanoviště, která podle přesně stanovených grafikonů řídí provoz na silničním tahu. Tyto grafikony přesunů jsou pak výslednicí součinnosti dohovorů mezi operační správou, hlavním týlem a jednotlivými druhy vojsk, které hodlají základní silnice pro přesun využít. Určující instancí, pro koho bude na určitou dobu základní silnice vyhrazena, je operační správa, přičemž přednost v určení pořadí přesunu může být určena: raketové útvary a svazky, operační přesuny, pohonné hmoty, munice a ostatní přesuny, zabezpečující materiálně technické zabezpečení vojsk.

Orgány pořádkové služby pak nepropustí žádný proud na základní silnici, který není v grafikonu provozu uveden.

V každé silniční zóně a silničním rajónu působí pak i jednotky a útvary mostní a stavební, které mají za úkol zabezpečit trvalou sjízdnost základních a kontrolovaných silnic.

Mimo pořádkových a dispečerských stanovišť se zřizují na základních silnicích i kontrolní stanoviště, jejichž úkolem je vyloučit všechny činitele, které by mohly narušit plynulý provoz na silniční síti. Mimo to na takto užívané silniční síti zřizují se v každém silničním rajónu skupiny **etapních stanic**, které mají za úkol zabezpečit přesunující se menší skupiny osob a techniky, které s sebou nemají ani hospo-

dářské ani technické prostředky, které jim zajišťují všestranné zabezpečení během přesunu.

Z tohoto krátkého charakteru silničního zabezpečení v týlovém prostoru frontu prováděného silničními a mostními útvary a svazky, které jsou prostředky náčelníka týlu frontu, jasně vyplývá, že bude-li pro přesun armády druhého sledu využito na určitou dobu některé ze základních silnic, na kterých je plně rozvinuta pořádková služba, bude tím rozsah úkolů, vyplývajících z povinností organizovat pořádkovou službu z počtů přesunujících se svazků, značně snížen.

Nelze však říci, že by v případě dočasněho využití základní silnice, na které je pořádková služba zabezpečena týlem, nebylo nutno z řad přesunujících se svazků vyčleňovat vůbec žádnou pořádkovou službu. Se zřetelem k možnostem, které silniční útvary týlu pro zabezpečení řízení provozu v týlovém prostoru mají, budou jednotlivá stanoviště od sebe navzájem vzdálena 10 — 15 i více km.

I když budou úseky silničních tahů mezi jednotlivými stanovišti pečlivě vyznačovány smluvními znaky, přeci je podle zkušeností z posledních cvičení, hustota pořádkových stanovišť poměrně řídká. Bude proto účelné, aby v případě operačních přesunů, bude-li využíváno některé ze základních silnic, byla stálá síť pořádkových stanovišť ještě doplňována pořádkovými stanovišti, vyčleněnými z řad přesunujících se svazků.

Bude-li pro přesun armády druhého sledu využíváno některé ze základních silnic, je nutné v součinnostním dohovoru s příslušnými orfány týlu frontu upřesnit způsob označení silničního tahu a to jak pro denní tak i noční provoz, předem vytyčené a upravené objíždky, záložní mostní přepraviště a jejich charakter, rozmístění pořádkových stanovišť na silničním tahu a popřípadě i využití etapní služby.

Na ostatních silničních tazích, které bude pro přesun armády druhého sledu mezi jednotlivými prostory denního odpočinku např. udržovat a upravovat ženijní vojsko frontu, bude nutno organizovat pořádkovou službu z řad přesunujících se svazků v plném rozsahu.

Jak konečně bylo i v článku kolektivu štábu druhého vojenského okruhu zdůrazněno, je nutné pečlivě studovat každý silniční tah před vlastním plánováním přesunů.

Studium jednotlivých silničních tahů dá potřebné podklady pro zplánování pře-

sunu a opatření, která zabezpečí nerušený průběh vlastního přesunu.

Nejlepší silniční tahy budou procházet nejdůležitějšími silničními uzly, které budou představovat pravděpodobné cíle atomového napadení. Proto právě na nejkvalitnějších silničních tazích bude počet objízdek citlivých míst značně vysoký, což nepoměrně protáhne délku silničního tahu, stanoveného pro přesun. Prodloužení jednotlivých silničních tahů se projeví nejen na prodloužení doby potřebné pro přesun, ale podstatně i zvýší potřebu pohonných hmot, což opět se projeví ve zvýšených požadavcích na zásobování PHM.

Při vyhodnocování silniční sítě bude-me jednotlivé silniční tahy volit tak, aby procházely a přecházely **pokud možno co nejmenší počet přirozených překážek**, jako jsou rozsáhlé lesní komplexy a širší vodní toky. Lesní komplexy sice do určité míry usnadňují maskování a skrytí přesunu, avšak na druhé straně při použití atomových zbraní může dojít nejen k vytvoření souvislých, těžko zdolatelných lesních závalů, ale i k rozsáhlým lesním požárům, které mohou rovněž použití silničního tahu zcela znemožnit. Další závažnou přírozu-překážkou, která může do značné míry ovlivnit průběh přesunu, jsou vodní toky. Je žádoucí, aby na vybraných silničních tazích bylo co nejméně širokých vodních toků. Čím větší bude počet mostních přechodů, jako jsou např. mosty na plovoucích podporách nebo i nízkovodní mosty dřevěné, tím více bude bržděno vlastní tempo přesunu, přičemž toto tempo bude značně rozdílné a jeho pokles bude největší právě v prostorech mostních přechodů, kde pro každý typ mostu je stanovena určitá přípustná rychlost přejezdu. Tak např. rychlost přejezdu po mostě ze soupravy SMS je 15 km za hodinu. To může vést k značnému nahromadění útvarů v prostoru přechodu a na druhé straně může dojít k roztržení jednotlivých proudů. Jak zkušenosti ukázaly, jeví se nejvýhodnějším volit takové silniční tahy, které překračují pouze horní toky řek nebo takové, které probíhají přímo po rozhraní jednotlivých vodních předělů.

Při volbě silničního tahu budeme věnovat pozornost i horským pásmům, která mohou v podstatně míře ztížit přesun tím, že se zpravidla vyznačují malou hustotou silniční sítě a silniční síť je kanalizována do jednotlivých přechodů. Tempo přesunu ovlivní zde hlavně značné výškové rozdíly, nehledě již k tomu, že délka silničních tahů se vlivem přizpůsobení k terénu znač-

ně prodlouží. Poměrně malá hustota silniční sítě v prostorech horských pásem silně omezí i manévry a možnost přechodu z jedné komunikace na druhou. Silná členitost terénu v prostoru horských pásem bude sice poskytovat větší ochranu vůči ničivým účinkům zbraní hromadného ničení, ale na straně druhé může naopak značně ztížit možnost rychlého opuštění prostoru, do kterého byl proveden úder atomovými zbraněmi. Výhodnějším bude proto takový směr, který se vyznačuje vysokou hustotou silniční sítě, která zabezpečí možnost všestranného manévru. Porovnáme-li hustoty silniční sítě v jednotlivých terénních celcích, pak vidíme, že největší hustoty silniční sítě jsou v terénu rovinatém a dále pak v podhůří horských pásem. Poněvadž rovinatý terén umožňuje plně uplatnění ničivých účinků atomových zbraní, nutno jako výhodné považovat hlavně ty silniční směry, které probíhají v podhůří, kde bude zabezpečena nejen dostatečná možnost manévru pro přesuny a přepravy, ale i vyšší ochrana před ničivými účinky atomových zbraní.

Kolektiv štábu 2. vojenského okruhu sice ve své práci zdůrazňuje, „že je třeba počítat s aktivní činností nepřítele, který se bude snažit přesun armády znemožnit, anebo alespoň jej pokud možno co nejdéle zdržet“, avšak dále se otázkou ochrany silnic a důležitých objektů na směrech přesunů nezabývá. Na vlastním území budou tento úkol plnit příslušné orgány teritoria, avšak v prostoru mimo vlastní území bude nutno se s touto otázkou vážně zabývat, poněvadž vyřazení citlivých míst na silniční síti může být provedeno nejen údery at již pomocí raket nebo letectva, ale i činností diverzní a konečně proniknutím na silniční síť, určenou pro přesun armády, civilního provozu, které může podstatně snížit tempo přesunu.

V týlovém prostoru fronty je tento úkol na silnicích, kde je zabezpečován provoz silničními a mostními útvary a svazky, řešen speciálními jednotkami obrany a ochrany silnic a mostů. Funkci ochrany silnic a důležitých objektů na silniční síti nemůže v plné míře zabezpečit pořádková služba, poněvadž jednotlivá pořádková stanoviště jsou početně slabá a navzájem od sebe dosti vzdálená. Proto tato stanoviště mohou plnit současně úkol obrany a ochrany pouze v tom prostoru, ve kterém plní úkoly pořádkové služby. Proto tam, kde se to ukáže zvláště potřebné, budeme určovat **speciálně vyčleněnou jednotku**.

Konference k vědecké práci v armádě

Celoarmádní konference k otázkám dalšího rozvoje vědecké práce v ČSLA

Plukovník Josef Průša

V květnu t. r. konala se celoarmádní konference k otázkám dalšího rozvoje vědecké práce v ČSLA. Přípravy konference se zúčastnila celá řada kolektivů i jednotlivců ze všech složek našich ozbrojených sil. Vlastního jednání konference se zúčastnili též pracovníci ústředních řídicích orgánů, vysokých vojenských škol, vědeckovýzkumných pracovišť, štábů a vojsk. Jednání konference probíhalo v první části ve čtyřech sekcích:

1. vojenskovědecké;
2. společenských věd;
3. technického rozvoje;
4. lékařské.

V druhé části byly výsledky jednání sekcí projednány a prohloubeny ve čtyřech problémových pracovních skupinách:

1. pro řízení, koordinaci a plánování vědecké práce;
2. pro rozvoj vědeckovýzkumné základny;
3. výchovy vědeckých kádrů;
4. pro metodologické problémy vědecké práce v armádě.

Konferenci zahájil úvodním projevem s. ministr národní obrany. Na závěr byla přednesena doporučení problémových komisí a závěr s. ministra.

Tímto příspěvkem chci seznámit čtenáře s hlavními myšlenkami úvodního projevu s. ministra národní obrany a s obsahem závěrečných doporučení konference.

Pokud jde o diskusi konference, řada diskusních příspěvků byla již zveřejněna v průběhu přípravy konference (též na stránkách Vojenské mysli) a další budou zveřejněny podle příslušných vědních oborů v odpovídajících časopisech a materiálech.

* * *

Z úvodního projevu s. ministra národní obrany uvedu jen nejzávažnější myšlenky.

Misto, možností a povinností naší armády v oblasti vědeckovýzkumné práce v rámci veškeré socialistické vojenské vědy hodnotí s. ministr takto:

Naše armáda je pevnou součástí spojeneckých ozbrojených sil socialistického tábora. Vedoucí politickou a ekonomickou silou tohoto tábora je Sovětský svaz. Piliřem obranného systému států Varšavské dohody jsou sovětské ozbrojené síly a naše armáda plní v tomto systému sice důležitý, ale přece jen dílčí úkol, úměrný našim možnostem.

Jedině Sovětský svaz disponuje všemi prostředky vedení soudobého ozbrojeného zápasu, zejména nukleárními hlavicemi a jejich raketovými nosiči, i raketami globálními, a proto také jedině Sovětský svaz může poskytnout svým vědeckovýzkumným kádřím všechny podklady, potřebné pro vědecké rozpracování teorie a základních strategických koncepcí globální války dvou protichůdných politickoekonomických soustav současného světa.

V rámci těchto koncepcí pak jsou před naší ČLSA postaveny jasné, operačně strategické požadavky a proto také jedině v rámci těchto koncepcí je možno uplatnit celou vědeckovýzkumnou kapacitu našich ozbrojených sil.

Kapacitu naší vědeckovýzkumné základny nesmíme rozptylovat a bezvýsledně utápět ve vymyšlených nepodložených strategických fantaziích. Naopak, musíme všechny síly soustředit na vědecké rozpracování vytyčených úkolů, na vyřešení spjatých s nimi problémů, které nikdo jiný za nás řešit nebude.

Při posuzování úkolů naší vojenské vědy musíme mít stále na mysli, že naše armáda, jako součást Spojených ozbrojených sil, stejně jako ostatní socialistické armády, je budována komunistickou stranou na zásadách marxisticko-leninského učení o válce a armádě, které je současně filosofickým základem socialistické vojenské vědy.

Kromě pevné jednoty, která se na zásadách marxismu-leninismu stále upevňuje, spočívá naše síla i v jednotném chápání zásad soudobé operace a boje v duchu společných řádů a směrnic, Spojeného velení, i ve stále se prohlubující organizační jednotě a postupné unifikaci výzbroje Spojených ozbrojených sil.

I naše vojenskovědecké úsilí musí proto směřovat k tomu, aby se upevňovala jednotnost, semknutost a naše součinnost, abychom k dosažení všestranné převahy nad nepřítelem využili ty silné stránky Spojených ozbrojených sil, jimiž se lišíme od vojsk NATO.

Dalším základním problémem vědeckovýzkumné práce v ČSLA je účinnost této práce a její přínos praxi.

Jen tehdy, když se výsledky řešení vědeckovýzkumného úkolu kladně projeví v oblasti operačně taktické, či v oblasti mobilizace, v oblasti technického vybavení vojsk, anebo v oblasti jejich výchovy a výcviku, tj. ve zkvalitnění naší celkové bojové připravenosti, jen tehdy bylo vynaložené úsilí efektivní a jen tehdy mělo své oprávnění.

Přirozeně nemáme na mysli takový přístup k hodnocení účinnosti vědecké práce, kdy se hodnotí vědecká práce jako efektivní jen tehdy, odpovídá-li momentálním a bezprostředním požadavkům denní praxe. Takový jednostranný, neperspektivní přístup se dnes u naprosté většiny našich velitelů a štábních pracovníků neprojevuje. Je však přirozené a správné, jestliže náročně a kriticky posuzují činnost a výsledky práce v našich akademických a na ostatních vědeckovýzkumných pracovištích. Je proto nutno hledat další cesty, umožňující našim velitelům a štábním pracovníkům, vedle vlastní jejich účasti na přímém řešení vědeckovýzkumných úkolů, i jejich účast a spolupráci při posuzování teoretické, vědeckovýzkumné práce našich akademií a vědeckovýzkumných pracovišť a to nejen po dokončení jednotlivých úkolů, ale hlavně již v procesu jejich rozpracování.

V souvislosti s otázkami účinnosti vědeckovýzkumné práce v naší armádě hodnotí pak úvodní projev soudruha ministra i dosavadní výsledky jednotlivých oborů vědecké práce v ČSLA.

Vojenskovědecká práce, i když v jednotlivých otázkách dosáhla úspěchu, ve svém souhrnu nedokázala se probojovat do čela vědecké práce v naší armádě. V důsledku toho nemohla dosud ovlivňovat vytýčování úkolů ostatním oborům vědecké práce v armádě, nemohla dost účinně pomáhat usměrňovat je na problematiku, jejíž úspěšné řešení má závažný dopad na celkovou bojeschopnost našich ozbrojených sil.

Na katedrách vysokých vojenských škol nebyly dosud vytvořeny potřebné podmínky, aby katedry mohly se stát skutečným centrem vojenskovědecké práce v naší armádě. A to zdaleka není jen otázka kvantitativního posílení kateder, ale především je to otázka účelné a efektivní organizace učebně výchovného procesu, odbourání přebujelých administrativních forem řízení a práce na našich vojenských vysokých školách vůbec, zkvalitnění další výchovy a dalšího růstu dnešních vědeckých pedagogických kádrů, je to i otázka vhodného zapojení diplomových a disertačních prací do plánů vědecké práce kateder atd.

Ani na úseku našich vojsk a štábů do procesu vědeckovýzkumné práce nebyl dosud realizován správně vytýčený požadavek maximálního využití praktických zkušeností našich vojsk. Nelze zajistit předpokládat, že by všichni naši velitelé a příslušníci štábů byli do procesu vědecké práce zapojujání osobním rozpracováváním mnohostránných písemných elaborátů; musíme však dosáhnout, aby velitele a štáby armád, divizí a útvarů se účastnili na shromažďování potřebných statistických údajů z bohaté praxe života vojsk, na zevšeobecňování vlastních zkušeností, na posuzování konečných i dílčích teoretických závěrů vědeckých pracovníků, na realizaci zkušeních a studijních cvičení a zaměstnání apod. Stejně tak je v možnostech i schopnostech našich štábů vědecky řešit vlastní problémy a otázky praktického života.

Konečně v oblasti vojenskovědecké práce bude nutné hlouběji promyslet i účinnější způsob přímého zapojení složek MNO a GŠ do řešení základních úkolů vojenskovědecké práce.

V oblasti společenských věd se v posledních letech vědeckovýzkumná práce stala jedním z prvořadých úkolů v celém systému řízení vojenského školství Hlavní poli-

tickou správou. Byla realizována řada opatření, která přispěla k vybudování a upevnění vědeckovýzkumné základny. Bylo zřízeno několik zvláštních vědeckovýzkumných pracovišť, která se postupně stávají centry výzkumu v jednotlivých směrech. Rovněž na společenskovědních katedrách VPA KG a VA AZ jsou vytvořeny podmínky, umožňující intenzivní zapojení pedagogických kádřů do kolektivů, řešících hlavní problémy vojenské politiky strany.

Vývoj a stav společenského vědního úseku byl ovlivněn řadou činitelů. Kádr teoretických pracovníků společenských věd je dosud, v důsledku opožděného rozvoje vysokého vojenského školství málo početný a vědecky méně zralý. Nedostatek potřebných školitelů vědeckých aspirantů pro vojenskopolitickou problematiku společenských věd, způsobil, že vědeckí aspiranti se převážně dosud věnovali obecné společenskovědní tematice. Této kádrové situaci je do určité míry poplatný i vývoj obsahu výzkumu společenských věd v armádě. I když práce v oblasti společenských věd v posledních dvou letech odráží již snahu, řešit vojenskopolitickou problematiku v celku, v obsahové náplni mají dosud charakter živelnosti.

Úkoly výzkumu byly stavěny po předmětech a nebyly při tom dostatečně hluboko ujasněny základní obsahové směry z hlediska perspektivních potřeb vojenské politiky strany. Úsilí pracovníků nebylo soustředěno na hlavní úkoly a nebyla zabezpečena ani potřebná koordinace mezi jednotlivými obory, jak uvnitř společenských věd, tak směrem k dalším styčným oblastem. Zvláště citelným nedostatkem byla dosud malá koordinovanost s oblastí vojenskovědní.

Letošní rok může a jistě i bude znamenat další podstatný rozvoj. Základním úkolem společenskovědní práce v armádě bude řešení otázek spjatých s vysokou bojovou pohotovostí armády, především s prohlubováním komunistické výchovy příslušníků armády a formulováním morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků.

Na úseku technického rozvoje bylo dosaženo velmi dobrých výsledků v oblasti řešení motorizace armády. Řešení vývojových úkolů zde správně navazuje na kvalitní práci výzkumné etapy a vychází z rozboru technických a ekonomických možností našeho průmyslu. I když v tomto oboru vlastní výzkum a vývoj provádějí mimoarmádní složky, zbrojní závody apod., účast vojenských technických pracovníků a pracovišť, zejména správným takticko-technickým průzkumem a vytyčením takticko-technických požadavků, kladně usměrnila a ovlivnila celkové výsledky.

Neuspokojivé jsou výsledky výzkumu a vývoje dělostřelecké techniky, jež byly v posledních letech ovlivněny kvalitativními změnami výzbroje a děle trvajícím neujasněností základní linie organizace a výzbroje našeho dělostřelectva.

V letecké technice, kde v rámci unifikace výzbroje, základní vybavení přebíráme z SSSR a kde se v důsledku toho správně stále více zaměřujeme na řešení problémů doplňkové a zabezpečující techniky, dosáhli jsme řady dobrých výsledků.

Rovněž v oblasti spojení a elektroniky byla dosažena řada dobrých výsledků, což dokazují i vysoká státní vyznamenání, udělená pracovníkům našich vědeckovýzkumných pracovišť.

V posledních letech bylo dosaženo dobrých výsledků i na úseku ženíjní a chemické techniky.

Dosavadní výsledky technického rozvoje zřetelně ukazují, že správná orientace práce celé naší vědeckovýzkumné základny v této oblasti je závislá především na odpovídajícím provádění takticko-technického a ekonomického výzkumu.

V dosavadním takticko-technickém výzkumu je však právě rozhodující operační část zcela nedostatečná. Je třeba vytvořit potřebné podmínky, aby vojenskovědecká práce armády mohla se plně podílet jak na takticko-technickém výzkumu celých oborů a směrů, tak na takticko-technickém výzkumu jednotlivých objektů.

Při konečném hodnocení dosavadních výsledků vědecké práce v oblasti technických věd bude třeba provést podrobný rozbor efektivnosti i jednotlivých našich technických vědeckovýzkumných pracovišť a z výsledku rozboru popřípadě pak vyvodit i organizační a tabulkové důsledky.

Úsek lékařských věd v ČSLA dosáhl některých dobrých výsledků. Na úseku ochrany proti atomovým zbraním byla zejména rozpracována metodika diagnostiky a dosimetrie vnitřního zamoření radioaktivními látkami a na tomto základě byly zpřesněny léčebné postupy. Dále byly stanoveny na podkladě výsledků vědeckovýzkumných prací, přípustné dávky pro bojové organofosfáty při používání zamořené vody a zamořených potravin,

byl vypracován návrh na prozatímní ochranný prostředek proti nim a potvrzen jeho dobrý léčebný efekt.

I na ostatních úsecích výzkumu v oblasti lékařských věd bylo dosaženo dílčích výsledků, které budou uvedeny v letech 1962—1963 do praxe.

Závěrem k stručnému zhodnocení současného stavu vědeckovýzkumné práce v jednotlivých vědních oborech konstatuje s. ministr jako základní nedostatek vzájemnou odtrženost práce jednotlivých vědních oborů a tříštění kapacity naší vědeckovýzkumné základny na řadu mnohdy i podřadných problémů a úkolů.

Rovněž otázkám komplexnosti a kolektivnosti ve vědecké práci v ČSLA věnuje sou-druh ministr ve svém úvodním projevu značnou pozornost. Vychází ze zásady, že ná-ročnost, složitost a mnohostrannost úkolů vědeckovýzkumné práce, dané složitostí funkce armády v ozbrojeném boji, zcela jednoznačně vynucuje si komplexní a kolektiv-ní pojetí všech vědeckovýzkumných otázek.

Letos přistoupili jsme v naší armádě k vytyčení komplexních úkolů; to však ne-postačí; zásady komplexnosti ve vědecké práci nepostačí zabezpečit a prosadit jen při plánování úkolů, nýbrž, a to v daleko větší míře je nutno zabezpečit je a prosadit v procesu jejich řešení. Bude nutné zabezpečit především velmi těsnou spolupráci mezi všemi zúčastněnými vědními obory a za druhé, vytvářet k řešení i k posuzování kon-krétních, časově vymezených úkolů, pracovní kolektivy, složené podle potřeby z pra-covníků různých vědních oborů a různých specializací.

Komplexnost vědecké práce pak je velmi těsně spjata i s její kolektivností. Vytvá-ření pracovních kolektivů a pracovišť k řešení společného, složitého úkolu, vyžaduje podřízení osobní individuality potřebám celého kolektivu. Vedoucí pracovních kolektivů pak musí správně využívat individuálních schopností a předpokladů každého pracovníka a usměrňovat je k plnění vytyčeného společného úkolu.

Při této příležitosti považují za správné, seznámit čtenáře Vojenské myslí se zá-kladní strukturou „Výhledového plánu vědecké práce v ČSLA“, usměrňování v těchto dnech, na podkladě doporučení květnového a červnového zasedání předsednictva VR-MNO, soudruhem ministrem. Vědecká práce v naší armádě je nyní rozčleněna do šesti komplexních úkolů:

- I. „Hlavní problémy zvyšování obranyschopnosti státu“
- II. „Leninské principy ve výstavbě Čs. lidové armády a historická poučení z vojenské politiky strany“
- III. „Otázky připravenosti vojsk Čs. lidové armády a otázky velení v soudobém boji a operaci“
- IV. „Otázky bojové pohotovosti a bojové přípravy vojsk“
- V. „Imperialistická koalice NATO, její agresivní přípravy a tendence jejího vývoje“
- VI. „Ochrana proti zbráním hromadného ničení a boj s nimi“.

Tyto komplexní úkoly jsou k dnešnímu dni rozplánovány do stěžejních úkolů a každý stěžejní úkol do hlavních problémů. Většina úkolů pak již je rozplánována až do jednotlivých dílčích problémů, přidělena k řešení jednotlivým prvkům naší vědecko-výzkumné základny a mnohé jsou již z větší či menší části ve stadiu rozpracovanosti. Druhá část úkolů je rozplánována do dílčích problémů a v současné době je projedná-váno vyčlenění potřebné kapacity k jejich řešení.

Výhledový plán vědecké práce v ČSLA se svými komplexními úkoly musí stát zá-kladem, organizační směrnici, které je nutno podřídit i školení nových vědeckých pra-covníků.

Samozřejmě, že především musíme zabezpečovat přípravu a výchovu vědeckých kádrů pro ty vědní obory a pro ty specializace v nich, které mají zásadní význam a progresivní charakter při dalším zkvalitňování bojovosti našich ozbrojených sil. Jasně stanovené vědecké úkoly plánu umožňují také důsledně odstranit dosavadní školácké pojetí ve výchově vědeckých pracovníků.

Důležitým zdrojem přílivu nových sil ve vědecké kádrové základně musí se stát naše útvary a svazky. Bude správné zpracovat perspektivní plán výběru vědeckých pra-covníků z praxe a provést i nezbytná opatření k jejich urychlené přípravě různými for-mami, interní i externí aspiranturou, přímým zapojením do řešení vědeckovýzkumných úkolů, vědeckými stážemi apod.

Ze strany řídicích orgánů bude rovněž nutno věnovat zvýšenou pozornost i ma-teriální základně vědecké práce. Výhledový plán vědecké práce musí být i pro tento

úsek rozhodujícím kritériem. Na základě objektivního zhodnocení skutečných materiálních potřeb pro plnění vytyčených vědeckovýzkumných úkolů, musíme preferovat ta pracoviště, která plní rozhodující úkoly plánu a zároveň náročně hodnotit, jak efektivně se nám náklady, vynaložené na vědu, promítají ve zvyšování obranyschopnosti našich ozbrojených sil.

Plně chápeme rozhodující význam vědy pro obranyschopnost republiky a budeme věnovat i v armádě nemalé prostředky na její rozvoj, ale ostře budeme potírat jakoukoli nehospodárnost na tomto úseku. Naše finanční a materiální plány zabezpečení vědeckovýzkumné práce musí mít ještě jednu rubriku, v níž budeme pečlivě zapisovat dosažené výsledky a efektivnost využití prostředků, vynaložených na vědu.

Správné obsahové zaměření vědecké práce a její kádrové a materiální zabezpečení jsou velmi důležitými články řídicí práce; ovšem je třeba si uvědomit, že smysl vědecké práce se naplňuje teprve realizací jejích závěrů v praxi a v procesu dalšího rozvoje teoretického bádání. A právě v této oblasti zůstáváme dosud mnoho dlužni potřebám naší armády. Náročné řízení v průběhu plnění vědeckých úkolů musí zabezpečit včasné jejich dokončení, energické zavádění vědeckých závěrů do bojové a technické praxe i do politické přípravy, do učebně výchovného procesu ve školách i do práce našich zbrojních závodů pak je základní a společnou povinností všech velitelských i vědeckých kádrů naší armády.

Zásada účinnější pomoci praxi správným a včasným využitím výsledků vědeckovýzkumné práce vyžaduje i mnohem těsnější a nepřetržitý kontakt řídicích orgánů vedení naší armády s vědeckými pracovišti v procesu řešení vědeckých úkolů. Tento kontakt bude nyní dobře zabezpečen společnou účastí orgánů vedení a vědeckých pracovníků v kolegiích jednotlivých komplexních úkolů a v řadách stěžejních úkolů. Mnoho zde ovšem budet záviset i na těsnějším spojení vědeckých pracovníků s bezprostřední praxí vojsk a na účinné spolupráci vědeckých řešitelů úkolů při praktické realizaci výsledků jejich vědeckovýzkumné práce.

Ze závěrů a doporučení problémových komisí

V otázkách plánování úkolů vědecké práce v ČSLA je třeba vycházet ze zásadních strategických koncepcí soudobé války, řešených vědeckými pracovníky v SSSR, ze strategicko-operačních úkolů našich ozbrojených sil, vytyčených v rámci spojeného vedení armád Varšavské smlouvy, jakož i ze současných i výhledových potřeb výstavby čs. ozbrojených sil. Základní linii při vytyčování úkolů vědecké práce v armádě určuje při tom vojenská politika KSČ.

Plánování vědecké práce v armádě musí být dostatečně perspektivní, musí však zabezpečovat i naléhavé úkoly současné praxe; musí být komplexní, soustřeďovat koordinované úsilí všech vědních oborů na řešení nejzávažnějších problémů, zabezpečovat při tom i řešení základních otázek rozvoje jednotlivých vědních oborů a jejich specializací v armádě.

Plánování samozřejmě musí být i v souladu se současnými i perspektivními ekonomickými možnostmi našeho státu a s perspektivním zaměřením vědeckovýzkumné práce a technického rozvoje v ČSSR.

K zabezpečení realizace těchto zásad problémová komise doporučila zpracovávat dlouhodobý výhledový plán vědecké práce v armádě a pravidelné roční plány jeho postupné realizace.

Při rozpracovávání plánů doporučila komise využít metody „plánování shora“, spolu se vstřícným rozpracováváním požadavků na řešení vědeckovýzkumných problémů a otázek zdola. Při plánování a vytyčování obsahu nových komplexních a stěžejních úkolů plně využívat kolektivních orgánů komplexního plánu. Komplexní úkoly, postupně rozplánované až do jednotlivých dílčích problémů, projednávat s příslušnými náčelníky druhů vojsk a odborných složek MNO. Celkové návrhy takto rozplánovaných komplexních úkolů projednávat vědeckou radou MNO.

K problematice součinnosti ve vědecké práci v armádě komise doporučuje navrhnout GŠ Sovětské armády řešit koordinaci v plánování a řízení vědeckovýzkumných úkolů v armádách států Varšavské smlouvy. V současné situaci pak zabezpečit soustavou konzultací příslušných orgánů generálního štábu ČSLA s generálním štábem Sovětské armády a s generálními štáby ostatních armád států Varšavské smlouvy.

V rámci našich ozbrojených sil pak je bezpodmínečně třeba zabezpečit účelnou koordinaci mezi všemi vědními obory a vyčlenit pro to náčelníku generálního štábu

potřebný orgán. Rovněž spolupráci a koordinaci vědeckovýzkumné práce mezi armádami a mimoarmádními orgány je třeba zkvalitnit; jeden ze způsobů realizace tohoto požadavku vidět ve vhodném, účelném zapojení příslušníků vojenské vědecké základny do celostátních, mimoarmádních orgánů plánování a řízení vědeckovýzkumné práce v ČSSR.

Práci a činnost informačních středisek v ČSLA koordinovat náčelníkem generálního štábu; bezprostřední řízení, kádrové a materiální zabezpečení jejich činnosti provádět odpovídajícími ústředními velitelskými orgány.

K tomu, aby VA AZ mohla se stát skutečným centrem vědecké práce v odpovídajících vědních oborech a jejich specializacích, komise doporučila vedení armády soustředit řízení pak vědecké tak pedagogické činnosti akademie u jednoho ústředního orgánu a sice u generálního štábu a zajistit trvalou dostupnost perspektivních materiálů sovětské vojenské vědy pro potřeby vědeckých pracovníků akademie.

Na podkladě přípravných materiálů konference, diskuse sekcí i práce problémové komise, doporučuje se realizovat plánování, koordinaci a řízení vědecké práce v armádě těmito orgány:

1. Velitelskými orgány ČSLA, jako rozhodujícími orgány v otázkách vytyčování úkolů, zabezpečování rozvoje vědecké základny, jakož i využití výsledků vědecké práce. Jejich poradními orgány jsou vědecká rada MNO a její sekce, vědecké rady náčelníků druhů vojsk a složek MNO a vědecké rady velitelů armád a vojenských škol. Jako výkonné orgány doporučuje komise jednotlivým velitelským orgánům a složkám včlenit si pracovníky, ať tabulkově, či jen zdvojením funkcí, kteří budou určeni k řízení vědecké práce v oboru působnosti svého náčelníka.

2. Kolegia komplexních úkolů a rady stěžejních úkolů organizovat jako řídicí kolektivy, v čele s vedoucími jednotlivých komplexních stěžejních úkolů, s povinností řídit pak rozplánování, tak vlastní proces vědeckovýzkumné práce příslušných pracovišť, vyhodnocovat dílčí závěry a navrhnout a organizovat potřebná opatření k realizaci výsledků práce.

Pro koordinaci vědecké práce v ČSLA doporučuje komise vytvořit náčelníku generálního štábu odpovídající pracovní orgán. Jako nejvýhodnější variantu doporučuje komise rozšířit působnost dosavadního vojenskovědeckého oddělení OS/GŠ a vytvořit z něho „Oddělení pro koordinaci vědecké práce a řízení vojenskovědecké práce v ČSLA“.

Na druhých vojsk, na složkách MNO a u armád doporučuje komise určit z vedoucích funkcionářů orgány, soustřeďující ve svých rukou řízení a rozvoj vědecké práce v problematice velitelské kompetence příslušného velitele, či náčelníka.

V závěru pak komise doporučila revizi a potřebné doplnění platných statutů vědeckých rad a funkčních povinností orgánů, určených k řízení vědecké práce. Obdobně upravit všechny předpisy a nařízení o vědecké práci a uvést je tak v soulad s novými zásadami organizace, plánování a řízení vědecké práce.

*

K zabezpečení dalšího rozvoje vědeckovýzkumné základny doporučila druhá problémová komise přijmout tato opatření:

Podstatně rozšířit a urychleně vybudovat vědeckovýzkumnou základnu co do počtu i kvality pracovníků, především v oboru vojenskovědecké práce a v perspektivních vědních oborech. Tím dosáhnout i toho, aby výsledky vojenskovědecké práce mohly s předstihem a daleko konkrétněji a hlouběji ovlivňovat zaměření vědecké a výzkumné práce společenských, technických a lékařských věd v naší armádě.

Komise dále doporučila shodně koncentrovat vědecké a odborné pracovníky i různých vědních oborů pro vytváření stálých komplexních vědeckovýzkumných pracovišť, která by řešila s civilním sektorem a s odborníky druhých států Varšavské smlouvy zadané úkoly. Při tom je nutné zabezpečit větší stabilizaci vědeckých pracovníků, jak na speciálních pracovištích, tak na katedrách našich vysokých vojenských škol.

Pro řešení drobnějších úkolů je i nadále účelné rozšiřovat a zkvalitňovat vědeckovýzkumnou základnu dočasným včlenováním příslušníků vojsk, štábů, generálního štábu a ministerstva národní obrany a organizováním detašovaných pracovišť.

Vědeckovýzkumná pracoviště v oboru technických věd je třeba doplnit pracovníky operačně taktického zaměření.

Nepříznivou současnou vnitřní strukturu vědeckých pracovišť je třeba upravit zvýšením počtu pomocných vědeckých sil (laborantů, administrativních pracovníků, řemeslníků atd.).

Materiální základnu všech pracovišť je třeba průběžně doplňovat a modernizovat.

Podíl vědeckovýzkumné práce v činnosti vědecko-pedagogických kádřů vysokých vojenských škol je třeba zvýšit na 35 %. K tomu provést potřebná organizační a kádrová opatření.

V oblasti vojenskovědecké práce doporučuje se vytvářet u MNO k řešení závažných vědeckých úkolů výzkumná pracoviště, nebo vědecké kolektivy, mezi nimi v současné době vědeckovýzkumné pracoviště generálního štábu k řešení otázek strategie a hlavních problémů zvyšování obranyschopnosti státu.

Na VA AZ vytvářet při katedrách dočasné vědecké kolektivy z příslušníků kateder, štábů a podle potřeby i z pracovníků jiných vědních oborů, k řešení dílčích vědeckovýzkumných úkolů. Při fakultách a akademiích zřizovat podle potřeby, dočasná, nebo i trvalá vědeckovýzkumná pracoviště k řešení hlavních vědeckých problémů.

Pokud jde o formu a rozsah zapojení štábů a vojsk do vojenskovědecké práce diskuse potvrdila, že štábům svazů, svazků a útvarů nelze zadávat vědeckovýzkumné úkoly, zejména základního výzkumu, nesouvisejícího s jejich úkoly v operační, bojové a politické přípravě. Štáby a vojska mohou však být svými zkušenostmi, praxí a přímým uplatňováním výsledků vědecké práce významným zdrojem a pomocníkem ve vědecké práci.

K zabezpečení dalšího rozvoje vědeckovýzkumné práce ve vojscích doporučuje se vyčlenit v rámci tabulkových počtů armád alespoň dva důstojníky pro řízení a organizování vědeckovýzkumné práce ve vojscích tak, jako je tomu v Sovětské armádě. U štábu svazku vyčlenit pro tento úkol jednoho důstojníka. V těchto důstojnících nevidět jen administrátory, ale pracovníky, kteří řídí a organizují vědeckovýzkumnou práci a sami se jí aktivně zúčastňují.

Pokud jde o otázku vědeckovýzkumné základny v oblasti společenských věd, byl v diskusi vyjádřen souhlas s tím, že stávající základna je s to splnit úkoly stanovené perspektivním plánem vědecké práce.

Pokud jde o její další rozvoj, její případné rozšiřování by mělo jít především cestou rozvoje existujících vědeckovýzkumných pracovišť a zlepšováním podmínek pro vědeckou práci na katedrách. V současné době je nutno zaměřit se především na zefektivnění práce dnešní vědeckovýzkumné základny, zejména cestou urychleného zvyšování úrovně kvalifikace vědeckých kádřů.

V zájmu posílení kolektivnosti ve vědecké práci doporučuje se zapojovat do vědecké práce příslušníky kateder nejen jako jednotlivce, ale zadávat, podle možnosti, jednotlivým katedrám jako celkům řešení určitého širšího problému. V oboru technických věd potvrzuje jednání konference správnost linie vytvoření vědeckovýzkumných pracovišť a náplně jejich činnosti. Tento systém vědeckovýzkumných pracovišť je v dalším třeba rozvíjet tak, aby byla zabezpečena úzká návaznost na civilní výzkumnou, vývojovou a výrobní základnu na těch úsecích rozvoje vojenské techniky, kde vývoj i výroba budou prováděny převážně v ČSSR, nebo, kde jsou předpoklady pro účinnou mezinárodní spolupráci.

V těch oblastech pak, kde pro specifický vojenský charakter technických úkolů je nutno řešit je pouze silami a prostředky ČSLA, nebo kde výroba je malosériová, či dokonce má kusový charakter, bude rovněž nutno stávající vědeckovýzkumnou základnu dále rozvíjet a zabezpečovat vývoj i výrobu přímo armádou na základě vlastního výzkumu.

Zvýšenou pozornost bude třeba věnovat vědeckovýzkumné činnosti při řešení problematiky exploatace a oprav vojenské techniky, zejména v polních podmínkách.

Konference dospěla k závěru, že stávající vědeckovýzkumná základna pro řešení technických otázek dosáhla v průměru vyhovující kádrové i materiální úrovně. V dalším je však třeba dosáhnout, aby byly sloučeny její síly a prostředky ke splnění úkolů v kratších termínech, zaručujících soudobost i perspektivnost vyvíjené techniky.

Pro zajištění dostatečného předstihu techniky, vyvíjené pro potřeby ČSLA, doporučuje se co nejvyšší součinnost s vědeckými kádry vojenskovědeckých směrů.

Ukazuje se, že by bylo výhodné spojit operační a technické vědeckovýzkumné kádry na společných pracovištích, zejména v základních oblastech, jako jsou raketová technika, automatizace, motorizace, OPZH apod.

Na úseku lékařských věd je potřebný rozvoj vědeckovýzkumné základny po kádrové stránce řešen schválenými již opatřeními, zabezpečujícími postupný kvantitativní růst do roku 1970 na 140 % letošních počtů.

Ovšem ani v případě plné realizace tohoto růstu nebude moci vojenská vědeckovýzkumná základna lékařského vědního oboru zabezpečit pokrytí veškeré vědecké potřeby. Musí se soustředit především na ty úkoly, které pro svou povahu nemohou být řešeny žádným vědeckovýzkumným pracovištěm civilním. Bude proto nutno, v daleko širší míře než dosud, zapojit výzkumná pracoviště civilního sektoru do řešení široké problematiky vojenského zdravotnictví, zejména v otázkách OPZH.

Styk vojenských vědeckovýzkumných pracovišť z oboru lékařských věd s civilními výzkumnými ústavami je zajištěn dobře; jednak tím, že 80 % výzkumných úkolů, řešených vojenskými pracovišti je zahrnuto do státního plánu ČSAV a jednak tím, že několik desítek vojenských odborníků je zapojeno do problémových komisí ministerstva zdravotnictví a školství. Tento styk bude nutno i v budoucnosti dále rozšiřovat.

Komise k otázkám rozvoje vědeckovýzkumné základny v ČSLA ve svém jednání posoudila i problematiku vojenské informační služby a doporučuje, jako jeden z důležitých předpokladů zkvalitnění vědecké práce řešit i prohloubení a rozšíření systému vědeckých informací, bibliografické, zpravodajské a propagační služby.

Vědecká informační služba musí zabezpečit potřebnou informovanost jednotlivých vědeckovýzkumných pracovišť všech vědních oborů i druhů vojsk ČSLA, podílejících se na řešení problematiky komplexních úkolů. Koordinaci doporučuje komise provádět příslušným orgánem generálního štábu.

Z doporučení problémové komise k otázkám výchovy vědeckých kádrů je třeba podtrhnout závěr, že armáda jako nedílná a organická součást socialistické a komunistické společnosti, potřebuje pro řešení složitých vědeckovýzkumných otázek všestranně připravené a způsobilé pracovníky, vysokých kvalit, jak odborných, tak politických a charakterových.

Proces vědecké výchovy musí tedy zahrnovat i soustavné prohlubování politických kvalit a znalostí, jakož i charakterových a morálních vlastností připravovaných kádrů.

Právo školení mají v podstatě jen katedry vysokých vojenských škol; komise navrhuje rozšířit toto právo i na některé vybrané vojenské ústavy. Hlavní cíle výchovy vědeckých kádrů vidět ve školitelích, které přednostně vybírat z počtu vědeckopedagogického sboru, při čemž zabezpečovat jejich trvalý vědecký růst. Pro externí aspiranty, podle potřeby jmenovat vedlejší školitele z jejich mateřských pracovišť.

Pokud v některých oborech nebudou k dispozici vhodní školitelé, využít možnost školení v SSSR, popřípadě v ostatních socialistických státech. V oblasti společenských věd překonat odtrženost od praxe.

Komise doporučuje rozpracovávat plán přípravy vědeckých kádrů jako nedílnou součást plánu vědecké práce v ČSLA.

Jako nesprávnou praxi je třeba hodnotit zařazování kandidátů věd na různá velitelsko-organizační místa, kde jen ve zcela ojedinělých případech mají zařazení kandidáti reálnou možnost soustavněji vědecky pracovat. Na těch funkcích pak, kde je předepsána mimo jiné předpoklady také kandidatura věd, musí být zajištěny podmínky pro maximální využití schopností kandidátů.

Problémová komise k metodologii vědeckovýzkumné práce soustředila svou pozornost na stanovení klíčových problémů metod, jejichž řešení je nutné v příštím období, aby byla zvýšena úroveň, efektivnost a správná proporcionalita vědecké práce v armádě. Vycházela při tom z potřeby řešení v podstatě tří okruhů vnitřně spjatých problémů:

materialistické dialektiky, specifických metod jednotlivých vědních oborů a metody vlastní techniky vědecké práce při řešení jednotlivých vědeckých úkolů.

V oblasti obecných metod, vztahujících se k světovým názorovým otázkám je třeba rozpracovat systematické rozvíjení vztahů filozofie a speciálních vědních oborů.

Stupeň rozpracování metodologie jednotlivých vědních disciplín je různý: v přírodních a technických vědách jsou zásady vlastních metod vědeckého zkoumání v pod-

statě ujasněny. Ve společenských vědách a zejména ve vojenské vědě bude však nutno ujasnit především základní specifické metody vědeckovýzkumné práce.

V okruhu vlastních metod (pracovních technik) při řešení konkrétních vědních úkolů je nutné řešit metodiku tvorby a řízení optimálních vědeckých kolektivů, systematicky zobecňovat základní metodické směrnice pro stanovení optimálního rozsahu studijní, experimentální, zobecňující a ověřující činnosti, zabývat se metodikou rozboru spolehlivosti závěrů jak po stránce teoretické, tak cestou zkušebních cvičení, vojenských zkoušek, ověřovacích sérií atd.

V současné době pak je mimořádně důležité propracovat metodiku řízení činnosti a vlastní činnosti informační služby a účelného využití informačních středisek pro potřeby vědeckovýzkumné činnosti.

Komise proto doporučuje vytvořit pracovní kolektiv, složený z pracovníků všech vědních oblastí v armádě, pro vědecké řešení základních metodologických problémů vědecké práce v armádě s důrazem na vojenskovědní oblast; vybudovat systém metodologických seminářů vědeckovýzkumných pracovníků, zaměřených na řešení problémů jednotlivých vědních oblastí.

Při řešení problematiky metodologie vědecké práce v ČSLA plně využívat bohatých zkušeností civilních vědeckovýzkumných pracovišť našeho státu. Dosáhnout i v otázkách metodologie koordinace práce, především s pracovišti v SSSR a ostatních socialistických státech.

V závěrečném projevu konstatoval soudruh ministr, že průběh diskuse ve všech orgánech konference potvrdil správnost zásadní koncepce, vyjádřené v přípravných materiálech konference.

Již příprava konference, do které byly zapojeny celé kolektivy, složené jak z příslušníků řídicích orgánů, tak z příslušníků našich vysokých škol a vědeckovýzkumných pracovišť, byla tvořivým příspěvkem k ujasnění základních otázek problematiky, způsobů a cest, které nám mají pomoci postavit vědeckovýzkumnou práci v armádě na to místo, které jí přísluší.

Příprava a průběh konference přispěly pak k zainteresování širokých kolektivů našich vědeckovýzkumných i velitelských kádřů na řešení závažných úkolů dalšího rozvoje vědecké práce v naší armádě. Tím naše konference plnila i další závažný úkol popularizace vědecké práce a ujasnění jejího významu v životě našich vojsk. Naše konference umožnila i konfrontaci názorů na základní otázky dalšího rozvoje vědecké práce pracovníkům všech vědních oborů a velitelských kádřů. Vzájemná výměna zkušeností vytvořila podmínky pro využití kladných poznatků jednotlivých vědních oborů ostatními obory.

Výrazným rysem konference je dosažení jednotného názoru účastníků konference na nezbytnost soustředění všech sil naší vědeckovýzkumné základny na komplexní řešení základních otázek dalšího zvyšování bojeschopnosti našich vojsk a obranyschopnosti státu. Průběh konference potvrdil i správnost našeho současného přístupu k rozpracování výhledového plánu komplexních úkolů k vytvoření kolegií komplexních úkolů a rad stěžejních úkolů, jakož i správnost požadavku přizpůsobit novým principům i strukturu a funkci náplň práce řídicích orgánů.

Průběh konference však současně ukázal, že bude třeba ještě mnoho drobné a úsilovné práce k tomu, aby správné zásady plně pronikly do praxe všech řídicích orgánů.

V oblasti dobudování a zkvalitnění vědeckovýzkumné základny konference ukázala, že zásady, vytyčené ÚV naší strany pro úkoly vědy při budování vyspělé socialistické společnosti, jsou závazné i pro vědeckou práci v armádě. Stává-li se dnes věda v životě naší společnosti bezprostřední výrobní silou, musí se v armádě stát bezprostředním činitelem branného potenciálu našeho státu.

Vědeckovýzkumnou základnu bude třeba dobudovat podle vytyčených výhledových úkolů, především v perspektivních oborech dalšího vědeckého a technického rozvoje. Z diskuse ve všech sekcích vyplynuly zvýšené požadavky na základnu vojenskovědecké práce, rozvoji, které budeme muset věnovat zvláštní pozornost. Opatření zásadního rázu pak bude třeba uskutečnit zejména na VA AZ, aby její katedry mohly splnit funkci středisek vědecké a vědeckometodické práce, podle svých specializací.

Konference potvrdila i nezbytnost správného začlenění našich velitelů a štábů do procesu vědeckovýzkumné práce. Právě praktické zkušenosti našich vojsk jsou bohatým zdrojem tvořivé práce a jsou i základním kritériem praktické použitelnosti našich teoretických závěrů. Větší pozornost bude nutno věnovat u našich svazů, svazků i útvarů zkušebním cvičením, zejména pak vytyčováním jejich úkolů a cílů.

Soudruh ministr vyzval všechny účastníky konference, aby právě oni se stali předními bojovníky při plnění úkolu — učinit vědeckou práci v armádě mohutným nástrojem posilování bezpečnosti a obranyschopnosti naší vlasti a uložil řídícím orgánům zabezpečit podrobné vyhodnocení všech materiálů konference a zpracování konkrétních návrhů k realizaci závěrů konference pro velení armády.

Vědecká práce na VA AZ

Generálporučík Ladislav Kolovratník

V soudbojových podmínkách ozbrojeného zápasu význam teorie, která správně předvídá objektivní vývoj zákonů budoucí možné války, je nesmírně důležitý. Minulé války byly zpravidla zahajovány na základě teoretických poznatků, které byly odrazem praxe ke konci předcházející války. Tyto poznatky pak byly v procesu ozbrojeného zápasu korigovány víceméně živelně podle požadavků praxe. Poměrná vleklost válek minulosti umožňovala tyto změny bez přímého ohrožení konečného výsledku ozbrojeného zápasu. Naproti tomu nová a stále ničivější válečná technika umožňuje dosáhnout rozhodujících výsledků ve velmi krátké době. Proto tak na významu nabývá již samo počáteční období války, kdy první hromadné úderů mohou do značné míry určit celý další průběh války.

Charakter příští možné války tedy jen podtrhuje význam teorie, která se tak kromě jiných podmínek stává jedním z důležitých faktorů vítězství. V rozvíjení této teorie důležitou úlohu hraje i VA AZ, jako středisko vědecké práce v naší armádě. VA AZ představuje kapacitní vědeckou základnu, reprezentovanou jednak početnými a kvalifikovanými kádry různé specializace a jednak dosti dobře fundovaným materiálním a technickým vybavením. Tím jsou vytvořeny objektivní možnosti k tomu, aby VA AZ uplatnila své vedoucí postavení v oblasti vojenských věd a z vojenského hlediska také v oblasti věd vojenskotechnických. Využití těchto možností, jejich přeměna ve skutečnost však závisí na řadě dalších podmínek, jako je např. vzájemný vztah mezi vědeckou a pedagogickou prací, kvalita vědeckých kádru, a také na úrovni organizace, plánování a řízení vědecké práce.

Cílem plánování vědecké práce na VA AZ je dosáhnout toho, aby se VA AZ na vědeckém poli stala platným pomocníkem při upevňování obranyschopnosti země a významným činitelem technického pokroku, kulturního a ideologického rozvoje. Plánování vědecké práce na VA AZ musí zabezpečit soustředění sil na úkoly, které mají rozhodující význam pro zvýšení připravenosti vojsk k obraně země. Smyslem plánování vědecké práce na VA AZ je dále zabezpečit interní i externí součinnost různých pracovišť a dosáhnout tak koordinovanosti a kolektivnosti při řešení vědeckých úkolů, jež jsou jedněmi ze základních předpokladů vysoké úrovně a efektivnosti vědecké práce. Plánování je dále zaměřeno na vytvoření potřebného předstihu vědy před potřebami vojsk, jakož i na zabezpečení hladkého převádění získaných teoretických poznatků do praxe.

Plánování vědecké práce vychází z vědecké analýzy objektivních procesů ve vývoji příslušné vědní oblasti a na základě této analýzy pak usměrňuje úsilí vědeckých pracovníků na společensky nejvýznamnější úkoly. Přeneseno do vojenské terminologie to znamená určit směr hlavního úderu ve vědecké práci a soustředit na tento směr potřebné síly a prostředky.

Realnost plánování ve vědě spočívá v tom, do jaké míry jsou plánující orgány schopny postihnout směry vývoje poznání v jednotlivých vědních oblastech. Z toho vyplývá, že plánování vědecké práce není záležitostí administrativní, ale že je nezbytné, aby se na něm podílel celý kolektiv vědeckých pracovníků. Není pochyb o tom, že v souladu s růstem významu a podílu vědy na životě společnosti bude třeba věnovat větší pozornost metodám plánování vědec-

ké práce a postavit je na bezpečný vědecký základ.

Je samozřejmé, že tuto „strategii“ v plánování vědecké práce může v oblasti vojenských věd a věd spolupracujících provádět orgán, který má dostatečnou míru znalostí, skytajících přehled o možnostech vývoje s delší perspektivou a také dostatek autority, aby jeho rozhodnutí bylo v měřítku armády jako celku respektováno. Kromě toho musí mít pravomoc poskytovat k splnění uložených úkolů i potřebné síly a prostředky. Dalším důležitým předpokladem je znalost úsilí v oblasti vojenských věd v rámci celého tábora socialismu a rovněž i stavu dosažené dělby práce ve vědecké práci. Z toho vyplývá, že takovým orgánem, obdobným v celostátním měřítku ČSAV, může být v rámci MNO jen vědecká rada MNO. Je účelné, aby vědecká rada MNO měla své zástupce ve Státním výboru pro rozvoj vědy a techniky a ČSAV k zabezpečení součinnosti nejrozličnějších vědních oborů k plnění úkolů spojených přímo s posilováním obranyschopnosti naší vlasti.

Stanovení základních směrů rozvoje vědy je pojato do celostátního plánu vědecké práce, jehož součástí je nebo se musí stát komplexní plán vědecké práce MNO. Z tohoto komplexního plánu vědecké práce MNO jsou pak VA AZ ukládány úkoly, které mají charakter komplexního úkolu nebo součástí komplexního úkolu, popřípadě samostatného stěžejního úkolu.

Kromě těchto úkolů, které jsou přímo a bezprostředně spojeny s potřebami růstu vojenského potenciálu naší země v rámci všech států Varšavské smlouvy, VA AZ se podílí podle zaměření jednotlivých pracovišť i na řešení úkolů pro socialistický sektor, a to jednak účastí na řešení dílčích úkolů (popřípadě jen formou spolupráce), které jsou součástí státního plánu, sestavaného Československou akademií věd a jednak účastí na výzkumných úkolech řešených závody, a to především závody Jihomoravského kraje. Do vědeckých úkolů řešených na VA AZ je nezbytné zahrnout i disertační a habilitační práce, které v budoucnu budou řešit některé dílčí úkoly uložené katedrám VA AZ. Tim se tyto vědecké práce stanou neoddelitelnou součástí plánu vědecké práce VA AZ. Toto opatření umožní postupně likvidovat dosavadní roztržitost vědeckého úsilí pracovišť VA AZ a přispěje ke zkvalitnění vědecké práce na VA AZ. Zvláštní postavení mají iniciativní úkoly, které vznikají, jak již jejich název ukazuje, z iniciativy jednotlivých pracovišť

nebo i pracovníků a jsou výrazem jejich specifického vědeckého zaměření. Iniciativní úkoly jsou do jisté míry cizím prvkem v celé soustavě plánování vědecké práce. Jejich zařazení do plánu je proto podmíněno souhlasem vědecké rady fakulty, aby úsilí pracovišť k řešení těchto úkolů bylo vynaloženo efektivně. Bude se tedy jednat jen o úkoly, které jsou přínosné a které současně nebudou znamenat snížení kapacity příslušného pracoviště pro řešení jiného naléhavějšího úkolu. Zpravidla však lze předpokládat, že iniciativní úkoly budou převážně řešeny formou disertačních nebo habilitačních prací.

Uvedené členění vědeckých úkolů VA AZ na komplexní úkol MNO, úkoly druhů vojsk, které jsou zpravidla součástí jiného komplexního nebo samostatného stěžejního úkolu MNO (nebo jsou samostatnými dílčími problémy), na úkoly řešené ve prospěch socialistického sektoru (ať již vyplývají z účasti na úkolu ze státního plánu výzkumu nebo ze spolupráce se závody Jihomoravského kraje), na úkoly řešené disertačními a habilitačními pracemi a na iniciativní úkoly, sleduje v podstatě cíle navést organizovanost do vědecké práce na VA AZ a získat ucelený a všestranný přehled o vědecké práci na VA AZ. Stanovení pořadí přijímání jednotlivých úkolů pracovišť VA AZ umožňuje převážnou část kapacity VA AZ usměrnit na plnění úkolu vojenského charakteru a soustředit tak úsilí na rozhodující vědecký úkol — tj. na komplexní úkol MNO. Pracoviště, která nejsou dostatečně využita pro řešení komplexního úkolu, se zapojují do některého z dalších vědeckých úkolů, který nejlépe odpovídá jejich celkovému vědeckému zaměření.

Kategorizace vědeckých úkolů VA AZ vytváří tak předpoklady pro harmonický a organizovaný rozvoj vědecké práce na VA AZ, spojený s postupnou přeorientací pracovišť VA AZ na řešení úkolu převážně vojenské povahy.

Dalším důležitým článkem v plánování vědecké práce je **anotační řízení**. Cílem anotačního řízení je ujasnit v plném rozsahu cíle, jehož má být vyřešením daného vědeckého úkolu dosaženo. Anotačním řízením musí být dále ujasněno co nejpodrobnější obsah vědeckého úkolu a jeho rozsah. Porovnáním rozsahu a obsahu, v němž je třeba úkol řešit se stávajícími kapacitami pracoviště, je pak možno stanovit, které problémy bude nutno řešit na jiném pracovišti, jaké součinnosti vztahy musí být

k hodnotnému zpracování úkolu navázány. Při definování problémů se současně musí získat informace o řešení podobného problému na jiném pracovišti, o dosavadním stavu a dosažených výsledcích. Tyto vědecké informace se v naší armádě zabezpečují prostřednictvím informačních středisek příslušné odbornosti.

Závažnost jednotlivých problémů pak ukáže počet a požadovanou kvalifikaci pracovníků, kteří budou hlavními řešiteli, jakož i možnosti a rozsah zapojení posluchačů do řešení úkolu.

Přitom se může ukázat, že pracoviště na vyřešení úkolu nestačí, a to jak již z důvodů kvalifikace pracovníků nebo jejich počtu. V takovém případě bude nezbytné, aby zasáhl zadavatel — MNO — a posílil pracoviště odborníky z praxe — od vojsk. Tak mohou vznikat detašovaná vědecká střediska při VA AZ. V jejich čele stojí příslušník řešícího pracoviště (katedry), jejich práci řídí a za ni odpovídá. Detašovaná vědecká střediska mají dočasný charakter a po splnění uloženého úkolu se ruší. Tento způsob řešení vědeckých úkolů v součinnosti vědeckopedagogických pracovníků s odborníky z praxe — od vojsk je možno považovat za vysoce perspektivní a jeho rozvoj je třeba všestranně podporovat a zabezpečovat. K tomu nestačí jen úsilí VA AZ, z jejíž strany musí vznikat iniciativa a požadavky, ale je třeba tuto linii prosazovat zejména prostřednictvím zástupců VA AZ ve vědeckých radách druhů vojsk, správ a složek MNO, jakož i přímo ve vědecké radě MNO. Je třeba připomenout, že obdobná střediska vznikají na některých katedrách VA AZ péčí civilního sektoru a přinášejí velké úspěchy ve vědecké práci.

Další pracovní možnosti k řešení zadaného úkolu, v závislosti na jeho rozsahu, váze a charakteru, je možno spatřovat v zadání jako samostatných témat disertačních a habilitačních prací, popřípadě jen ročníkových diplomových prací posluchačů.

Anotiční řízení dále časově sluďuje etapy plnění úkolu, určí plánovanou dobu opočetního řízení a způsob předání výsledků do praxe. Anotačním řízením se konečně plánují finanční a materiálové náklady, které bude řešení úkolu vyžadovat.

Anotační řízení doposud organizoval zadavatel, jehož povinností bylo určit anotační komisi k vypracování anotační zprávy. Praxe však ukazuje, že anotační řízení se z různých důvodů prodlužovalo za stanovený termín, což pak bylo brzdou jak plánování, tak i vlastního řešení vědeckého úkolu. Z toho důvodu se prosazuje nová

linie, která již byla dříve v praxi často aplikována. V zájmu včasného zahájení práce na uloženém vědeckém úkolu, anotační řízení organizoval a prováděl zpravidla řešitel za účasti zainteresovaných pracovníků a zpracovaný návrh anotační zprávy pak předkládal zadavateli ke schválení. Tato praxe se osvědčila a za současného stavu vědecké práce v naší armádě je perspektivní.

Proto i nadále bude vhodné tento postup anotačního řízení zachovat. Plně je realizovatelný zvláště u komplexního úkolu, který má několik stupňů orgánů kolektivního řízení, zaručujících všestrannost jak při zpracování, tak i při posuzování a schvalování návrhů anotačních zpráv.

Ke zpracování anotační zprávy se určují anotační komise. Je prospěšné, aby některý z členů anotační komise byl již od počátku určen jako oponent (tzv. stálý oponent).

Při plánování vědecké práce musí být dále velká pozornost věnována zabezpečení toho, aby výsledky, jichž bylo při řešení vědeckého úkolu dosaženo, nezahynuly tím, že práce bude založena a po uplynutí určité doby vytržena. Z toho důvodu musí být nezbytně každý vědecký úkol zakončen opočetním řízením a závěry přezkoušeny na cvičení. Na to je třeba pamatovat již při plánování vědeckého úkolu a opočetní řízení sladit s časovými etapami plnění úkolu, včetně praktického prověření závěrů. Vlastní opočetní řízení může mít různé formy podle závažnosti výsledků. Může se konat před několikačlennou komisí až po vědeckou konferenci. V průběhu řešení vědeckého úkolu se opočetní řízení plánuje tehdy, když výsledky dosažené v určité etapě mohou zásadně ovlivnit další řešení úkolu. U zakončených úkolů opočetního řízení, kromě celkového kolektivního zhodnocení a posouzení práce, navrhuje i způsoby realizace práce v praxi.

Je třeba důsledně dosáhnout toho, aby na zavádění výsledků práce do praxe se vždy podílel řešitel. Tím se podstatně zvýší úroveň práce a zájem na kvalitním zpracování zadaných úkolů, protože každý ze zainteresovaných pracovníků bude si vědom toho, že úsilí, vynaložené na vyřešení úkolu, nebylo vyplýváno nadarmo.

Druhou stránkou účinnosti vědeckého úkolu a využitelnosti jeho výsledků v praxi je sám charakter daného úkolu. Je především dán výzkumným obsahem příslušného úkolu. A tuto nezbytnou vlastnost vědeckého úkolu je nutno sledovat již při jeho zahrnování do plánu.

Vědecká práce sleduje cíl rozšířit poznatky o různých formách pohybu hmoty, o přírodě, společnosti a o procesu poznávání. V důsledku toho nese s sebou vždy jako jednu ze základních podmínek požadavek výzkumné činnosti — hlavního prostředku vědeckého zkoumání. **Úspěšná vědecká činnost musí v jednotlivých dílčích etapách být zakončena některými konkrétními závěry, které najdou své uplatnění v praxi.** Věda aplikuje v praxi vše, co je aplikovatelné. Taková aplikace zpětně ovlivňuje teorii, podepírá a usměrňuje ji. Schematicky je možno vztah mezi teorií a praxí vyjádřit velmi zjednodušeně.

Výsledky teoretického zkoumání, které mohou mít různou formu (v závislosti na vědním oboru a na významu dílčích etap) od zlepšovacího námětu přes směrnicí a předpisy, přes vynálezy po objevení zákonů pohybu hmoty, působí na praxi, vytvářejí předpoklady pro kvalitativní skoky v jejím vývoji. Naopak praxe zpětně ovlivňuje teorii a staví před ní perspektivní požadavky a zaměřuje tak její činnost na budoucnost. Tento předstih teorie před praxí neznamená, že by věda nerespektovala danou situaci. Jde o to, aby teorie, opírajíc se o reálnou situaci současnosti, o dosaženou úroveň praxe, vědecky předvídala potřeby a zájmy budoucnosti a připravovala se k jejich řešení.

Takový reálný viděný předstih vědy před potřebami praxe musí zabezpečit a prosadit plán vědecké práce. Půjde o předvídání a stanovení toho, jak budou nové poznatky získávány a aplikovány v praxi. V podstatě tedy půjde o stanovení správných proporcí mezi základním a aplikovaným výzkumem.

Pro rozvoj vědy má rozhodující význam základní výzkum, který je dlouhodobý, obohacuje vědu o nové poznatky a zajišťuje tak její předstih před potřebami praxe. Poznává podstatu objektivních procesů, jejich hybných sil a to bez zřetele na jejich bezprostřední praktickou aplikovatelnost. Základní výzkum se opírá o širokou základnu aplikovaného výzkumu, který řeší konkrétní otázky postavené vývojem na počátku dne. Výsledky základního výzkumu se do praxe promítají prostřednictvím velkého aparátu vědecké aplikace. Z toho důvodu by oddělování základního výzkumu od výzkumu aplikovaného bylo nesprávnou tendencí. Mezi oběma druhy výzkumu existuje vzájemná dialektická závislost. Nejvýhodnějším se tedy jeví pracovat na základním a apliko-

vaném výzkumu současně, čímž je plně využita kapacita základního výzkumu a jeho výsledky přinášejí bezprostřední praktický efekt. Charakteristika základního a aplikovaného výzkumu je zcela jasná u těch věd, které jsou bezprostředně spojeny s rozvojem výrobních sil. Avšak určité rozpaky nad určením charakteru výzkumu se projevuje ve sféře společenských věd a tedy také vojenských věd. I když toto rozlišení není podstatné pro výsledky vojenskovo-vědecké práce, přece jen je pocíťována potřeba rozdíly mezi oběma druhy zájmu blíže určit. Vojenská věda v současném pojetí je zaměřena na provádění vlastního výzkumu v oblasti vojenského umění a využívá k tomu současně výsledky dosažené ve všech ostatních vědách. Vojenská věda v tomto pojetí tedy provádí výzkum nejzákladnějších složek ozbrojeného zápasu, tj. úseku palby a úseku pohybu v jejich vzájemné souvislosti a podmíněnosti a jejich projevu ve všech součástech vojenského umění, ve všech jevech ozbrojeného zápasu, do nichž se promítá a je ovlivňuje souhrn výsledků dalších věd, z nichž zejména je třeba jmenovat společenské a technické vědy. Vojenská věda je ve svém vlastním výzkumu daleko více než ostatní vědy odkázána na výsledky výzkumu jiných věd, které aplikuje do své teorie. Vojenská věda se tedy vyvíjí stykem různých vědních oborů, s nimiž se vzájemně spojuje a prolíná. Zaměření výzkumu právě po linii těchto tzv. hraničních oborů může vést k překvapivým, významným a perspektivním objevům, které jsou typické pro základní výzkum. Přesto však je nesnadné rozlišovat ve vojenské vědě základní výzkum od aplikovaného, protože ve vojenských vědách více než v ostatních vědách do popředí vystupuje požadavek bezprostřední aplikovatelnosti, nebo aplikovatelnosti dosažitelné ve velmi krátkých časových lhůtách. Spíše by se tedy dalo říci, že vojenská věda využívá výsledků základního i aplikovaného výzkumu jiných vědních oborů a stále častěji i jejich metod vědeckého zkoumání.

Stejná pozornost jako výzkumnému charakteru zadávaných vědeckých úkolů musí být při plánování věnována i zabezpečení kolektivnosti jejich řešení. Charakteristickým rysem vědy v socialistickém společenském zřízení je její zespolenštění, spočívající v tom, že na vědecké práci se podílí čím dále tím větší část společnosti. Dalším rysem zespolenštění socialistické vědy je okolnost, že výsledky vědy náležejí celé spó-

lečnosti, slouží k jejímu rozvoji v oblasti vojenské vědy k obraně, k zabezpečení rozvoje společnosti.

Tento společenský charakter socialistické vědy musí nalézt svůj odraz i v každém jednotlivém vědeckém pracovníkovi. A to jednak v jeho vztahu ke společnosti a jednak v jeho vztahu k vědecké práci. Existují však také vědeckí pracovníci, kteří z pozice přežitků kapitalismu ve svém vědomí přeměňují veškeré své úsilí ve vědecké práci ve finanční hodnoty.

když nelze materiální zainteresovanost vědeckých pracovníků podceňovat, přece by jen neměla být cílem, ale jedním z prostředků rozvoje vědecké práce. Přitom je však třeba přísně střežit hlediska efektivnosti. Porovnáme-li např. věcné náklady na vědeckou práci na VA AZ a vyplacené odměny (bez přihlédnutí k ostatním osobním nákladům) s dosaženými výsledky ve vědecké práci — rozhodně nemůžeme být spokojeni. To má své příčiny v tom, že nálehavé úkoly jsou často z různých důvodů odsunovány na vedlejší kolej, zůstávají neplněny na úkor úkolů, které jsou individuálně efektivnější. Vědecký pracovník socialistické společnosti se vyznačuje tím, že ve vědecké práci nehledá výlučně svou osobní slávu, ani prospěch, ale jde po linii řešení problémů, které jej zcela zaujmou. A je nutno říci, že zpravidla jsou to problémy, které při svém řešení vyžadují velké úsilí a obětavost.

Je známo, že velké objevy ve vědě nejsou ani tak dílem genialit jako výsledkem nezměrné práce a trpělivosti, kritického hodnocení zkušeností a hypotéz předcházejících generací, dokonalých přístrojů, dobře vybavených laboratoří a celého kolektivu spolupracovníků. Jen práce v kolektivu umožňuje soustředit síly na určitý úsek vědy a v souladu s výsledky výzkumu je přesunovat. Požadavku kolektivnosti práce bude třeba přizpůsobovat i plánování a organizaci vědecké práce. Prvním podstatným krokem ke splnění tohoto cíle je rozvíjení vědecké práce po linii komplexních úkolů zahrnujících řadu vědních oborů a velký počet pracovišť a vědeckých pracovníků. Úkolem plánování tedy bude zabezpečit koordinaci práce v širokém měřítku a vylučovat duplicitu.

Na VA AZ, i když často zdůrazňovaná nezbytnost kolektivnosti ve vědecké práci, není dosud v praxi dostatečně dodržována. V důsledku ne dosti příznivých podmínek pro vědeckou práci na katedrách jsou uložené vědecké úkoly řešeny často jednotlivými vědeckými pracovníky, a to zpravidla

pod velkým tlakem času. Kromě jiného je i tato okolnost jednou z příčin málo uspokojivého stavu ve vědecké práci. K odstranění tohoto vážného nedostatku v kolektivnosti vědecké práce je nezbytné vytvářet na katedrách minimálně dvou až tříčlenné skupiny učitelů, uvolněné od pedagogické práce a organizované do dočasných vědeckých pracovišť. Rovněž tak bude třeba šířejší využívat možnosti zřizovat detašovaná vědecká střediska u kateder VA AZ. Tím se dosáhne nejen kolektivnosti v řešení vědeckých úkolů, ale vědecká práce se stane systematictější, efektivnější, její výsledky budou objektivnější a tudíž více přínosné pro praxi než tomu bylo dosud.

Plánovací a organizátorská práce je jen jednou z podmínek rozvoje vědecké práce na VA AZ. Avšak tím hlavním činitelem, který o rozvoji vědecké práce na VA AZ a vůbec o rozvoji všech funkčních stránek VA AZ rozhoduje, jsou vědeckopedagogické kádry, jejich ideologická a odborná úroveň. Je třeba, aby bylo zabezpečeno plnění ustanovení vládní vyhlášky č. 929 o zapojování významných odborníků od vojsk a z průmyslu do vědecké a pedagogické práce na VA AZ. Výběr a příprava nových vědeckých kadrů se musí stát středem pozornosti služebních, stranických, mládežnických a odborných orgánů a organizací.

Pro vědeckou práci na katedrách VA AZ bude třeba stále zlepšovat podmínky. Rovněž bude třeba ve větší míře rozvíjet nadání posluchačů a vyvolávat v nich touhu po tvůrčí vědecké práci. Důležitou úlohu při vědecké přípravě musí sehrát docenti a profesori, kandidáti a doktoři věd. Praxe ukazuje, že noví vědeckí pracovníci vyrůstají nejčastěji tam, kde pracují vědci, kteří pokládají za svou povinnost výchovu svých žáků.

Rozšiřování přípravy vědeckých kadrů musí být spojeno s úsilím o zvyšování kvality výzkumu, jehož výsledkem jsou habilitační a disertační práce, který výzkum uzavírají.

Jenom postavením vědecké práce na masovou základnu bude dosaženo jejího rozvoje, vysoké efektivnosti. Splněním těchto předpokladů se VA AZ stane skutečným centrem vědecké práce v naší armádě a účinněji bude svým dílem přispívat k zvýšení obranyschopnosti naší vlasti.

Navrhují, aby k zabezpečení dalšího růstu a rozvoje vědecké práce v naší armádě byla přijata tato opatření:

1. Posílit orgány řízení vědecké práce na všech stupních dostatečným počtem vě-

deckých a odborných pracovníků. Z těchto orgánů současně vyčleňovat stále jádro sekretariátů pro jednotlivé stupně komplexního úkolu. Současně jim uložit rozpracovat otázky metodiky řešení příslušného komplexního, stejného úkolu nebo hlavního problému.

Zvláštní pozornost věnovat koordinátorům, které osvobodit od všech ostatních úkolů.

2. Komplexní úkoly zadávat ke zpracování až po náležité analýze a ujasnění tendencí, cíle, obsahu a rozsahu úkolu, kapacit, které jsou k dispozici a ostatních nezbytných aspektů a po jejich schválení vědeckou radou ministra. V průběhu řešení komplexní úkoly neměnit, ale podle potřeby je jen upřesňovat.

Pro reálné stanovení komplexních úkolů dosáhnout kooperace v rámci států socialistického tábora. V ČSSR pak dosáhnout důsledné centralizovanosti plánování a řízení vědecké práce Státním výborem pro rozvoj vědy a techniky a v působnosti MNO vědeckou radou ministra.

3. Střediskem vědecké práce v armádě

učiní VA AZ. To vyžaduje kádrové posílení kateder, stabilizaci kádru na katedrách na delší, nejméně pětileté období, jakož i důslednou realizaci vládního usnesení 929 i v oblasti MNO. Umožnit zřizování detašovaných vědeckých pracovišť u kateder z počtu příslušníků štábu svazků a svazů, složek MNO a GŠ.

Samostatná vědecká pracoviště podle jejich zaměření těsněji přimknout k příslušným katedrám nebo fakultám.

4. Zabezpečit školení vědeckých pracovníků v nově vznikajících vědních oborech.

5. Sladit plán vědecké práce s plánem bojové a operační přípravy.

Jsem přesvědčen, že cesta, která byla nastoupena reorganizací v řízení vědecké práce v naší armádě, je cestou, která vytváří předpoklady pro soustředění sil na klíčové problémy vojenské vědy. Vyskytují se sice některé vážné nedostatky v samých počátcích nové organizace řízení vědecké práce, avšak jejich odstraněním a překonáním vědecká práce v naší armádě se stane daleko efektivnější než tomu bylo kdykoli v minulosti.

Takticko-technický výzkum v ČSLA

Major Bohuslav Kröhn

Na konferenci o metodách vědecké práce v Čs. lidové armádě uspořádané v květnu t. r. byla v sekci technického rozvoje vědecké rady MNO nejvíce diskutována otázka takticko-technického výzkumu. Jak v úvodním referátu s. ministra národní obrany, tak i v diskusních příspěvcích bylo zdůrazněno, že hlavní těžiště takticko-technického výzkumu (dále jen TTV) leží v komplexních výzkumných pracích na úseku operačně taktickém, technickém a ekonomickém. Zkušenosti ukazují, že na uvedených úsecích se TTV provádí různým způsobem, v závislosti na tom, jaké jsou vytvořeny organizační a kádrové předpoklady a jaká úloha se na příslušných stupních velení TTV přikládá. Zhodnocení současného stavu TTV a potřeb jeho dalšího, usilovnějšího rozvoje vedlo k formulaci příslušných závěrů v usnesení konference, které budou postupně realizovány.

Svým současným významem a potřebami se TTV stává vysoce aktuálním problémem nejen u pracovníků technického rozvoje, ale i u pracovníků na úseku operačně taktickém, materiálním, ekonomickém a význam TTV dokonce přesahuje i rámec armády. Některé diskusní příspěvky ukázaly konkrétně na příklady vzájemné souvislosti jednotlivých složek armády při tvorbě TTV a přinesly nové pohledy na zlepšení vzájemných vztahů pracovníků na jednotlivých stupních řízení a plánování výstavby armády a technického rozvoje.

V článku uvedu vybrané části některých diskusních příspěvků, sestavené tak, aby ukázaly pracovníkům MNO, podílejících se na TTV at na úseku technickém, vojensko-vědeckém, materiálním i ekonomickém hlavní otázky, které jsou předmětem studia a rozpracování, při řešení konkrétních úkolů TTV.

Neuvádím konkrétní návod, jak dané problémy řešit, spíše chci u příslušných funkcí státu podnítit větší zájem o tento úsek činnosti, soustředit pozornost na otázku úpravy vztahů mezi jednotlivými úseky TTV a tím vytvářet předpoklady pro hlubší pochopení potřeb armády v oblasti rozvoje nové techniky a materiálu.

Neustálý proces kvalitativních změn v rozvoji nové techniky

Jednou z nejpodstatnějších zvláštností moderní vojenské techniky je její mimořádně rychlý rozvoj. Tempo, s jakým se konstruuji nové druhy zbraní a zdokonalují dosavadní, se zrychluje doslova rok od roku. Neuběhlo ani 17 let od skončení druhé světové války a z výzbroje, která v ní byla používána, nezůstalo v dnešních armádách prakticky nic.

Do výzbroje vojsk byla zavedena radio- lokace, technika pro vidění v noci, automa- tika a telemechanika. Zdokonaleny byly i tzv. „staré“ druhy zbraní a bojové tech- niky jako pěchotní ruční zbraně, dělostře- lectvo, tankový materiál, spojovací a ženij- ní materiál, chemický materiál i tylová technika a materiál. Výzbroj armády je dnes na kvalitativně vyšším stupni než před 17 lety. Objevilo se množství automa- tických mechanismů, založených na využití rádiové elektroniky, infračervených paprsků, ultrazvuků a infrazvuků. Byly vytvoře- ny automatické počítačové stroje, nejrůznější usměrňovací systémy, prostředky spojení. Elektronkové počítačové stroje spolu s radio- lokátory, televizními přístroji a infrapři- stroji umožní zjistit a sledovat nepřátelské letouny, lodě a jiné bojové prostředky, vy- počítávat prvky potřebné k navedení zbraní na cíl a jeho zničení. Radiotechnika již nyní umožňuje automaticky řídit letadla od vzle- tu až po přistání na potřebném místě. Jak rozsáhlé je v současné době použití auto- matizace ve vojenství, o tom svědčí zprá- vy zahraničního tisku, které říkají, že elek- tronkové přístroje tvoří 60—70 % typů mo- derní vojenské techniky.

Je nepochybné, že všechny nové pro- středky působí na organizaci, na taktiku i vojenské umění armád. Mají vliv i na růst a zvyšování nebo zmenšování významu jed- notlivých druhů vojsk. Jakmile se objeví nové druhy vojsk, vzniká naléhavá potře- ba změnit dosavadní bojovou i pomocnou techniku, zkonstruovat nové technické prostředky. Např. letectvo, které vyplnilo z bojového hlediska nevyužitou sféru — vzdušný prostor, prošlo širokým a rychlým vývojem. Rozmanitost úkolů a podmínek bojové činnosti vedla k vytvoření četných typů letadel, pro boj s letectvem byly vy- nalezeny různé prostředky protivzdušné obrany a k zajištění bojové činnosti vojen- ského letectva pomocné prostředky. Tanky vyvolaly změny v úkolech a organizaci že- nijního vojska, vznik protitankového dělo- střelectva apod.

Zásadní zdokonalování a růst technické úrovně vojenské techniky vyvolává součas- ně růst její složitosti a vyšší nároky na její obsluhu a údržbu. Technika je podstat- ně složitější, ve své konstrukci jemnější a proto i značně náročnější na výcvik obsluh, expolataci, opravy a v souhrnu na udržová- ní ve vysoké bojové pohotovosti. Složitost a technická úroveň vojenského materiálu má podstatný vliv i na technicko-ekonomi- cké ukazatele a to především z těchto hledi- sek:

- ve finálním výrobku značně vzrůstá podíl vysoce kvalifikované práce vědecké, výzkumné, vývojové, konstruktérské, mon- tážní i zkušební,
- podstatně se zvyšuje pracnost vý- robku, roste objem zhmotnělé i živé práce,
- rostou nároky na technologii a vý- robní zařízení,
- zvyšuje se obtížnost hromadné vý- roby,
- zvyšuje se cena zbrojní produkce, vý- robní ceny se každým novým typem vý- zbroje zvyšují téměř dvojnásobně.

Vojenská technika, stejně jako technika ve výrobě, jeví tendenci k nepřetržitému zdokonalování. Tato tendence apriorně vy- lučuje ustrnutí v technickém rozvoji. Per- manentní zdokonalování výzbroje vyžaduje i její permanentní obnovování. Za součas- ných podmínek, kdy vedle fyzického opo- třebení silně působí morální opotřebení, prosazuje se tendence ke zkracování údobí přezbrojování. Perioda morálního zastará- vání je při tom nejkratší právě u výzbroje rozhodující, která je však současně nejslo- žitější a nejdražší. Na druhé straně složi- tost a náročnost techniky vyžaduje nejen dlouhých dob vývoje, ale i náběhů a pří- prav sériové výroby. Vzhledem k těmto skutečnostem i vzhledem k možnostem vý- zkumné a vývojové základny jednotlivých států, se výzkum a vývoj nové vojenské techniky, zejména v jejích rozhodujícíchruzích stává více otázkou velmocí. Státy s menší hospodářskou základnou nejsou s to stačit rychlému tempu rozvoje nových tv- pů zbraní a stávají se stále více v této otázce závislé na velmocích. A zde je nut- no pečlivě vážit každé rozhodnutí, jakým směrem zaměřit náš vývoj i výrobu.

Zatím co soudobý tank proti tanku z druhé světové války doznal váhového zvy- šení o 6,3 %, vzrostla cena téměř dvojná- sobně. Tento růst odpovídá růstu pracnosti v normohodinách. Moderní proudový stíhací

letoun je dražší než předcházející typ o 150 %. Další typ nového letounu dozná podle předběžných propočtů zvýšení proti současnému typu v ceně o 90 %.

Časový odstup náběhu výroby obou předcházejících druhů letounů činil zhruba 3 roky, přesto pracnost a náročnost vyjádřená v ceně činí 150 % zvýšení. V případě, že bychom srovnali cenu letounu nejnovějšího s prvním vyráběným proudovým letou-

nem, vzrůstá jeho cena o cca 370 %.

Růst cen v závislosti na technické náročnosti zaznamenává i další vojenská technika.

Uvedená procenta růstu pracnosti nás nutí bedlivě zvažovat každý požadavek na technické zdokonalování a uvážit, zda uvedený růst pracnosti a tudíž i zvýšení zatížení průmyslových kapacit bude vyvážen zlepšením vlastností při bojovém použití.

Vztah vojenských i civilních pracovníků při takticko-technickém výzkumu.

Složitost vojenské techniky, náročnost na její provoz a udržování, zvláštnosti jejího použití na bojišti vyžaduje zvládnutí značného rozsahu technických a takticko-operačních znalostí od všech příslušníků armády.

Nálady na moderní vojenskou techniku musí vést k řádnému teoretickému rozboru o vlastnostech nového prostředku, o jeho nejúčelnějším provedení a to před realizací a zavedením do výzbroje armády. Není myslitelné a možné, aby všechnu problematiku soudobé vojenské techniky ovládl v celém rozsahu úzce specializovaný kolektiv odborníků nebo skupin. Sama vojenská technika je dílem širokého kolektivu pracovníků. Také i její použití je založeno na těsné semknutém kolektivu příslušníků bojových a technických složek armády, kteří svými odbornými znalostmi se vzájemně doplňují. Z hlediska účinku, zařazení a množství stává se značná část nové techniky společnou u jednotlivých druhů vojsk.

Je proto také dnes již samozřejmé, že o vývoji, výrobě i zavádění nové bojové techniky nemohou samostatně rozhodovat jednotlivé složky, jejich specializovaná oddělení, nebo dokonce i jednotlivci. Takticko-technický výzkum nové bojové techniky je nutné organizovat za široké účasti všech příslušníků složek, které budou novou bojovou technikou vyzbrojeny. Je třeba svést boj o nové chápání TTV, odstranit staré názory, že jediná složka, která připravuje veškeré studie nové techniky je technická složka vojska, poukazovat na nutnost chápat TTV jako základní teoretický podklad pro další práci. Tento podklad musí být vypracován kolektivně a musí zahrnovat všechny názory na provedení (výrobku) a též využití nového druhu vojenské techniky.

TTV má být především základním nástrojem, kterým vojenská správa působí na rozvoj výrobních sil a prostředků národního hospodářství. Proto považujeme za dů-

ležitě při TTV zdůraznit nutnost navázání úzké spolupráce s vývojovými orgány civilního sektoru.

Spoluprací při TTV s civilním sektorem chceme vytvářet podmínky pro další teoretický růst vývojových pracovníků civilního sektoru. Je nesprávné, abychom TTV prováděli výlučně v rámci vojenské správy, izolovaně bez účasti civilních vývojových středisek. Tyto tendence dosud existují u některých pracovišt.

Při sebelepším teoretickém TTV pouze v rámci vojenské správy nemůžeme očekávat, že po zadání úkolu do civilního sektoru bude úkol bez dalších změn převzat a dokončen podle původních požadavků vojenské správy. Toto tvrzení je opeřeno především o to, že pracovníci vojenské správy nejsou schopni ve svých rozbořích úplně a naprosto bezpečně postihnout schopnosti a možnosti pracovníků civilního sektoru, jejich připravenost pro zvládnutí veškeré problematiky nové techniky. Dále to vede k prodlužování doby, kdy dojde k realizaci zámyslů velení armády. A to je jeden z hlavních důvodů, proč zdůrazňujeme důležitost sepětí civilního sektoru s pracovníky vojenské správy již v zárodku řešení nové vojenské techniky.

Je výhodné dát posoudit nebo rozpracovat některé dílčí problémy ve výzkumných ústavech ČSAV i resortů a u pedagogického sboru civilních vysokých škol. Tito odborníci mohou se stát oporou pro některé myšlenky technického řešení úkolu.

Je samozřejmé, že i vojenské vysoké školy budou náležitě využívány. Právě TTV by se měl stát jedním z hlavních předmětů pro získání vědeckých a pedagogických hodnot. Praxe ukazuje, že na vojenských vysokých školách jsou odborníci, kteří by mohli hodně přínést při zpracování komplexních takticko-technických problémů.

Technická část TTV má ještě jeden složitý problém.

Je to otázka základního materiálu, k němuž je třeba vývoj orientovat. Vývojoví pracovníci totiž obvykle neznají stav a perspektivní rozvoj surovinové základny a proto se velmi těžko v těchto problémech orientují. Jisté není nutné znát detailně počet tun suroviny, která je plánována na budoucí pětiletky. Je však nutné orientovat v pravidelných informacích vojenský výzkum a vývoj na ty materiály, u nichž je předpoklad, že nebudou deficitní a že budou pro naše národní hospodářství zajištěny.

Základem pro posuzování efektivnosti nové vojenské techniky musí být soustava vojenských ukazatelů, jejichž náplň, obsah i metodiku stanovují jednotlivé disciplíny vojenské vědy. Jsou to ukazatele, kteří vyjadřují taktické, operační a strategické zámysly vojenského velení v různých údobích přípravy i vedení ozbrojeného boje. Jsou to vojenskoeconomické ukazatele, jako např. požadavek maximální operativnosti, pohotovosti, pohyblivosti, utajení, malé váhy, jednoduchosti obsluhy a oprav, široké použitelnosti, typizační vazby na jiné vyráběné předměty atd.

Výpočet nákladů a ceny, návrh co převést se starou technikou, která bude nahrazena novým typem, je jen jedna malá část celého složitého systému vztahů různých vojenskoeconomických ukazatelů (zpravidla těch, jejichž vyjádření měrnou jednotkou je obtížné). Přesto se však ukazuje, že je možné matematicky číselně srovnávat, stanovit některé společné taktické vlastnosti různých druhů techniky a při určité abstrakci je srovnat.

Vzájemná závislost technického a operačního taktického výzkumu

V technickém rozvoji v armádě jde především o cílevědomé a soustavné sledování pokroků ve vědě a technice a soustavné vyhodnocování možností a účelnosti jejich využití pro ozbrojené síly. Na základě této východní činnosti se hodnotí hlavní tendence rozvoje základních druhů vojenské techniky. Tyto rozborů provádějí technické složky armády. Na základě tohoto primárního rozboru, což je v souladu s určujícím charakterem vojenské techniky, bude provedena sekundární úvaha o tom, jak nový vědecký nebo technický objev ovlivní taktiku a operační umění. Cílem tohoto operačního a taktického posouzení (ovšem tím je míněno vědecké posouzení technických podkladů v plném slova smyslu) je zpětně ovlivnit další technický rozvoj taktickými a operačními požadavky.

Jako příklad je možno uvést známé sku-

tečnosti z doby po 2. světové válce. Primárním rozbozem stavu vědy z konce druhé světové války mohlo být jednoznačně zjištěno, že atomová zbraň je novou kvalitou, která zcela přetvořila dosavadní názory na taktiku, operační umění i strategii, která dala i nový význam a náplň dosavadním druhům vojsk, která si vynutili vytvoření nových druhů vojsk a staré potlačili. I když vojenská věda ovlivnila i konstrukci atomových zbraní (letecké bomby, hlavice raket, dělostřelecké náboje atd.), ukázalo se nutným soustředit hlavní pozornost na zpětný vliv nových zbraní na výstavbu armády.

Sekundárním taktickým a operačním rozbozem bylo nutné stanovit následky obrovské ničivé síly na boj: rozředění sestav, větší manévrovost, zvýšení temp útoku atd. Z toho již zákonitě musí vzniknout zpětné „ovlivnění“ technického rozvoje, tj. nové požadavky na další, kvalitativně novou techniku, která v harmonickém kvantitativním i kvalitativním vztahu doplní atomovou zbraň a umožní tak plně rozvinuti a využití jejich ničivých schopností. Takové požadavky zpět směrem k vývoji by mohly být stanoveny např.

- z hlediska přepravy pěchoty: zabezpečení přepravních prostředků s vysokými rychlostmi v terénu s ochrannými vlastnostmi pro přepravovanou pěchotu;

- z hlediska ženijního zabezpečení operace: v zabezpečení komunikací, odtarasování, přeprav atd.

Položme si otázku, proč dochází k značně různé úrovni příspěvků operačních složek do prací, které jsou všeobecně zahrnovány pod pojmem TTV? Domníváme se, že je to proto, že vzniká určitá časová disproporce mezi myšlením pracovníka technického rozvoje a pracovníkem operační složky. Pracovník technického rozvoje je nucen svým stylem práce, státní plánovací metodikou a rozvojem nepřátelské techniky pracovat s nejméně 5letou perspektivou. Kdyby nepracoval takto perspektivně, pak by došlo nutné k zaostávání techniky, k jejímu přeshlapování na místě a ve svých důsledcích k oslabení bojových schopností naší armády. Pracovník technického rozvoje musí umět včas analyzovat vědecké a technické možnosti nepřítelů a zajišťovat tak předstih vlastního prostředku před nepřátelským protipřístředkem. Vždyť zatím co použitelnost vojenské techniky na začátku našeho letopočtu byla několik set let, klesla v období feudalismu asi na 200 let, ve 20. letech našeho století klesla pouze na 4–7 let. Jestliže naproti tomu postavíme dobu vývoje (rozuměj od myšlenky po sériovou vý-

robu) 5—7 let, vidíme, že je třeba předvídat natolik, že v době, kdy nepřítel zahajuje výzkumné a vývojové práce na zbraních, je nutné zahájit práce na protizbraně.

Z uvedeného vyplývá **perspektivnost činnosti pracovníka technického rozvoje**. Na druhé straně pracovník operační složky je obrácen k dnešku, k dnešní problematice, neboť ve svých taktických a operačních studiích posuzuje armádu tak, jak dnes stojí, tj. se zbraněmi v kvalitě a počtech, jakými jsou vojska vybavena. Případná námitka, že jsou přece zpracovány perspektivní tabulky počtů, neobstojí, neboť jde spíše o zařazení techniky obsažené v perspektivním plánu do určitého organizačního schématu, který je určován ekonomickými možnostmi státu (co do počtu techniky) a jistými úvahami takticko-operačními.

Je tomu tak proto, že u operačně taktických složek armády nejsou zřízena pracoviště pro speciální výzkum, jejichž cílem by bylo na základě studia vojenské vědy vytvářet předstih a možnosti použití nových poznatků vojenské vědy v nové vojenské technice a materiálech perspektivně plánovaných k zavedení do výzbroje a výstroje armády.

Proto se vším důrazem upozornila konference o metodách vědecké práce na nutnost zřízení takového orgánu, který by mohl uvedené úkoly účinně plnit a odstranit dosud existující disproporci.

Výsledkem této disproporce bývá někdy i falešný nemarxistický názor, že technický rozvoj není k ničemu, protože nám nic nedává. Ovšem to „nic“ je myšleno z hlediska dneška, z hlediska letošního výcvikového roku. Takový názor nebere v úvahu, že ta technika, která je dodávána ze závodů do vojsk, byla vyvíjena po dobu okolo 5—6 let a v období svého zrodu byla také posuzována těmito měřítky.

Ovšem kvalitativně se současný TTV podstatně liší od těch úvah před 5—10 lety. Tehdy v armádě dožívala stará kořistní německá technika, nebo technika spojenců, tj. sovětská nebo americká a bylo tudíž třeba vytvářet techniku, která prakticky znamenala vyřazení staré techniky.

Dnes však tím, že Čs. lidová armáda je vybavena základními druhy techniky, kdy tabulky jsou zaplněny, vstupuje nový ekonomicky složitý proces přezbrojení. Nutné si při TTV musíme klást otázky: **co uděláme s tou technikou, kterou máme ve vojskách?** Bude výsledek našeho vývoje kvalitativně znamenat tolik, že můžeme anulovat, zrušit, dát do šrotu tu techniku, kte-

rou máme, která obvykle fyzicky není ještě opotřebovaná, ba dokonce která i morálně má dosud jistou úroveň. A právě zde se dostáváme do složité situace, do rozporné situace, kdy na jedné straně z hlediska technických kritérií vidíme stárnoucí techniku a na druhé straně, z hlediska ekonomie musíme dobře vážit jako dobří hospodáři, zda přišla již doba, kdy přezbrojíme a staré dáme do šrotu. Musíme prakticky srovnat nové vojensko-technické kvality a náklady na nový vývoj a na přezbrojení. A právě tento vztah není možné vyjádřit matematicky exaktně, ale zde se musíme nutně uchýlovat k různým úvahám a myšlenkovým pokusům. Jde i o to, abychom neukončili vývoj nové techniky příliš pozdě, kdy již stará technika fyzicky dožívá a kdy se můžeme dostat do situace, že množství nové techniky dodávané vojskům bude menší než množství staré techniky. To by totiž znamenalo pokles celkové úrovně stavu výzbroje a zabezpečení armády.

Potřeba nové techniky z hlediska taktiky nebo operačního umění je určována právě tím zpětným ovlivňováním technického rozvoje, o němž bylo již hovořeno.

Vojenskovědecká práce v taktice a operačním umění musí disproporce odhalovat s určitým časovým předstihem, aby výzkum a vývoj mohl reagovat včas a využít znalosti předvídaného nedostatku k vývoji a zavedení do výzbroje takové techniky, která by disproporci odstranila.

Uvedme příklad: Byly vyvíjeny prostředky pro hluboké brodění tanků. Jistě úkol nad jiné důležitý, který umožní rozmach útočné operace, urychlí přechody vodních toků a částečně i uleví ženijnímu vojsku.

Avšak není možné hluboké brodění bez dokonale znalosti řeky, bez znalosti únosnosti dna, hloubky, rychlosti proudu, zamínování dna apod. Jestliže by na průzkum vodních toků byl dán požadavek až v době, kdy vývoj prostředků pro hluboké brodění byl již skončen, může to vést ve svých důsledcích až k tomu, že vlastní technicky velmi dobře vyřešený úkol ztrácí na své úrovni a kvalitě, neboť nebyl řešen ve všech souvislostech a vztazích.

Jak již bylo ukázáno, je metodicky nutné vytvářet podmínky pro nový vývoj průzkumem vědeckých a technických možností a perspektivními takticko-operačními studiemi a pracemi, což je dáno dialektickou jednotou techniky a taktiky. Proto v první části požadavku na TTV je skupina problémů z taktiky a operačního umění, která dává řešení potřebný cíl, potřebné perspektiv-

ní použití ve vojskách. Při zpracovávání této části je třeba rozlišovat úkoly, které svým působením nepřesáhnou rámec druhu vojska.

Toto rozlišení je rozhodující pro určení operační složky výzkumu, která musí operační část TTV vyřešit. Tato část musí zdůvodnit, že je třeba vyvinout techniku, která svou činností a svými parametry zabezpečí určitou činnost vlastních vojsk, nebo znemožní činnost nepříteli.

Při taktické části TTV se ukazuje nutnost rozboru taktiky prostředku, ale i protiprostředku. Např. při rozboru taktického použití min, musíme logicky udělat i taktickou úvahu např. o rozvoji tankové techniky nepřítel. Vždyť např. nepřítel bude snižovat váhu tanku, zužovat pásy vzhledem k poklesu specifického tlaku na terén, což pro nás znamená zmenšit trhavinové nálože v mině k přeražení pásu a snížení tlakových hodnot rozněcovače.

Z á v ě r

Zkušenosti z řešení složitých otázek vyzbrojování armády novou technikou, ovládnutí nové techniky vojsky, zabezpečení ekonomičnosti ve výzkumu, vývoji a výrobě nové techniky, umění využít novou techniku v boji a ovlivňovat její rozvoj k dosažení maximální účinnosti v soudobé válce, vedou k poznatku, že nenávratně končí poměry, kdy technici, operatoři, ekonomové, řešili „své“ úkoly izolovaně. Vývoj jejich vzájemných vztahů při zabezpečování výstavby armády si každodenně vynucuje hlubší sepětí pracovního úsilí, společné řešení halvních vojenskovědeckých a technickorozvojových otázek, které vyúsťuje v kvalitativně nové výsledky práce. Tento nový jev, vyplývající z pracovního procesu na úseku technického rozvoje si zcela zákonitě vyžaduje jemu odpovídající organizační uspořádání jak výzkumných prací, tak řízení a centrálního plánování. A tu je nutno zdůraznit, že jakákoli vleklost a těžkopádost v úpravách organizačních forem řízení vede nezbytně k disproporcím mezi systémem řízení a objektivními potřebami, vyplývajících z reálného pracovního procesu technického rozvoje.

Informace o obsahu zahranických vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu

„Vojennaja mysl“

Číslo 11/1961:

Sjezd budovatelů komunismu – Řeč maršála Malinovského na XXII. sjezdu KSSS – Řeč maršála Golikova na XXII. sjezdu KSSS – Kulturně-osvětová práce – důležitý prostředek politické a vojenské výchovy – O úloze námořního loďstva v bojové činnosti na moři – O překvapení v bojové činnosti a opatřeních proti němu – Reorganizace pozemních vojsk USA – Vojenské vzdušné síly NSR.

Číslo 12/1961:

Usnesení XXII. sjezdu KSSS – v masy sovětských vojáků – Dvacáté výročí velikého vítězství pod Moskvou – O přípravě soudobých postupných operací – Ženíjní zabezpečení přesunu vojsk s předvídaným střetnutím i v jeho průběhu – Fyzická příprava vojsk v soudobých podmínkách – Systém „globálního“ spojení ozbrojených sil USA.

Číslo 1/1962:

Veškerou práci vojenských kádřů – na úrovni požadavků XXII. sjezdu KSSS – Problém morálního činitele ve válce v světle historických zkušeností – Kybernetika ve velení vojskům – Vojenský program USA – Některé otázky plánování ozbrojeného boje ve Velké vlastenecké válce – Sjednocené taktické úderní velení ozbrojených sil USA.

Číslo 2/1962:

Jednota lidu a armády – O místě vojensko-technické vědy v systému vojenské vědy – Ochrana strategického rozvinutí ozbrojených sil – Poruší – důležitá bašta západoněmeckého militarismu – K otázce periodizace historie sovětské vojenské vědy – Ideologické zpracování mládeže v imperialistických státech – Stav a vývoj leteckého průmyslu Velké Británie.

Číslo 3/1962:

XXII. sjezd KSSS a některé otázky vojenské vědy – O působení zákona negace ve vojenství – Otázky zmaření a odražení protiúderů nepřítelů – Zabezpečení ochrany vojsk proti prostředkům hromadného ničení – Cíle ozbrojeného boje imperialistů – Dánsko-západoněmecké baltické velení – Málo rozměrné jaderné zbraně a jejich použití.

Číslo 4/1962:

Leninský kurs XXII. sjezdu KSSS – V. I. Lenin o výchově sovětských vojáků – O vzájemném vztahu politiky a vojenské strategie – K otázce teorie operačního umění vojsk protivzdušné obrany státu – Vývoj ženíjních vojsk v poválečném období – Vědeckovýzkumné orgány v systému ministerstva obrany USA.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“

Číslo 11/1961:

Lenin a vybudování Sovětských ozbrojených sil – Aktuální problémy vývoje ozbrojených sil a způsoby vedení soudobé bojové činnosti – Význam druhých sledů a záloh v soudobých operacích – Úloha letectva v boji s pozemní dopravou – Organizace spojení velení PVO na operační úrovni – Některé problémy vzájemné souvislosti mezi válkou a ekonomikou podle buržoazních názorů – Příprava výrobních závodů k obraně – Nová etapa v práci vojenskovešedních kroužků – Tanková a mechanizovaná vojska ve druhé světové válce – Vojenské události v Laose – Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 12/1961:

O teorii překvapení – Obrana v podmínkách použití jaderných zbraní – O bojovém rozkaze – O organizaci a úkolech odřadů k zabezpečení pohybu – Problémy ochrany vojsk před radioaktivním zasažením – Některé otázky týkající se strategických surovin (na základě vojenských zkušeností) – Součinnost polského vojenského letectva s vojsky I. polské armády v berlínské operaci – Organizace polské železniční dopravy v letech 1935–1939 při předvídaní války – Některé otázky organizace a vývoje vojenských námořních sil NATO – Činnost speciálních diverzních a průzkumných odřadů a skupin podle anglicko-amerických názorů – Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 1/1962:

K dvacátému výročí Polské dělnické strany – Metodický význam marxistické dialektiky pro teoretické zkoumání v oblasti vojenského umění – Vývoj názorů na použití vzdušných výsadků a otázky použití taktických vzdušných výsadků – Zimní klimatické podmínky v pásmu nížin středoevropského válečnictví – O působnosti dělostřeleckých štábů v oblasti plánování využití dělostřelečnictví v útočné činnosti – Protivzdušná obrana území států v soudobých podmínkách – Soudobé vyzbrojování vojenských námořních sil – Z otázky boje lidových gard a lidové armády s železničními transporty okupantů v letech 1942 až 1944 – Ozbrojené síly NATO v letech 1960–1961 – Pohyblivé výsadkové prostředky (podle amerických názorů) – Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 2/1962:

Počáteční období Velké vlastenecké války a závěry z něho vyplývající – Nový výcvikový tisk – Poznámky k organizaci vedení a řízení protivzdušné obrany vojsk – Metodika přijetí rozhodnutí operace v podmínkách použití zbraní hromadného ničení – Nástin problematiky informací – Materiální zdroje v soudobé válce – Použití opravárenských prostředků tanko-technických a automobilné traktorových služeb v průběhu bojové činnosti – Vojenské speciální mapy – Problémy operační přípravy středoevropského válečnictví – Ženijní vybudování základů reket dálkého dosahu podle amerických názorů – Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 3/1962:

Z otázek počátečního období války (úryvky z článku odměněného prémie v konkursu „Vojenské myslí“) – Charakter bojové činnosti v počátečním období války – O použití pohyblivého svazu v útočné operaci – Perspektivy vývoje vojenské didaktiky – Geografické zvláštnosti Baltického moře – Boj s požáry – Geologie ve vojenské problematice – Stanovení stupně průchodnosti kolových i terénních vozidel (s housenkovitým pásem) mimo silnice a po tvrdých cestách – Sovětské letectvo ve východopruské operaci v roce 1945 – Některé otázky protitankové obrany v amerických útvarcích a svazcích – Soudobé bezpečnostní vzdušné prostředky taktického i operačního letectva – Krátké údaje o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 4/1962:

Některé základní problémy štábní práce a stranické práce ve štábu – O nenadálém napadení – Operační rozvíjení svazu v počátečním období války a jeho příprava – Některé teoretické otázky regulace pohybu – Otázky nadvlády ve vzduchu – Zajištění nepřetržitého spojení v průběhu přemísťování velitelských stanovišť – Úvod do didaktiky – Operační taktické hustoty a útočná tempa vojsk v Lužicko-pražské operaci 2. Polské armády – Americká vojenská doktrína v hledání způsobu východiska z krize – O koncepcích výstavby raketových základů v USA – Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 5/1962:

Otázky strategického překvapení v počátečním období války – Za novou koncepcí obrany – Práce štábu svazu za útoku z východních prostorů rozmístěných v hloubce – Stíhací letectvo a otázka řízení protivzdušné obrany vojsk – Organizace a řízení protivzdušné obrany vojsk – Plynové turbíny používané v armádě – Místo a úloha 2. Polské armády v berlínské operaci na základě rozhodnutí velitele armády a plánu operace – Evropský systém protivzdušné obrany států NATO – Tendence rozvoje ženijní techniky v kapitalistických státech – Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.

Informace o obsahu německého vojenského odborného časopisu
„Zeitschrift für Militärwissenschaft“

Číslo 11/1961:

Zásada jednoty politického a vojenského vedení a její uskutečňování veliteli s nedílnou velitelskou pravomocí – K některým problémům soudobých protivzdušných operací – O použití raket v útočných operacích – O vedení nepřetržitě bojové činnosti v útoku – K práci štábu divize (pluku) po vyhlášení bojového poplachu – Bezpečnostní vzdálenost při použití jaderné munice raketovým dělostřelečnictvím a její vliv na přijetí rozhodnutí a vedení boje – Za daleko lepší kvalitu výcviku a výchovy v důstojnických školách – K několika otázkám výcviku v ochraně proti jaderným zbraním – O přípravě našich zbrojařů (technických orgánů) k opravárenským úkolům ve válce – K článku: „Výšší nároky na výcvik týlu“ – K článku: „K některým problémům organizace a vedení týlu divize“ – K článku: „Organizace spojení motostřelecké divize na pochodu“ – K příspěvku: „K plánování ochrany proti prostředkům hromadného ničení“.

Číslo 12/1961:

Pohotovost k obraně a zdravotnictví – O použití předpusnutého oddílu tankové divize v počátečním období války – Vyhodnocení atomových úderů ve štábu svazu – O operačním a taktickém poměru sil – Několik zkušeností z organizace a provádění průzkumu – K organizaci a práci týlu motostřelecké divize za pochodu s předvídaným střetným bojem – Nezbytnost výchovy k přísné vojenské kázi – Několik připomínek k vývoji víceúčelového ženijního zařízení a nářadí – Nové úvahy o organizaci a vedení obrany (USA) – K článku: Vedení dělostřelečnictva za pohybu – K článku: K zásobování operačních vzdušných výsadků – K článku: K některým problémům organizace a řízení týlu divize – K článku: Protiletadlové dělostřelecké zabezpečení – K dopisu: K plánování ochrany proti prostředkům hromadného ničení.

Číslo 1/1962:

Poučení XXII. sjezdu KSSS pro bojovou pohotovost socialistických ozbrojených sil – O přeskupení vojsk – Zajištění boků při útoku na směrech – Představení oddílů zajišť. pásmu motostřelecké divize – O průzkumu cílů pro jaderné útoky – K organizaci ochrany týlu motostřeleckého pluku proti prostředkům hromadného ničení – Zkušenosti ze zkracování doby potřebné k dosažení bojové pohotovosti – Rychleji přizpůsobovat novým podmínkám technické zabezpečení spojovacích jednotek – Nové metody organizace a vedení obrany armádního sboru USA – K použití jaderných zbraní v armádě USA a některé otázky boje proti jaderným zbraním – K článku: Zjišťování prostředků atomového napadení dělostřeleckým průzkumem – K článku: K několika problémům organizace a řízení týlu divize – Úloha vědy a techniky při zvyšování obranné síly Národní lidové armády.

Číslo 2/1962:

Všeobecná branná povinnost a posílení bojeschopnosti Národní lidové armády – K významu praxe ve vojenství – Součinnost raketových jednotek divize a armády s letectvem frontu – Použití představeného oddílu při útoku motostřelecké divize z chodu – Zasedání 2. sledu a zálohy motostřelecké divize za útoku – Některé účelné formy a metody ničení nízko létajících vzdušných cílů protivníka prostředky protivzdušné obrany pozemních vojsk – Vodní překážky a jejich význam v soudobé válce – Několik zkušeností a poučení z cvičení jednotek v roce 1961 – Formy a metody operační taktického výcviku – K organizaci opravy automobilní traktorové techniky v boji. – Zkušenosti ze součinnosti vojenskovodeckých pracovních skupin se zlepšovatelci a vynálezci – K článku: Několik problémů výchovy a výcviku na důstojnických školách – K článku: K některým problémům organizace a řízení týlu divize – K článku: O průzkumu cílů jaderných zbraní – K článku: Použití divize na samostatném směru – Příloha: Aktuální problémy přírodovědeckého výzkumu pro použití ve vojenské technice.

Číslo 3/1962:

Faktor překvapení a jeho význam pro protivzdušnou obranu země v raketové jaderné válce – K některým problémům stíhacího sražení v pohraničním pásmu – Razíme nový pojem „palebný útok“ – Úkoly a použití hlavního dělostřeleckého motostřelecké divize při podpoře boje jednotek v zajišťovacím pásmu – Ženíšni zabezpečení motostřelecké divize v boji o větší osady – Organizace rádiového spojení motostřelecké divize v útoku – Vytrvalost a výcvik – dva nerozlučné pojmy – K několika otázkám výcviku tankových osádek v jízdě pod vodou – Soudobá taktická mostní souprava socialistických armád – Význam topografických map v soudobém vedení války – Několik zkušeností vojenskovodecké práce na akademii Bedřicha Engelse – Překonávání vodních překážek armádním sborem USA – K článku: O průzkumu cílů raketových a jaderných zbraní – Několik zkušeností z organizace a vedení průzkumu – Organizace spojení motostřelecké divize za pochodu – K několika problémům organizace a vedení týlu divize – Požadavky výchovy k přísné vojenské kázi.

Číslo 4/1962:

Několik úvah o vlivu raketových jaderných zbraní na taktiku – K několika problémům obranné operace armády – Mapa rozhodnutí důležitých prostředků k stanovení úkolů – Problémy použití hlavního dělostřeleckého – K plánování ochrany proti prostředkům hromadného ničení – Polní dozimetrie – Nové názory na organizaci a zásady použití zdravotnické služby armády – Motostřelecký pluk v boji v hloubce nepřátelské obrany – Poměr mezi velitelem a vojenským prokurátorem v boji o prosazování socialistické zákonitosti – Odpovídá obsluha našich automobilů požadavkům boje? – K několika otázkám vojenskovodecké práce v roce 1962 – Stíhací boj a stíhací sražení podle názoru armády USA – K článku: O průzkumu cílů jaderných zbraní – Několik zkušeností z organizace a vedení průzkumu – Organizace spojení motostřelecké divize za pochodu – K několika problémům organizace a řízení týlu divize – Několik problémů výchovné a výcvikové práce v důstojnické škole.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Рудольф Стухел :

По некоторым вопросам оборонительной операции армии

Автор статьи уделяет внимание следующим вопросам :

- переход армии в оборону
- оперативное построение армии в обороне
- использование ядерного оружия в зависимости от соотношения сил
- противотанковая оборона
- инженерное построение армии

Подполковник Здзек Градецки :

Способы и формы обороны в тактическом масштабе

В первой части автор показывает, каким образом решают указанные проблемы в американской армии, а во второй части стремится проанализировать условия создания, цели и задачи обороны подразделений, частей и соединений. Автор приводит некоторые выводы по организации и управлению оборонительной деятельностью небольших тактических подразделений и соединений. Статья носит дискуссионный характер.

Полковник Иосиф Пруша :

Оборона общевойскового соединения

Автор статьи решает следующие вопросы :

- при каких условиях будет иметь место оборонительный бой дивизии
- огневые возможности дивизии в обороне
- принципы защиты войск в системе современного ведения обороны
- возможный ход оборонительных боев мотострелковой дивизии
- вопросы подвижной обороны и отступательного боя.

Статья имеет творческий характер и выдвигает целый ряд вопросов, которые следует решать при аппликации оперативных принципов современного ведения обороны в масштабе дивизии.

Майор Богуслав Гавлич :

Ракетные войска и артиллерия в ходе оперативной операции

Автор приводит некоторые новейшие сведения, приобретенные при учебе в СССР. Статья содержит следующие проблемы :

- задачи ракетных войск и артиллерии в ходе оборонительной операции
- срыв наступления противника
- применение ракетных войск и артиллерии при обеспечении контратаки
- применение ракетных войск и артиллерии при встречном сражении
- возможный состав ракетных войск и артиллерии в ходе оборонительной операции

Подполковник Камил Эргенс :

Новые принципы организации технического обеспечения оборонительного боя

Автор представляет на обсуждение проект нового наставления по техническому обеспечению оборонительного боя.

Подполковник Ярослав Пиховец :

Инженерное материально-техническое обеспечение общевойсковой армии в ходе оборонительной операции

Полковник Ф. Берны, подполковник В. Махулда :

Тыловое обеспечение танковой дивизии в условиях перехода во временную оборону

Авторы уделяют внимание следующим вопросам :

- влияние перехода танковой дивизии к обороне на организацию ее тыла
- материальное обеспечение
- медицинское обеспечение
- командование тылом

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Майор Мирослав Витек, подполковник Вацлав Годушек :

Качественное соотношение сил у оружия массового поражения

Авторы занимаются одним из часто обсуждаемых вопросов. Они показывают метод работы при расчете качественного соотношения сил. Они также приводят подходящий пример.

Майор Вацлав Гамр :

Количественное и качественное соотношение сил в военно-воздушных силах

Автор подходящим способом пополняет содержание статьи вышеуказанных авторов и стремится подобрать подходящий способ расчета качественного соотношения сил в военно-воздушных силах. Автор также приводит подходящие примеры.

Подполковник Новотны, подполковник Кубин, майор Совак, майор Ягода :

Линейка для определения основных параметров атомных ударов

Линейка как штабное пособие в значительной мере ускоряет работу при установлении основных параметров атомных ударов. Авторы приводят метод работы при применении линейки, а также теоретическое обоснование приведенных расчетов.

ОБСУЖДЕНИЕ

Генерал-майор Витановски :

Некоторые новые взгляды по организации и обеспечению передвижения

Автор приводит некоторые творческие предложения по обеспечению передвижения на большие расстояния. В частности он уделяет большое внимание разведке осей перемещения, прохождению через узкие места и в неблагоприятных условиях рельефа местности, комендантской службе, а также связи органов комендантской службы.

Подполковник Иосиф Брож :

Организация боя с авиацией, а также со средствами воздушного нападения противника

Автор дискутирует по проблеме взаимодействия авиации при уничтожении средств противовоздушного нападения ракетному войску и артиллерии. В первой части он объясняет вопрос по средствам ПВО у соединений американской армии и в связи с этим приводит анализ конкретных задач авиации и ракетного войска.

Подполковник Яромир Лангер :

По организации и перемещению мест управления

На основании последнего опыта автор приводит целый ряд инициативных предложений по развертыванию и перемещению КП тыла.

Подполковник Ярослав Шебек :

Планирование и организация перемещения на большие расстояния

Автор вносит дополнения в статью коллектива 2 ВО из Военной мысли 1/62 — в частности по обеспечению передвижения с точки зрения командования фронтом. Он подчеркивает необходимость слаженности передвижения армии второго эшелона с тыловыми передвижениями в районе тыла. Далее он решает текущий ремонт путей сообщения — главных шоссе — и задачи дорожно-комендантских батальонов.

КОНФЕРЕНЦИЯ ПО НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЕ В ЧС. НАРОДНОЙ АРМИИ

Полковник Иосиф Пруша :

Общармейская конференция по вопросам дальнейшего развития научноисследовательских работ в Чс. Народной Армии

Автор приводит основные мысли из выступления товарища министра, затем заключения отдельных секций. Эта статья заключает дискуссию по научно-исследовательским работам в армии, опубликованную в Военной мысли. Статья подытоживает все инициативные предложения, которые представляют в сущности результаты конференции.

Генерал-лейтенант Ладислав Коловратник:
Научная работа в Военной академии им. А. Запотоцкого

Майор Богуслав Крен:
Тактико-техническое исследование в Чс. Народной Армии

Мы приводим два лучших выступления на конференции по научно-исследовательской работе в Чс. Народной Армии.

РЕЦЕНЗИЯ И БИБЛИОГРАФИЯ

Информация о содержании зарубежных журналов